

EAU

Heritage Journal

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2552

Vol. 3 No. 2 July-December 2009 ISSN 1905-159x

Contents

บทความพิเศษ

❖ สิทธิในการใช้ภาษา

**ศาสตราจารย์ ดร. อุดม วัฒนะลิขิตต์

บทความวิชาการ

❖ จิตตปัญญาศึกษา

**สุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์

❖ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

**สุวิษณีย์ ศรีเอี่ยม

บทความวิจัย

❖ การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพของท่อความร้อนโดยการปรับเปลี่ยนสารทำงาน Thermal Efficiency Enhancement of Heat Pipe by Change Working fluids

**ธีรพงศ์ บิธักษ์ และ สมบัติ ทิมทรัพย์

❖ รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Strategic Planning Model of School Safety in Basic Education Institutions

**สุมน คณานิตย์

❖ ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

Factors that have an Effect on the Operations Performances of Labor Unions

**กล่าวณรงค์ สุทธิธอด

❖ รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผากาบบัวจากชุมชนสู่ตลาด

Marketing Distribution Channel Management Model for "Pha Kab Bua" Clothing from Community to the Market

**ชัยยันต์ เมธาวัณนเดช

❖ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย

Empirical Factors of the Successful Distributors in Network Marketing in Thailand

*ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์

❖ การพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ A Development of Training Management Model for Human Security

**ชนิษฐา บุตรพันธ์ศักดิ์ ตีระมณ

❖ รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Development Model for Learning Organization of the Large Size Secondary Schools under the Office of The Basic Education

*พิมพ์มาศ อังสธรศรีสุยดี

❖ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย

The Efficiency of the Administration and Development of Local Sub-District Organizations in Thailand

*นคร มูลงาม

❖ มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรร : กรณีศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

Consumer Protection Section of Housing Development: Case Studies on Issues of Public Use and Public Services

**จันทิมาพร ขำฤกษ์

❖ รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

A Model of Network Organizational Management of Non-Formal Education in the Community

**เนาวเรศ น้อยพานิช

❖ Book review

* Robert Derrick Butterfield

ครูแห่งครู

มือใครที่ป้องปรกป้องมือ
ให้เขียนหนังสือเขียนข้อได้
ให้อ่านให้จำจนขึ้นใจ
ให้ท่องคำไทยคำไพเราะ

แท้คือมือครูผู้ขบเคี้ยว
เป็นเรียวเป็นแรงเป็นแกร่งเกราะ
รู้ตนรู้จำจำเพาะ
รู้ใส่รู้แสดวงแหล่งความรู้

ใครเล่าคือครูผู้สอนเรา
ใครเล่าสอนคนให้ทนสู้
ใครเล่าสอนคนจนเป็นครู
ใครเล่าสอนผู้เป็นครูคน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

EAU

Heritage Journal

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสต์เอเชีย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2552

Vol. 3 No. 2 July-December 2009 ISSN 1905-159x

วัตถุประสงค์	1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานและทรรศนะทางวิชาการ 2. เป็นแหล่งข้อมูลในการเสนอและเผยแพร่บทความผลงานทางวิชาการ	
เจ้าของ	มหาวิทยาลัยอีสต์เอเชีย	
ที่ปรึกษา	อธิการบดี ดร. โชติรส ชวนิชย์ รองอธิการบดีฝ่ายนโยบายและแผน อาจารย์สุภกัญญา ชวนิชย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยมาส สิ้นธุประมา	
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร. พิมลพรรณ เรพเพอร์	
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ ทิมทรัพย์ รองศาสตราจารย์ ดร. วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต พลตรีหญิง ดร. อรนันทา หาญยุทธ ดร. สุดาพร สวม่วง อาจารย์บำรุง ดันจิตติวัฒน์ อาจารย์เกษม จันทน์น้อย อาจารย์ขนิษฐา ทรงจักรแก้ว อาจารย์ศิริจันทร์หา พลกนิษฐ อาจารย์รุ่งอรุณ โรจน์รัตนคำรง Mr. Robert Derrick Butterfield	รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตตานนท์ รองศาสตราจารย์พิกุล บุญยรัตพันธุ์ รองศาสตราจารย์ปภาวดี คล่องพิทยาพงษ์ เรืออากาศโทสฐิต ห่วงสุวรรณ ดร. ทิวารักษ์ เสรีภาพ อาจารย์วัฒนา แซ่มคำเจียก อาจารย์สุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์ รองศาสตราจารย์ทองหล่อ เดชไทย อาจารย์สุจิตรา จานนอุดม Mr. NEIL GROVES
เลขานุการ	นางสาวอรพินท์ ลูกอินทร์	
ออกแบบปก/ จัดรูปเล่ม	อาจารย์วิลาวรรณ สุขมาก	
กรรมการกลั่นกรองประจำฉบับ	ศาสตราจารย์พิเศษพรณี ประเสริฐวงษ์ รองศาสตราจารย์เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข ดร. ทิวารักษ์ เสรีภาพ รองศาสตราจารย์ ดร. พิมลพรรณ ประเสริฐวงษ์ เรพเพอร์	นางสาวอรพินท์ ลูกอินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยะนุช เงินคล้าย อาจารย์ ดร. กรกฏ นวคุณ ดร. ครรชิต มาลัยวงศ์
พิสูจน์อักษรประจำฉบับ	รองศาสตราจารย์พิกุล บุญยรัตพันธุ์ อาจารย์ธนอร อัสวงค์ อาจารย์ธนิศร์ บุญสม Mr. NEIL GROVES	รองศาสตราจารย์ ดร. อัมพร ศรีเสริมโชค อาจารย์สุภัชฌา ศรีเอี่ยม อาจารย์ภัชฎาภรณ์ เพ็ญสมบุรณ์ อาจารย์ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต

บทบรรณาธิการ

แม้เรากำลังประสบกับปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างหนักในขณะนี้ ทั้งในเรื่องของการเมืองและเศรษฐกิจ และสังคม กองบรรณาธิการ มีความเห็นเช่นเดียวกับท่านผู้รู้ทั้งหลายที่มองเห็นความสำคัญของการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างหรือการพัฒนาคน ให้มีความรู้ คู่คุณธรรมและจริยธรรม สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่เราต้องรีบเร่งปลูกฝังในวงการของมหาวิทยาลัยคงไม่ต่างไปจากสถาบัน การศึกษาระดับอื่น นั่นก็คือการให้นักศึกษามีความรู้เรื่องการ คัดเลือกบริโภคข่าวสาร มีทักษะและสามารถใช้วิจารณญาณ ตัดสินใจได้ว่าอะไรคือความถูกต้อง เชื่อถือได้ เรื่องของจริยธรรมเช่น การให้ แม้จะเป็นสิ่งเล็กน้อย ดังเช่นความสามารถ ที่เราจะให้รอยยิ้มแก่กัน ให้ความเข้าใจและให้ความรู้สึกลึกๆ ต่อกันทั้งที่เรามีจุดยืนต่างกัน ไปจนถึงการให้ที่ยิ่งใหญ่ นั่นคือสามารถให้อภัยกันได้ เห็นได้ว่าปัญหาบ้านเมืองที่หนักหนา มิได้ทำให้นักวิชาการและชาวมหาวิทยาลัยทอดถอนใจ ในการเรียนการสอนและการผลิตผลงานทางวิชาการ ดังจะเห็นได้จากผลงานทางวิชาการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัย อีสเทิร์นเอเซีย “EAU Heritage” ซึ่งในฉบับนี้เผยแพร่บทความวิชาการและบทความรายงานวิจัยจำนวน 14 เรื่อง

ท่านราชบัณฑิต ศาสตราจารย์ ดร. อุดม วโรดมลิขิตต์ ได้กรุณาให้บทความพิเศษที่น่าสนใจอย่างยิ่งเรื่อง “สิทธิในการใช้ภาษา Language Rights” กล่าว ย้อนยุคไปถึงรัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ประกาศเมื่อ 24 มิถุนายน 2483 เรื่อง ภาษา และหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี บทความนี้ สะท้อนให้เห็นความสำคัญของความต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นและ สมานฉันท์แห่งชาติไทยด้วยการให้รู้หนังสือไทย และสิทธิในการใช้ภาษาแม่ของคนไทยทุกคน ภาษาแม่ที่เป็นภาษาแรก ที่เราแต่ละคนได้เรียนรู้ ได้ใช้มาก่อนนั้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เราปลูกฝังมีความรู้ความเข้าใจในความคิด (concept) ได้อย่างลึกซึ้ง ก่อนที่เราจะเรียนภาษากลางหรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ ได้ดี

กองบรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ช่วยอ่าน วิจารณ์และแนะนำการแก้ไขบทความที่เป็น รายงานการวิจัยทุกเรื่อง

แนะนำผู้เขียน

ศาสตราจารย์ ดร. อุดม วโรตม์ลิขิตต์

ราชบัณฑิต

สุมามาตย์ พงษ์ไพบูลย์

คณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์

สุภัชฉาน ศรีเอี่ยม

อาจารย์ประจำ สถาบันภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก

ธีรพงศ์ บริรักษ์

อาจารย์ประจำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

สมบัติ ทิมทรัพย์

คณบดี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

สุนน คณานิตย์

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

กล้าณรงค์ สุทธิรอด

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ชัยยันต์ เมธานุวัฒนเดช

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ชนิษฐา บุรณพัสศักดิ์ ตรีรมณ์

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

พิมพ์มาส รังสรรค์สุทธิ

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

นกร มุลงาม

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

จันธิมาพร ขำฤกษ์

นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

เนาวเรศ น้อยพานิช

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Robert Derrick Butterfield

อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจ ภาควิชาอังกฤษ

สารบัญ

บทความพิเศษ

- * สิทธิในการใช้ภาษา 1
**ศาสตราจารย์ ดร. อุดม วโรตม์ลิขิตต์

บทความวิชาการ

- * จิตตปัญญาศึกษา 5
**สุมามาลย์ พงษ์ไพบูลย์
- * การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ 6
**สุภัชฉาน ศรีเอี่ยม

บทความวิจัย

- * การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพของท่อความร้อนโดยการปรับเปลี่ยนสารทำงาน 13
Thermal Efficiency Enhancement of Heat Pipe by Change Working fluids
**ธีรพงศ์ บริรักษ์ และ สมบัติ ทิมทรัพย์
- * รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 21
The Strategic Planning Model of School Safety in Basic Education Institutions
**สุมน คณานิตย์
- * ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน 32
Factors that have an Effect on the Operations Performances of Labor Unions
**กล้าณรงค์ สุทธิรอด
- * รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้าจากชุมชนสู่ตลาด 46
Marketing Distribution Channel Management Model for “Pha Kab Bua”
Clothing from Community to the Market
**ชัยยันต์ เมธานุวัฒนเดช

* ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย 56 - Empirical Factors of the Successful Distributors in Network Marketing in Thailand *ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ * การพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ 71 - A Development of Training Management Model for Human Security **ขนิษฐา บุรณพันธ์ศักดิ์ ศรีธรรมณ์ * รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ 81 - สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน - The Development Model for Learning Organization of the Large Size - Secondary Schools under the Office of The Basic Education *พิมพ์มาส รังสรรค์สฤยดี * ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย 95 - The Efficiency of the Administration and Development of Local Sub-District - Organizations in Thailand *นคร มุลงาม * มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรร : กรณีศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภค 110 - และบริการสาธารณะ - Consumer Protection Section of Housing Development: Case Studies on Issues of Public - Use and Public Services **จันทิมาพร ขำฤกษ์ * รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน 126 - A Model of Network Organizational Management of Non-Formal Education in the Community ** เนาวเรศ น้อยพานิช * Book review 142 * Robert Derrick Butterfield
--

สิทธิในการใช้ภาษา

Language Rights

บทนำ

ชนชาติไทยทั่วถ้วน ทุกคน
ต้องเกิดภาษาตน ยิ่งแล
ศัพท์เทศไปควรปน ประกอบ
จนึกเป็นเกียรติแท้ ที่พร้อมคำไทย
ไทยควรรู้คำคำ คำไทย
จำจจนเจนใจ จบเค้า
เพียรเขียนอ่านอรรถไข ขจัดมืด มนต์แล
จึงจะนับเนื่องเข้า คู่ชั้นคนดี
พึงมีมนัสเอื้อ เอาธุระ
ช่วยราษฎร์แรงกำลุน เหลี่ยมด้อย
เรียนเขียนอ่านเพิ่มพูน พิชัยคล่อง แคล้วแล
รู้หลากมากถุ่ถุ่ แนะใช้คำเรา
ภูมิลำนานับทั้ง สำเนียง
พจน์พากย์หากผิดเสียง แปรงบ้าง
ไปถือว่าต่างเวียง ต่างชาติ
พึงอย่ากเอ๋ยอ้าง แผลกเพี้ยนเผ่าไทย
ทั่วไปไทยจูงพุย เพียรสอน
ช่วยแนะนำราษฎร์ ซึ่งไร
ความรู้จักกอปรกร- ณียกิจ
เพื่อปฏิบัติตนได้ เลกเชื้อสาธุชน

ที่มา. จาก “อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปี ๗๗๗ จอมพล ป. พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2540 ศูนย์การทหารปืนใหญ่,”
โดย ป. พิบูลสงคราม, 2540, ลพบุรี: ศูนย์การทหารปืนใหญ่. ค่ายพลโยธิน.

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483 จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศสำนัก
นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 9 เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี มีความว่า

ด้วยรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า การที่ชาติไทยจะดำรงถาวรและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องใช้ภาษา
และหนังสือของชาติเป็นส่วนประกอบอันสำคัญ คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ ให้ประกาศเป็นรัฐธรรมนูญไว้
ดังต่อไปนี้

1. คนชาติไทยจะต้องยกย่อง เคารพ และนับถือภาษาไทย และต้องรู้สึกเป็นเกียรติยศในการพูดหรือใช้ภาษาไทย

2. คนชาติไทยจะต้องถือว่า หน้าที่ของพลเมืองไทยที่ดีประการหนึ่งนั้น คือ ศึกษาให้รู้หนังสือไทยอันเป็นภาษาของชาติ อย่างน้อยต้องให้อ่านออกเขียนได้ ประการที่สอง คนชาติไทยจะต้องถือเป็นหน้าที่อันสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุนแนะนำชักจูงให้พลเมืองที่ยังไม่รู้ภาษาไทย หรือยังไม่รู้หนังสือไทยให้รู้ภาษาไทย หรือให้รู้หนังสือไทยจนอ่านออกเขียนได้

3. คนชาติไทยจะต้องไม่ถือเอาสถานที่กำเนิด ภูมิภานา ที่อยู่ หรือสำเนียงแห่งภาษาพูดที่แปรไปตามท้องถิ่น เป็นเครื่องแสดงแสดงความแตกต่างกัน ทุกคนต้องถือว่า เมื่อเกิดมาเป็นคนชาติไทย ก็มีเลือดไทยและพูดภาษาไทยอย่างเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการกำเนิดต่างท้องถิ่นหรือพูดภาษาไทยด้วยสำเนียงต่าง ๆ กัน

4. คนชาติไทยจะต้องถือเป็นหน้าที่ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีแห่งชาติ ช่วยแนะนำชักชวนสั่งสอนผู้ที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจหน้าที่พลเมืองดีของชาติให้รู้ได้เข้าใจหน้าที่พลเมืองดีแห่งชาติไทย

ประกาศมา ณ วันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2483 พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี

เจตนารมณ์ของรฐนิยม ฉบับที่ 9

คนไทยชื่นชม ซาบซึ้ง และเข้าใจ

เจตนารมณ์ของจอมพลแปลก พิบูลสงครามคือว่า ท่านต้องการสร้างความเป็นปึกแผ่นและสมานฉันท์แห่งชาติไทยให้เกิดขึ้น ในการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. 2480 ปรากฏว่าคนไทยไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 68.80 ท่านต้องการสนับสนุนส่งเสริมและเร่งรัดให้คนไทยได้รู้หนังสือไทยเพิ่มขึ้น รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น สังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีการเกณฑ์ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกให้เรียนหนังสือ มีการจัดพิมพ์แบบเรียนสำหรับผู้ใหญ่ แจกให้เปล่าไปทั่วประเทศ โดยมีจุดประสงค์หลัก 2 ประการคือ

1. ส่งเสริมการเรียนภาษาไทยให้แก่ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกให้อ่านออกเขียนได้

2. ส่งเสริมการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็นที่น่าเสียดายที่เกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น โรงเรียนผู้ใหญ่ต้องยุบเลิกไป เมื่อมีการทำสำมะโนประชากรใหม่ในปี พ.ศ.

2490 คนไทยที่ไม่รู้หนังสือลดลงเหลือเพียงร้อยละ 46.20 นับว่าในช่วงระยะสิบปี ลดลงถึงร้อยละ 22.60 จะเห็นได้ว่ารฐนิยม ฉบับที่ 9 มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทยของคนไทยอย่างมาก ปัจจุบันจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือของคนไทยคิดเป็นร้อยละ 2.00 ของประชากรทั้งประเทศ (เทียบกับจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือของของประเทศต่าง ๆ เช่น จีนร้อยละ 18.50 ลาวร้อยละ 43.40 บรูไนร้อยละ 11.80 ภูฏานร้อยละ 57.80 พม่าร้อยละ 16.90 มาเลเซียร้อยละ 16.50 และฮ่องกงร้อยละ 7.80) นับว่าเป็นความสำเร็จอันดีเยี่ยมสำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 เป็นต้นมา

รฐนิยม ฉบับที่ 9 กับสิทธิในการใช้ภาษา

เราต้องยอมรับว่ารฐนิยม ฉบับที่ 9 มี

คุณูปการต่อประเทศไทยเป็นส่วนรวมอยู่มาก ถ้าหากทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยพูดภาษาตระกูลใดด้วยกันทั้งหมด การเน้นว่าไม่ให้ยึดติดสถานที่กำเนิด ภูมิภานา การออกเสียงแปร่งหรือสำเนียงเป็นเรื่องสำคัญที่แสดงความแตกต่างทางภาษาเพราะทุกคนพูดภาษาเดียวกัน ตามสภาพความเป็นจริงในประเทศไทยแม้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศพูด

ภาษาตระกูลไต แต่ก็ยังมีผู้พูดภาษาตระกูลอื่นอีกมากมายถึง 60 ภาษา การที่คนเกิดมาภาษาแรกหรือภาษาที่หนึ่งที่เขาพูดไม่ใช่ภาษาไทยแต่เป็นภาษาอื่น เช่น ภาษาชาวเขาของชนกลุ่มน้อย ภาษาปัตตานี มลายู(ที่เลี้ยงไปเรียกอย่างผิด ๆ ว่าภาษาชาวอินเดีย)ของชายแดนจังหวัดภาคใต้ ภาษาเขมรในแถบจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ภาษาเวียดนามในแถบจังหวัดสกลนครและนครพนม เป็นต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องสร้างนโยบายภาษาให้ครอบคลุมผู้ที่ไม่ได้พูดภาษาไทยด้วย การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การยอมรับภาษาแม่ของเขาโดยการนำมาใช้เป็นสะพานเชื่อมภาษาแม่ของเขาเข้ากับภาษาไทย น่าจะสร้างความรู้สึกและสำนึกที่ดีสำหรับผู้พูดภาษาอื่นเป็นภาษาแม่ ไม่น่าที่จะบังคับให้เริ่มต้นก็เรียนแต่ภาษาไทยอย่างเดียว จากงานวิจัยทางการศึกษาระบบทวิภาษาค้นพบพ้องกันว่า นักเรียนที่มีภาษาแม่แตกต่างจากภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการ จะเรียนได้ช้ากว่านักเรียนที่มีภาษาแม่เป็นภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการ หากไม่มีการสนับสนุนหรือเข้าใจเรื่องภาษาแม่และภาษาที่สองให้ดี จะทำให้นักเรียนเดลิค ไม่อยากเรียน หรือหนีโรงเรียนไปเลย ฉะนั้นการที่เราละเลยไม่นำพาความสำคัญของภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยแทนที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นกลับจะปรากฏผลในทางตรงข้าม นั่นก็คือการสร้าง ความแตกแยกอยู่ลึก ๆ รอวันที่จะปรากฏเด่นชัดขึ้นวันใดวันหนึ่งในวันข้างหน้า

เราทราบกันดีว่าสมาชิกใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 โดยยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาย่อมได้รับการคุ้มครองในสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่เท่าเทียมกันทุกคน ส่วนสิทธิในการใช้ภาษา(Language Rights) ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนเป็นที่สนใจของ

ประชาคมโลกเช่นกัน จากความจริงที่ว่าเมื่อเด็กแรกเกิด แม้จะพูดไม่ได้เพราะอวัยวะในการออกเสียงยังไม่เต็มที่ไม่เอื้อต่อการออกเสียง แต่เด็กผู้เกิดมาลืมตาโลกก็ได้ยินเสียง ได้ยินภาษากรอกหูตั้งแต่คลอดออกมาจากท้องแม่ ซึ่งต่อมาก็มักจะเป็นภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งของเด็กผู้นั้น และเขาสามารถใช้ภาษานั้นได้อย่างแคล่วคล่องเมื่อเติบโตขึ้น ตราบใดที่ประชาคมโลกยอมรับในสิทธิมนุษยชน ก็น่าจะต้องยอมรับในสิทธิการใช้ภาษาด้วย ได้มีการจัดประชุมองค์การนอกภาครัฐ (เอนจีโอ) ว่าด้วยเรื่องสิทธิทางภาษาศาสตร์(Linguistic Rights)ขึ้นที่เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปนระหว่างวันที่ 6-9 มิถุนายน 2539 และมี Universal Declaration of Linguistic Rights ออกมา และยูเนสโกเองก็พยายามผลักดันปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิในการใช้ภาษา แต่ก็ยังล้มลุกคลุกคลานไม่เป็นผล แต่จนถึงบัดนี้ สิทธิในการใช้ภาษาแม่ยังไม่ได้ได้รับการรับรองจากประชาคมโลก หลังสุดที่มีการออกเสียงรับรองสิทธิในการใช้ภาษา ประเทศพม่าและประเทศไทยร่วมกับอีกหลายประเทศออกเสียงไม่รับสิทธิดังกล่าว เมื่อไรก็ตามที่เรายอมรับสิทธิในการใช้ภาษาแม่ ความรู้สึกในศักดิ์ศรีของแต่ละภาษาจะเกิดขึ้น ความสมานฉันท์ในชาติที่ใช้หลายภาษาจะตามมา สังคมทวิภาษาและพหุภาษาที่จะเป็นเรื่องธรรมดา เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลบความแตกต่างทางภาษาออกไปได้ เมื่อทุกคนเข้าใจภาษาของกันและกันการปรับเปลี่ยนจากการรู้ภาษาแม่ภาษาเดียวมาเป็นการรู้มากกว่าหนึ่งภาษาเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ประเทศหนึ่งไม่ใช่มีภาษาเดียว ถ้าหากเราเชื่อว่าภาษาคือชีวิต จึงยอมไม่ได้ที่จะให้ภาษาสูญสลายไปต่อหน้าต่อตาและการศึกษาระบบทวิภาษาและพหุภาษาจะทำให้ นักเรียนและประชาชนเกิดวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลยิ่งขึ้น

แนวความคิดเรื่องภาษาเดียวสำหรับ
ประเทศเดียวย่อมเหมาะสมกับกาลเวลาและสมัย
หนึ่ง แต่เมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยอื่นในอีกสมัยหนึ่ง
ความคิดดังกล่าวอาจจะต้องมีการพัฒนาแก้ไข สิทธิ
ในการใช้ภาษาของกลุ่มชนในชาติน่าจะได้นำมาเป็น
ปัจจัยสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ของคนใน
ประเทศ การยอมรับซึ่งกันและกัน การที่เราให้เกียรติ
เขา เขาก็จะให้เกียรติเราน่าจะเป็นมิติที่เหมาะสมและที่ดี
สำหรับสังคมแห่งความมีอารยะ การใช้ภาษาแม่เป็น
สะพานเชื่อมโยงระหว่างภาษาแม่กับภาษาประจำ
ชาติหรือระหว่างภาษาแม่กับภาษาราชการจะสร้าง
ความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในชาติดียิ่งขึ้น

สรุป

ความเชื่อที่ว่าคนในประเทศหนึ่งต้องรู้ต้อง
ใช้ภาษาเดียวกัน ณ สมัยหนึ่งเวลาหนึ่งเมื่อต้องการ
เน้นย้ำถึงเอกภาพภายในชาติ ก็เป็นสิ่งที่เหมาะที่ควร
เฉพาะวาระนั้นสมัยนั้น แต่เมื่อโลกพัฒนาขึ้นและ
ความเป็นจริงที่ปรากฏในหลาย ๆ ประเทศที่แต่ละ
ประเทศจะมีคนพูดหลายภาษา การจะให้ทุกคนพูด
ภาษาเดียวกันย่อมเป็นไปได้ยาก ประชาคมจะอยู่
ร่วมกันอย่างสงบสุขและสมานฉันท์ได้ เมื่อทุกคน
พูดกันเข้าใจ เรียนรู้ภาษาของกันและกันยอมรับสิทธิ
ในการใช้ภาษาแม่ของบุคคลอื่น เพราะภาษาเป็น
เครื่องมือพื้นฐานที่จะนำไปสู่สิทธิอื่นของมนุษย์

ฉะนั้นสิทธิในการใช้ภาษาน่าจะได้รับการยอมรับ
จากนานาอารยประเทศ ณ คาบนี้และเวลานี้

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483 จอมพลแปลก
พิบูลสงครามได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยรฏนิยม ฉบับที่ 9 เรื่องภาษาและหนังสือไทย
กับหน้าที่พลเมืองดี ให้ภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ
มีการกำหนดให้คนไทยที่ไม่รู้หนังสือซึ่งได้มีการ
สำรวจสำมะโนประชากรเมื่อ พ.ศ. 2480 ว่ามีถึงร้อย
ละ 68.80 ต้องเข้าเรียนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อเกิด
สงครามโลกครั้งที่สองโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ต้อง
หยุดชะงักลง พอปี พ.ศ. 2590 ได้มีการทำสำมะโน
ประชากรใหม่ ปรากฏว่าจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือลดลง
ถึงร้อยละ 22.60 ปัจจุบันคนไทยที่ไม่รู้หนังสือมีเพียง
ร้อยละ 2.00 ดีกว่าทุกประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน

แนวความคิดเรื่องภาษาเดียวสำหรับ
ประเทศเดียวย่อมเหมาะสมกับกาลเวลาและสมัย
หนึ่ง แต่เมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยอื่นในอีกสมัยหนึ่ง
ความคิดดังกล่าวอาจจะต้องมีการพัฒนาแก้ไข สิทธิ
ในการใช้ภาษาของกลุ่มชนในชาติน่าจะได้นำมาเป็น
ปัจจัยสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ของคนใน
ประเทศ การยอมรับซึ่งกันและกัน การที่เราให้เกียรติ
เขา เขาก็จะให้เกียรติเราน่าจะเป็นมิติที่เหมาะสมและที่ดี
สำหรับสังคมแห่งความมีอารยะ การใช้ภาษาแม่มา
เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างภาษาแม่กับภาษา
ประจำชาติหรือระหว่างภาษาแม่กับภาษาราชการจะ
สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในชาติดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ป. พิบูลสงคราม. (2540). อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีฯ พณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2540 ศูนย์
การทหารปืนใหญ่. ลพบุรี: ศูนย์การทหารปืนใหญ่, ถ่ายพหลโยธิน.

จิตตปัญญาศึกษา

การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ดี มีความประพฤติดีดังปรัชญาการศึกษาที่ว่า “*ให้มีความรู้คู่คุณธรรม*” ตามที่รับทราบกันดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรการพัฒนาคนตามปรัชญาดังกล่าว จะเป็นพัฒนากาย พัฒนาใจ ซึ่งเราคิดว่าน่าจะเพียงพอแล้ว แต่ความซับซ้อนของวิถีโลกและวิถีชนในยุคนี้ การพัฒนากาย พัฒนาใจ 2 อย่างนี้ ดูจะไม่เพียงพอเสียแล้วต้องพัฒนาความคิด และจิตใจในระดับสูง เป็นการพัฒนาปัญญา จึงเกิดมีหลักสูตรพัฒนาปัญญา เป็นหลักสูตรใหม่ในวงวิชาการในระดับโลกคือ การเรียนรู้และอบรม อย่างแท้จริงให้ทราบ เข้าใจและลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเอง ชุมชน ประเทศชาติ และมวลมนุษยชาติ เรียกหลักสูตรนี้ว่า จิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา ที่เดิมใช้คำภาษาอังกฤษว่า Comtemplative Education ซึ่งที่ประชุมราชบัณฑิตของไทยยอมรับศัพท์บัญญัติคำนี้ว่า จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติที่ท่านราชบัณฑิต ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ได้เป็นผู้นำเสนอคำนี้

นั่นคือการพัฒนาคนอย่างยั่งยืนนั้น จะพัฒนาเพียงกาย ใจ ให้รู้ รับรู้ เพียงมีความรู้คู่คุณธรรมไม่พอเสียแล้ว ต้องพัฒนาในมิติที่ลึกกว่า คือพัฒนาในมิติจิตใจและจิตวิญญาณที่อุดม่งหมายที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ผ่านการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในตนก่อน เกิดความรู้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสรรพสิ่ง สอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก เมตตา อ่อนน้อม ถ่อมตน เกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม การเข้าใจความจริงสูงสุด คือความจริง ความดี ความงาม แล้วจึงปฏิบัติเพื่อพัฒนาคน พัฒนาโลกให้อยู่ร่วมกันอย่างมีน้ำใจและสันติสุข

มีหลักของการบริหารที่เชื่อมโยงได้นั้นคือ เรามีปรัชญาการบริหารว่าบริหารที่ดีนั้น ต้องบริหารอย่างไม่ต้องบริหาร พอเทียบเคียงได้กับการพัฒนาคนว่าเราต้องพัฒนาคน อย่างไรโดยไม่ต้องพัฒนา เมื่อใจพัฒนาอุดมแล้ว ทุกอย่างก็ไม่ต้องกังวล จะขับเคลื่อนไปได้เองหรือไม่

การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ความนำ

ความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของการอุดมศึกษา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาต่าง ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อผลิตผลงานทางวิชาการในแต่ละสาขาออกมา ซึ่งหากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีความเป็นเลิศทางวิชาการแล้ว ความรู้ในสาขาต่าง ๆ ก็จะไม่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ไม่มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่กำลังพัฒนาขึ้น

ดังนั้นหากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีความเป็นเลิศทางวิชาการแล้วก็จะไม่มีความรู้ใหม่ ๆ ออกมาในแต่ละสาขา จำเป็นต้องพึ่งพาความรู้จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศ ซึ่งนอกจากประเทศของเราจะไม่ก้าวหน้าเพราะต้องรอความรู้ที่จะนำเข้ามาจากต่างประเทศแล้ว ความรู้ที่นำเข้มนั้นอาจไม่สอดคล้องกับลักษณะของประเทศ ซึ่งหากเรามีการคิดค้นความรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของประเทศก็จะทำให้ประเทศชาติของเราพัฒนาไปอย่างมั่นคงได้

ความหมายและความสำคัญของความเป็นเลิศทางวิชาการ

มีผู้ให้ความหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการไว้ดังนี้

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2536) ได้ให้ความหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการสรุปได้

ว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการ หมายถึง ระดับคุณภาพสูงสุดทางวิชาการที่สถาบันทางการศึกษาแต่ละแห่งสามารถทำให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งแต่ละสถาบันก็มีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทของสถาบัน สภาพเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศ โดยความเป็นเลิศทางวิชาการนั้นมีความหมายรวมถึง งานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น ผลงานและความสามารถของอาจารย์และนิสิต นักศึกษา หลักสูตรการสอน การประเมินผล รวมถึงสภาพแวดล้อมของสถาบันและบุคลากรส่วนต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการด้วย

อาณัติ อาภาภิรมณ์ (2531) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการ ในการปาฐกถาเรื่องการพึ่งตนเองในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการไว้ว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการหมายถึง ความสามารถของสถาบันการศึกษาที่จะสร้างให้เกิดความรู้ใหม่ และถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคคลและสังคมได้

วราภรณ์ บวรศิริ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการสรุปได้ว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาหมายถึง การสอนในสาขาวิชาต่าง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้รับความรู้ใหม่ ในสาขานั้น เพื่อให้มองเห็นปัญหาต่าง ได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อีกทั้งควรคำนึงถึงความต้องการสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประเทศและสังคมด้วย

Astin (1993) ได้ให้ความหมายของสถาบันที่มีความเป็นเลิศที่สุดไว้ว่า คือ สถาบันที่ทรงคุณค่าในด้านของความรู้ของนิสิตนักศึกษา การพัฒนาบุคลากรและอาจารย์ ความสามารถทางการสอนและการผลิตผลงานทางวิชาการ

จากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปความหมายของเป็นเลิศทางวิชาการได้ว่า หมายถึง ความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง ที่จะสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ในสาขาวิชานั้น ๆ ให้เกิดขึ้น และสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นให้กับนิสิตนักศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

ความหมายของความเป็นเลิศทางวิชาการดังกล่าวทำให้เห็นว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการมีความสำคัญในสถาบันอุดมศึกษาดังนี้

1. สร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในแต่ละสาขาวิชา สถาบันอุดมศึกษาควรเป็นผู้นำในทางวิชาการ เนื่องจากเป็นแหล่งรวมวิชาความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษายังเป็นแหล่งผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการของประเทศ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้วยการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสาขาของตน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ทันสมัย และสามารถนำไปใช้ในการทำงานของตนเองได้

2. พัฒนาสังคมได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการ สถาบันอุดมศึกษาควรมีความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาสังคมได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ เนื่องจากหากสถาบันอุดมศึกษาไม่มีความเป็นเลิศทางวิชาการแล้ว ไม่มีการคิดค้นความรู้ใหม่ ๆ มาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน มีแต่ความรู้เดิมมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนก็จะทำให้ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเป็นความรู้เดิม ดังนั้น ความเป็นเลิศทางวิชาการใน

สถาบันศึกษาจะช่วยให้ผลิตบัณฑิตได้เป็นที่ต้องการของสังคม

3. มีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดให้กับนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษานอกจากจะสร้างผลงานทางวิชาการแล้ว ยังควรส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีศักยภาพในการคิด เพื่อนำทักษะการคิดมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์กับงานที่ตนได้รับมอบหมาย ทำให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นในองค์กรต่าง ๆ ดังนั้นหากสถาบันอุดมศึกษามีการถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพทางความเป็นเลิศทางวิชาการให้กับผู้เรียนแล้ว จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองต่อไปได้ตามศักยภาพของตน

จากความสำคัญของความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นว่า ควรมีการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นแหล่งความรู้ทางด้านวิชาการ เนื่องจากประเทศชาติจะพัฒนาได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับการพัฒนาทางด้านวิชาการของประเทศด้วยว่ามีความเจริญก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด

ข้อจำกัดของความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน

ความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลักการที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพมาพัฒนาประเทศ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ ๆ และถ่ายทอดความรู้นั้นให้กับบัณฑิตเพื่อไปพัฒนาในงานในสาขาของตนให้มีคุณภาพมากขึ้น แต่ในปัจจุบันความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เน้นความรู้จากต่างประเทศไม่มีการผลิตความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการนำความรู้จากทางตะวันตกเข้ามาสอนในประเทศอย่างแพร่หลาย โดยความรู้ที่รับเข้ามานั้นไม่ได้มีการปรับปรุงหรือประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทย ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546, หน้า 431) ได้กล่าวถึงการสอนในปัจจุบันว่า มีการเปิดสอนในหลายสาขาวิชาเพิ่มขึ้น แต่เนื้อหาสาระที่นำมาสอนส่วนใหญ่ยังเป็นเนื้อหาของต่างประเทศ แม้ว่าจะมีการใส่เนื้อหาของไทยเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังไม่เป็นระบบมากนัก เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องของสังคมไทยยังไม่แพร่หลาย ทำให้เห็นสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันว่าเน้นการสอนให้ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยไม่เน้นการเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่มุ่งเน้นให้เป็นผู้ใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำให้ประเทศไทยต้องเสียเงินจำนวนมากเพื่อซื้อเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในประเทศอย่างต่อเนื่องเนื่องจากคนไทยไม่สามารถคิดค้นประดิษฐ์เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมขึ้นใช้เองได้

จากการนำความรู้จากต่างประเทศเข้ามานั้น ทำให้ความรู้ทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทำให้บัณฑิตนักศึกษขาดความเข้าใจสภาพของสังคมไทยที่แท้จริง เนื่องจากความรู้ที่นำมาสอนไม่ได้เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดค้นขึ้นในสังคมไทย บัณฑิตนักศึกษาจึงได้ความรู้ที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะสังคมไทย ไม่สามารถนำความรู้ที่นำมาช่วยพัฒนาหรือแก้ไขแก้ปัญหาของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างถูกต้อง

2. แนวการสอนแบบท่องจำ การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามักเน้นการท่องจำเนื้อหาสาระของวิชา ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2551, หน้า 50-51) ได้กล่าวถึง ลักษณะการเรียนในสถาบัน

อุดมศึกษาสรุปได้ว่า อาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้จากตำรา เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาฟังและจดจำให้ได้ตามที่อาจารย์บอก เมื่อเรียนจบแล้วก็มีการสอบดูว่าผู้เรียนสะสมความรู้ไว้ได้มากพอดังที่กำหนดไว้หรือไม่ และเมื่อผู้เรียนมีความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตรแล้ว ก็จะสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ

จากการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว เห็นได้ว่า อาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน เป็นผู้นำความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ มาถ่ายทอดให้กับบัณฑิตนักศึกษาได้รับรู้ แต่จากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้ความรู้นั้นมีหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากสถาบันการศึกษาถ่ายทอดความรู้ด้วยการท่องจำไม่ฝึกให้บัณฑิตนักศึกษารู้จักนำความรู้ที่ได้นั้นมาคิดประยุกต์ใช้ได้ ก็จะทำให้ความรู้ที่บัณฑิตนักศึกษได้รับนั้นไม่มีประโยชน์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาไทยยังไม่พัฒนา เนื่องจากมีการเน้นการเรียนการสอนทางด้านเนื้อหามากกว่ากระบวนการคิดของผู้เรียน

3. การวิจัยขาดความเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการวิจัยมากขึ้น โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา มีการส่งเสริมทางด้านงานวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม ออมริวิช นาคทรรพ (2547, หน้า 79-80) ได้กล่าวถึงการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาว่า ปัจจุบันการวิจัยในสถาบันการศึกษาแยกออกจากการวิจัยของหน่วยงานรัฐและเอกชน ทำให้งานวิจัยมีลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถาบันการศึกษขาดความเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษายังขาดความเป็นเลิศทางวิชาการ เนื่องจากงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของ

ประเทศ และไม่เป็นแหล่งความรู้ที่ส่งเสริมกับการพัฒนาประเทศ

4. ได้รับงบประมาณที่ไม่เหมาะสม

ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายขยายขนาดของอุดมศึกษามากขึ้น แต่ให้เงินอุดหนุนทั้งในการลงทุนและการดำเนินการทางการศึกษาไม่เพียงพอ ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2551, หน้า 50-51) ได้กล่าวถึงปัญหาของการขยายโอกาสทางการศึกษาไว้ว่า ด้วยค่านิยมในสังคมต่อปริญญา รัฐบาลมีการเพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษามากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพการศึกษาของบัณฑิตที่จบมานั้น จะทำให้ผู้ที่จบออกมาไม่มีความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

จากปัญหาการขยายโอกาสทางการศึกษาดังกล่าว ทำให้มีการเพิ่มจำนวนสถาบันและจำนวนผู้เรียนมากขึ้น แต่จากงบประมาณที่สถาบันอุดมศึกษาได้รับอย่างจำกัด ทำให้ไม่มีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาได้อย่างเพียงพอ เช่น ขาดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการวิจัยในสาขาต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถาบันการศึกษายังไม่มีความเป็นเลิศทางวิชาการได้ เนื่องจากขาดการสนับสนุนทางด้านการงบประมาณที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

1. สถาบันอุดมศึกษาควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ควรมีการศึกษาสภาพท้องถิ่นนั้น ให้เกิดความเข้าใจลักษณะสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะสภาพแวดล้อมดังกล่าว ดังที่ ส. ศิวรักษ์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาจำเป็นต้องเน้นที่ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเดิมให้มากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาควรมีการร่วมกับกลุ่มคนใน

ท้องถิ่น เช่น ชาวบ้าน พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เนื่องจากกลุ่มคนในท้องถิ่นนี้ล้วนเป็นชุมชนทรัพยากรปัญญา ที่มีความรู้สั่งสมมานานไม่ควรมองข้าม ซึ่งสอดคล้องกับที่ ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ซึ่งเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสภาพของสังคมไทย ควรมีการศึกษาให้เพิ่มขึ้นเนื่องจากเป็นความรู้ของคนไทยซึ่งสั่งสมมานาน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะมีความเป็นเลิศได้ก็ต่อเมื่อหันมาสนใจสิ่งที่เป็นความรู้ของคนไทยที่มีอยู่ในสังคมไทยเพื่อพัฒนาความรู้นั้นให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2. ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ วราภรณ์ บวรศิริ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในระดับอุดมศึกษาสรุปได้ว่าการวิจัยเป็นการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นการขยายขอบข่ายของความรู้ในทุกสาขาวิชา และก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น จากความสำคัญดังกล่าว สถาบันการศึกษาจึงควรมีการสนับสนุนทางด้านการวิจัยด้วยการสร้างความรู้จากการวิจัยและนำความรู้มาถ่ายทอดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้สถาบันการศึกษาควรสนับสนุนให้นักศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าด้วยการวิจัย เพื่อให้ นักศึกษาเข้าใจถึงขั้นตอนในการแสวงหาความรู้และเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นได้ด้วยตนเอง

3. ได้รับงบประมาณที่เหมาะสม การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมให้กับสถาบันการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเกิดความเป็นเลิศทางวิชาการได้ ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจาก การอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษานับเป็นการลงทุนไม่ใช่เป็นค่าใช้จ่าย เพราะเป็นการลงทุนใน

คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมองและปัญญา อันจะเป็นประโยชน์สำหรับอนาคต เพราะเป็นการลงทุนที่จะให้ประโยชน์ต่อรัฐและสังคมในระยะยาว ดังนั้นจึงควรมีการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ Mayhew (1990) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมทางด้านงบประมาณไว้ว่า รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการจัดเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับอาจารย์ ควรเป็นอัตราที่สูงพอเมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อจะได้ดึงดูดคนดีและมีความสามารถมาเป็นอาจารย์และรักษาอาจารย์ที่ดีและมีคุณภาพไว้ต่อไป

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหากรัฐบาลมีการให้งบประมาณลงทุนทางด้านการศึกษาอย่างเหมาะสมแล้ว นับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเนื่องจากหากสถาบันการศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ แล้ว ก็จะผลิตนิสิตนักศึกษาให้มีคุณภาพไปพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

4. พัฒนาคุณภาพอาจารย์ อาจารย์เป็นบทบาทสำคัญในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะมีความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์เป็นสำคัญ ดังนั้นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาจึงควรเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เป็นที่พึงพิงของชุมชนและสังคม ดังที่ ส. ศิวรักษ์ (2541, หน้า 70-71) ได้กล่าวถึงลักษณะของอาจารย์ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการไว้ว่า ควรเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดที่เป็นอิสระ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่อ่านมาก แต่ควรเป็นผู้ที่จับประเด็นต่าง ๆ และสามารถวิเคราะห์ได้ และนอกจากนี้ควรเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหากอาจารย์มีลักษณะดังนี้แล้วจะช่วยให้เป็นผู้ที่มี

ความเป็นเลิศทางวิชาการ นอกจากนี้แล้วอาจารย์ควรมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้วย ดังที่หลวงวิจิตรวาทการ (2532, หน้า 250-251) ได้กล่าวถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความรู้ดีแต่ขาดความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้คนอื่น ทำให้ความรู้ที่มีอยู่นั้นได้ประโยชน์น้อย

เห็นได้ว่าอาจารย์มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งในการสร้างความรู้ใหม่และการถ่ายทอดซึ่งความรู้นั้น ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์เพื่อให้ความรู้นั้นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

5. ห้องสมุดมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดนับว่าเป็นหัวใจของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะมีความรู้ที่หลากหลายและทันสมัยรวมอยู่ในสถานที่นี้ ดังที่ บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล (2535) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ว่า เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยภายในห้องสมุดควรมีหนังสือ วารสารและเอกสารอื่น ๆ ในแต่ละสาขาอย่างเพียงพอ ทันสมัย ตรงตามความต้องการของแต่ละภาควิชา หากสถาบันการศึกษานี้ให้มีการจัดห้องสมุดที่ใช้เทคโนโลยีในการเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แล้วย่อมเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ช่วยให้อาจารย์ไปค้นคว้าหาความรู้รวมถึงค้นหาสื่ออุปกรณ์ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ส่วนนิสิตนักศึกษาก็สามารถมาใช้บริการเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่อาจารย์สอนหรือตามความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดเวลาด้วย

ดังนั้นหากมีห้องสมุดที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่
ดีภายในสถาบันอุดมศึกษา ก็จะเป็นศูนย์รวมแห่ง
ความรู้ทางด้านต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมให้ทั้งอาจารย์และ
นิสิตนักศึกษา มีความสามารถทางด้านวิชาการ
เพิ่มขึ้น

บทสรุป

การพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการใน
สถาบันอุดมศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญมากในสังคมไทย
ปัจจุบัน เพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่ผลิต

คนในด้านวิชาชีพต่าง ๆ ให้กับประเทศ ดังนั้นหาก
ต้องการให้ประเทศเจริญก้าวหน้า จำเป็นที่จะต้อง
พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถเป็นแหล่งผลิต
ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาความรู้จาก
ต่างประเทศ ด้วยการให้ความสำคัญกับความรู้ที่มีอยู่
ในสังคมไทย ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทยใน
ด้านต่างให้มากขึ้น แล้วนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาให้
สอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยก็จะทำให้
ประเทศชาติของเรามีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). *ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญรอด วุฒิสาสตร์กุล. (2537). *เกณฑ์การพิจารณาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. ม.ป.ท.:
ม.ป.พ.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2547). *เพื่อความเข้าใจในสาระและกระบวนการของการอุดมศึกษา*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารารักษ์ บวรศิริ. (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอน การอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส. ศิวรักษ์. (2537). *ทิศทางใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชน*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ส. ศิวรักษ์. (2541). *ความเป็นเลิศทางวิชาการ*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2532). *กำลังความคิด*. กรุงเทพฯ: สัมคศิสาสน์.
- อมรวิชช์ นาครทรรพ. (2547). *ปฏิรูประบบวิจัยเคลื่อนสังคมไทยด้วยความรู้*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อาณัติ อาภาภิรมณ์. (2531). *การพึ่งตนเองของมหาวิทยาลัยของรัฐกับความเป็นเลิศทางวิชาการ*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2536). *การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะ
พยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Astin, A. W. (1993). *What Matter in College?.* San Francisco: Jossey-Bass.

Mayhew, L. B. (1990). *The quest for quality: the challenge for undergraduate education in the 1990s.* San Francisco: Jossey-Bass.

การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพของท่อความร้อนโดยการปรับเปลี่ยนสารทำงาน

Thermal Efficiency Enhancement of Heat Pipe by Change Working fluids

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการทำงานของท่อความร้อน ในกรณีที่ใช้สารทำงานประกอบด้วย น้ำ แอลกอฮอล์ และสารทำความเย็น R134a โดยเติมลงในท่อความร้อนทำจากทองแดงขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 15 mm ยาว 600 mm และทำการปรับเปลี่ยนปริมาตรของสารทำงานภายในท่อความร้อนตั้งแต่ 50 % , 66% และ 75% โดยปริมาตรของท่อความร้อน เพื่อหาปริมาณสารทำงานที่เหมาะสมในการทำให้ท่อความร้อนมีประสิทธิภาพสูงสุด และปรับมุมเอียงของท่อความร้อนตั้งแต่ 0, 15, 30, 45, 60 และ 90 องศา ในส่วนรับความร้อนใช้เครื่องกำเนิดความร้อนเพื่อให้ความร้อนแก่ท่อความร้อน สามารถปรับค่าความร้อนที่ป้อนให้ระหว่าง 30-70 W และใช้น้ำระบายความร้อนแก่ท่อความร้อน โดยควบคุมอุณหภูมิของน้ำที่ทางเข้าชุดระบายความร้อนระหว่าง 20-25 °C จากการทดสอบพบว่าท่อความร้อนที่ใช้สารทำความเย็น R134a ที่มีปริมาตรสารทำความเย็น R134a จำนวน 40%โดยปริมาตรเมื่อวางท่อความร้อนที่มุมเอียง 0 องศาให้ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนสูงสุดเท่ากับ 92.02% และท่อความร้อนที่ใช้แอลกอฮอล์ที่มีปริมาตรแอลกอฮอล์จำนวน 66% โดยปริมาตรเมื่อวางท่อที่มุมเอียง 45 องศาให้ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนสูงสุดเท่ากับ 69.3% ในขณะที่ท่อความร้อนที่ใช้น้ำจำนวน 66 % โดยปริมาตรเมื่อวางท่อความร้อนที่มุมเอียง 60 องศา ให้ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนสูงสุดเท่ากับ 66.6%

คำสำคัญ: ท่อความร้อน

Abstract

This research tested and compared thermal efficiency of heat pipe with water, alcohol, R134a refrigerant. The heat pipes were fabricated from straight copper tube with diameter of 15 mm and length of 600 mm The experiments had been done at various input power for heater (heat source) of 30-70 W at tilt angle of 0-90°. Control temperature for the condensing section was controlled at 20-25 °C. Then result showed that when using R134a refrigerant as working fluid, at tilt angle of 0° and 40% charge, the heat pipe gave out the highest efficiency at 92.02%. When using alcohol as working fluid, at tilt angle of 45° and 66% charge, the heat pipe gave out the highest efficiency at 69.3%. And when using de-ionic water as working fluid, at tilt angle of 60° and 63% charge, the heat pipe gave out the highest thermal efficiency of 66.6%.

Keywords: heat pipe

* อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

**คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ความนำ

ท่อความร้อนเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนที่มีอัตราการถ่ายเทความร้อนได้อย่างรวดเร็ว แม้ในภาวะที่มีผลต่างของอุณหภูมิไม่มากนัก สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการแลกเปลี่ยนความร้อนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การกำจัดความร้อนออกจากชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ การนำความร้อนจากก๊าซทิ้งกลับมาใช้ใหม่ การหล่อเย็นเครื่องยนต์ หรือระบบทำน้ำอุ่นพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น

กฤษณ์ ตรีทรงเกียรติ และคณะ (2531) ได้สร้างเครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนแบบใช้ท่อความร้อนโดยนำท่อทองแดงบรรจุน้ำเป็นของเหลวใช้งานภายในท่อ ด้านบนของแผงรับพลังงานแสงอาทิตย์ทำจากกระจกเอียงเป็นมุม 14 องศา กับแนวระดับ ชุดสะท้อนรังสีทำด้วยแผ่นสังกะสีปิดทับด้วยแผ่นสะท้อนรังสีขนาด 1.035 ตารางเมตร จากการทดสอบพบว่าสามารถทำน้ำอุ่นปริมาตร 30 ลิตร ให้มีอุณหภูมิสูงขึ้นถึง 68 องศาเซลเซียส ค่าอุณหภูมิที่ผิวของแผ่นรับรังสีมีค่าเท่ากับ 103 องศาเซลเซียส ประสิทธิภาพรวมสูงสุดมีค่าเท่ากับร้อยละ 28

Faghri (1996) ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเลขและทำการจำลองสำหรับท่อความร้อนภายใต้สภาวะคงที่ โดยเริ่มต้นทดสอบท่อความร้อนที่สภาวะอุณหภูมิขาเข้าสูง ปานกลางและต่ำสำหรับพื้นที่หน้าตัดของท่อความร้อนแบบทรงกลมและแบบเหลี่ยม โดยใช้ท่อความร้อนขนาดเล็ก (micro heat pipe) เทอร์โมไซฟอน ท่อความร้อนแบบหมุน ท่อความร้อนแบบหมุนวน ท่อความร้อนแบบคาปิลารี

Dussadee et al. (2007) ใช้ท่อความร้อนควบคุมอุณหภูมิภายในไซโลเก็บข้าวเปลือก ขนาด 1000 กิโลกรัม ท่อความร้อนที่ใช้ทำจากท่อทองแดง โดยใช้ครีปในการถ่ายเทความร้อนพื้นที่ของเครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนมีขนาดเท่ากับ 16 ตารางเมตร

ควบคุมความชื้นในระบบที่ 12.8 % และควบคุมอุณหภูมิภายในไซโลประมาณ 28 องศาเซลเซียส

Vlassov et al. (2006) ได้เปรียบเทียบสารทำงานแอมโมเนียและอะซีโตน โดยน้ำหนัก เพื่อหาสารทำงานที่เหมาะสมในการถ่ายเทความร้อนของท่อความร้อนจากการแผ่รังสีความร้อน โดยปรับค่าความร้อนในด้านรับความร้อนระหว่าง 20-80 วัตต์ จากการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงเลขร่วมกับการใช้เครื่องมือทดสอบ พบว่า อะซีโตนสามารถทำให้การแผ่รังสีความร้อนของท่อความร้อนมากกว่าแอมโมเนีย

Maczawa et al. (1996) ทำการวิจัยการถ่ายเทความร้อนแบบเทอร์โมไซฟอนจากอากาศสู่อากาศ โดยใช้ท่อทองแดงแบบไร้วิกักขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายในท่อเท่ากับ 2 มิลลิเมตรสำหรับการใช้สารทำความเย็นแบบ R 134b เป็นสารตัวกลางในการถ่ายเทความร้อนและท่อทองแดงขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายในท่อ 5.34 มิลลิเมตรสำหรับใช้น้ำ เป็นสารตัวกลางในการถ่ายเทความร้อน ความยาวของท่อเท่ากับ 48 เมตร จำนวนท่อ 40 กลีบ โดยที่ด้านปลายของท่อเป็นแบบปลายปิด ค่าความร้อนที่ให้กับท่อทองแดงตั้งแต่ 0-1200 วัตต์ จากการทดลองพบว่า การใช้สารทำความเย็นแบบ R 134b มีความสามารถในการถ่ายเทความร้อนดีกว่าการใช้น้ำเป็นสารตัวกลางค่าการถ่ายเทความร้อนที่ได้ค่อนข้างคงที่

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับท่อความร้อน พบว่าท่อความร้อนนั้นมีการศึกษามานานแล้ว โดยท่อความร้อนมีรูปแบบและการทำงานรวมทั้งอุปกรณ์คล้ายกัน แต่แตกต่างกันในเรื่องของสารทำงานที่ใช้ภายในท่อความร้อนโดยมีสารทำงานทั้งที่เป็นก๊าซและของเหลว จึงเป็นที่มาในการทำวิจัยเรื่องนี้

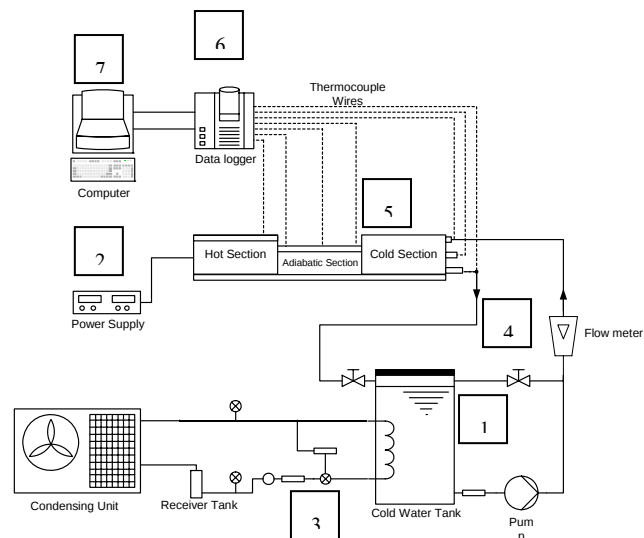
อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

ชุดทดลองได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนหลัก คือ ส่วนชุดทดสอบท่อความร้อน ชุดเก็บข้อมูล ชุดทำน้ำเย็น ชุดควบคุมกำลังไฟฟ้าที่ป้อนให้กับขดลวดความร้อน และชุดควบคุมอุณหภูมิน้ำเย็น

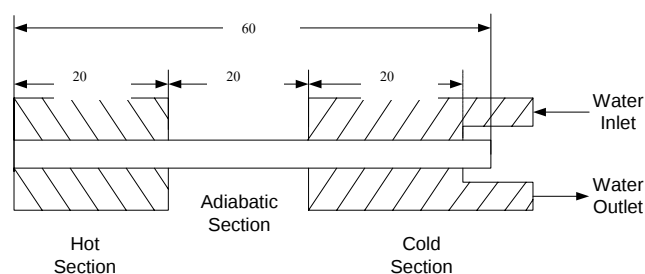
การทดลองใช้ชุดทดสอบโดยมีหลักการคือ ในส่วนของการให้ความร้อนแก่ท่อความร้อนโดยเครื่องกำเนิดความร้อน (heater) ขนาด 300 W สามารถเลือกปรับค่าความร้อนระหว่าง 30-70 W ส่วนด้านความเย็นทำการหล่อเย็นโดยใช้น้ำ ควบคุมค่าอุณหภูมิที่ทางเข้าระบบไม่เกิน 25°C สามารถปรับอัตราการไหลของน้ำได้ ซึ่งการวัดค่าอุณหภูมิในระบบทั้งหมดจะทำการบันทึกโดยใช้เครื่องบันทึกข้อมูลจากนั้นส่งข้อมูลให้กับคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลการทดลอง สำหรับสารทำงานของท่อความร้อนใช้น้ำ แอลกอฮอล์ และสารทำความเย็น R134a

จากภาพ 1 ประกอบด้วยชุดทดลองและอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ชุดระบบน้ำเย็น
2. ชุดปรับกำลังไฟฟ้าที่ป้อนเข้าขดลวดความร้อน
3. เครื่องควบคุมอุณหภูมิ
4. ชุดปรับอัตราการไหลของน้ำเย็น
5. ชุดทดสอบท่อความร้อน
6. เครื่องเก็บข้อมูล
7. คอมพิวเตอร์

ภาพ 1 ไดอะแกรมของอุปกรณ์การทดลอง

ภาพ 2 ขนาดของท่อความร้อน

ภาพ 3 ภาพถ่ายอุปกรณ์ในการทดสอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การทดสอบมีขั้นตอนดังนี้

1. ใส่สารทำงานลงในท่อความร้อนตามอัตราส่วน จากนั้นทำสุญญากาศภายในท่อเพื่อไม่ให้ขัดขวางกระบวนการควบแน่นของไอของสารทำงาน
2. เปิดชุดทำน้ำเย็น โดยปรับตั้งอุณหภูมิไว้ที่ 20°C
3. เปิดปั๊มน้ำและปรับอัตราการไหลของน้ำที่ 1.05150×10^{-6} ลูกบาศก์เมตร/วินาที
4. เปิดเครื่องเก็บข้อมูล
5. เมื่อชุดทำน้ำเย็นได้อุณหภูมิที่ 20°C แล้ว จึงเปิดชุดควบคุมกำลังไฟฟ้าของขดลวดความร้อน ที่ 50 วัตต์
6. ตรวจสอบมุมที่ให้ค่าประสิทธิภาพมากที่สุด โดยปรับมุมของชุดทดสอบท่อความร้อนเป็น 0,15,30,45,60,90 องศา ตามลำดับ
7. เมื่อกราฟอุณหภูมิที่แสดงอุณหภูมิของน้ำเข้าและออกในระบบเริ่มคงที่จึงสามารถเก็บข้อมูลไปคำนวณหาประสิทธิภาพได้
8. เมื่อทราบมุมที่ให้ประสิทธิภาพมากที่สุดแล้วให้ใช้ค่ามุมนั้นแล้วปรับเปลี่ยนกำลังไฟฟ้าของขดลวดความร้อนเป็น 30,40,50,60 และ 70 วัตต์ ตามลำดับ
9. ทำตามข้อ 1-7 โดยการเปลี่ยนปริมาณสารทำงานภายในท่อความร้อน เก็บข้อมูลที่ได้อีกพร้อมคำนวณหาประสิทธิภาพ

ในส่วนของการเก็บบันทึกค่าผลการวัดอุณหภูมิที่จุดวัดต่าง ๆ นั้นจะใช้เครื่องเก็บข้อมูลในการวัดและแปรผลเป็นกราฟแนวโน้มของอุณหภูมิสำหรับจุดที่ทำการติดตั้งเทอร์โมคัปเปิลสำหรับวัดค่าอุณหภูมิจะติดตั้งบริเวณผิวของท่อความร้อนที่ระยะห่าง ทุก ๆ 20 เซนติเมตร เพื่อนำข้อมูลของอุณหภูมิทุกจุดมาเปรียบเทียบกัน

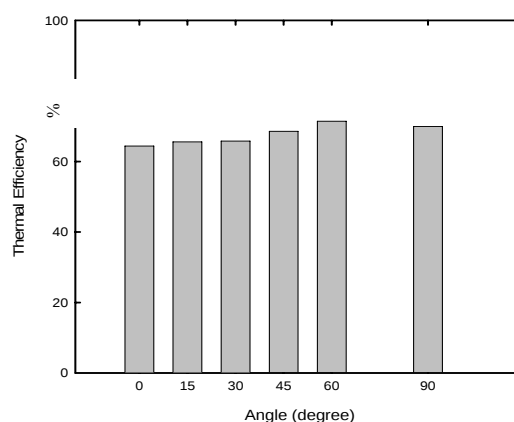
ตัวแปรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จัดตัวแปรที่จะทำการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ

- 1.กลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - กำลังไฟฟ้าที่ป้อนให้ขดลวดความร้อน
 - มุมของท่อความร้อน
 - ปริมาตรสารทำงาน
 - ปริมาตรอนุภาคนาโน
- 2.กลุ่มตัวแปรตาม
 - อุณหภูมิที่จุดต่างๆของท่อความร้อน
 - ประสิทธิภาพของท่อความร้อน

ผลการวิจัย

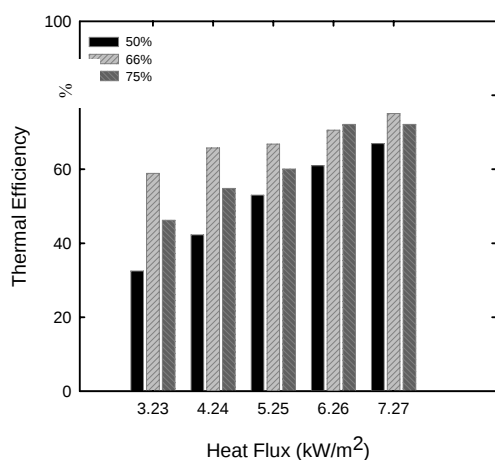
การเปรียบเทียบผลการทดสอบประสิทธิภาพทางความร้อน มุม เอียงของท่อความร้อน โดยใช้ น้ำบริสุทธิ์ เป็นสารทำงาน โดยให้ความร้อนเท่ากับ 5.25 kW/m^2 อัตราการไหลเชิงปริมาตรของน้ำเย็น $1.05 \text{ m}^3/\text{s}$

ภาพ 4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับมุมเอียงโดยใช้น้ำเป็นสารทำงาน

จากภาพ 4 แสดงถึงประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนเมื่อปรับเปลี่ยนมุมเอียงของท่อความร้อน จากกราฟพบว่าเมื่อเพิ่มมุมเอียงของท่อความร้อนจาก 0° จนถึงมุม 60° ประสิทธิภาพเชิงความร้อนของท่อความร้อนค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และที่มุมเอียง 60° นี้ให้

ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนสูงสุดเท่ากับ 66.6% แต่หลังจากเพิ่มมุมเอียงเกิน 60° ไปแล้ว ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนลดลง เนื่องจากการวางท่อในแนวตั้งทำให้เกิดเป็นชั้นฟิล์มของของไหลที่ผนังท่อ ซึ่งไปเพิ่มความต้านทานการถ่ายเทความร้อน และอุณหภูมิของท่อความร้อน ส่วนการวางในแนวระนาบนั้น สารทำงานนั้นกลับไปยังส่วนของการระเหยได้ด้วยแรงคาปิลารี และยังไม่เกิดชั้นของของไหลที่ผนัง จึงทำให้การถ่ายเทความร้อนจากขดลวดความร้อนในด้านรับความร้อนทำได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากท่อความร้อนเป็นแบบไม่มีวาล์วจึงจำเป็นต้องเอียงท่อความร้อนเพื่อให้สารทำงานที่ควบแน่นกลับมายังส่วนทำระเหยได้โดยแรงโน้มถ่วงของโลก การเพิ่มมุมเอียงนั้นทำให้ประสิทธิภาพท่อความร้อนตามแนวแกนเพิ่มขึ้นจนกระทั่งถึงมุมเอียงที่จุดๆหนึ่งค่าประสิทธิภาพเริ่มคงที่หรือมีแนวโน้มลดลงแม้จะเพิ่มมุมเอียงอีกก็ตาม

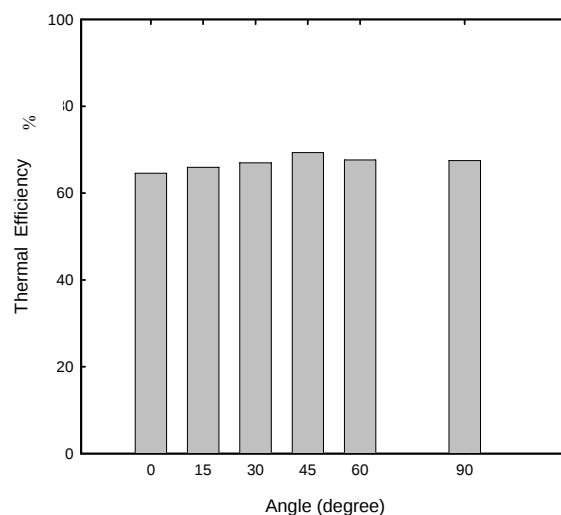

ภาพ 5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับค่าความร้อนโดยใช้น้ำเป็นสารทำงาน

จากภาพ 5 แสดงการเพิ่มค่าความร้อนให้กับท่อความร้อนตั้งแต่ $3.23-7.27 \text{ kW/m}^2$ ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนเพิ่มขึ้นตามค่าความร้อนที่ป้อนให้แก่ท่อความร้อน เนื่องจากเมื่อเพิ่มค่าความร้อนให้กับท่อความร้อนทำให้เกิดความร้อนสะสมแก่ท่อความร้อน

ส่งผลให้อุณหภูมิด้านถ่ายเทความร้อนสูงขึ้น ประสิทธิภาพทางความร้อนจึงเพิ่มขึ้น และในการปรับเปลี่ยนปริมาตรสารทำงานภายในท่อ ตั้งแต่ 50 % จนถึง 75% เพื่อหาปริมาตรที่ทำให้ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนสูงสุด พบว่าสารทำงาน 66% โดยปริมาตร ทำให้ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อสูงสุดเท่ากับ 66.6 % และเมื่อเพิ่มปริมาตรสารทำงานขึ้นอีกประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนจะลดลง เนื่องจากพื้นที่ว่างของท่อความร้อนที่ใช้ในการควบแน่นของสารทำงานน้อยลง ดังนั้นเมื่อสารทำงานระเหยเป็นไอ ความดันภายในท่อความร้อนจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งสารทำงานไม่สามารถเดือดเพิ่มได้อีก จึงทำให้ประสิทธิภาพลดลง

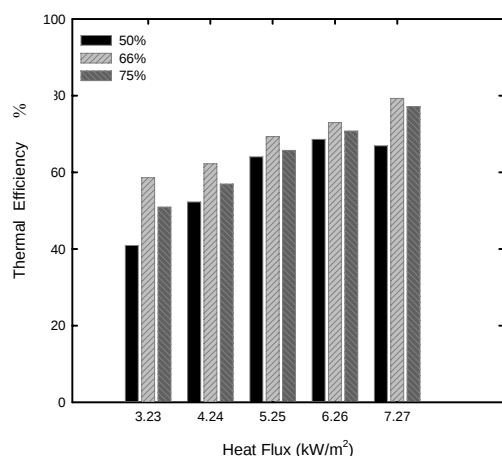
การเปรียบเทียบผลการทดสอบประสิทธิภาพทาง ความร้อน มุม เอียงของท่อความร้อน โดยใช้แอลกอฮอล์เป็นสารทำงาน โดยให้ความร้อนเท่ากับ 5.25 kW/m^2 อัตราการไหลของน้ำเย็น $1.05 \text{ m}^3/\text{s}$

ภาพ 6 กราฟเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับมุมเอียง โดยใช้แอลกอฮอล์เป็นสารทำงาน

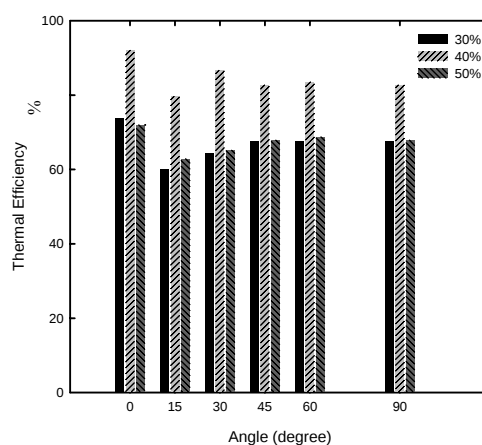
จากภาพ 6 แสดงถึงประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนเมื่อปรับเปลี่ยนมุมเอียงของท่อความร้อน จากกราฟพบว่า เมื่อเพิ่มมุมเอียงของท่อความร้อน

จาก 0° จนถึงมุม 45° ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และที่มุมเอียง 45° ให้ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนสูงสุดเท่ากับ 69.3% แต่หลังจากมุมเอียง 45° ไปแล้วค่าประสิทธิภาพทางความร้อนจะลดลงซึ่งมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของกราฟประสิทธิภาพและอุณหภูมิเช่นเดียวกันกับการใช้น้ำเป็นสารทำงาน

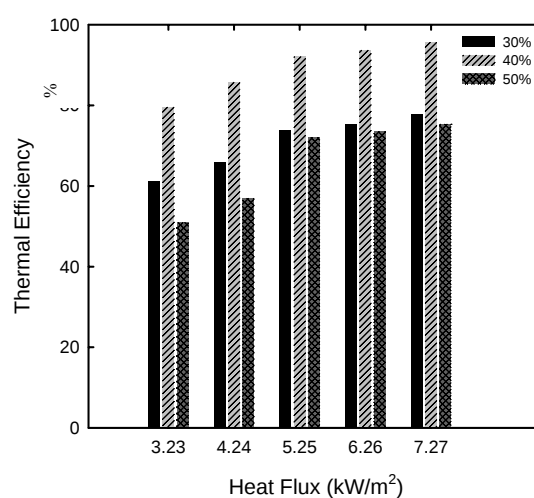
ภาพ 7 กราฟเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับค่าความร้อนโดยใช้แอลกอฮอล์เป็นสารทำงาน

จากภาพ 7 แสดงการเพิ่มค่าความร้อนให้กับท่อความร้อนตั้งแต่ $3.23\text{--}7.27\text{ kW/m}^2$ ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนเพิ่มขึ้นตามค่าความร้อนที่ป้อนให้แก่ท่อความร้อนซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับรูปที่ 6 สำหรับการปรับเปลี่ยนปริมาตรสารทำงานตั้งแต่ 50 % จนถึง 75% เพื่อหาปริมาตร ที่ทำให้ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนสูงสุด พบว่าที่ปริมาตรสารทำงาน 66% โดยปริมาตรท่อทำให้ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อสูงสุดมีค่าเท่ากับ 69.3% เมื่อเพิ่มปริมาตรสารทำงานขึ้นอีก ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนจะลดลง ซึ่งเป็นไปในรูปแบบเช่นเดียวกันกับการใช้น้ำเป็นสารทำงาน

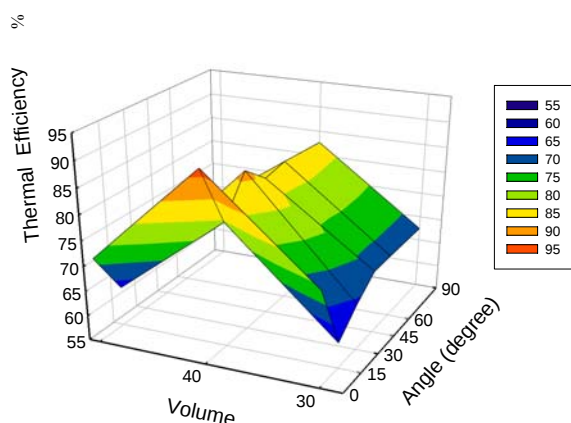
ภาพ 8 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับมุมเอียงโดยใช้สารทำความเย็น R 134a เป็นสารทำงาน

จากภาพ 8 แสดงถึงประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนเมื่อปรับเปลี่ยนมุมเอียงของท่อความร้อน พบว่าเมื่อมุมเอียงของท่อความร้อนมีค่าเท่ากับ 0° ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนจะมีค่าสูงสุดเท่ากับ 92.02% และเมื่อปรับมุมเอียงเพิ่มขึ้น ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนลดลงซึ่งมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของกราฟประสิทธิภาพทางความร้อนเช่นเดียวกันกับการใช้น้ำและแอลกอฮอล์เป็นสารทำงาน

ภาพ 9 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางความร้อนกับค่าความร้อนโดยใช้สารทำความเย็น R 134a เป็นสารทำงาน

จากภาพ 9 แสดงการเพิ่มค่าความร้อนให้กับ
 ท่อความร้อนตั้งแต่ $3.23\text{--}7.27\text{ kW/m}^2$ ค่าประสิทธิภาพ
 ทางความร้อนจะเพิ่มขึ้นตามค่าความร้อนที่ป้อนให้แก่
 ท่อความร้อนซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ
 ภาพประกอบ 5 สำหรับการปรับเปลี่ยนปริมาตรสาร
 ทำงานตั้งแต่ 30% จนถึง 50% เพื่อหาปริมาตร ที่ทำให้
 ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อความร้อนสูงสุด
 พบว่าที่ปริมาตรสารทำงาน 40% โดยปริมาตรท่อทำให้
 ประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อสูงสุดมีค่าเท่ากับ
 92.02% เมื่อเพิ่มปริมาตรสารทำงานขึ้น ประสิทธิภาพ
 ทางความร้อนของท่อความร้อนจะลดลง ซึ่งเป็นไปใน
 รูปแบบเช่นเดียวกันกับการใช้น้ำและแอลกอฮอล์เป็น
 สารทำงาน

ภาพ 10 การเปรียบเทียบผลการทดสอบประสิทธิภาพ
 ทางความร้อน มุม และปริมาตร โดยใช้ สารทำความ
 เย็น R 134a เป็นสารทำงาน

จากภาพ 10 แสดงการเปรียบเทียบผลการ
 ทดสอบประสิทธิภาพทางความร้อน มุม และปริมาตร
 โดยใช้สารทำความเย็น R134a เป็นสารทำงาน พบว่าที่
 ปริมาตรสารทำงาน 40% โดยปริมาตรท่อ มุมเอียงของ
 ท่อความร้อนมีค่าเท่ากับ 0° ทำให้ประสิทธิภาพทาง
 ความร้อนของท่อความร้อนสูงสุดมีค่าเท่ากับ 92.02%

สรุปผลการทดสอบ

ผลการทดสอบเปรียบเทียบประสิทธิภาพทาง
 ความร้อนของท่อความร้อน โดยใช้น้ำเป็นสารทำงาน
 เมื่อเติมสารทำงาน 66 % ของปริมาตรท่อและวางท่อ
 เป็นมุมเอียง 60° ให้ค่าประสิทธิภาพทางความร้อน
 สูงสุดเท่ากับ 66.6 % สำหรับท่อความร้อนที่ใช้
 แอลกอฮอล์เป็นสารทำงานเมื่อเติมสารทำงาน 66%
 โดยปริมาตรท่อและวางท่อเป็น มุมเอียง 45° ให้ค่า
 ประสิทธิภาพทางความร้อนสูงสุดเท่ากับ 69.31 % และ
 ท่อความร้อนที่ใช้สารทำความเย็น R134a เป็นสาร
 ทำงานเมื่อเติมสารทำงาน 40% โดยปริมาตรท่อและวาง
 ท่อเป็นมุมเอียง 0 องศาให้ค่าประสิทธิภาพทางความ
 ร้อนสูงสุดเท่ากับ 92.02%

ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนเปลี่ยนแปลง
 ไปตามจุดเดือดของสารทำงาน กล่าวคือสารทำงานที่มี
 จุดเดือดต่ำจะให้ค่าประสิทธิภาพเชิงความร้อนสูงกว่า
 สารทำงานที่มีค่าจุดเดือดสูงกว่า ในที่นี้สารทำความเย็น
 R 134a มีค่าจุดเดือดต่ำที่สุดรองมาคือแอลกอฮอล์ และ
 น้ำมีค่าจุดเดือดสูงที่สุด

การเติมปริมาตรสารทำงานในท่อความร้อน
 พบว่าเมื่อเพิ่มปริมาตรสารทำงานขึ้นจากจุดที่ให้
 ประสิทธิภาพทางความร้อนสูงสุดแล้ว เมื่อเพิ่มปริมาณ
 สารทำงานเข้าไปอีกประสิทธิภาพทางความร้อนของท่อ
 ความร้อนจะลดลง เนื่องจากพื้นที่ว่างของท่อความร้อน
 ที่ใช้ในการควบแน่นของสารทำงานน้อยลง ดังนั้นเมื่อ
 สารทำงานระเหยเป็นไอ ความดันภายในท่อความร้อน
 จะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งสารทำงานไม่สามารถเดือดเพิ่มได้
 อีก จึงทำให้ประสิทธิภาพลดลง

ค่าประสิทธิภาพทางความร้อนลดลง เมื่อมุม
 เอียงในการวางท่อมากขึ้นจากจุดที่ให้ค่าประสิทธิภาพ
 เชิงความร้อนสูงสุด เนื่องจากการวางท่อในแนวตั้งจะ
 ทำให้เกิดเป็นชั้นฟิล์มของของไหลที่ผนังท่อ ซึ่งไปเพิ่ม
 ความต้านทานการถ่ายเทความร้อน และอุณหภูมิ ของ
 ท่อความร้อน ส่วนการวางในแนวระดับนั้น สารทำงาน

นั้นกลับไปยังส่วนของการระเหยได้ด้วยแรงคาปิลารี และยังไม่เกิดขึ้นของของไหลที่ผนังจึงทำให้การถ่ายเทความร้อนจากขดลวดความร้อนในด้านรับความร้อนทำได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากท่อความร้อนเป็นแบบไม่มีวิก์จึงจำเป็นต้องเยียงท่อความร้อนเพื่อให้สารทำงานที่ควบแน่นกลับมายังส่วนทำระเหยได้โดยแรงโน้มถ่วงของโลก การเพิ่มมุมเยียงนั้นทำให้ประสิทธิภาพท่อความร้อนตามแนวแกนเพิ่มขึ้น จนกระทั่งถึงมุมเยียงที่

จุดๆหนึ่งค่าประสิทธิภาพเริ่มคงที่หรือมีแนวโน้มลดลง แม้จะเพิ่มมุมเยียงอีกก็ตาม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ในการทำวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ ตรีทรงเกียรติ, เกรียงศักดิ์ ธีระวัฒนชัย, ดำรงค์ ชานชัยวรชัย และวัฒนชัย ถิ่นชัยพัฒนา. (2531). *เครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนแบบฮีทไปป์*. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Cengel, Y. A., and Boles, M. A. (2002). *Thermodynamics and engineering Approach*. (4 th. ed.). New York; McGraw-Hill Higher Education.
- Chi, S.W. (1976). *Heat Pipe Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill Book.
- Dussadee, N., Punsasensri, T., and Kiatsiriroat, T. (2007). Temperature control of paddy bulk storage with aeration-thermosyphon heat pipe. *Energy Conversion and Management*. 34, 162-175.
- Faghri, A. (1996). *Heat pipe simulation: From promise to reality: Heat pipe technology theory applications*, V.1, 1-21. Great Britain: Galliard.
- Maezawa, S. (1996). *Heat pipe science and technology in japan, heat pipe technology theory applications and prospects*. Great Britain: Galliard.
- Maezawa, S., Nakajima, R., Gi, K., and Akachi, H. (1996). *Experimental study on chaotic behavior of thermohydraulic oscillation in oscillating thermosyphon. Heat pipe technology theory applications and prospects*. Great Britain: Galliard.
- Vlassov, V.V., Sousa, F.L., and Takahashi W. K. (2006). Comprehensive optimization of a heat pipe radiator assembly filled with ammonia or acetone. *International Journal of Heat and Mass transfer*. 49.

รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Strategic Planning Model of School Safety

in Basic Education Institutions

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อ (1) สร้างรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) ทดลองรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 28 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อการนำไปปฏิบัติ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ การตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของรูปแบบใช้กระบวนการอิงผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน การทดลองใช้รูปแบบดำเนินการในสถานศึกษาที่อยู่ในเครือข่ายโรงเรียนปลอดภัยของศูนย์วิจัยฯ จำนวน 2 โรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมี 15 ตัวแปร (1) องค์ประกอบด้านกระบวนการเตรียมการวางแผนมี 3 ตัวแปร (2) องค์ประกอบด้านกระบวนการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มี 2 ตัวแปร (3) องค์ประกอบด้านกระบวนการกำหนดกลยุทธ์และทิศทางของการพัฒนา มี 3 ตัวแปร (4) องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดและทบทวนกลไกการดำเนินงาน มี 4 ตัวแปร (5) องค์ประกอบด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มี 3 ตัวแปร

2. รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงพบว่า โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนดอย่างเป็นรูปธรรม ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ
คำสำคัญ: การวางแผนกลยุทธ์, ความปลอดภัยในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop the strategic planning model of school safety in basic education institutions. (2) to experiment the strategic planning model of school safety in basic education institutions. The subject of the study were 28 administrators or participate of safe school networks in safe routes to school program of Rama' hospital in the academic year 2008. The instrument used for collecting data was interview form analysis of the data detained was accomplished by mean and

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2551

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.สุวัฒน์ เงินกล้า

percentage. The study on appropriateness and feasibility of the model was achieved through 6 experts determination in the connoisseur technique. The model was experimented in 2 selected schools which met the selection criteria.

The research results were as follows:

1. A strategic planning model of school safety includes 5 factors with 15 components: (1) Pre process includes 3 components. (2) Safety: situation analysis process includes 2 components. (3) Development direction & strategy formulate process includes 3 components. (4) Safety implementation process includes 4 components. (5) Monitoring and evaluation process includes 3 components.
2. The assessment of the strategic planning model experiment in schools revealed that the model was effective and applicable for schools utilization.

Keywords: strategic planning, school safety

ความนำ

แผนยุทธศาสตร์ (strategic plan) เป็นเครื่องมือการบริหารการศึกษาที่มีระบบ มีทิศทาง มีระเบียบแบบแผน ช่วยทำให้เกิดการตัดสินใจและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นแผนงานหลักที่แสดงถึงภาระงาน แนวโน้มของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งอาจมีชื่อเรียกอื่น ๆ เช่น แผนกลยุทธ์ (strategic plan) ธรรมนูญสถานศึกษา (school charter) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (school improvement plan) คู่มือคุณภาพ (quality plan) ซึ่งเกิดจากกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อหาโอกาส (opportunities) และอุปสรรค (threats) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเพื่อหาจุดแข็ง (strengths) และจุดอ่อน (weakness) มีกระบวนการ

กำหนดกลยุทธ์และทิศทางการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (mission)

เป้าหมาย (goals) และกำหนดภารกิจ (assigned mission)

ในการบริหารการศึกษานอกเหนือจากงานวิชาการที่เป็นหลักแล้ว ความปลอดภัยของนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขในการเรียนรู้ และการมีชีวิตที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัยในสถานศึกษา

จากการศึกษาการตายของเด็กไทยจากอุบัติเหตุและความรุนแรงตั้งแต่ปี พ.ศ.2542-2540 ของศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก โรงพยาบาลรามาธิบดี พบว่ามีเด็กอายุ 1-14 ปี ตายจากอุบัติเหตุและความรุนแรงจำนวนทั้งสิ้น 23,457 ราย ซึ่งคิดเฉลี่ยปีละ 3,351 ราย นอกจากนี้ สมบัติ ตาปัญญา (2549) ได้สำรวจปัญหาการรังแกกันของนักเรียนเพื่อประเมินสถานการณ์ความรุนแรงระหว่างนักเรียนด้วยกัน ผลพบว่าการรังแกกันของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้นมีอยู่ในระดับสูง

ทั่วภูมิภาค และจากสภาพปัจจุบันและสถานการณ์
ปัญหาเด็กในสังคมไทยที่นับวันจะวิกฤติและทวี
ความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมั่วสุมเล่นการ
พนันและเกมคอมพิวเตอร์ การทะเลาะวิวาท การใช้
ความรุนแรง การเสพและดื่มของมึนเมา ได้ถูกลาม
ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นในสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบ
การวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน
ปัญหาเด็กในสังคมไทย อีกทั้งเพื่อให้สถานศึกษาได้

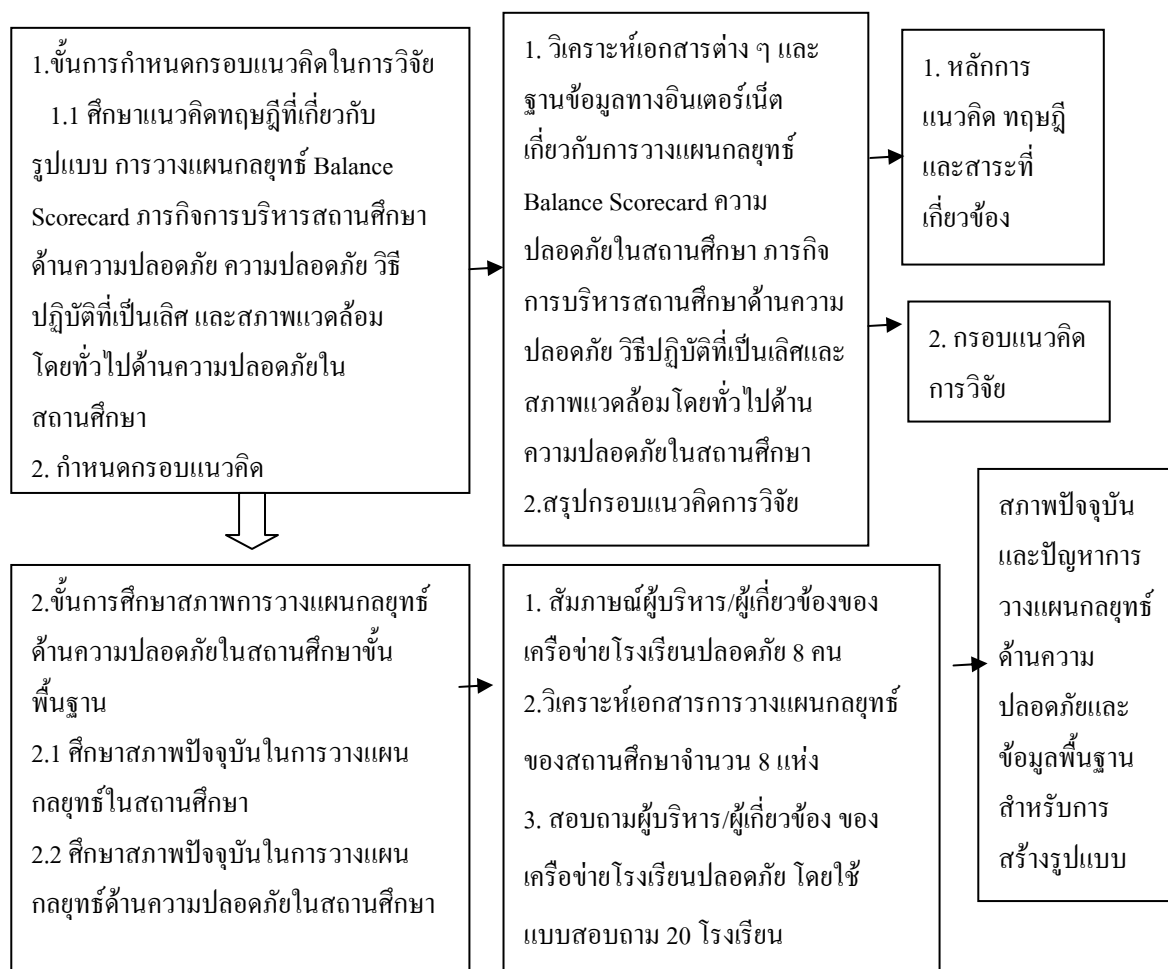
มีแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและ
ปัญหาของสถานศึกษาเหมาะสมกับบริบทและการ
เปลี่ยนแปลงของสังคม มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

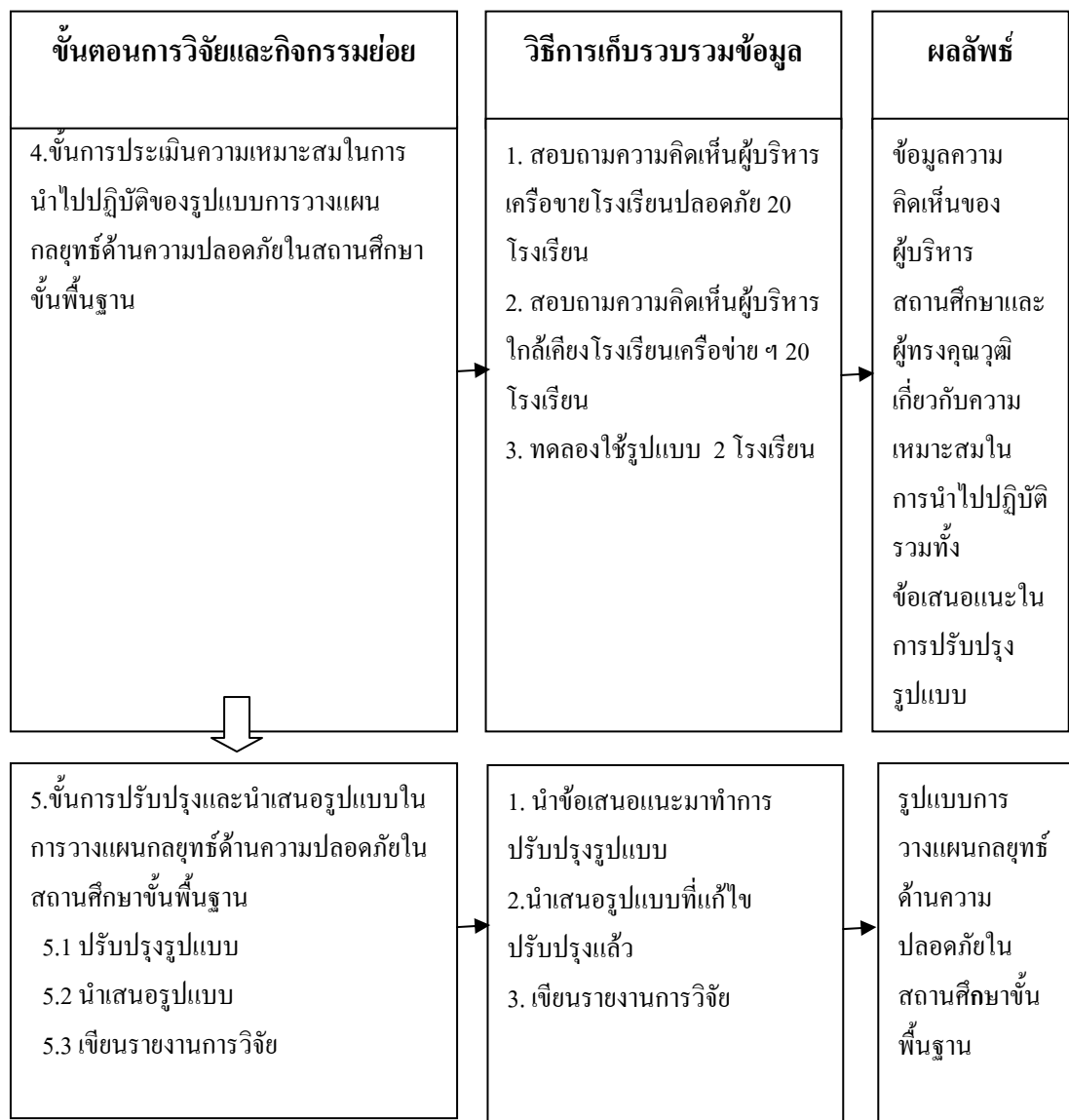
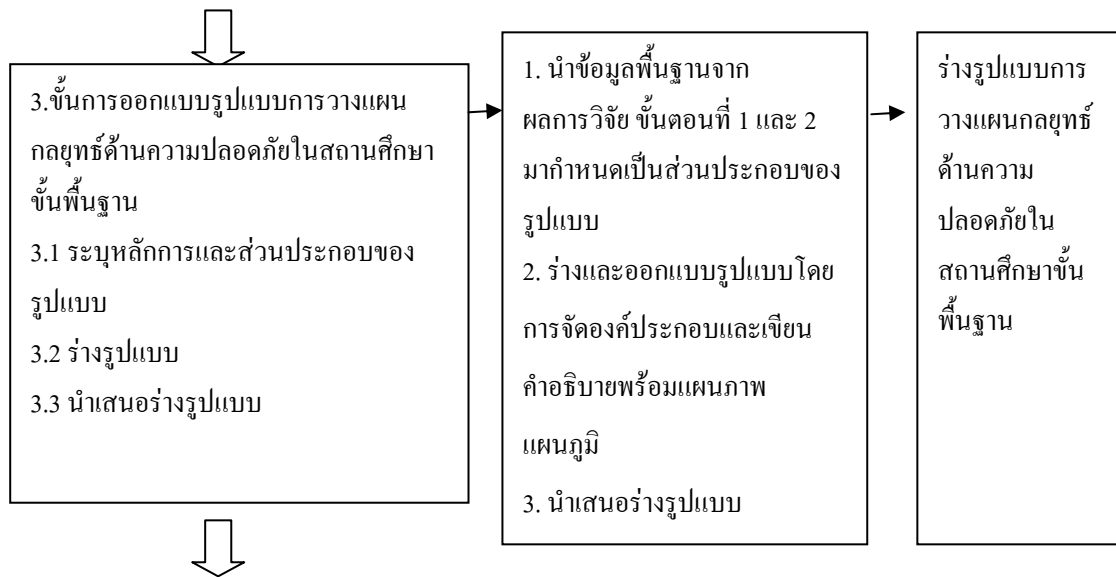
1. เพื่อสร้างรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความ
ปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้าน
ความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังภาพ 1

ภาพ 1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ภาพ 1 (ต่อ)

การวิจัยครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นการออกแบบรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ขั้นการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา และขั้นการปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบในการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

การอภิปรายผล

รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานองค์ประกอบของรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัย ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการเตรียมการวางแผนมี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การเตรียมคน การเตรียมข้อมูล และการเตรียมปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

การเตรียมคนในการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ การจัดทีมงานวางแผน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

การเตรียมข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่การจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลความรู้ในเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ ความปลอดภัยในสถานศึกษา และข้อมูลภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน รายงานอุบัติเหตุและความรุนแรง รายงานการสำรวจความเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยง รายงานความประพฤติของนักเรียน การสำรวจความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครองเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา

การเตรียมปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดเตรียมเกี่ยวกับวัสดุ ครุภัณฑ์ สถานที่ และเอกสารสนับสนุนการวางแผนกลยุทธ์

การศึกษาข้อมูลสารสนเทศเป็นการตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะทำงานที่มีความรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การให้ความสำคัญกับโครงสร้างของคณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ทำให้เกิดการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ โดยการวางแผนจะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน อูทิศ ขาวเขียว (2549) กล่าวว่า การกำหนดบุคลากรหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายต้องทำความเข้าใจให้การยอมรับให้มีความสำคัญและให้ความร่วมมือในการวางแผน ระบุทีมงานวางแผนเป็นส่วนที่มีความสำคัญมีผลต่อความสำเร็จในการวางแผน จิตราภรณ์ ไยศิลป์ (2550) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูล ควรกำหนดข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและแต่งตั้งคณะกรรมการในการรวบรวมข้อมูลนั้น ๆ รวมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์แก่คณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น ประชุม อบรม สัมมนา หรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นอย่างไร

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มี 2 ตัวแปร ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจสมมุติ

และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

การกำหนดพันธกิจสมมุติ ควรพิจารณาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนดภารกิจหลักด้านความปลอดภัยที่ภาครัฐมุ่งหมายและที่สาธารณะและองค์กรภาคเอกชนมุ่งหมาย

ความปลอดภัยตามกฎหมาย พิจารณาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเด็ก พ.ศ.2546 ความปลอดภัยที่ภาครัฐมุ่งหมาย พิจารณาจาก นโยบายความปลอดภัยในสถานศึกษา แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแนวทางการจัดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ความปลอดภัยที่สาธารณะและองค์กรภาคเอกชนมุ่งหมาย พิจารณาจากแนวการจัดโรงเรียนคุ้มครองเด็กของมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก แนวการจัดโรงเรียนปลอดภัยของศูนย์วิจัย ฯ โรงพยาบาลราชวิถี

การวิเคราะห์ (SWOT) ตามกรอบพันธกิจสมมุติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งของสถานะแวดล้อมภายในและสถานะแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในสถานศึกษา พิจารณาจากโครงสร้างของสถานศึกษา การบริหารจัดการ การบริการ กลยุทธ์และบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในด้านโครงสร้างของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับความปลอดภัย ได้แก่การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) การแบ่งส่วนงาน (2) การกำหนดอำนาจหน้าที่ (3) การกำหนดสายการบังคับบัญชา (4) การกำหนดกฎระเบียบ

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวน

และตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) การกำหนดพันธะสัญญาเรื่องความปลอดภัย (2) การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย (3) การกำหนดทรัพยากร ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ (4) การแต่งตั้งกลุ่มหรือคณะบุคคลที่รับผิดชอบ (5) การขอความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือ (6) การประเมินความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ/ความรุนแรง (7) รายงาน/จัดทำคู่มือ (8) สถิติและสารสนเทศ (9) ระบบและสื่อเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์ (10) หลักสูตรด้านความปลอดภัย และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในด้านการบริการ ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) รายงานประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริการ (2) การบริการเครื่องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน (3) การฝึกซ้อมทักษะเพื่อความปลอดภัย (4) ระบบและการจัดงานปฐมพยาบาล/การดูแลสุขภาพ (5) ความปลอดภัยในการเดินทาง (6) การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (7) การจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในด้านกลยุทธ์ ได้แก่การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) แผนงาน/โครงการ (แผนพัฒนาระบบความปลอดภัยของนักเรียน แผนป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ/อุบัติภัยของนักเรียน แผนส่งเสริมสุขภาพนักเรียน) (2) แผนฉุกเฉิน (3) แนวทางการแสวงหาแหล่งขอความช่วยเหลือ

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในด้านบุคลากร ได้แก่การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) ปริมาณและคุณภาพของบุคลากร (2) ทักษะความสามารถของบุคลากร (3) เจตคติต่อความปลอดภัยของบุคลากร (4) คุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากร

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอก สถานศึกษา พิจารณาจาก สภาพสังคม เทคโนโลยี การศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัยใน สถานศึกษา

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกด้าน สภาพสังคม ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและ ตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) ปัญหาสังคม (2) ทักษะคิดและความเชื่อ (3) สุขภาพอนามัยในชุมชน (4) ระบบ สาธารณูปโภคในชุมชน ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา (5) การคมนาคม (6) สภาพภูมิศาสตร์ (7) พฤติกรรมการ บริโภค/อุปโภค (8) การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว (9) ระดับการศึกษา (10) สื่อโฆษณา (11) ภัย ธรรมชาติ/ภัยพิบัติ (12) หน่วยงานที่ให้ความ ช่วยเหลือ

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอก ด้าน เทคโนโลยี ได้แก่การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและ ตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) การระบบสารสนเทศ (2) การ บริโภคทางอิเล็กทรอนิกส์ (3) การจัดการด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (4) การผลิต คิดค้นเทคโนโลยีต่าง ๆ

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกด้าน การศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและ ตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) แผนการศึกษาชาติ (2) นโยบายการปฏิรูปการศึกษา (3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) สภาพปัจจุบันและแนวโน้มการศึกษาในอนาคต

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกด้าน เศรษฐกิจ ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและ ตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) รายได้ของประชาชนใน ชุมชน (2) ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว (3) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชุมชน (4) การ สนับสนุนของรัฐด้านงบประมาณ

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการเมือง และกฎหมาย ได้แก่ การวิเคราะห์เพื่อทบทวนและ

ตรวจสอบเกี่ยวกับ (1) แนวนโยบายและเสถียรภาพ ของรัฐบาล (2) ความขัดแย้งและความรุนแรงทาง การเมือง (3) พฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่น (4) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก (5) พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ (6) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของ องค์การสหประชาชาติ

พันธกิจสมมุติ หมายถึง กรอบภารกิจที่คาด ว่าสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบาย และความคาดหวังของสังคมเพื่อใช้เป็นเงื่อนไขและ เป็นกรอบเบื้องต้นในการวิเคราะห์ SWOT พันธกิจ สมมุติจึงมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการ วางแผนกลยุทธ์ เพื่อที่สถานศึกษาจะได้เปรียบเทียบ ตนเองว่ามีจุดอ่อน จุดแข็ง มีโอกาส และอุปสรรคแ ก่ ไหน อย่างไร หากเราไม่มีกรอบการวิเคราะห์จะทำ ให้สถานศึกษาวิเคราะห์ไม่ตรงประเด็นและปัญหา **อุทิศ ขาวเขียว (2549)** กล่าวว่า พันธกิจสมมุตินี้จะ เป็นเงื่อนไข (จุดยืนการพัฒนา) เบื้องต้นขององค์กร ให้ทราบว่า ในช่วง 3 ถึง 5 ปีข้างหน้า องค์กรต้องทำ อะไรบ้างเป็นหลักและเป็นหน้าที่ที่องค์กรจะต้อง พยายามช่วยกันสร้างเครื่องมือขึ้นำการดำเนินการ หรือแผนกลยุทธ์มาช่วยการบริหารให้บรรลุเงื่อนไข ดังกล่าว โดยกรอบขึ้นำสามารถบอกได้ว่า องค์กร ต้องทำอะไร ให้ใคร แก่ไหน อย่างไร โดยการระดม สมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงได้ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อม **กิริติ ศขัยยง (2549)** กล่าว ว่า สภาวะแวดล้อม เป็นพื้นฐานการตัดสินใจที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เมื่อสภาพแวดล้อมเกิด การเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ใน องค์กร กองแผนวิสาหกิจ สำนักนโยบายและแผน **(2550)** กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ภายนอกและภายใน (SWOT) เป็นการศึกษาหา เหตุผลเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการ ดำเนินงานของหน่วยงาน โดยมีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ปัจจัยโดยละเอียดว่าสิ่งใดเป็นตัวแปร

สิ่งใดเป็นบทบาทตัวแปรที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อองค์กร ภายใต้ขอบเขตของพันธกิจที่ได้สมมติไว้เป็นเบื้องต้น โดยวิเคราะห์แยกแยะปัจจัยภายในองค์กรเป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อน และปัจจัยภายนอกเป็นโอกาสหรืออุปสรรค พร้อมพิจารณาลำดับความสำคัญของเหตุปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าปัจจุบันองค์กรอยู่ในสภาวะการณ์ใด ปัจจัยที่ได้จัดลำดับความสำคัญดีแล้วจะนำไปเป็นข้อมูลสำคัญในการจินตนาการภาพอนาคตขององค์กร พิจารณาเป้าประสงค์และทางเลือกยุทธศาสตร์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

3. องค์ประกอบด้านกระบวนการกำหนดกลยุทธ์และทิศทางการพัฒนา มี 3 ตัวแปรประกอบด้วย การจัดลำดับความสำคัญของสภาวะแวดล้อมแต่ละด้าน การจินตนาการภาพอนาคต การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และการกำหนดกลยุทธ์

การจัดลำดับความสำคัญของสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอกเป็นการจัดลำดับเพื่อให้ได้กรอบการกำหนดจินตนาการภาพในอนาคต อูทิสชาวเชียร (2549) กล่าวว่า โดยปกติแล้วเราจะไม่ใช้ทุกประเด็นของสภาวะแวดล้อมที่ได้จากการระดมสมองขึ้นต้น แต่จะเลือกเฉพาะสภาวะแวดล้อมที่มีลำดับความสำคัญหรือที่มีประเด็นเชิงยุทธศาสตร์เท่านั้น การวิเคราะห์และจำแนกลำดับความสำคัญของสภาวะแวดล้อมให้รู้ว่าสภาวะอะไรบ้างที่มีความสำคัญ และควรเป็นข้อคำนึงหลักของการวางแผนเพราะแผนกลยุทธ์จะไม่กำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีหรือแผนงาน/โครงการรองรับทุกสภาวะแวดล้อม เพื่อให้แผนกลยุทธ์ชี้นำการดำเนินการเฉพาะเรื่องที่สำคัญจริง ๆ

การจัดลำดับความสำคัญโดยกำหนดเกณฑ์เพื่อการจัดลำดับความสำคัญสภาวะแวดล้อม

เกณฑ์การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นพิจารณาหรือตัวชี้วัดแต่ละตัวของปัจจัยภายนอกทั้งด้านโอกาสและอุปสรรค ด้านโอกาสและอุปสรรค ได้แก่ (1) รายการหรือตัวชี้วัดนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา (2) รายการหรือตัวชี้วัดนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการจัดบริการเพื่อตอบสนองความต้องการและการคุ้มครองนักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างทั่วถึง (3) รายการหรือตัวชี้วัดนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการส่งเสริมงานและการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับความปลอดภัยของสถานศึกษา (4) รายการหรือตัวชี้วัดนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการที่ดี เกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองและสร้างนวัตกรรมในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

การจัดลำดับความสำคัญสอดคล้องกับเกณฑ์ของ BSC (balance scorecard) เนื่องจาก BSC เป็นระบบการบริหารงานและประเมินผลทั่วทั้งองค์กร และไม่ใช่ว่าจะเป็นระบบการวัดผลเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (vision) และแผนกลยุทธ์ (strategic plan) แล้วแปลผลลงไปสู่ทุกจุดขององค์กรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายและแต่ละคน BSC จะทำให้เราได้เห็นภาพขององค์กรใน 4 มุมมอง ประกอบด้วย (1) เป็นมุมมองด้านการเรียนรู้และการเติบโต (2) เป็นมุมมองด้านกระบวนการทำงานภายในองค์กรเอง (3) เป็นมุมมองด้านลูกค้า (4) เป็นมุมมองด้านการเงิน (ณรงค์ศักดิ์ บุญมาลิก, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับแนวคิดของ อูทิส ชาวเชียร (2549)

กล่าวว่า หลักการพัฒนาองค์กรและการบริหารจัดการของภาครัฐในปัจจุบันเน้นความสำคัญที่องค์กรจะต้องพัฒนาสมรรถนะคนให้สามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ โดยองค์กรจะต้องพยายามปรับปรุงการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการบริหารอย่างมีคุณภาพด้านต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีการบริหารจัดการที่ดีโดยอาศัยความยุติธรรม ความโปร่งใสของการบริหารจัดการ การสนองความต้องการของสาธารณะหรือลูกค้า และเป็นการบริหารที่เสริมสมรรถนะการแข่งขันขององค์กรได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

หลังจากจัดลำดับความสำคัญแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือเนื่องจากการจินตนาการภาพในอนาคตจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาด้านความปลอดภัยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการจินตนาการภาพ หมายถึง ภาพทิศทางของการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคตที่สมเหตุสมผล และอาจเป็นไปได้สูงบนพื้นฐานของผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาปัจจุบัน โดยการจินตนาการภาพอนาคตเชิงบวก จากสถานะแวดล้อมที่เป็นโอกาสและจุดแข็ง เป็นภาพอนาคตที่กำหนดโดยอาศัยประเด็นชั้นนำจากสถานะแวดล้อม บวกจินตนาการตามแนวโน้มที่สมเหตุสมผล การจินตนาการวาดหลังภาพจากสถานะเชิงลบ จากสถานะแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและภาวะคุกคาม ที่องค์กรต้องเผชิญให้เป็นภาพการพัฒนาสู่อนาคตที่ดีกว่าปัจจุบัน แล้วนำภาพอนาคตที่ได้จาก โอกาส/จุดแข็ง และจาก ภาวะคุกคาม/จุดอ่อน โดยระบุภาพหมายที่เกิดขึ้น (จะเกิดอะไร ได้ อะไร แค่ไหน อย่างไร)

หลังจากที่ได้ภาพหมายจากการจินตนาการภาพแล้ว จึงจำแนกประเด็นภาพหมาย ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะได้เป็นวิสัยทัศน์ วิเคราะห์ประเด็น

เงื่อนไขที่สถานศึกษาต้องทำเพื่อให้บรรลุงาน เป็นพันธกิจ และสกัดประเด็นเกณฑ์ที่ต้องบรรลุ ที่นำไปสู่การกำหนดดัชนีเพื่อการประเมินผลได้อย่างชัดเจน

4. องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดและการทบทวนกลไกการดำเนินงาน มี 4 ตัวแปร ประกอบด้วย การถ่ายทอดนโยบายการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การจัดและปรับกลไกการบริหาร การส่งเสริมและควบคุมการดำเนินงาน

การถ่ายทอดนโยบายเป็นการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ทิศทางและกลยุทธ์ของแผนเพื่อสร้างความตระหนักและความคิดร่วมกันในการนำแผนสู่การปฏิบัติ

การจัดทำแผนปฏิบัติการ ได้แก่ แผนที่จะนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในช่วงระยะเวลา 1 ปี แผนนี้โดยทั่วไปประกอบด้วยรายละเอียดของงานกิจกรรม งบประมาณ ช่วงระยะเวลาที่ปฏิบัติ และผู้รับผิดชอบดำเนินการ

การจัดและปรับกลไกการบริหาร ได้แก่ (1) การกำหนดขั้นตอนการทำงาน ขอบข่ายหน้าที่ ความรับผิดชอบ และผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน (2) การตรวจสอบและทบทวนกฎ ระเบียบและข้อบังคับด้านความปลอดภัย (3) การพิจารณาสมรรถนะและความสามารถของครูและบุคลากร (4) การพิจารณาทักษะในการทำงานด้านความปลอดภัยของครูและบุคลากร (5) การปรับเจตคติในการทำงานด้านความปลอดภัยของครูและบุคลากร (6) การปรับวัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา (7) การทบทวนความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยของครูและบุคลากร

การส่งเสริมและควบคุมการดำเนินงานพิจารณาจาก การสร้างแรงจูงใจ การสร้างมาตรฐาน การดำเนินงานและการปฏิบัติเพื่อบรรลุมาตรฐานที่กำหนด

ทิพรรัตน์ เสมสันทด (2546) กล่าวว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการจัดทำแผนกลยุทธ์ระดับโรงเรียน ต้องกำหนดแนวทางการนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ให้ชัดเจน และที่สำคัญผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคนจะต้องทราบขั้นตอน และรายละเอียดของการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน

5. องค์ประกอบด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย การประเมินกระบวนการ หรือการประเมินประสิทธิภาพ การประเมินประสิทธิผล และการประเมินผลกระทบ

การประเมินกระบวนการ พิจารณาจาก (1) การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด ช่วยส่งเสริมหรือมีอุปสรรคในการผลิตผลงานของโครงการในระยะเวลาที่กำหนด (2) การใช้ทรัพยากรของโครงการในแต่ละขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนด (3) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของโครงการที่มีผลต่อกระบวนการดำเนินการของกิจกรรมด้านความปลอดภัยทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (4) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ที่ช่วยสนับสนุนการทำงาน

การประเมินประสิทธิผล พิจารณาจาก (1) การบรรลุตามตัวชี้วัดของแต่ละวัตถุประสงค์ของโครงการ (2) การเปรียบเทียบมูลค่าของผลงานที่ได้รับกับค่าใช้จ่ายโดยวิเคราะห์เชิงปริมาณ (3) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของโครงการที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

การประเมินผลกระทบ พิจารณาจาก ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรม

ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวังของโครงการ

อุทิศ ขาวเขียว (2549) กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการดำเนินการพัฒนาของกระบวนการดำเนินการทั้งด้านปัจจัยต้นทุน ด้านปัจจัยระหว่างดำเนินการ ด้านปัจจัยผลลัพธ์และความก้าวหน้าและความเป็นไประหว่างการพัฒนาผลลัพธ์หลังการพัฒนาในที่สุด

ผลการทดลองใช้รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. โรงเรียนดำเนินการตามรูปแบบโดยมีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเหมือนกันคือ โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการทำงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ได้ตามกระบวนการเนื่องจากบุคลากรมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล

2. ด้านกระบวนการเตรียมการวางแผนมีการจัดทีมงานวางแผน การให้ความรู้แก่บุคลากร และเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์กลยุทธ์

3. ด้านกระบวนการวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลภายในสถานศึกษาได้จากรายงานอุบัติเหตุ รายงานการสำรวจความเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง และนำรายงานผลงานเดิมมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

4. ด้านกระบวนการวิเคราะห์เพื่อกำหนดบริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สามารถกำหนดพันธกิจสมมติเพื่อเป็นกรอบขึ้นการวิเคราะห์ SWOT ได้อย่างชัดเจน สามารถวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายใน ภายนอกได้ตรงประเด็น

5. ด้านกระบวนการกำหนดกลยุทธ์และทิศทางการพัฒนาโดยใช้เกณฑ์ Balance Scorecard สามารถทำให้ทีมงานวางแผนสร้างจินตนาการภาพเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ได้อย่างมีข้อมูลที่แท้จริง

6. ด้านกระบวนการจัดและการทบทวนกลไกการดำเนินงาน สามารถถ่ายทอดนโยบาย และทำแผนปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีการจัดและปรับกลไกการบริหาร ส่งเสริมและควบคุมการดำเนินการ

7. ด้านกระบวนการติดตามและประเมินผล การประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบ ทำได้อย่างครอบคลุมตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ด้านความปลอดภัยไปประยุกต์ใช้ใน

การบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของแต่ละสถานศึกษา

2. รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์นี้สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานในดานอื่น ๆ ของโรงเรียนได้โดยเปลี่ยนพันธกิจสมมุติที่เป็นกรอบชี้นำการวิเคราะห์ให้เป็นภารกิจของงานด้านนั้นแทนด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

3. รูปแบบการวางแผนกลยุทธ์นี้สามารถนำไปพัฒนาเพื่อให้เป็นรูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาในระดับอื่น ๆ หรือองค์กรต่าง ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ชัยยิ่งยง. (2549). *การบริหารสังคม: แนวคิดและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ ก้อปปี.
- จิตรภรณ์ ไยศิลป์. (2550). *การพัฒนากระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณรงค์ศักดิ์ บุญขมาลิก. (มปป.). *Balance scorecard*. ค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.unescobkk.org/>
- ทิพรัตน์ เสมสันทด. (2546). *ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการเรียนโดยทางโทรทัศน์วงจรปิดของมหาวิทยาลัยนเรศวร*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2549). “ความรุนแรงในโรงเรียน แก้ไขได้ แต่ต้องลงมือทำทันที” ทางออกเพื่อแก้ไขปัญห ความรุนแรงในโรงเรียน. ค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 2552 จาก <http://www.noviolenceinschools.net/?p=266>
- อุทิศ ขาวเขียว. (2549). *การวางแผนกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

Factors that have an Effect on the Operations Performances of Labor Unions

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน และ (3) เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ประเภทกิจการ จำนวนพนักงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน จำนวนสมาชิก และระยะเวลาการเป็นสมาชิก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 สหภาพ สุ่มจากสหภาพแรงงานในประเทศไทย 1,229 สหภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ (1) การหาค่าความถี่ ใช้สถิติ t-test , F-test และ Simple Regression Analysis เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในระดับปฏิบัติการ เป็นเพศชาย (76.0%) มากกว่าเพศหญิง (24.0%) มีอายุระหว่าง 25-40 ปี กว่าร้อยละ 86 มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ รายได้ไม่เกิน 15,000 บาท กว่าร้อยละ 87 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานในสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมยานยนต์มากที่สุด (2) กลุ่มตัวอย่าง สมาชิกสหภาพแรงงานมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับมากได้แก่ ผู้นำสหภาพแรงงาน สมาชิกสหภาพแรงงาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับน้อย ได้แก่ การเงิน ลักษณะการดำเนินงาน รัฐบาล กฎหมาย และปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ นายจ้าง (3) กลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหภาพแรงงานมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 81.0 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 2 ด้านพบว่า ด้านแสวงหาและคุ้มครองสิทธิ สมาชิกสหภาพแรงงาน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และด้านแรงงานสัมพันธ์ สมาชิกสหภาพแรงงานมีความพึงพอใจในระดับน้อย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ จำนวนสมาชิก ระยะเวลาในการดำเนินงาน ผู้นำสหภาพแรงงาน สมาชิกสหภาพแรงงาน การเงิน และลักษณะการดำเนินงาน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ รัฐบาล กฎหมาย นายจ้างส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อสังเกตของงานวิจัยนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหภาพแรงงานมีความคิดเห็นว่าปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเงินส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานระดับน้อย และจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ กลับพบว่า ปัจจัยด้านการเงินส่งผลต่อการดำเนินงานของสหภาพแรงงานมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหภาพแรงงานมีความคิดเห็นว่าปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านนายจ้างส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานระดับน้อยที่สุด และจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณกลับพบว่า นายจ้างส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานมากที่สุด

คำสำคัญ: สหภาพแรงงาน, ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน, แรงงานสัมพันธ์

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2551

Abstract

This research was a study of the opinions of labor union members concerning factors that affected the operational performances of labor unions, the 3 objectives were as follows: (1) to study levels of operations of labor unions; (2) to study factors that affected the operational performances of labor unions; and (3) to study factors that had an effect on the operational performances of labor unions, classified in terms of gender, age, education, income, type of business, number of employees, period of operations, number of members, and period of membership. Questionnaires were used as tools for data collection. Sample groups included 302 out of 1,229 labor unions and presidents of labor unions

The research results showed that (1) the sample groups who were members of labor unions in the operational level, consisted of more men (76%) than women (24.7%). Their ages ranged from 25-40 years for 86%. Those with vocational level education accounted for 32.3%. More than 87% earned less than 15,000 baht in income. Most of the sample groups were in the automobile industry, a total of 22.3%. (2) The sample groups of the members of labor unions indicated that the factors that had an influence on the operational performance of labor unions were at a high level, including the leadership of labor unions, and members of labor unions. Factors that had an influence on operational characteristics were government and the law. Factors that had an influence on operational performance of labor unions at the lowest level consisted of employers. (3) The sample groups of members of labor unions came to 81.0%. Moreover, when both aspects were considered, it was found that members of labor unions enjoyed the highest level of satisfaction in labor relations.

According to the hypothetical test results, internal and external factors had an influence on the operational performance of labor unions, with a statistical significance level of .05, as assumed in the hypothesis

Keywords: labor union, affected the operational performances

ความนำ

ในปัจจุบัน การบริหารแรงงานสัมพันธ์ เป็นเรื่องที่มีความสนใจเป็นอย่างมาก ลูกจ้างมีความตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตนพึงมีพึงได้รับมากขึ้น ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มลูกจ้างในสถานประกอบการหรือในองค์กรต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย เช่น สมาคมลูกจ้าง สมาคมอาชีพ สมาคมช่างฝีมือ และสหภาพแรงงาน เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างพลังและอำนาจในการต่อรองกับฝ่ายนายจ้าง การรวมตัวของลูกจ้างนิยมทำในรูปของสหภาพแรงงาน ดังนั้น สหภาพแรงงานจึงถือว่าเป็นสถาบันสำคัญสถาบันหนึ่งของระบบ

แรงงานสัมพันธ์ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้างรูปแบบโครงสร้างตลาดแรงงานมีผลต่อการกำหนดระบบค่าจ้าง เงื่อนไขสภาพการทำงานในด้านต่าง ๆ และต่อโครงสร้างของสังคมในระดับสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสหภาพแรงงานเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวของผู้ประกอบการอาชีพเป็นลูกจ้าง โดยความสมัครใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงและปรับปรุงสภาพการทำงานที่จะยกฐานะแรงงานให้ดีขึ้นทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคมและสภาวะในทางการเมืองและการปกครอง

ถึงแม้ว่าองค์กรแรงงานมีบทบาทค่อนข้างสูงในการเรียกร้องค่าจ้างขั้นต่ำและความพยายามในการยกระดับสภาพการทำงานของแรงงาน แต่การดำเนินงานขององค์กรแรงงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากข้อมูลและสถิติพบว่า ไตรมาสที่ 1/2550 รวบรวมโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพบว่า มีลูกจ้างเอกชนทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 8,668,991 คน มีจำนวนสหภาพ 1,229 แห่ง มีสมาชิกสหภาพ 326,950 คนมีลูกจ้างในระบบสหภาพแรงงานเพียง 3.7 % ของลูกจ้างเอกชนทั้งหมด และเฉลี่ยแล้วมีสมาชิกประมาณ 266 คน ต่อ 1 สหภาพ และเมื่อเปรียบเทียบตามจำนวนสถานประกอบการทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 378,732 แห่ง มีจำนวนสหภาพแรงงานเอกชนที่ดั่งขึ้นทั่วราชอาณาจักรมีจำนวนทั้งสิ้น 1,229 แห่ง กล่าวคือ มีระบบสหภาพแรงงานเพียง 0.33 % ของสถานประกอบการทั่วราชอาณาจักร (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2550) สหภาพแรงงานไทยส่วนใหญ่เป็นสหภาพแรงงานขนาดเล็กและขาดเอกภาพ จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหภาพแรงงานของไทยให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งประสิทธิผลของการก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อผู้ใช้แรงงานจะได้ให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ของสหภาพแรงงานอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ประเภทกิจการ จำนวนพนักงาน ระยะเวลาการดำเนินงาน จำนวนสมาชิก ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยภูมิหลัง

1. เพศของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
2. ระดับอายุของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
3. ระดับการศึกษาของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
4. ระดับรายได้ของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
5. ประเภทสถานประกอบการของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
6. จำนวนพนักงานในสถานประกอบการของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน
7. ระยะเวลาการดำเนินงานของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน

8. จำนวนของสมาชิกสหภาพแรงงาน
ต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน
แตกต่างกัน

9. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสหภาพ
แรงงานต่างกันผลการดำเนินงานของสหภาพ
แรงงานแตกต่างกัน

ปัจจัยภายในของสหภาพแรงงาน

10. ระยะเวลาในการดำเนินงานของสหภาพ
แรงงานมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพ
แรงงาน

11. จำนวนสมาชิกในสหภาพแรงงานมีผล
ต่อผลดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

12. ผู้นำสหภาพแรงงานมีผลต่อผลการ
ดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

13. สมาชิกสหภาพแรงงานมีผลต่อผลการ
ดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

14. การเงินของสหภาพแรงงานมีผลต่อผล
การดำเนินงานของสหภาพแรงงาน

15. ลักษณะการดำเนินงานของสหภาพ
แรงงานมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพ
แรงงาน

ปัจจัยภายนอกของสหภาพแรงงาน

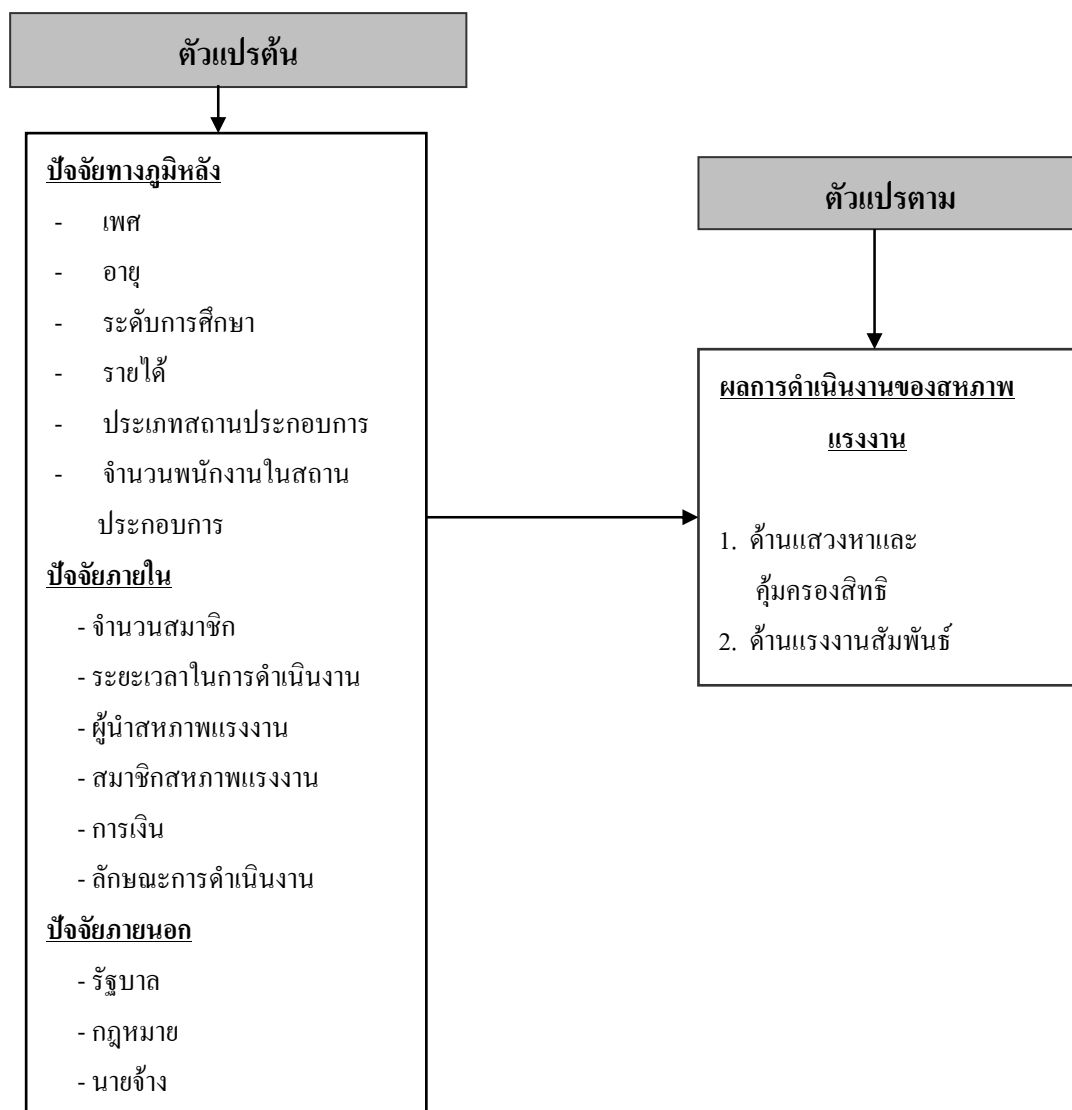
16. รัฐบาลมีผลต่อผลการดำเนินงานของ
สหภาพแรงงาน

17. กฎหมายมีผลต่อผลการดำเนินงานของ
สหภาพแรงงาน

18. นายจ้างมีผลต่อผลการดำเนินงานของ
สหภาพแรงงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับสหภาพแรงงาน

สหภาพแรงงาน (trade union, union, labour union, labour organization) หมายถึง องค์กรที่ ลูกจ้างสมัครใจทำงานร่วมกันจัดตั้งและดำเนินการ ในรูปแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นตัวแทนของ ลูกจ้างในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างในการเจรจา ต่อรองกับนายจ้างให้ลูกจ้างได้รับประโยชน์ในเรื่อง สภาพการจ้าง เป็นศูนย์รวมความคิดเห็นของลูกจ้างที่

จะแสดงต่อสถาบันทางสังคมอื่น ๆ และต่อรัฐ สหภาพแรงงานเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เป็น องค์กรของลูกจ้างที่จัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิ ผลประโยชน์ของลูกจ้างและเพื่อปรับปรุงสภาพการ ทำงานรวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของลูกจ้างให้ดีขึ้น นอกจากนี้สหภาพแรงงานยังเป็นองค์กรแบบ

ประชาธิปไตยที่ส่งเสริมการเข้ามีส่วนร่วมของลูกจ้าง
ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติด้วย
(โชคชัย สุทธาเวศ, 2539, หน้า 39 - 42)

แนวคิดเกี่ยวกับการแรงงานสัมพันธ์

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2540, หน้า
53) ให้ความหมาย แรงงานสัมพันธ์ (labour
relations) ไว้ว่าคือ ความสัมพันธ์ในด้านการจ้างงาน
ระหว่างนายจ้างลูกจ้างซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่
เกี่ยวกับการว่าจ้างทำงาน นับตั้งแต่เงื่อนไขการจ้าง
สภาพการทำงานและผลประโยชน์จากการทำงาน
ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย รวมทั้งสาเหตุความเข้าใจอัน
ดีต่อกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันต่อไป วิชัย โกลสุวรรณ-
จินดา (2533, หน้า 12) กล่าวว่า แรงงานสัมพันธ์
หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างลูกจ้างใน
สถานประกอบการซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
ทั้งสองฝ่ายนี้ได้มีผลกระทบต่อการบริหาร
กระบวนการธุรกิจของนายจ้าง และมีผลต่อการทำงาน
และความเป็นอยู่ของลูกจ้างรวมทั้งมีผลต่อสภาพทาง
เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ
ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 194)
ความร่วมมือเป็นสิ่งที่หน่วยงานทุกแห่งปรารถนา
และเป็นเครื่องหมายของความเจริญก้าวหน้าของการ
ทำงานเป็นกลุ่ม บุคคลแต่ละคนมาจากสภาพ
แวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงมีความสนใจและทัศนคติที่
แตกต่างกันไปด้วย พฤติกรรม การกระทำของแต่ละ
คน จึงแตกต่างกันไปและมีผลต่อบุคคลอื่น การจะอยู่
ร่วมกันจึงต้องมีการปรับตัว (adjustment) มีการ
ประนีประนอมกัน (compromise) ยอมรับความ
คิดเห็นของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Heron

(1999, p. 1) ให้ความหมายว่า ความร่วมมือในสถาน
ประกอบการเป็นกระบวนการซึ่งคนงาน หรือผู้แทน
ของคนงาน ได้มีส่วนร่วมด้วยฝ่ายจัดการในการแก้ไข
คลี่คลายเรื่องต่าง ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
วิธีการปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การมี
ส่วนร่วมของสถานประกอบการอาจมีหลายแบบ
อาทิ การแบ่งปันข้อมูล การปรึกษาหารือโดยตรง
หรือโดยอ้อม และการมีส่วนร่วมทางด้านการเงิน
ทั้งนี้การร่วมเจรจาต่อรองก็เป็นรูปแบบหนึ่งและเป็น
แรงขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือในสถาน
ประกอบการการกระทำกิจการหรือการประกอบการ
ใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้คนหลาย ๆ คนมาช่วยกัน
ทำงานและถ้าจะให้งานนั้น ๆ ดำเนินไปด้วยดีได้ทั้ง
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ย่อมต้องอาศัยความ
ร่วมมือร่วมคิด และร่วมรับผลประโยชน์ที่ได้รับด้วย
ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้คนที่มาทำงานร่วมกันนั้น
ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับ
ประโยชน์ เขาเหล่านั้นย่อมจะไม่ทุ่มเทกำลังกาย
ความคิดให้กับงานยิ่งไปกว่านั้นอาจมองอีกฝ่ายหนึ่ง
เอาจริงเอาจังเปรียบ และจะหาวิธีการต่อสู้เรียกร้องความ
เป็นธรรม ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหา
แรงงานสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบ
วัดครั้งเดียวเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
ที่มีระดับความเชื่อมั่นที่ .7

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิก
สหภาพแรงงานทั่วประเทศ มีทั้งสิ้น 1,229 สหภาพ
แบ่งออกเป็นสหภาพแรงงานที่ตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ
จำนวน 332 สหภาพ ส่วนภูมิภาคจำนวน 897
สหภาพ ผู้วิจัยสุ่มวิจัยทั่วประเทศ 4 ภาค ได้แก่

ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคอีสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 604 คน โดยใช้สูตรในการคำนวณของ Yamane ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับสหภาพแรงงาน จำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน จำนวน 73 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน จำนวน 18 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ (1) สถิติ Frequencies วิเคราะห์ข้อมูลพรรณนา บรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง (2) ใช้สถิติ t-Test วิเคราะห์ข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นมาตรนามบัญญัติหรือมาตราอันดับในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มในงานวิจัยนี้เป็นตัวแปรอิสระ (3) ใช้สถิติ One-Way Anova (F- Test) วิเคราะห์ข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็น มาตรนามบัญญัติหรือมาตราอันดับ (ตัวแปรอิสระ) และ (4) ใช้สถิติ Simple Regression Analysis วิเคราะห์การถดถอยเพื่อทดสอบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามทีละตัว

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานในระดับปฏิบัติการ เป็นเพศชาย (76.0%) มากกว่าเพศหญิง (24.0%) และมีอายุระหว่าง 25-40 ปี กว่าร้อยละ 86 มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ รายได้ไม่เกิน 15,000 บาท กว่าร้อยละ 87 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานในสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมยานยนต์มากที่สุด ร้อยละ 22.3

2. กลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหภาพแรงงานมีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับมากได้แก่ ผู้นำสหภาพแรงงาน สมาชิกสหภาพแรงงาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับน้อยได้แก่ การเงิน ลักษณะการดำเนินงานรัฐบาล กฎหมาย และปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ นายจ้าง

3. ระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานในระดับระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 81.0 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 2 ด้านพบว่าด้านการแสวงหาและคุ้มครองสิทธิสมาชิกสหภาพแรงงาน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจด้านแรงงานสัมพันธ์ในระดับน้อย

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยมีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. สหภาพแรงงานที่มีเพศต่างกันมีระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าเพศหญิงมีระดับผลการดำเนินงานสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันกระแสของการเรียกร้องความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาคกัน

ระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีมากขึ้นและแพร่ขยายไปทุกที่ ผนวกกับการยอมรับในความสามารถ ความคิด และการกระทำต่าง ๆ ของเพศหญิงจาก สังคมกระแสการเรียกร้องความเสมอภาคระหว่าง เพศนี้ยังเป็นการปลุกจิตสำนึกของการตระหนักถึง ความสามารถหรือคุณค่าของตนเองให้กล้าที่จะคิด และทำในสิ่งที่ถูกต้องรวมถึงรับผิดชอบต่อสังคมใน ฐานะที่เพศหญิงก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ว่าจะเป็น สังคมระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะใน สหภาพแรงงาน ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของลูกจ้างและทุกคนในสังคมอุตสาหกรรมใน ปัจจุบันเรื่องการบริหารสหภาพแรงงานรวมถึงการมี ส่วนร่วมไม่ใช่เฉพาะเพศชายเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของ ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชาย นอกจากนี้ สมาชิกสหภาพทุกคนถูกจัดให้อยู่ในระบบ อุตสาหกรรมหรือเรียกว่า ลูกจ้าง ทำให้ความแตกต่าง ระหว่างเพศไม่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วม ประกอบ กับสภาพสังคมให้อากาศเพศชายและเพศหญิงเท่า เทียมกัน ในการแสวงหาความรู้ และเสรีภาพในการ แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าว ตรงกับที่ Milbrath and Goel (1997, p. 118) พบว่า อัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมของเพศชาย และเพศหญิงจะลดน้อยลง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงให้ เป็นสมัยใหม่มากขึ้น ผู้หญิงมีความรู้มากขึ้น มีรายได้ มากขึ้นจากการออกทำงานนอกบ้าน และมีกร ขยายตัวของการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิสตรี

2. สมาชิกสหภาพแรงงานที่มีอายุในช่วง 46 ปีขึ้นไปมีผลการดำเนินงานที่ดีที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำสหภาพแรงงานหรือ สมาชิกสหภาพแรงงานที่มีอายุน้อยจะมีประสบการณ์ ในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมตลอดจนมี ประสบการณ์เกี่ยวกับงานสหภาพแรงงาน เข้าใจถึง ปัญหาและวิธีปฏิบัติในการติดต่อสื่อสารรวมถึง

ข้อมูลในการเจรจาต่อรอง ได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุน้อย ในการเจรจาต่อรองนั้นบุคคลที่เป็นผู้นำ สหภาพแรงงานหรือสมาชิกสหภาพแรงงานจะต้องมี ประสบการณ์ ในการเจรจาต่อรองในเรื่อง ผลประโยชน์อันพึงได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลของการ วิจัยในครั้งนี้อายุของผู้นำของสหภาพแรงงานและ สมาชิกของสหภาพแรงงานที่สูง ส่งผลต่อผลการ ดำเนินงานของสหภาพแรงงาน สอดคล้องกับผลของ การวิจัยของ Moore และ Feldman (1960 p. 305) ที่ กล่าวว่า ในประเทศที่กำลังพัฒนาสมาชิกสหภาพ แรงงานขาดประสบการณ์ตลอดจนไม่เข้าใจใน อุดมการณ์ของสหภาพแรงงานแล้วก็ยากที่จะ ก่อให้เกิดสหภาพแรงงานที่มีประสิทธิภาพหรือผล การดำเนินงานของสหภาพที่ดีที่สุดได้

3. ระดับการศึกษามีผลต่อการดำเนินงาน ของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็น เพราะในปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญมากขึ้นผู้นำ สหภาพแรงงานและสมาชิกสหภาพแรงงานต้องม ีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของสหภาพ แรงงาน โดยเฉพาะมีความรู้ในวิธีปฏิบัติของสหภาพ แรงงานความรู้เรื่องกฎหมายเป็นพื้นฐานในการ เจรจาต่อรอง สิทธิอันพึงได้จากนายจ้างอย่างน้อย สมาชิกสหภาพแรงงาน ต้องอ่านออกและเขียนได้ ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ ชลอ ธรรมศิริ (2518, หน้า 47) ที่ได้สรุปความคิดเห็นที่สำคัญ เกี่ยวกับลักษณะของผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ว่ามีลักษณะ คล้ายคลึงกันคือ มีความเฉลียวฉลาด มีการศึกษาดี สังคมดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทนไม่ ท้อถอย มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับ สถานการณ์ มีความคิดและอารมณ์เป็นใหญ่ และยัง สอดคล้องกับคำกล่าวของ Fayol (1971, p. 135) ได้ กล่าวถึงผู้นำไว้ว่า ผู้นำที่ดีจะต้องมีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี สามารถเข้าใจเรียนรู้และ

ปรับตัวได้ดีมีศีลธรรมจรรยา มีการศึกษา มีความ
เข้าใจในระเบียบวิธีการและการปฏิบัติงานที่ดีเป็นผู้ที่
มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

4. รายได้ของสมาชิกสหภาพแรงงาน มีผล
ต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทั้งนี้เพราะสมาชิก
ที่มีรายได้มากมีกำลังที่จะช่วยเหลือในเรื่องการเงิน
หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสหภาพแรงงาน
ได้มากกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อยเพราะสมาชิกที่มี
รายได้น้อยต้องดิ้นรนหารายได้เพิ่มเพื่อนำเงินมาใช้
จ่ายในครอบครัวให้เพียงพอส่วนสมาชิกที่มีรายได้
มากก็จะมีเวลาให้ส่วนรวมมาก เช่นมีเวลาเข้าร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ ได้ ทำให้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้
พบว่าสมาชิกที่มีรายได้ต่างกันมีผลต่อผลการ
ดำเนินงานของ สหภาพแรงงานแตกต่างกัน ในการ
เข้าร่วมกิจกรรมของสหภาพแรงงานนั้น ก็เหมือน
การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่วนรวม การที่
บุคคลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มนั้น บุคคลนั้น
จะต้องมีรายได้ที่พอเพียงแก่การดำรงชีวิต จึงจะเข้า
มามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับกลุ่มได้ การร่วมทำ
กิจกรรมกับกลุ่มหมายความว่า มีส่วนร่วมในด้านการ
ใช้แรงงานกับกลุ่ม และ มีส่วนร่วมในด้านการ
การเงิน จากคำกล่าวของผู้วิจัยข้างต้น สอดคล้องกับ
คำกล่าวของ Robert Heron (1999, p. 1) ที่ได้กล่าวว่า
ความร่วมมือในสถานประกอบการเป็นกระบวนการ
ซึ่งคนงานหรือผู้แทนของคนงานได้มีส่วนร่วมกับ
ฝ่ายจัดการในการแก้ไข คลื่นหลายเรื่องต่าง ๆ ที่ทั้งสอง
ฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวิธีการปรึกษาหารือหรือ
แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น การมีส่วนร่วมของสถาน
ประกอบการอาจมีหลายแบบ อาทิ การแบ่งปันข้อมูล
การปรึกษาหารือโดยตรงหรือโดยอ้อม และการมี
ส่วนร่วมทางด้านการเงิน ทั้งนี้การร่วมเจรจาต่อรองก็
เป็นรูปแบบหนึ่งและเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดความ
ร่วมมือในสถานประกอบการการกระทำกิจการหรือ

การประกอบการใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้คนหลาย ๆ
คนมาช่วยกันทำงาน

5. ประเภทสถานประกอบการของสมาชิก
สหภาพแรงงานต่างกันระดับผลการดำเนินงานของ
สหภาพแรงงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจ
เป็นเพราะว่า สถานประกอบการของสมาชิกสหภาพ
แรงงาน ในแต่ละสถานที่มีความแตกต่างกันใน
รูปแบบของงานในรายละเอียดของงานที่ทำ บุคคล
หรือลูกจ้างคนงานในแต่ละสถานประกอบการของ
สมาชิกสหภาพแรงงานก็ใช้ความรู้ความสามารถ
ทักษะในการทำงานที่แตกต่างกัน รายได้หรือ
ผลตอบแทนที่ได้รับก็แตกต่างกัน จำนวน ของ
พนักงาน หรือลูกจ้างก็ต่างกัน ระยะเวลาในการเป็น
สมาชิกของสหภาพแรงงานก็ต่างกันในแต่ละสถาน
ประกอบการของสมาชิกสหภาพแรงงานก็เป็นการ
ผลิตที่แตกต่างกันส่งผลให้ประเภทสถาน
ประกอบการของสมาชิกสหภาพแรงงานต่างกัน
ระดับผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานแตกต่าง
ประเภทสถานประกอบการของสมาชิกสหภาพ
แรงงานใดมีผลประกอบการที่ดี มีผลกำไร มีตลาด
รองรับตลอดทั้งปี ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
ไม่มีผลต่อรายได้ของสถานประกอบการของสมาชิก
สหภาพแรงงาน รายได้ของสมาชิกก็มั่นคง ส่งผลต่อ
การได้ผลตอบแทนมากขึ้น คำกล่าวของผู้วิจัยที่กล่าว
มาแล้วข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Dunlop
(1958, p. 25) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาระบบการ
แรงงานสัมพันธ์จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ลักษณะ
สำคัญ ๆ ภายในสถานประกอบการระบบนั้นด้วย
โดยคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญ ๆ ที่ประกอบเข้า
กันเป็นระบบการแรงงานสัมพันธ์ ต้องวิเคราะห์
ระบบเศรษฐกิจ วิเคราะห์ระบบสังคมและวิเคราะห์
ระบบการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกระบบ ที่อาจจะ
ส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการได้

6. จำนวนพนักงานในสถานประกอบการ มีผลต่อการดำเนินงานของสมาชิกสหภาพแรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสถานที่ประกอบการใดมีจำนวนของพนักงานมาก จำนวนของสมาชิกของสหภาพแรงงานก็จะมาก เมื่อจำนวนสมาชิกมีมากอำนาจในการเจรจาต่อรองในเรื่องต่าง ๆ ก็จะบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้มากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีระบบของ E. David (1959, p. 255) กล่าวว่าระบบหนึ่งๆ จะประกอบด้วย กระบวนการนำเข้า กระบวนการแปรสภาพ และ กระบวนการนำออก ซึ่งระบบหนึ่งๆ จะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องมีกระบวนการสิ่งหนึ่งก่อน กระบวนการสิ่งที่สองถึงจะตามมาและเป็น กระบวนการที่สาม ระบบจะขาดกระบวนการหนึ่ง กระบวนการใดไม่ได้ การขาดกระบวนการใด กระบวนการหนึ่งจะทำให้ทุกกระบวนการเสียหาย เท่ากันหรือส่งผลกระทบต่อระบบตัวแม่ในภาพรวม เปรียบเสมือนการดำเนินงานของ สหภาพแรงงาน นั่นเอง

7. ผู้นำสหภาพแรงงานมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จากอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ทุกสังคมน้อยใหญ่ต้องมีผู้นำ ในการทำอะไรสักอย่างที่เป็นกลุ่มให้ประสบความสำเร็จไม่ว่าในทางบวกหรือทางลบ สอดคล้องกับคำกล่าวของ Roymond (1972, p. 256) ที่กล่าวว่า ผู้นำคือบุคคลที่สามารถชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตัวเองสามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่างๆ ลงได้และสามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

8. จำนวนสมาชิกสหภาพแรงงานมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานของสหภาพแรงงานต้องอาศัยอำนาจการต่อรองถ้าหากจำนวนสมาชิกมากอำนาจการต่อรองกับนายจ้างมากขึ้น หากจำนวนสมาชิกมากการจ่ายเงินค่าสมาชิกก็จะมากไปด้วยสหภาพแรงงานก็มีเงินไว้สำรองสำหรับการบริหารงานของสหภาพให้คล่องตัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหภาพแรงงานที่ ไชยงค์ รัชกุล (2532, หน้า 16) กล่าวถึงการสร้างความเข้มแข็งให้กับสหภาพแรงงานประกอบด้วย 5 ข้อดังนี้ หลักข้อที่ 1 คือ การบริหารสหภาพแรงงานให้มีประสิทธิภาพ จะต้องคิดถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ คน เงิน และการดำเนินงานหลักการข้อที่ 2 การรณรงค์หาสมาชิกเพิ่มเพื่อให้สหภาพแรงงานมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้นรวมถึงรายได้เพิ่มจากการสมาชิกเพิ่ม หลักการข้อที่ 3 คือ การร่วมมือกันระหว่างสหภาพแรงงานอุตสาหกรรมหรือธุรกิจประเภทเดียวกัน ช่วยให้แต่ละสหภาพแรงงานหาสมาชิกได้เพิ่มขึ้น และเป็นการวางรากฐานการพัฒนาสหภาพแรงงานในรูปแบบที่สูงขึ้น ได้แก่ สหพันธ์แรงงาน ส่งผลให้การทำงานมีเอกภาพหลักการข้อที่ 4 คือการรวมสหภาพแรงงานของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจประเภทเดียวกันเข้าเป็น สหพันธ์แรงงาน การรวมกันนี้ทำให้สหภาพทั้งหลายทำงานร่วมกันภายใต้ต้องการเดียวกัน ส่งผลให้การทำงานมีเอกภาพหลักการข้อที่ 5 คือ การประสานสหภาพแรงงาน เล็ก ๆ เข้าด้วยกันเป็นสหภาพแรงงานใหญ่สหภาพแรงงานเดียว ทำให้สหภาพแรงงานนี้มีความแข็งแกร่ง มีอำนาจในการเรียกร้องและต่อรอง มีบทบาทมากขึ้นด้วย

9. ปัจจัยทางการเงินมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะการบริหารงานของสหภาพแรงงานยังคงต้องอาศัยปัจจัยทางการเงิน เช่น การติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็ยังคงต้องใช้เงินเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารและสนับสนุน และข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้กับพบว่าปัจจัยภายใน ได้แก่ การเงินส่งผลต่อการดำเนินงานของสหภาพแรงงานมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2538, หน้า 285) เสนอแนวความคิดต่อการสร้างความเข้มแข็งองค์กรแรงงานสหภาพแรงงานต้องเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ชีวิตสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง มาตรฐานพลังเพื่อสนับสนุนการต่อรองการมีพลังเงินสนับสนุน พลังการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารข้อมูลอย่างทั่วถึง และพลังการจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

10. ลักษณะการดำเนินงานมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ลักษณะการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการสะท้อนบทบาทและกิจกรรมของสหภาพแรงงานว่า ได้ดำเนินการการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานหรือไม่ มีการส่งเสริมกิจกรรมของสหภาพแรงงานหรือไม่ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักดันให้การดำเนินงานของสหภาพแรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการกระตุ้นและสร้างความน่าสนใจในกิจกรรมของสหภาพแรงงานแก่สมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิคม จันทรวาท (2525, หน้า 43-48) ที่พบว่าการจัดอบรมสัมมนาให้กรรมการหรือสมาชิก และการจัดทำข่าวสารให้สมาชิกอ่านเป็นประจำเดือนจะมีผลต่อความเข้มแข็งของสหภาพแรงงาน

11. รัฐบาล กฎหมาย นายจ้าง มีผลต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายด้านแรงงานสัมพันธ์ เป็นผู้ควบคุมให้ลูกจ้างและนายจ้างปฏิบัติตามกฎหมาย หากกฎหมายไม่มีความเป็นธรรม หรือมีช่องว่างให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ประโยชน์ก็จะทำให้เกิดผลเสีย และยังทำให้เกิดข้อขัดแย้ง จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ปัจจุบันล้าหลังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้สหภาพแรงงานเติบโตอย่างล้าช้า ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง “Industrial Relations Practices and Strategies: A Theoretical Construction for Thailand” ของ ดร. โชคชัย สุทธาเวช ณ มหาวิทยาลัยบิลเฟลด์ ประเทศเยอรมัน เมื่อ เดือนเมษายน พ.ศ. 2538 ได้ข้อสรุปในเชิงทฤษฎีสำหรับการแรงงานสัมพันธ์ไทยดังต่อไปนี้ (โชคชัย สุทธาเวช, 2539, หน้า 39-42)

1. การขัดแย้งในผลประโยชน์

สถานการณ์พัฒนาทางการเมืองและอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดสถานการณ์อ้างอิงแก่รัฐผลที่ตามมาทำให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหรือการใช้กฎหมายแรงงานในทางปฏิบัติและการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ได้ดำเนินไปโดยผ่านวิธีการทางการเมืองมากกว่าผ่านวิธีการปกติของการออกกฎหมายในการทำงานภายใต้วิธีการแรงงานสัมพันธ์ โดยที่ฝ่ายรัฐเองเป็นนักยุทธศาสตร์ที่ใช้วิธีการเช่นนี้

2. การใช้ยุทธศาสตร์ขององค์กรของ

รัฐบาล สหภาพแรงงาน และนายจ้างและการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานจากข้อกำหนดทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละตัวกระทำมีความสามารถแตกต่างกันในการใช้วัฒนธรรมไทยและอื่น ๆ การดำรงไว้ซึ่งการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยการครอบงำทางอุดมการณ์ของตัวกระทำที่เข้มแข็งมากกว่าโดยการมีอุดมการณ์ร่วม ในสถานะ

เช่นนี้ในระหว่างตัวกระทำทั้งสาม รัฐ นายจ้าง และ สหภาพแรงงานประสบความสำเร็จในทาง วัฒนธรรม ประเพณี และสัญลักษณ์ ตามความ สามารถในการใช้ยุทธศาสตร์แรงงานสัมพันธ์ และที่ เกี่ยวข้องมากกว่ากันตามลำดับ

3. จากการศึกษาที่สังคมไทย ขาดแคลน

ค่านิยมที่สอดคล้องกับการปฏิบัติทางแรงงาน สัมพันธ์ที่อาศัยค่านิยมหลักตรงประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์ ทำให้แบบแผนที่เป็นหัวใจของทางปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ และการดำรงอยู่ของสหภาพแรงงานได้รับการหล่อเลี้ยง ด้วยค่านิยมตะวันตกที่นำเข้ามาในแง่ของ ประชาธิปไตย และความเสมอภาคระหว่างบุคคล มากกว่าค่านิยมตามประเพณีของสังคมไทย รูปแบบของการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ที่ยังรากใน ตะวันตกจะดำเนินไปไม่ได้ประสิทธิผลโดยทั่วไป จะมีเพียงแบบแผนที่สอดคล้องอย่างเป็นพื้นฐานกับ ค่านิยมไทยเท่านั้นจึงต้องปฏิบัติได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

4. โดยทั่วไป ยิ่งสหภาพแรงงาน

เคลื่อนไหวทางการเมือง หรือมีพฤติกรรมท้าทายต่อ อำนาจอธิปไตย และผลประโยชน์ทางธุรกิจ สหภาพ แรงงานก็ยิ่งเผชิญกับการมีชีวิตรอดอยู่ทางสถาบันของ สหภาพแรงงานและจะยิ่งพยายามหาทางอยู่รอดจาก การสนับสนุนจากภายนอกประเทศ เมื่อขาดแคลน การสนับสนุนจากภายในประเทศ อย่างไรก็ตามยิ่ง ประเทศมีบรรยากาศทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจและ เอกชนก็ยิ่งมีความมั่นคงและหันมาใช้วิธีการทาง เมืองมากขึ้นเพื่อสนับสนุนวิธีการสัมพันธ์ ในแง่มุม นี้การโต้ตอบกับรัฐและนายจ้าง สหภาพแรงงาน รัฐวิสาหกิจจะถูกปฏิบัติกรแบบทำลายล้างจากฝ่าย ตรงข้ามมากกว่าสหภาพแรงงานเอกชนอันมาจาก สหภาพแรงงานสำนักงาน ซึ่งรวมตัวเข้มข้นใน

รัฐวิสาหกิจพยายามจะนำการเคลื่อนไหวในเชิง ยุทธศาสตร์ของฝ่ายแรงงานและปฏิบัติตนในเชิง ผู้นำที่รับผิดชอบทางสังคมมากกว่าสหภาพ แรงงานคนงานคอปกน้ำเงินที่ส่วนใหญ่รวมตัวใน ภาคเอกชน อย่างไรก็ตามความแตกแยกภายใน โครงสร้างองค์กรของสหภาพแรงงานวิสาหกิจ และการเป็นปฏิปักษ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองจาก รัฐได้ส่งผลให้สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจเผชิญหน้า กับความระส่ำระสายและมีผลให้การปลุกฝัง อุดมการณ์ของสหภาพแรงงานโดยรวมล้มเหลว

5. ท่ามกลางกระบวนการพัฒนา

อุตสาหกรรมนั้นสำหรับประเทศกำลังพัฒนาแบบวิ ภาคืออย่างไทยแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางยุทธศาสตร์ การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของรัฐมีผลน้อย กว่าอิทธิพลจากปัจจัยทางการเมืองในการ เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ที่ ระดับชาติอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ ณ ระดับชาติอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ ถูก ครอบงำจากยุทธศาสตร์ของรัฐที่ช่วยเหลือการ ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจของนายจ้าง ภายใต้สิทธิพิเศษนี้ ยุทธศาสตร์แรงงานสัมพันธ์ของ นายจ้างจะเน้นหนักที่ระดับสถานประกอบการเมื่อ เปรียบเทียบกันระดับกลาง (พื้นที่และอุตสาหกรรม) ทั้งนี้เพื่อชดเชยบทบาทที่ไม่เพียงพอ ณ ระดับชาติ และสถานประกอบการ ฝ่ายนายจ้าง ณ ระดับเขตพื้นที่ หรือระดับอุตสาหกรรมมีความสามารถน้อยกว่า สหภาพแรงงานในเชิงสามัคคีร่วม จึงอยู่ใน สถานภาพที่ตอบโต้กับการรุกเร้าจากฝ่ายสภาพ แรงงาน

6. ความมั่นคงของสถาบันแรงงาน

สัมพันธ์โดยทั่วไปท่ามกลางการดำรงอยู่ของ ประเพณีปฏิบัติและการแสวงหาความสมเหตุสมผล ของระบบแรงงานสัมพันธ์นั้นได้รับการประกันด้วย

มิใช่เฉพาะความมีเอกภาพอย่างสมเหตุสมผลที่เข้มแข็งขององค์การสหภาพแรงงานเท่านั้น แต่ด้วยการมีองค์การของนายจ้างที่เข้มแข็งในการจัดการกับรัฐที่เข้มแข็งเช่นกัน ทั้งการปฏิบัติทางแรงงานสัมพันธ์ที่ระดับชาติ (มหภาค) ระดับอุตสาหกรรม และพื้นที่ (ระดับกลาง) และสถานประกอบการ (จุลภาค) ในกรณีเช่นนี้รัฐถือว่าเป็นตัวกระทำที่ประสบความสำเร็จที่สุด ในขณะที่องค์การนายจ้างและลูกจ้าง มีความสามารถน้อยกว่าตามลำดับในการรักษาความสมเหตุสมผลขององค์การของตน ดังนั้นสถาบันแรงงานสัมพันธ์โดยทั่วไปจึงอยู่ในสถานะแห่งความไม่มั่นคงตลอดมาข้อสรุปเชิงทฤษฎีข้างต้นเหล่านี้ที่ ดร. โชคชัย เรียกว่า “ทฤษฎีวิวัฒนาการของการแรงงานสัมพันธ์ไทย”

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะผลการวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ต่อการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ดังนี้

1. ควรปรับปรุงเรื่องการประชาสัมพันธ์จากผลวิจัยพบว่าสมาชิกสหภาพแรงงานเพศหญิงมีผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานดีกว่าเพศชาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นนิมิตรหมายอันดีว่าสหภาพให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับเรื่องของสหภาพแรงงานมากขึ้นจึงมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าเพศชาย แต่หากพิจารณาในมุมกลับกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหันมาให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องบทบาท การดำเนินงานและจุดประสงค์ของสหภาพแรงงานแก่เพศชายมากขึ้น แต่ก็มีได้หมายความว่าให้ลดการประชาสัมพันธ์เรื่องราวหรือความรู้ทางบทบาท การดำเนินงานและจุดประสงค์ของสหภาพแรงงานแก่เพศหญิงน้อยลง แต่ควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้โดยเท่าเทียมกันเนื่องจากเรื่องของสหภาพแรงงานไม่ได้เป็นเรื่อง

ของเพศหนึ่งเพศใดโดยเฉพาะ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ใช้แรงงานทุกกลุ่มทุกระดับที่ควรให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจัง

2. ควรระมัดระวังปัจจัยภายในองค์กรคือตัวแปรด้านการเงินพบว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ดังนั้นสมาชิกสหภาพแรงงานควรให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะการจ่ายเงินค่าสมาชิกต้องจ่ายอย่างสม่ำเสมอเพราะการเงินมีส่วนอย่างยิ่งในการบริหารและจัดการงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้คณะกรรมการสหภาพแรงงานรวมถึงผู้นำสหภาพแรงงานต้องบริหารการเงินอย่างโปร่งใสและสามารถให้สมาชิกสหภาพแรงงานตรวจสอบได้

3. ควรระมัดระวังปัจจัยภายนอกองค์กรคือนายจ้างพบว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ดังนั้นลูกจ้าง สมาชิกสหภาพแรงงาน ผู้นำสหภาพแรงงาน ควรยึดหลักการปฏิบัติด้านแรงงานสัมพันธ์อย่างเคร่งครัด แรงงานสัมพันธ์ที่ดีจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยเน้นถึงการสร้างความสัมพันธ์ ไม่ใช่การทำลายความสัมพันธ์ ทั้งสองฝ่ายต่างต้องระลึกรู้อยู่เสมอว่าตนเองต้องพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อมีปัญหาที่ไม่เข้าใจกันต่างฝ่ายต้องเปิดใจกว้างยอมรับฟังปัญหาของกันและกัน พยายามแสวงหาความร่วมมือที่จะแก้ไขปัญหานั้น ด้วยการเจรจาด้วยเหตุผลมุ่งมั่นที่จะประสานผลประโยชน์ร่วมกันด้วยความจริงใจ เพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรง จะก่อให้เกิดผลเสียต่อทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2540). พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- ชลอ ธรรมศิริ. (2518). ลักษณะการเป็นผู้นำ. นิตยสารท้องถิ่น. (มีนาคม 2518), 22.
- ไชยันต์ รัชชกุล. (2532). คำบรรยายหลักการสหภาพแรงงานเบื้องต้น. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- โชคชัย สุทธาวศ. (2539). แรงงานสัมพันธ์ไทย: การสร้าง-พัฒนาทฤษฎี และการปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2538). การควบคุมทางสังคมกับบทบาทองค์กรประชาชน. คำบรรยายโรงแรมเมอร์เคียว. (อัคราณา)
- นิคม จันทรวาท. (2525). แรงงานของประเทศไทย: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. อัคราณา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2533). แรงงานสัมพันธ์ไทยแห่งความร่วมมือ ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- Dunlop, J. T. (1958). *Industrial relations systems*. Henry Holt and Company.
- David, E. (1959). *A framework for political analysis*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Robert, H. (1999). *Workplace cooperation: An introductory guide*. ILO.
- Milbrath, L. W., & Goel, M. L. (1997). *Political participation: How and why do people get involved in politics*. Chicago: Rand McNally and com.
- Moore & Feldman. (1960). *Labor commitment and social change in developing countries*. New York: n.p.
- Fayol, H. (1971). *General and industrial management*. Toronto: Pitman Publishing.
- Raymond, J. B. (1972). *Fundamental of leadership*. Massachusetts: Addison Wesley.

รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏจากชุมชนสู่ตลาด

A Marketing Distribution Channel Management Model for “Pha Kab Bua”

Clothing, from the Community to the Market

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏจากชุมชน (2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏและของผู้บริโภคกับการตัดสินใจใช้รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏจากชุมชน (3) เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏจากชุมชนสู่ตลาด ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏในจังหวัดอุบลราชธานีและผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มผู้บริหารผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏจำนวน 133 คน และผู้บริโภคจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานในเชิงเปรียบเทียบโดยใช้ t-test และ F-test และทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะชอบการรวมกลุ่มอาชีพ ต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนา มีวิถีชีวิตเป็นเกษตรกร สำหรับผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพสมรส การศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คุณลักษณะพฤติกรรมการแต่งกายด้วยผ้ากบฏ ชอบความเป็นเอกลักษณ์ ต้องการการยอมรับจากสังคม ประสพการณ์ใช้ผ้ากบฏบ่อยครั้ง ดังนั้นจากปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจในรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏต้องการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายไปสู่ผู้บริโภคให้ทั่วถึงมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจแตกต่างกัน ในการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย (2) ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจแตกต่างกัน ในการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏ และ (3) รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏจากชุมชนสู่ตลาดเป็นรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ต้องการให้มีการขยายไปสู่ผู้บริโภคได้ทั่วถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย, ผ้ากบฏชุมชน

Abstract

The objectives of this research were to: (1) Study the influence of factors of marketing distribution channel management an “Pha Kab Bua” community clothing, (2) Compare the personal factors and the salient factors of traders “Pha Kab Bua”, and the personal factors and salient factors of consumers in the decision-making, in the marketing distribution channel management model “Pha Kab Bua” community

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2551

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร. สุดาพร สวม่วง

clothing, and (3) Search for a marketing distribution channel management model for “Pha Kab Bua” clothing from the community to the market, The people sampled were the traders of “Pha Kab Bua” in U-bonratchathanee and consumers in Bangkok and adjoining province. The samples were the executive committees of “Pha Kab Bua” (133 persons) and consumers (400 persons). The instrument used was the questionnaire. Data analysis was based on descriptive statistics. The hypothesis test to compare by t-test and F-test and Scheffé, for testing the difference in pairs were used. The research findings discovered that, Traders with the highest score on the female marital status primary education level, the highest score on the participation in community cooperative, was from the community development and agricultural profession. The highest consumer scores were on the female, marital status and above bachelor degree, The characteristics of behavior in wearing “Pha Kab Bua.” to project identity, came from and the frequent experience of wearing “Pha Kab Bua.” It was found that the personal factor and the characteristic affected the consumers decision making in the distribution channel management model of traders of “Pha Kab Bua” want an extension to the marketing distribution channel.

The result from hypothesis found that. (1) The trader’s personal factors showed a difference in the decision-making on the distribution channel management model. (2) The consumer’s personal factors showed a difference in the decision-making in the marketing distribution channel management of traders of “Pha Kab Bua” and (3) Discovered that the distribution channel management model for the “Pha Kab Bua” community clothing to the market was the distribution channel model, extended to every consumer.

Keywords: marketing distribution channel management model, Pha Kab Bua community clothing,

ความนำ

ชาวบ้านในจังหวัดอุบลราชธานีได้ใช้เวลาว่างในแต่ละวันหลังจากการทำงานมารวมตัวกันเป็นกลุ่มทอผ้ากบับ ในแต่ละชุมชนจนสามารถรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มใหญ่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจผ้ากบับ ที่มีปริมาณการทอผ้ากบับและมียอดขายจำหน่ายมากที่สุด จนเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ประกอบเป็นธุรกิจชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานี (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545) มีจำนวน 19 กลุ่ม และมีสมาชิกรวมกันจำนวน 2,379 คน ได้มีการทอผ้าจำหน่ายออกจำหน่ายภายในร้านค้าชุมชนและร้านค้าหัตถกรรมสินค้าชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งที่ผ่านมาการค้าขายยังอยู่ในวงแคบของการจำหน่าย

ยังคงมีน้อย ดังนั้น การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อนำผ้ากบับจากภายในชุมชนไปสู่ผู้ซื้อภายนอกชุมชนให้รู้จักและมีโอกาสซื้อหาไปใช้อย่างทั่วถึง จึงเป็นช่องทางที่จะสามารถเพิ่มยอดขายให้กับผู้ประกอบการธุรกิจผ้ากบับ ปัจจุบันที่ผู้ประกอบการธุรกิจผ้ากบับชุมชนต้องเผชิญกับการแข่งขัน (Porter, 1990, p. 9) กับธุรกิจที่ผลิตและจำหน่ายผ้าทอทั้งจากภายในและจากต่างประเทศที่ได้สร้างผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจผ้ากบับจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถอยู่ได้ และมีโอกาสเจริญเติบโตในระยะยาว โดยมีรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมกับประเภทของธุรกิจ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจต้องมีการวางแผนกลยุทธ์การตลาด (เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 12) เพื่อบริหารจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย

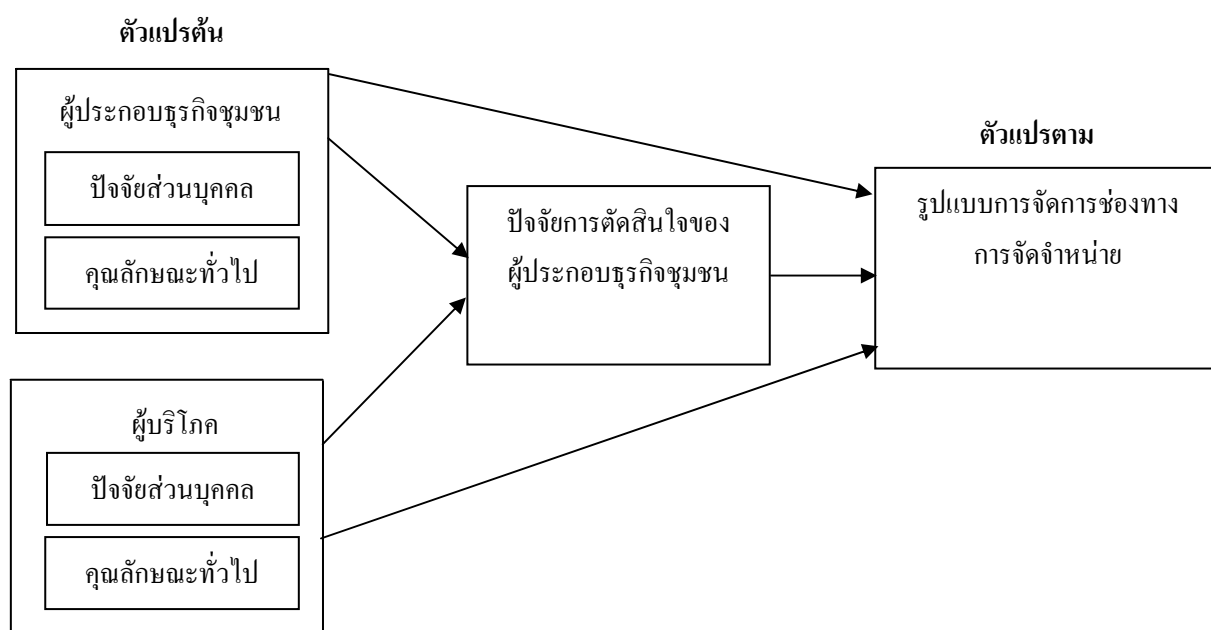
(จูติรัตน์ คุณรัตนภรณ์, 2550, หน้า 3) ให้สามารถนำสินค้า(supply chain) กระจายไปให้ถึงมือผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงต้องมีการจัดรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายที่จะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้ธุรกิจชุมชนสามารถขยายช่องทางการจัดจำหน่ายออกไปภายนอกเป็นการสร้างธุรกิจให้เข้มแข็งที่จะสามารถเชื่อมโยงกับธุรกิจภายนอกชุมชนให้เป็นเครือข่าย ให้ครอบคลุมทั่วประเทศและขยายออกไปต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวและของผู้บริโภค ผ้ากานบัวชุมชน
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวและของผู้บริโภคผ้ากานบัวชุมชน
3. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากานบัวจากชุมชนสู่ตลาด

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากานบัวจากชุมชนสู่ตลาดมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดด้านผู้ประกอบธุรกิจชุมชน

ผู้ประกอบธุรกิจชุมชนประกอบด้วย ผู้ประกอบธุรกิจ และชุมชน โดยผู้ประกอบธุรกิจ หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวในจังหวัดอุบลราชธานี ส่วนชุมชน หมายถึง คนที่อยู่ในแต่ละชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานีได้รวมกลุ่มกันทอผ้ากานบัว ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจชุมชน หมายถึง คน

ในแต่ละชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานีได้รวมกลุ่มกันก่อตั้งเป็นผู้ประกอบธุรกิจชุมชน จำหน่ายผ้ากานบัวแก่ผู้บริโภค

แนวคิดด้านผู้บริโภค

ผู้บริโภค หมายถึง ผู้บริโภคที่เป็นผู้ซื้อผ้ากานบัวเพื่อนำไปใช้ในการตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าใช้สวมใส่ไปทำงานและใส่ออกงานต่าง ๆ ในจังหวัด

อุบลราชธานีและจังหวัดอื่น ๆ ที่ผ้ากานบัวส่งไป
จำหน่าย
แนวคิดด้านปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจ
ชุมชน

ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจ
ประกอบด้วย ปัจจัย หมายถึง ปัจจัยบางประการที่มี
อิทธิพลกระตุ้นต่อความเหนียวแน่นของกลุ่ม ส่วน
การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการใดกระบวนการ
หนึ่ง (Barnard, 1938, p.112 อ้างถึงใน ไพริน ผ่องใส,
2536, หน้า 155) ที่นำมาพิจารณาและได้รับการ
ยอมรับโดยกลุ่มให้เป็นทางเลือกในการบรรลุ
วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม สำหรับผู้
ประกอบธุรกิจ หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัว
ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น ปัจจัยการ
ตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจ หมายถึง ปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจผ้า
กานบัวในจังหวัดอุบลราชธานี
แนวคิดด้านรูปแบบการจัดการช่องทางการจัด
จำหน่าย

รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย
ประกอบด้วย รูปแบบ หมายถึง วิธีการที่นำมาใช้เป็น
แนวทางในการดำเนินธุรกิจ ส่วนการจัดการ
หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
ไว้ โดยอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของ และอุปกรณ์ในการ
จัดการนั้น ๆ สำหรับช่องทางการจัดจำหน่ายหมายถึง
เส้นทางที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคมาพบกันโดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อสร้างอรรถประโยชน์ต่อผู้บริโภค
ให้ได้รับสินค้าและบริการในสถานที่ เวลา และความ
เป็นเจ้าของในวงกว้าง ดังนั้น รูปแบบการจัดการ
ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง วิธีการที่นำมาใช้
เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ โดยมีผู้ผลิตและ
ผู้บริโภคมาพบกันเพื่อซื้อขายผ้ากานบัว

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้
ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวที่แตกต่างกันมีผลต่อการ
ตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวชุมชน
แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนบุคคล และคุณลักษณะของ
ผู้บริโภคผ้ากานบัวที่แตกต่างกันมีผลต่อการ
ตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวชุมชน
แตกต่างกัน

3. ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้
ประกอบธุรกิจผ้ากานบัวที่แตกต่างกันมีผลต่อ
รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายแตกต่าง
กัน

4. ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของ
ผู้บริโภคผ้ากานบัวที่แตกต่างกันมีผลต่อรูปแบบการ
จัดการช่องทางการจัดจำหน่ายแตกต่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
มีดังนี้

1. ตัวแปรต้น หมายถึง ปัจจัยส่วนบุคคล
ของผู้ประกอบธุรกิจและของผู้ซื้อผ้ากานบัว
ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ การศึกษา
รายได้ พร้อม การมีส่วนร่วม รูปแบบการดำเนินธุรกิจ
สถานที่ของผู้ประกอบธุรกิจ

2. การจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย
ประกอบด้วย การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัด
จำหน่าย งานลอจิสติกส์ กลยุทธ์การตลาด การ
ดำเนินชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบธุรกิจผ้า
กานบัวและของผู้บริโภคผ้ากานบัว ประกอบด้วย วิถี
ชีวิต ประสบการณ์ สิ่งสนใจ บุคลิกภาพ ทัศนคติ
เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและของผู้ซื้อผ้ากานบัว

ตัวแปรตาม หมายถึง ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏ ประกอบด้วย ความการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล คุณลักษณะ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ วิธีการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อวัดค่าตัวแปรที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มี 2 กลุ่ม จำนวน 533 คน ดังนี้ (1) แบบเจาะจงกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจผ้ากบฏชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 19 กลุ่ม ที่มีการผลิตและมียอดขายมากที่สุด โดยเลือกเฉพาะผู้บริหาร กลุ่มละ 7 คน รวมจำนวน 133 คน (19x7) (2) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนจากสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี 10 แห่ง ๆ ละจำนวน 30 คน (10x30) รวมเป็นจำนวน 300 คน และจากสถานที่ต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง 4 แห่ง ๆ ละจำนวน 25 คน (4x25) รวมเป็นจำนวน 100 คน รวมผู้บริโภครวมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามใช้เป็นคำถามแบบปลายปิด และเป็นคำถามแบบปลายเปิด ที่ผ่านการหาคุณภาพ ด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Consistency-- IOC) ของข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีค่าความเชื่อถือ (reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronach Coefficient) เท่ากับ 0-87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การทดสอบสมมุติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล คุณลักษณะ ปัจจัยการตัดสินใจ และการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏชุมชน ได้ผลแสดงในตาราง 1

ตาราง 1

ปัจจัยส่วนบุคคล คุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคผ้ากบฏชุมชน

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารผู้ประกอบการธุรกิจผ้ากบฏ		
เพศหญิง	109	82.0
สถานภาพสมรส	112	84.2
การศึกษาระดับประถมศึกษา	60	45.1
ผู้บริโภคผ้ากบฏ		
เพศหญิง	343	85.8
สถานภาพสมรส	263	65.8
การศึกษาระดับประถมศึกษา	200	50.0
ด้านคุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ (คน)
ผู้ประกอบการผ้ากบฏ		
ชอบการรวมกลุ่มอาชีพ	66	49.6
ประสบการณ์มีส่วนร่วมในสหกรณ์	62	46.6
ทัศนคติต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนา	61	45.8
วิถีชีวิตเป็นเกษตรกร	52	39.1

ตาราง 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้องการมีธุรกิจของตนเอง	40	30.1
ผู้บริโภครู้จักผ้ากบับ		
ใช้ผ้ากบับเป็นเครื่องแต่งกายบางวัน	399	99.8
ชอบความเป็นเอกลักษณ์	261	65.3
บุคลิกภาพบ่งบอกถึงความเป็นไทย	282	70.5
การยอมรับจากสังคม	233	58.3
ใช้ผ้ากบับบ่อยครั้ง	188	47.0

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้บริโภคผ้ากบับมีผลต่อการตัดสินใจรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย ได้ผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคลและ คุณลักษณะของผู้บริโภค ผ้ากบับ	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค	ไม่แตกต่าง
คุณลักษณะของผู้บริโภค	ไม่แตกต่าง

3. รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายในการขยายช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการส่งเสริมการตลาดด้วยการตลาดทางตรงได้ผลดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3

การส่งเสริมการตลาดด้วยการตลาดทางตรง

ส่วนผสมทาง การตลาด	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ความหมาย
การตลาดทางตรง	4.93	0.25	สูงมาก

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจพบว่า เพศหญิง มีสถานภาพสมรส การศึกษา ประถมศึกษา ด้านคุณลักษณะชอบการมีส่วนร่วมในสหกรณ์ร้านค้า ชอบการรวมกลุ่มอาชีพ ต้องการทำให้ชุมชนมีการพัฒนา ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีผลต่อการตัดสินใจในรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบับชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Kotler (2004) เรื่อง ทฤษฎีการตลาดในการแบ่งส่วนตลาดออกเป็นกลุ่ม เพื่อให้ทราบขนาดของตลาดและกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจงในส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค พบว่า เป็นเพศหญิง สัญชาติไทย สถานภาพสมรส ด้านคุณลักษณะมีการแต่งกายด้วยผ้ากบับบางวันเวลาทำงานและหลังเลิกงาน มีการใช้ตัดเย็บเครื่องแต่งกายทำให้มีความภาคภูมิใจ และต้องการการยอมรับจากสังคม ในการบ่งบอกถึงความเป็นไทย และชอบความเป็นเอกลักษณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีผลต่อการตัดสินใจในรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบับชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Kotler (2004) เรื่อง ทฤษฎีประชากรศาสตร์ เพื่อให้ทราบวิธีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ซื้อได้อย่างชัดเจน

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏและผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจแตกต่างกัน ในรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของงานวิจัยดังต่อไปนี้

2.1. สุรจิต อุตะภา (2540) วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีทอผ้าไหม” มีการศึกษาประณศศึกษาปีที่ 6 ทอผ้าไหมเป็นอาชีพเสริม รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อปี มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ส่วนมากจะทอผ้าไหมอยู่ที่บ้านและขายผ้าไหมเองตามท้องตลาด โครงการมีส่วนช่วยอย่างมากโดยสมาชิกมีส่วนร่วม

2.2 อัจฉรา กริมวงษ์รัตน์ (2544) วิจัยเรื่อง “ทัศนคติพฤติกรรมการซื้อและความชอบผ้าไหมมัดหมี่และผ้าไหมมัดขิด” กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่รู้จักสินค้าจากการแนะนำของบุคคลอื่น มีความถี่ในการซื้อไม่แน่นอน นิยมซื้อในลักษณะผ้าจีน โดยไม่มีร้านประจำในการซื้อ มูลค่าที่ซื้อแต่ละครั้ง 1,000-1,500 บาท มีจุดประสงค์ในการซื้อเพื่อใช้ในงานพิธีหรือเทศกาลต่าง ๆ โดยกลุ่มผู้ซื้อผ้าไหมจะพิจารณาซื้อสินค้าที่มีสีสันหลากหลาย เพราะมีทัศนคติต่อคุณสมบัติของสินค้าโดยรวม ในเรื่องเป็นผ้าที่มีชื่อเสียงบ่งบอกถึงความเป็นไทย และมีเอกลักษณ์

3. ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบฏและผู้บริโภคที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกันต่อรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อกระจายสินค้า โดยใช้ระบบงานลอจิสติกส์สามารถนำผ้ากบฏไปสู่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ฉวีวรรณ สวรรณรงค์ (2545) วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย” พบว่า ช่องทางการจัด

จำหน่ายสำหรับการตลาดภายในประเทศและต่างประเทศไปสู่ลูกค้าให้ได้มากที่สุดเป็นปัจจัยที่สำคัญสรุญญา เปะทอง (2544) วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การตลาดผ้าไหม” พบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายโดยส่วนใหญ่ใช้การจำหน่ายโดยการนำสินค้าไปแสดงและจำหน่ายในงานนิทรรศการ งานประเพณีประจำปีต่าง ๆ พัทธา แก้วสารและคณะ (2549) วิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญา เศรษฐกิจและชุมชนแบบมีส่วนร่วม (A Development of Tourism Network that Comprising Wisdom, Economics and Community by participatory Action Research)” การดำเนินธุรกิจผ้ากบฏสินค้าชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ก็เผชิญกับการแข่งขันเช่นเดียวกับสินค้าในอุตสาหกรรมอื่นที่มีการผลิตสินค้าหรือบริการ โดยใช้วัตถุดิบ แรงงานและทักษะที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ในการผลิตผ้ากบฏ มาเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อจำหน่ายใช้ทดแทนการนำเข้าผ้าจากต่างประเทศ และเพิ่มการผ้าที่ผลิตในประเทศให้มากยิ่งขึ้น พร้อมกันนี้พยายามในการแสวงหาช่องทางส่งออกตลาดต่างประเทศเป็นการนำรายได้เข้าประเทศ ซึ่งผ้ากบฏจะสามารถจำหน่ายได้มากขึ้นเพราะเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นรูปแบบการตัดสินใจของผู้บริหารผู้ประกอบการผ้ากบฏชุมชน ขึ้นอยู่กับความพร้อมด้านการผลิต การรวมกลุ่มสามารถรวมตัวกันได้แต่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรอื่นน้อย มีความพร้อมด้านสถานที่ โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลและคุณลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจมีผลต่อการตัดสินใจ ในรูปแบบของช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบฏ สอดคล้องกับแนวคิดของ รวีพร ภูเจริญไพศาล เรื่อง การกระจายช่องทางการตลาดและลอจิสติกส์ เพื่อให้ระบบการดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยความราบรื่นในทุกกระบวนการตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ในแต่ละ

ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการช่องทาง
การจัดจำหน่ายผ้ากานบัวจากชุมชนสู่ตลาด

การนำรูปแบบที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการช่องทาง
การจัดจำหน่ายผ้ากานบัวจากชุมชนสู่ตลาด ผู้วิจัยมี
ข้อค้นพบที่จะนำไปประยุกต์และพัฒนาให้เป็น
รูปแบบการจัดการช่องทาง การจัดจำหน่ายผ้ากานบัว
จากชุมชนสู่ตลาดต่างประเทศมีข้อค้นพบจากการ
ดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการช่องทาง
จัดจำหน่ายผ้ากานบัวจากชุมชนสู่ตลาดมีการบริหาร
ช่องทาง การจัดจำหน่ายหลากหลายร่วมกัน การจัด
จำหน่าย การกระจายสินค้า และงานลอจิสติกส์ เพื่อ
การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้ครอบคลุมทั่ว
ประเทศและสามารถขยายช่องทางการจัดจำหน่าย
ออกไปสู่ตลาดต่างประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม
โดยมีการจัดการตลาดต่างประเทศที่สามารถ
ตอบสนอง 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ควบคุมได้และปัจจัย
ที่ควบคุมไม่ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้าง
รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อกระจายสินค้า
และงานลอจิสติกส์ที่ตอบสนองความต้องการของ
ผู้บริโภคเป้าหมายได้รวดเร็ว ทั้งถึงในวงกว้าง ดังนี้

1. การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ด้วย
วิธีการส่งออกผ้ากานบัวทางตรง มีการใช้ช่องทาง
ผ่าน อินเทอร์เน็ต ไปรษณีย์ และพนักงานขาย และ
ด้วยวิธีการส่งออกผ้ากานบัวทางอ้อม มีการใช้
ช่องทางหนึ่งระดับ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายสอง
ระดับ โดยผ่านตัวแทนและผู้ค้าปลีก และสามารถ
โดยผ่านสำนักงาน ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก รูปแบบช่อง
ทางการจัดจำหน่ายทางอ้อมที่มีประสิทธิภาพต้อง
สามารถครอบคลุมช่องทางการจัดจำหน่ายและ
กระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคจำนวนมากและทั่วถึง
โดยต้องคำนึงถึงสิ่งที่ผู้บริโภคได้รับคือ การได้รับ
การบริการมีระบบการจัดส่งสินค้าที่สะดวก มีการ

เลือกผู้ร่วมดำเนินงานที่มีความพร้อม และมีการ
ประสานงานใกล้ชิด

2. การจัดการตลาดต่างประเทศ ต้อง
สามารถตอบสนอง 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ควบคุมได้
ได้แก่ การตั้งราคาผ้ากานบัว การควบคุมคุณภาพผ้า
กานบัว และปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ได้แก่ ภาวะทาง
เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม ช่องทางการ
จัดจำหน่าย และวิธีการส่งเสริมการตลาด

3. การจัดการตลาดต่างประเทศ ต้องเจาะจง
ว่า จะเข้าไปจำหน่ายในประเทศใด ซึ่งธุรกิจต้องสู้กับ
คู่แข่งจากทั่วโลก ความสำคัญของการจัดการ
การตลาดที่ต้องคำนึงถึง คือ การพัฒนาผ้ากานบัว
ต้องมีความก้าวหน้าด้านนวัตกรรม เพราะต้องพร้อม
ที่จะนำสินค้าใหม่ที่ทันสมัยออกสู่ตลาดได้ทันกับ
ความต้องการ เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการ
แข่งขัน การพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้ขายปัจจัยการผลิต
ผู้จัดจำหน่ายและผู้บริโภค ต้องปรับปรุงผ้า
กานบัว การบริการและการใช้ส่วนประสมการตลาด
ต้องสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคที่มีความ
แตกต่างกันในแต่ละประเทศ การดำเนินธุรกิจจะมี
คู่แข่งในระดับโลกที่มีความแข็งแกร่งมากขึ้น ต้องมี
การรวบรวมกิจกรรมทางการตลาดเพื่อต่อสู้กับคู่แข่ง
ในระดับโลกเพื่อให้มีความสามารถในการ
แข่งขันเพิ่มขึ้น ด้านราคาต้องใช้ความมี
ประสิทธิภาพ จากการประหยัดต่อขนาด
(scale economies) หรือผลิตสินค้าที่แตกต่างกัน ทำ
ให้สินค้ามีต้นทุนที่ต่ำกว่า แต่สามารถผลิตสินค้า
ได้มากขึ้น เพื่อความพร้อมที่จะเผชิญกับการรวมตัว
กันในระดับภูมิภาคและกฎระเบียบของรัฐที่มีมาก
ขึ้น มีผลต่อการตลาดต่างประเทศและการดำเนิน
กลยุทธ์ของธุรกิจผ้ากานบัวชุมชน การปรับปรุงและ
พัฒนาผ้ากานบัว การรับฟังความคิดเห็นและมีความ
เข้าใจความต้องการของผู้บริโภค จะทำให้ธุรกิจผ้า

กาบบัวชุมชนสามารถประสบผลสำเร็จในการทำ
การตลาดต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการ
ช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบบัวจากชุมชนสู่ตลาด
เกี่ยวกับการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้ากบบัว
ชุมชน ซึ่งยังศึกษาไม่ครบในด้านช่องทางไปตลาด
ต่างประเทศ ผลการวิจัยดังกล่าวจะก่อให้เกิด
ประโยชน์สำหรับผู้ประกอบธุรกิจผ้ากบบัวชุมชน
จังหวัดอุบลราชธานีที่จะนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทาง
และแนวคิดสำหรับการจัดการช่องทางการจัด
จำหน่าย เพื่อให้กระจายผลิตภัณฑ์ไปสู่ผู้บริโภคใน

เชิงปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาก
ยิ่งขึ้น

2. การจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผ้า

กาบบัวจากชุมชนสู่ตลาดของชุมชนจังหวัด
อุบลราชธานี สำหรับหน่วยงานและองค์กรที่
เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตผ้าชุมชน ควรนำข้อมูลดังกล่าว
มาปรับปรุงและแก้ไขเชิงนโยบาย เพื่อดำเนินการ
จัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ผู้ที่ศึกษาและวิจัยด้านช่องทางการจัด
จำหน่ายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ อาจนำ
ผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงและเป็น
แนวทางในการศึกษา สามารถนำไปใช้เป็น
ประโยชน์ในการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2545). *การดำเนินงาน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดอุบลราชธานี*,
อุบลราชธานี : ภาสกรพิมพ์.
- ฐิติรัตน์ คุณารัตนาภรณ์. (2550). *การบริหารช่องทางการตลาด*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ขจรระกา.
- ดร.วรรณ สวรรณรงค์. (2545). *การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการส่งออกผ้าไทยและผลิตภัณฑ์ผ้า
ไหมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิทยา แก้วสาร และคณะ. (2549). *โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญา
เศรษฐกิจ และชุมชนแบบมีส่วนร่วม*. อุบลราชธานี : สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)
- ไพลิน ผ่องใส. (2531). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีพร คูเจริญไพศาล. (2549). *การกระจายช่องทางการตลาดและลอจิสติกส์*. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สามลดา.
- สร้อยญา เปาะทอง. (2544). *กลยุทธ์การตลาดผ้าไหม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรจิตร อุตะภา. (2540). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีทอผ้าไหม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542), กลยุทธ์การตลาดและการวางแผนการตลาด. กรุงเทพมหานคร : ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
อัญรา กริมวงษ์รัตน์. (2544). ทักษะการปฏิบัติการซื้อและความชอบผ้าไหมมัดหมี่ และผ้าหมี่ขิด. วิทยานิพนธ์
ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Kotler, P. (2004). *Marketing Managemen*. New York: Pearson Education Indochina.

Porter, E. M. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: The Press.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาด
แบบเครือข่ายในประเทศไทย
Empirical Factors of the Successful Distributors
in Network Marketing in Thailand

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทยเป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย ประชากร คือ ผู้จำหน่ายในบริษัทที่เป็นสมาชิกสมาคมการขายตรงไทย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 520 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน การสุ่มตัวอย่างเชิงช่วงชั้นตามระดับรายได้ของบริษัท (stratified sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic random sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่ายได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย คุณลักษณะของผู้จำหน่าย และคุณลักษณะของบริษัท โดยที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่ายพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย และคุณลักษณะของผู้จำหน่าย

คำสำคัญ: การตลาดแบบเครือข่าย, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ, ความสำเร็จของผู้จำหน่าย

Abstract

This research was a combination of quantitative research and qualitative research. The purpose of this research aimed to find the empirical factors of distributors in network marketing in Thailand. The sample of the study consisted of 520 distributors in network marketing companies, using multi-stage sampling, stratified sampling and systematic random sampling. Descriptive statistics was used to determine frequency, percentages, mean, standardization, inferential statistics, and Structural Equation Modeling--SEM. The findings showed that the factors that successful distributors of network marketing has a positive influence on the success of networking in three analyses (1) network profile (2) behavior in network business, (3) characteristics of distributors, and (4) company characteristics. Variables that had a direct influence on the success of network marketing include network profile, behavior in the network business, and the characteristics of distributors.

Keywords: Network marketing, the successful model, the success of distributors.

ความนำ

การตลาดแบบเครือข่าย (Network Marketing--NWM) หรือที่รู้จักกันในชื่อ การตลาดแบบหลายชั้น Mmulti-Level Marketing--MLM) เป็นรูปแบบการขายตรงประเภทหนึ่ง ที่มีลักษณะแตกต่างจากการขายตรงรูปแบบอื่น (Msweli & Sargeant, 2001, p. 507; Grayson, 2007, p. 18) สมาพันธ์การขายตรงโลก (World Federation of Direct Selling Associations--WFDSA) ได้ให้นิยาม “การขายตรง” ว่าเป็นการขายสินค้า หรือบริการในลักษณะบุคคลต่อบุคคล ไม่มีร้านค้าตายตัว ผู้ขายอาจเป็นนักขาย ผู้จำหน่ายตรง ตัวแทนขาย ที่ปรึกษา หรือชื่อเรียกอื่น ๆ ที่แตกต่างกันโดยจะเป็นการเสนอและสาธิตสินค้าให้แก่ผู้บริโภคที่บ้าน (สมาคมการขายตรง, 2550, หน้า 6; Peterson & Wotruba, 1996, p. 3) ซึ่งจุดเด่นของการขายตรงอยู่ที่การกระจายสินค้าและบริการโดยไม่ผ่านคนกลาง ผู้ขายตรงจะทำหน้าที่แทนร้านค้าปลีกภายใต้กรรมสิทธิ์การทำธุรกิจของตนเอง (ทำเนียบธุรกิจขายตรงไทย, 2547, หน้า 54)

ธุรกิจขายตรงยังเป็นที่มีความเคลื่อนไหว และมีสีสันในวงการเศรษฐกิจโลก ปัจจุบันมีสินค้าและบริการมากมายที่ขายผ่านธุรกิจขายตรง ซึ่งนับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้บริโภคได้มีทางเลือกในการซื้อมากขึ้น และช่วยให้ผู้สนใจมีธุรกิจเป็นของตนเองเริ่มต้นได้ง่ายขึ้น (สมาคมการขายตรง, 2550, หน้า 5) นอกจากนี้ ธุรกิจขายตรงยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ด้วยรูปแบบของการทำธุรกิจอย่างมีระบบ และมีแบบแผนที่ชัดเจนในการกระจายสินค้า เพื่อสร้างโอกาส สร้างรายได้ และสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตได้อย่างยั่งยืน (นลินี ไพบูลย์, 2550, หน้า 3) ปัจจุบันธุรกิจในระบบขายตรง มีมูลค่าตลาดสูงเป็นพัน ๆ ล้านบาทต่อปี และเป็นธุรกิจที่กระจาย

รายได้ให้แก่คนหมู่มาก ซึ่งมีโอกาสและความสามารถในการทำยอดขาย หากการประกอบธุรกิจขายตรงดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนก็ยิ่งมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจโดยรวมมีความมั่นคงตามไปด้วย (สุชม สุกนิษฐ์, 2547, หน้า 65)

ข้อมูลจากสมาพันธ์การขายตรงโลก (World Federation of Direct Selling Associations--WFDSA) แสดงการเติบโตของยอดขายตรงทั่วโลก ตั้งแต่ปี 1988 ยอดขายตรงทั่วโลก 33.32 พันล้านเหรียญสหรัฐ จนถึงปี 2006 มียอดขายตรงทั่วโลก 109 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 69.43 นอกจากการเพิ่มขึ้นของยอดขายแล้ว ในส่วนของผู้จำหน่ายในธุรกิจ พบว่า ในปี 1988 มีผู้จำหน่ายจำนวน 8.48 ล้านคน ในปี 2006 มีผู้จำหน่ายจำนวน 61.45 ล้านคน เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 86.20

สมาพันธ์การขายตรงโลกได้ทำการสำรวจวิจัยพบว่า ตลาดขายตรงโลกมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 100 พันล้านเหรียญสหรัฐ และ 87% มาจาก 15 ตลาด ซึ่งมีประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 15 ตลาดนี้ด้วย (สมาคมการขายตรงไทย, 2550, หน้า 8) มูลค่าตลาดโดยรวมของธุรกิจขายตรง ในประเทศไทย มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2540 มูลค่าตลาดรวมของธุรกิจขายตรง 1.6 หมื่นล้านบาท ปี พ.ศ.2543 มูลค่าตลาดรวมของธุรกิจขายตรง ประมาณ 2 หมื่นล้านบาท ในปี พ.ศ. 2545 มูลค่าตลาดโดยรวมของธุรกิจขายตรง ประมาณ 2.7 หมื่นล้านบาท และในปี พ.ศ. 2547 มูลค่าตลาดโดยรวมของธุรกิจขายตรง ประมาณ 3.2 หมื่นล้านบาท อัตราการเติบโตในปี พ.ศ. 2543 ปี พ.ศ. 2545 และ ปี พ.ศ. 2547 คือ 22.1%, 33.4 % และ 16.3% สำหรับผู้จำหน่ายในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวน 3.2 ล้านคน มีอัตราการเติบโตร้อยละ 21.95 ในปี พ.ศ.2545 มีจำนวน 4.1 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 6.5 ล้านคน ซึ่งมีอัตราการเติบโต

การตลาดแบบเครือข่าย เป็นการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค มีส่วนสำคัญอยู่ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนของบริษัทผู้ประกอบการที่ใช้การตลาดแบบเครือข่ายในการทำธุรกิจ และส่วนของผู้จำหน่ายที่ทำหน้าที่ในการเสนอสินค้า และขยายเครือข่ายผู้บริโภค

ส่วนแรก เป็นส่วนของบริษัท เนื่องจากการขายในปัจจุบันได้ใช้หลักการตลาดเชิงสัมพันธ์ภาพ (relationship marketing) เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน (competitive advantage) โดยอาศัยกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (customer relationship management--CRM) เพื่อตอบสนองคุณค่า (value) และความสัมพันธ์ (relationship) เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด อันนำมาซึ่งการเติบโต และผลกำไรทางธุรกิจของบริษัท การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า จะทำให้เกิดการซื้อขายต่อเนื่อง เมื่อลูกค้าซื้อสินค้าของบริษัทด้วยความภักดี ก็จะกลายเป็นลูกค้าประจำ (ภาณุ ลิ้มมานนท์, 2549, หน้า 81) บริษัทจะสนับสนุนให้ผู้จำหน่ายในการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการบริการลูกค้า การสนับสนุนด้านข้อมูล การจัดฝึกอบรม และการประชุม เพื่อพัฒนาผู้จำหน่ายให้มีความเป็นผู้นำและถ่ายทอดความรู้ให้ดาวน์โหลด อย่างไรก็ดีตาม บริษัทจะต้องมุ่งมั่นในการผลิตสินค้าที่ตอบสนองต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งรวมทั้งผู้จำหน่ายด้วย การผลักดันให้ผู้จำหน่ายเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการ จะส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค ทำให้ลูกค้ารักและอยู่กับผู้จำหน่ายตลอดไป หากผู้จำหน่ายมีเครือข่ายที่เติบโต มีการบริโภคสินค้าอย่างต่อเนื่อง ก็ย่อมส่งผลให้บริษัทมีผลประกอบการที่ดี และทำให้บริษัทจะมีพลังในการส่งเสริม พัฒนาสินค้า และบริการ สนับสนุนผู้จำหน่ายในการสร้างเครือข่ายผู้บริโภคให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่สอง คือ ส่วนของผู้สร้างเครือข่ายผู้บริโภค การสร้างเครือข่ายเป็นธุรกิจที่มี Model แบบ B to C² (พัชรี เกรแฮม, 2537, หน้า 354) นั่นคือผู้บริโภคสามารถเป็นผู้ร่วมธุรกิจ และสามารถสร้างธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องเป็นขั้น ๆ ผู้ที่มาร่วมในธุรกิจก่อนจะทำการแนะนำผู้คนเข้าร่วมในธุรกิจเครือข่ายผู้บริโภค โดยการติดต่อคนรอบตัว เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง คนที่รู้จักอื่น ๆ มีการนัดหมาย เพื่อเสนอแนวทางการทำธุรกิจ หรือที่เรียกว่า การเขียนแผนการตลาด เมื่อมีผู้สนใจจะเข้าร่วมธุรกิจเครือข่าย โดยเริ่มต้นจากการซื้อของผลิตภัณฑ์มาทดลองใช้ ต่อจากนั้น จะเริ่มเข้าอบรมในการทำธุรกิจเครือข่าย โดยการเขียนรายชื่อ นัดหมาย แสดงแผนการตลาด ติดตาม จนกระทั่งมีผู้สนใจร่วมในธุรกิจเพิ่มขึ้นมา (Grayson, 1996, p. 332)

การประสบความสำเร็จในธุรกิจเครือข่าย นอกจากองค์ประกอบด้านบริษัทแล้ว ยังจะต้องมีการสร้างเครือข่าย รวมถึง การดูจำนวนยอดขายส่วนตัว และยอดขายในองค์กรทั้งหมด คือ การค้นหาผู้ที่สนใจในการทำธุรกิจ หรือหาโอกาสในการทำธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มอย่างต่อเนื่อง และเป็นเจ้าของธุรกิจ (Adagbon, 2007, p. 4; Rubino & Terhune, 2006, p. 72-73; Grayson & Berry, 1999, p. 227; Clothier, 1997, p. 19; Bloch, 1996, p. 20) การทำธุรกิจขายตรงไม่ใช่การลงทุนด้านการเงินเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนในระยะเวลานานสั้น แต่เป็นการสร้างธุรกิจด้วยความพยายามและอดทน ต้องออกไปพบปะผู้คนเพื่อแนะนำสินค้า และให้บริการลูกค้า ต้องฝึกฝนตนเอง และถ่ายทอดแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ที่ตนได้เชิญมาร่วมทีม (ทำเนียบธุรกิจขายตรงไทย, 2547, หน้า 58) หากไม่สามารถทำให้องค์กรเครือข่ายเติบโตได้ จะทำให้ผู้จำหน่ายต้องใช้เวลา และลงทุนในการดำเนินธุรกิจมาก จนอาจทำให้ผู้จำหน่ายท้อแท้และออกจากธุรกิจเครือข่ายไปได้ ซึ่ง

เป็นอุปสรรคสำคัญของการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค ส่งผลให้องค์กรเครือข่ายไม่ประสบความสำเร็จ

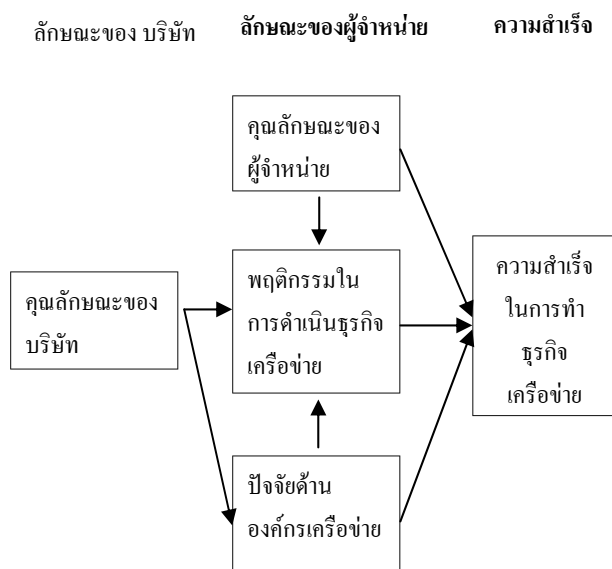
ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายจะทำให้เข้าใจแนวทางและการเจริญเติบโตของธุรกิจเครือข่าย เพื่อผู้จำหน่ายนำไปตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจเครือข่ายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย นำไปสู่ความสัมพันธ์ของปัจจัย และรูปแบบความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

องค์ประกอบของตัวแปร

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของงานวิจัย รวม 5 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1): คุณลักษณะของบริษัท และพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

สมมติฐานที่ 2 (H2): คุณลักษณะของผู้จำหน่ายและพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

สมมติฐานที่ 3 (H3): คุณลักษณะของบริษัท ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย และพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

สมมติฐานที่ 4 (H4): คุณลักษณะของบริษัท และปัจจัยองค์กรเครือข่าย มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

สมมติฐานที่ 5 (H5): คุณลักษณะของผู้จำหน่าย พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย และปัจจัยด้านองค์กรเครือข่ายมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

การทบทวนวรรณกรรม

ระบบขายตรง เป็นระบบที่มีวิวัฒนาการในการกระจายสินค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภค โดยเริ่มต้นจากระบบขายตรงแบบขั้นเดียว ต่อมาเป็นระบบการขายตรงแบบหลายชั้น ซึ่งเป็นการพัฒนาแผนการตลาดให้ผู้จำหน่ายสามารถมีรายได้เพิ่มจากการขายระบบการขายตรงแบบหลายชั้นเข้ามาในประเทศไทย โดย บริษัท แอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งทำให้คนไทยจำนวนมากเข้าร่วมในการตลาดแบบหลายชั้น สำหรับการตลาดแบบเครือข่ายเป็นระบบการตลาดที่รวมเอาผู้บริโภคและผู้ขายซึ่งเป็นคนเดียวกันมาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ความสัมพันธ์

ระหว่างบริษัทผู้ประกอบการกับผู้ขายในระบบขายตรงเดิมเปลี่ยนมาเป็นความสัมพันธ์เชิงหุ้นส่วน (partnership) การตลาดแบบเครือข่ายประสบความสำเร็จด้วยการฝึกอบรมที่ดี และมีทักษะในการจัดการการขายที่ดี การสปอนเซอร์ผู้คนเข้ามาในองค์กรอยู่ตลอดเวลา (สมาคมการขายตรงไทย, 2550)

คุณลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย จากงานวิจัยของเพีย กาญจน์ หอมชื่น (2548) พบว่า คุณลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในธุรกิจขายตรงแบบหลายชั้นประกอบด้วย ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านทัศนคติ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ

Clothier (1997) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้จำหน่ายเพื่อสร้างความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย ควรมีทัศนคติในเชิงบวก และมีแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Rubino and Terhune (2006) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจและทัศนคติในทางบวก เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในธุรกิจเครือข่าย การมีทัศนคติทางบวกหรือทางลบส่งผลต่อภาวะจิตใจ และร่างกาย และส่งผลต่อความสม่ำเสมอในการทำธุรกิจเครือข่าย และยังขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่ตั้งไว้ ดังนั้น ทัศนคติจะมาจากระดับความคาดหวังที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (Champoux, 2000)

Schiffman and Kanuk (2007) ได้กล่าวในแบบจำลองด้านทัศนคติ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความคิดหรือการรับรู้ (the cognitive component) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (the affective component) และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (the conative component)

Grayson (1996) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของนักการตลาดแบบเครือข่าย 4 ประการด้วยกัน การจำหน่ายสินค้า การสปอนเซอร์คนใหม่เข้ามาใน

องค์กรเครือข่าย การจัดการเครือข่าย และการบริโภคสินค้า การจำหน่ายสินค้า (selling product) ทำให้ผู้บริโภคเกิดรายได้ 2 ส่วน คือ รายได้จากส่วนต่างระหว่างราคาที่ซื้อมาและราคาที่จำหน่ายไป และรายได้ที่เกิดจากส่วนลดหากมียอดขายตามที่กำหนด และเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ บทบาทที่สอง คือ การสปอนเซอร์ผู้คน (recruiting others to sell product) เพื่อทำให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์ นักการตลาดแบบเครือข่ายไม่ได้มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเท่านั้น หากแต่ยังมีการรวมจำนวนยอดขายภายในองค์กรเครือข่ายทั้งหมดด้วย บทบาทที่สาม คือ การจัดการเครือข่าย (managing a network of distributors) ซึ่งจะเป็นรายได้จากการสปอนเซอร์ในแนวลึก โดยส่วนใหญ่จะมีรายได้มากถึง 6 ชั้นลึกในแต่ละสายงาน บทบาทที่สี่ คือ การบริโภคสินค้า (using the product) นักการตลาดแบบเครือข่ายจะแนะนำผู้จำหน่ายใช้สินค้า เพื่อให้ทราบว่าสินค้ามีคุณสมบัติอย่างไร ด้วยประสบการณ์ของตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยของ Mawelli and Sargeant (2001) ได้ศึกษาการตลาดแบบเครือข่ายพบว่า ผู้จำหน่ายที่ดำเนินธุรกิจเครือข่ายมีปัจจัยสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้จำหน่าย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้จำหน่าย พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย และองค์กรเครือข่ายของผู้จำหน่าย และในส่วนของบริษัท ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทและลูกค้ามีผลต่อการตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในทางบวก (Wu&Tsai, 2007)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม

(questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การทดสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย โดยวัดความ สอดคล้องข้อคำถามในแบบสอบถามกับ วัตถุประสงค์ (index of item objective congruency: IOC) ค่าความตรง เท่ากับ 0.94 และวัดค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91

การสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) เริ่มจากการสุ่มตัวอย่างเชิงช่วงชั้น ตามระดับรายได้ (stratified sampling) และการสุ่ม ตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic random sampling) หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เพื่อให้ได้ตัวอย่าง คือ ผู้จำหน่ายในการตลาดแบบ เครือข่าย จำนวนทั้งสิ้น 520 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ อ้างอิง ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน และการ วิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ด้วยการวิเคราะห์สมการ โครงสร้าง (Structural Equation Modeling--SEM) หลังจากนั้น สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้เชี่ยวชาญใน การตลาดแบบเครือข่าย จำนวน 3 คน เพื่อยืนยัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายใน การตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทยที่ค้นพบ

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย

1.1 คุณลักษณะของผู้จำหน่าย

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ระหว่าง 18-37 ปี อยู่ในสถานภาพโสด จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้ไม่

เกิน 10,000 บาท ระยะเวลาในการทำธุรกิจเครือข่าย 1-2 ปี โดยรวมกลุ่มตัวอย่างทำธุรกิจเฉลี่ย 3.68 ปี และใช้เวลาบางส่วนนอกเหนือจากงานประจำในการทำ ธุรกิจเครือข่าย

1.1.2 คุณลักษณะของผู้จำหน่าย

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุด ใน ทุกด้าน โดยคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้าน ทักษะ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ และน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ

1.1.3 ด้านองค์กรเครือข่ายของผู้

จำหน่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกใน องค์กรเครือข่าย 11-50 คน มีผู้นำในองค์กรเครือข่าย 1-5 คน มีลูกค้าส่วนตัว 11-50 คน และกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ยังไม่มีสายงานที่ประสบความสำเร็จ

1.1.4 พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจ

เครือข่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเขียนแผนการ ตลาด เดือนละ 1-10 ครั้ง ฟังเทป/ซีดี เดือนละ 1-10 ม้วน/แผ่น อ่านหนังสือ เดือนละ 1 -10 วัน การเข้า ประชุมเดือนละ 8-11 ครั้ง มีการช่วยดาวน์โหลดเขียน แผนการตลาด เดือนละ 1-10 ครั้ง สอนทีมงานให้รู้จักการวางแผน ในการทำงาน เดือนละ 1-10 วัน เข้าอบรมสินค้าหรือ คู่มือการตลาดสินค้า เดือนละ 8-11 ครั้ง แนะนำสินค้า เดือนละ 1-10 ครั้ง และมีลักษณะการบริโภคสินค้า คือ การใช้สินค้าทุกตัวที่บริษัทมีอยู่

1.2 คุณลักษณะของบริษัท

คุณลักษณะของบริษัท โดยคุณลักษณะด้าน ความสามารถทางเทคนิคและระบบ มีค่าเฉลี่ยมาก ที่สุด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านคุณสมบัติของ สินค้าและบริการ คุณลักษณะด้านการโต้ตอบภายใน องค์กร และน้อยที่สุด คือ คุณลักษณะด้าน กระบวนการและการสนับสนุน

1.3 ความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย

ความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มียอดขายซื้อสินค้า เดือนละ 5,001-10,000 บาท มียอดขายจำหน่ายสินค้า เดือนละ 5,001-10,000 บาท มีรายได้ในธุรกิจเครือข่าย น้อยกว่า 5,001 ต่อเดือน มีจำนวนผู้สมัครใหม่ เดือนละ 1-5 คน มีจำนวนผู้สมัครใหม่ เฉลี่ยเดือนละ 1.64 คน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(confirmatory factor analysis)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ตัวแปรทุกตัวเป็นองค์ประกอบเชิงยืนยัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1 (อยู่ส่วนท้ายสุดของบทความ)

3. ผลการทดสอบทางสถิติที่มีความสอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ

361.33 ค่า P-value มีค่า 0.00 ที่องศาอิสระ (degree of freedom) เท่ากับ 208 และได้ใช้เกณฑ์โดยนำค่าไค-สแควร์ หาค่าองศาอิสระ ได้ค่า 1.74 ซึ่งต่ำกว่า 2.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองสอดคล้องได้ค่อนข้างดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีทุกตัวได้แก่ NFI, NNFI, CFI, IFI, RFI, GFI, AGFI ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ส่วนดัชนีค่า RMR และ RMSEA ผ่านเกณฑ์ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 และค่า ECVI และค่า Model AIC ผ่านเกณฑ์ด้วยเช่นกัน จึงเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

การอภิปรายผล/การวิจารณ์

1. คุณลักษณะของผู้จำหน่าย จากการ

วิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้จำหน่าย พบว่า ทักษะคน มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ความรู้ ความสามารถ ตัวแปรที่มีความสำคัญ น้อยที่สุด คือ คุณธรรม จริยธรรม

สอดคล้องกับแนวคิดของ Clothier (1997,

p. 118) Ventullo (2006, p. 10, as cited in Rubino & Terhune 2006, p. 10) Rubino & Terhune (2006, p. 10) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้จำหน่ายเพื่อสร้างความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย คือ การมีทัศนคติในเชิงบวก จะทำให้ธุรกิจเติบโต

คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมในผลการวิเคราะห์ สอดคล้องกับแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญในการตลาดแบบเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้จำหน่ายควรมีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับสูงมากกว่าบุคลิกภาพ หรือมากกว่าความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะในด้านความซื่อสัตย์ ซื่อตรง โปร่งใส และเห็นด้วยว่าคนที่ประสบความสำเร็จได้ต้องเคารพต่อจรรยาบรรณ กฎ และกติกา ในวิชาชีพ รวมถึงการรักษาความลับ สัญญา และมีความรับผิดชอบต่อเป้าหมายและลูกค้า เนื่องจากเป็นธุรกิจระยะยาว ต้องอาศัยความไว้วางใจอย่างสูงในการทำธุรกิจ ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตลาดแบบเครือข่าย อาทิ บริษัทผู้ประกอบการ ในด้านการตลาดแบบเครือข่าย ผู้จำหน่าย แม้กระทั่งออฟไลน์ในสายงาน จำเป็นต้องมีการเพิ่มการให้ความรู้ที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบวิชาชีพให้มากขึ้น

2. พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย

จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย มากที่สุด คือ การช่วยดาวน์โหลดไลน์เขียนแผนการตลาด รองลงมา คือ การเขียนแผนการตลาด และ การแนะนำสินค้า

สอดคล้องกับแนวคิดของ Clothier (1997, p.71-73) การตลาดแบบเครือข่ายเริ่มต้นจากการสปอนเซอร์ผู้คน ขยายเครือข่ายผู้บริโภค และพัฒนาเครือข่ายให้เติบโต ดังนั้น การช่วยดาวน์โหลดไลน์เขียนแผนการตลาด และการเขียนแผนการตลาด จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการตลาดแบบเครือข่าย นอกจากนั้น ยัง

สอดคล้องกับแนวคิดของ Grayson and Berry (1999, pp. 226-227) การสร้างเครือข่ายผู้บริโภคเป็นช่องทางในการกระจายสินค้า ทำให้เกิดยอดขายในองค์กรเครือข่าย และรายได้ในธุรกิจเครือข่ายเกิดจากการขายสินค้าให้กับผู้บริโภคโดยผ่านเครือข่ายที่ผู้จำหน่ายสปอนเซอร์เข้ามาในองค์กรเครือข่ายของตนเอง นอกจากนั้น การสร้างสายงานทั้งในแนวกว้างและแนวลึก ผู้จำหน่ายต้องมีการสปอนเซอร์ส่วนตัว โดยการเขียนแผนการตลาด และการสร้างสายงานในแนวลึก ด้วยการสปอนเซอร์ในชั้นลึก โดยการช่วยดาวน์โหลดเขียนแผนการตลาด และทำให้ดาวน์โหลดประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายเป็นสิ่งจำเป็นในธุรกิจ (Mswelli & Sargeant, 2001, 507; Kurtin & Jones, 1995, p. 60)

สอดคล้องกับแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากรายได้ในธุรกิจเครือข่าย แบ่งเป็นหลายด้านด้วยกัน อาทิ รายได้เกิดจากการบริหารองค์กรเครือข่ายให้เติบโต รายได้เกิดจากการจำหน่ายสินค้า รายได้เกิดจากการบริโภคสินค้า แต่รายได้ที่มากที่สุดคือ รายได้ที่เกิดจากการสร้างสายงานให้ประสบความสำเร็จ ยังมีสายงานที่ประสบความสำเร็จมาก ยังมีรายได้จำนวนมาก เป็นส่วนที่สำคัญสำหรับผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่าย เนื่องจากรายได้ประเภทนี้ เป็นรายได้ต่อเนื่อง (passive income)

ดังนั้น การให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสายงานให้ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้จำหน่ายต้องมีการเขียนแผนการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อผู้จำหน่ายมีดาวน์โหลด การช่วยดาวน์โหลดให้ประสบความสำเร็จและสามารถเรียนรู้การทำงาน นั่นคือ จุดเริ่มแรกที่ออฟไลน์ต้องเขียนแผนการตลาดให้ดาวน์โหลดได้เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carmichael (1994, อ้างถึงใน แก้วกัญญ์ แจ่มจรัส, 2542, หน้า 21) ในเรื่องการพบปะ (meet) และการถ่ายทอด (multiple) เป็นพบปะผู้คน

เพื่อแสดงแผนการตลาด และถ่ายทอดความรู้ไปให้กับคนอื่นเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเอง

3. ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย มากที่สุด คือ จำนวนสมาชิกในเครือข่าย รองลงมา คือ จำนวนผู้นำในเครือข่าย น้อยที่สุด คือ จำนวนสายงานที่ประสบความสำเร็จ

แนวความคิดในการทำธุรกิจเครือข่าย คือ การขยายเครือข่ายผู้บริโภค ดังนั้น จำนวนสมาชิกในเครือข่ายจึงมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบด้านองค์กรเครือข่ายมากที่สุด นอกจากนั้น จำนวนสมาชิกในเครือข่ายยังเป็นผู้บริโภคสินค้า และเป็นผู้สร้างยอดขายให้กับทั้งองค์กรอีกด้วย ดังนั้น จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ Iacobucci (2001, p. 204) ได้กล่าวถึงการตลาดแบบเครือข่ายว่าเป็นการตลาดที่ให้ความสำคัญกับการขยายเครือข่าย เช่นเดียวกับแนวคิดของ Clothier, 1997, p. 50; Grayson & Berry, 1999, pp. 226-227) รายได้ในธุรกิจเครือข่ายเกิดจากการขายสินค้าให้กับผู้บริโภค และจากการสร้างเครือข่าย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Cartwright (2008, p.6) การประสบความสำเร็จในธุรกิจเครือข่าย ต้องมีการสปอนเซอร์ผู้คนเข้ามาในองค์กรอยู่ตลอดเวลา และมีการพัฒนาผู้นำ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า การมีผู้นำในเครือข่ายมีความสำคัญมากกว่าการมีจำนวนสมาชิกในเครือข่ายจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในเรื่องดังกล่าวอธิบายได้ด้วยกฎของ Vilfredo Pareto หรือ กฎ 80/20 (Pareto principle) นั่นคือ เมื่อสปอนเซอร์คน 100 คน จะมีผู้สนใจเข้าร่วมในธุรกิจ 20 คน และจะมีผู้นำเกิดขึ้น 4 คน จึงต้องมีการสปอนเซอร์อย่างต่อเนื่อง และมากเพียงพอ จึงจะเกิดผู้นำขึ้น นอกจากนั้น ตัวแปรทั้งสองมีค่าใกล้เคียงกัน จึงมีอิทธิพลและความสำคัญไม่แตกต่างกันมากนัก

4. คุณลักษณะของบริษัท จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อคุณลักษณะของบริษัท มากที่สุด คือ กระบวนการและการสนับสนุน รองลงมา คือ ความสามารถทางเทคนิคและระบบ และคุณสมบัติของสินค้าและบริการ

สอดคล้องกับแนวคิดของ Cartwright (2008, p.6) ได้กล่าวว่า บริษัทจะประสบความสำเร็จได้เมื่อมีการสนับสนุนผู้จำหน่าย ได้แก่ ศูนย์จำหน่ายสินค้า การรับประกันสินค้า ช่องทางสั่งซื้อสินค้า การจัดส่งสินค้า วิธีการชำระเงิน และการจัดการประชุม และอบรมที่เพียงพอ เช่นเดียวกับ วิสุทธิ ฉายะจันทร์(2543, หน้า 33-34 อ้างถึงใน พิมพา หิรัญกิตติ, 2545, หน้า 14-15) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่คิดของการตลาดแบบเครือข่าย บริษัทผู้ประกอบการต้องมีผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีมาตรฐาน บริการของบริษัทมีเพียงพอ เช่น สถานที่บรรยาย ฝึกอบรม จุดกระจายสินค้า เป็นต้น

ผู้เชี่ยวชาญในการตลาดแบบเครือข่ายบางท่านที่ว่า ผู้จำหน่ายนอกจากกระบวนการและการสนับสนุนจากบริษัท เช่น การมีศูนย์จำหน่ายสินค้าที่เพียงพอ การมีระบบการรับประกันสินค้า ช่องทางสั่งซื้อสินค้า วิธีการชำระเงิน และการจัดส่งสินค้าที่สะดวกสำหรับผู้จำหน่าย การสนับสนุนผู้จำหน่ายโดยการจัดอบรม การจัดการประชุม เพื่อประกาศเกียรติคุณ ยกย่องผู้จำหน่ายที่ประสบความสำเร็จในแต่ละขั้นตามแผนการตลาดของบริษัท ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ผู้จำหน่ายเกิดความเชื่อมั่นต่อธุรกิจเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญบางท่าน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของสินค้าและบริการ ควรมีความสำคัญมากกว่ากระบวนการและการสนับสนุน

ในปัจจุบันบริษัทผู้ประกอบการในตลาดแบบเครือข่าย มีสินค้าที่มีคุณภาพ และมีความหลากหลายในผลิตภัณฑ์ มีโอกาสในการขายสินค้าได้ง่าย ซึ่งคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เพียงพอต่อความ

ต้องการของผู้จำหน่ายและลูกค้า ดังนั้น เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน บริษัทผู้ประกอบการจึงมีการใช้กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์เพื่อตอบสนองคุณค่าและความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ส่งผลต่อการเติบโตของบริษัทและผู้จำหน่าย นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้จำหน่ายและลูกค้า จะทำให้เกิดการซื้ออย่างต่อเนื่อง (ภาณุ ลิ้มมานนท์, 2549, หน้า 81) ดังนั้น บริษัทผู้ประกอบการ จึงมีการแข่งขันในด้านกระบวนการและการสนับสนุน ด้านความสามารถทางเทคนิคและระบบ ส่งผลให้ผู้จำหน่ายเกิดความพึงพอใจ

บริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่มีศักยภาพและมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีคุณสมบัติของสินค้าและบริการมีมาตรฐานและมีคุณภาพสูง อย่างไรก็ตาม เพื่อสร้างความแตกต่างในด้านผลิตภัณฑ์ บริษัทผู้ประกอบการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ข้อมูล ความรู้ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กับผู้จำหน่ายและผู้บริโภค รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้จำหน่ายสามารถจำหน่ายสินค้าได้ง่าย ในเรื่องดังกล่าว บริษัทผู้ประกอบการ ได้มีความพยายามโดยการโฆษณาตราสินค้าให้เป็นที่รู้จัก การโฆษณาคุณภาพของสินค้า และสร้างโอกาสในการขายสินค้าให้กับผู้จำหน่ายในปัจจุบัน

5. ความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย มากที่สุด คือ รายได้ในธุรกิจเครือข่ายมีอัตรากำไร รองลงมา คือ จำนวนผู้สมัครใหม่ และน้อยที่สุด คือ ยอดซื้อสินค้าเพื่อการบริโภค

ผู้เชี่ยวชาญในการตลาดแบบเครือข่ายมีความเห็นสอดคล้องว่า รายได้มีความสำคัญมากที่สุด และจำนวนผู้สมัครใหม่ เป็นสิ่งที่ทำให้ธุรกิจเครือข่ายมีการเติบโตในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ยอดจำหน่ายสินค้า และยอดซื้อสินค้าเพื่อบริโภค เป็น

รากฐานในการสร้างเครือข่ายผู้บริโภค จึงยังมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย สำหรับรายได้ในธุรกิจเครือข่าย สามารถมีได้หลายทางด้วยกัน เช่น รายได้ที่เกิดจากการบริโภคสินค้า รายได้จากการจำหน่ายสินค้า แต่รายได้ที่มีมากที่สุด คือ รายได้ที่เกิดจากการสร้างสายงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้ผู้จำหน่ายมีรายได้ในขั้นสูงขึ้นไป (Grayson & Berry, 1999; Grayson, 2007, หน้า 18) ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายสร้างสายงานให้ประสบความสำเร็จ โดยการให้ความสำคัญต่อการเขียนแผนการตลาด การช่วยดาวน์โหลดเขียนแผนการตลาด การแนะนำสินค้า การสอนทีมงานวางแผนในการทำงาน ตามลำดับ

การนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้

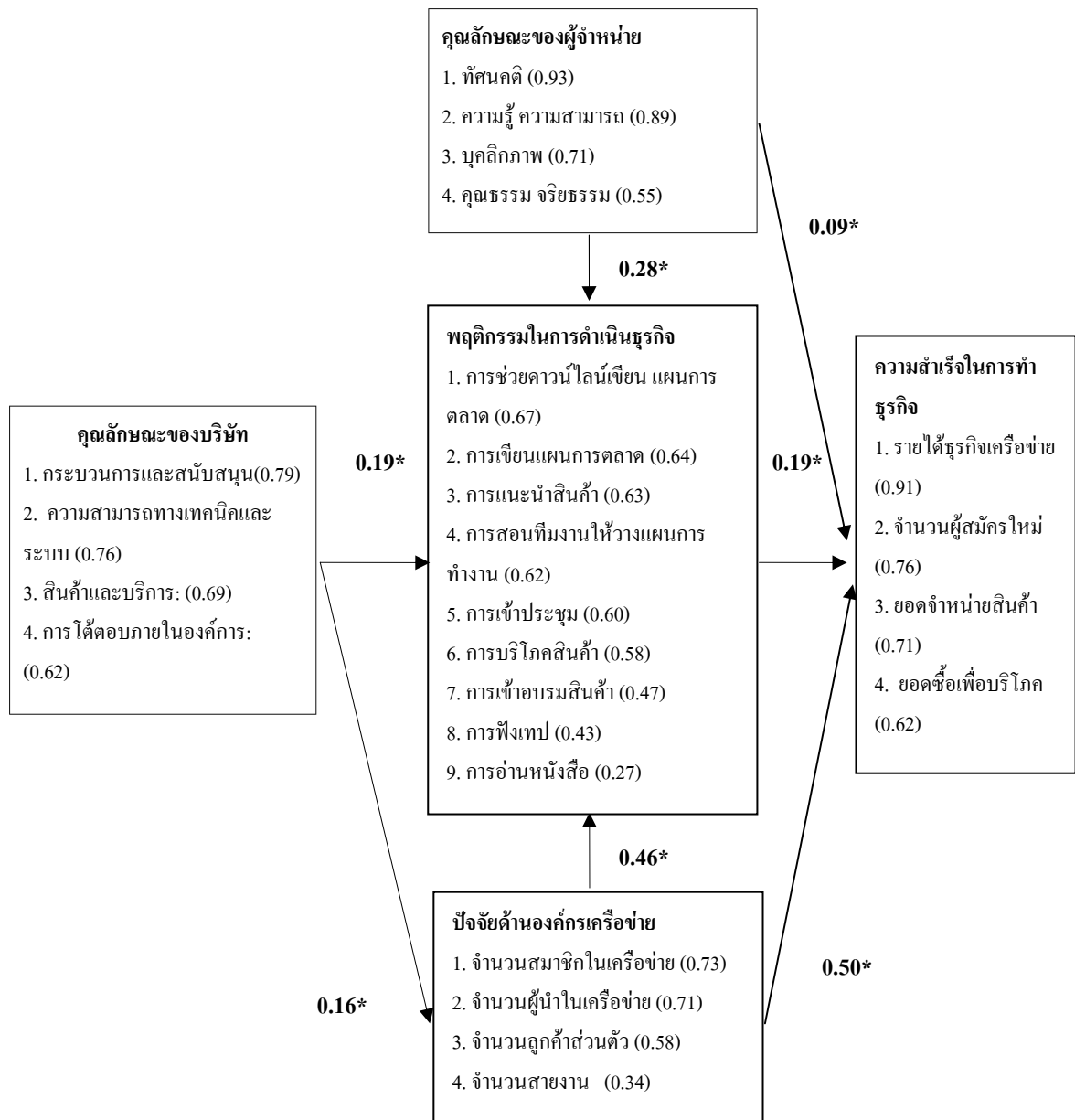
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ดังนี้

1. บริษัทผู้ประกอบการควรพิจารณาพัฒนาองค์กร โดยพิจารณาตัวแปรสังเกตได้หรือปัจจัยที่มีความสำคัญ เช่น ด้านกระบวนการและการสนับสนุน จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นให้กับผู้จำหน่ายและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจ และองค์กรเครือข่ายของผู้จำหน่าย รวมถึงผู้จำหน่ายที่กำลังตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ หากมีการสนับสนุนที่ดีจากบริษัท อย่างไรก็ดีตาม บริษัทยังคงต้องพิจารณาในตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถทาง

เทคนิคและระบบ คุณภาพของสินค้าและบริการ และการตอบโต้ภายในองค์กร และให้ความสำคัญตามลำดับ

2. ผู้จำหน่ายที่เป็นออนไลน์จะต้องให้ความสนใจกับทัศนคติของดาวน์โหลดและผู้สมัครใหม่ที่เข้ามาในองค์กรเครือข่ายมาก เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุดในองค์ประกอบด้านคุณลักษณะของผู้จำหน่ายที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย นอกจากนั้น ควรส่งเสริมให้ผู้จำหน่ายมีความรู้ความสามารถ รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้จำหน่าย โดยการเข้าประชุม การฟังเทป และการอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้จำหน่ายยังคงสามารถทำงานพื้นฐานที่สำคัญ คือ การเขียนแผนการตลาด หรือการช่วยดาวน์โหลดเขียนแผนการตลาดได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ยังเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญอย่างมาก

3. ผู้สนใจในการตลาดแบบเครือข่าย ควรศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย ได้แก่ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของบริษัท ด้านคุณลักษณะของผู้จำหน่าย พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย และปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย รวมถึง เส้นทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ เพื่อใช้ในการวางแผน

ภาพ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย

ตาราง 1 ค่าสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบ ค่าผิดพลาดมาตรฐาน และค่า t

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	S.E.	t	R-Square
คุณลักษณะของบริษัท				
ด้านคุณสมบัติของสินค้าและบริการ	0.69	0.02	16.45	0.47
ด้านกระบวนการและการสนับสนุน	0.79	0.02	19.77	0.63
ด้านความสามารถทางเทคนิคและระบบ	0.76	0.20	18.65	0.57
ด้านการได้ตอบภายในองค์กร	0.62	0.02	14.33	0.38
คุณลักษณะของผู้จำหน่าย				
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	S.E.	t	R-Square
ด้านความรู้ ความสามารถ	0.89	0.07	8.82	0.78
ด้านทัศนคติ	0.93	0.04	11.60	0.87
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	0.55	0.02	9.54	0.31
ด้านบุคลิกภาพ	0.71	0.04	9.40	0.50
พฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่าย				
การเขียนแผนการตลาด	0.64	-	-	0.41
การฟังเทป / ซีดี	0.43	0.10	9.34	0.19
การอ่านหนังสือ	0.27	0.06	5.39	0.07
การเข้าประชุม	0.60	0.04	10.70	0.36
การช่วยดาวไลน์เขียนแผนการตลาด	0.67	0.06	13.92	0.45
การสอนทีมงานวางแผนในการทำงาน	0.62	0.05	11.07	0.39
การเข้าอบรมสินค้า	0.47	0.05	9.09	0.23
การแนะนำสินค้า	0.63	0.09	11.31	0.39
การบริโภคสินค้า	0.58	0.01	9.64	0.33
ปัจจัยด้านองค์กรเครือข่าย				
สมาชิกในเครือข่าย	0.73			0.53
ผู้นำในเครือข่าย	0.71	0.01	11.89	0.51
สายงานที่ประสบความสำเร็จ	0.34	0.00	6.93	0.11
ลูกค้าส่วนตัว	0.58	0.01	11.50	0.34

ตาราง 1 (ต่อ)

ความสำเร็จในการทำธุรกิจ				
ยอดซื้อสินค้า	0.62	-	-	0.38
ยอดจำหน่ายของผู้จำหน่าย	0.71	0.15	13.08	0.51
รายได้ในธุรกิจเครือข่าย	0.91	0.21	13.56	0.82
จำนวนผู้สมัครใหม่	0.76	1.75	8.06	0.58

ค่า $t > 1.96$ หมายถึง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมจากผู้จำหน่ายในการตลาดแบบเครือข่าย ซึ่งไม่มีสถานที่หรือเวลาที่แน่นอนในการทำงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องหาวิธีการอื่นในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมทางอินเทอร์เน็ต หรือ การเก็บข้อมูลโดยผ่านทางเครือข่ายหรือสายงานของผู้ประสบความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. องค์ประกอบทุกด้านงานวิจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่ององค์ประกอบใหม่ ๆ เช่น อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นต้น

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านองค์กรเครือข่ายมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่าย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจเครือข่ายของผู้จำหน่ายอย่างมาก

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาในเชิงกลยุทธ์การตลาดแบบเครือข่าย โดยเฉพาะเทคนิคการขยายเครือข่าย เทคนิคการสปอนเซอร์ เทคนิคการบริหารองค์กรเครือข่าย เพื่อให้องค์กรเครือข่ายเติบโตได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเครือข่าย

3. รูปแบบความสำเร็จในการตลาดแบบเครือข่ายในประเทศไทย เป็นรูปแบบในภาพรวมของการตลาดแบบเครือข่าย ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาแนวลึกมากขึ้น ควรศึกษาบริษัทที่ประสบความสำเร็จมาศึกษาเป็นกรณี เพื่อใช้เป็นแบบจำลองต้นแบบ (Best Practice)

4. องค์ประกอบปัจจัยด้านองค์กรเครือข่ายมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จในการทำธุรกิจเครือข่าย ซึ่งเป็นการตลาดที่มีรูปแบบเครือข่ายชัดเจน อย่างไรก็ตาม ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปในธุรกิจที่มีลักษณะใกล้เคียง ที่มีลักษณะของการขยายเครือข่าย เช่น ระบบเฟรนไชน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการนิตยสาร Leader Time. (2547). *ทำเนียบธุรกิจขายตรงไทย*. กรุงเทพฯ: ลีดเดอร์ไทม์ คอร์ปอเรชั่น.
- แก้วกัญญ์ แจ่มจรัส. (2542). *โครงสร้างตลาดและกลยุทธ์การตลาดของการขายตรงแบบใช้การตลาดหลายชั้น*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นลินี ไพบูลย์. (2550, สิงหาคม 23-24). *สารจากนายกสมาคมการขายตรงไทย*. เอกสารในการสัมมนาเรื่อง Direct Selling: The Study of an Innovation Industry. กรุงเทพฯ: สมาคมการขายตรงไทย
- พัชรี เกรแฮม. (2537). *The One Minute Millionaire*. คิดเป็น.. เห็นเงินล้าน. กรุงเทพฯ: ไซออนเพรส.
- พิมพ์ หิรัญกิตติ. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารการตลาดขายตรงแบบหลายชั้นของนักธุรกิจอิสระของบริษัทแอมเวย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพียงกาญจน์ หอมชื่น. (2548). *คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้ประสบความสำเร็จในธุรกิจขายตรงแบบหลายชั้น*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาณุ ลิ้มมานนท์. (2549). *กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ภาณินาส.
- วงศ์วิศ ทวีพงศธร. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารการตลาดขายตรงแบบใบนารีของนักธุรกิจอิสระ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมาคมการขายตรงไทย. (23-24 สิงหาคม, 2550). *The Direct Selling: The Study of an Innovation Industry*.
เอกสารในการสัมมนาเรื่อง The Direct Selling: The Study of an Innovation Industry. At United Nation Conference Center, Bangkok, Thailand. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- สมาคมการขายตรงไทย. (23-24 สิงหาคม, 2550). *Thai Direct Selling Association*. เอกสารในการสัมมนาเรื่อง The Direct Selling: The Study of an Innovation Industry. At United Nation Conference Center, Bangkok, Thailand. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุขุม สุนิษฐ์. (2547). *คำอธิบาย การจัดจำหน่ายในระบบขายตรง และการตลาด แบบส่งข้อมูลถึงตัวผู้บริโภคโดยตรง ภายใต้พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Adagbon, G. (2007). *Multilevel Marketing: The Paradox of Autonomy*. Master Abstract Retrieved June 1, 2008, from <http://proquest.umi.com> (AAT MR31974)
- Bloch, B. (1996). Multilevel marketing what's the catch?. [Electronic version]. *Journal of Consumer Marketing*, 13(4), 18-26 Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com>
- Cartwright, P. (2008, May 19). *Is Your Career Plan a Friend or Enemy to Growth?*, " DSA Conference 2008 at Arden Hotel, Meriden, Warwickshire. Retrieved August 15, 2008 from http://www.dsa.org.uk/conference_2008.htm
- Champoux, J. E. (2000). *Organizational Behavior: Essential Tenets for a New Millenium*. Canada: South-Western College Publishing.

- Clothier, P. (1997). *Multi-level Marketing: A Practical Guide to Success Network Selling*. London: Kogan Page.
- Grayson, K. (1996). "Examining the Embedded Markets of Network Marketing Organization," *Networks in Marketing* (Dawn Iacobucci, ed.), Thousand Oaks, CA: Sage, 325-341 Retrieved June 1, 2008 from <http://www.kentgrayson.com>
- Grayson, K. (2007). Friendship versus Business in Marketing Relationships. [Electronic version] *Journal of Marketing* 71(October), 121-139 Retrieved June 1, 2008, from <http://www.marketingpower.com/content/friendship.pdf>.
- Grayson, K. & Berry, R. (1999). The Strategic Advantage of Direct Selling, *Mastering Marketing* [Electronic version]. *Financial Times*, ed. London, UK: Financial Times Publishing, 225-230. Retrieved June 1, 2008, from <http://www.kentgrayson.com>
- Iacobucci, D. (2001). *Kellogg on Marketing*. The Kellogg Marketing Faculty Northwestern University, New York: John Wiley & Sons.
- Kustin, R. A. & Jones, R. A. (1995). Research note: a study of direct selling perceptions in Australia [Electronic version]. *International Marketing Review*. 12 (6), 60-67. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com>
- Msweli, P. & Sargeant, A. (2001). Modeling Distributor Retention in Network Marketing Organizations. [Electronic version] *Marketing Intelligence & Planning*. 19 (7), 507-514. Retrieved from <http://www.emeraldinsight.com>
- Peterson, Robert A. and Wotruba, Thomas R. (1996). What Is Direct Selling? – Definition, Perspectives, and Research Agenda. [Electronic version]. *Journal of Personal Selling & Sales Management*. 16:4 (Fall) 1-16. Retrieved from <http://www.dsef.org/research/AcademicResearch/>
- Rubino, J. and Terhune, J. (2006). *15 Secrets Every Network Marketer Must Know: Essential Elements and Skills Required to Achieve 6- & 7-Figure Success in Network Marketing*. New Jersey and Canada: John Wiley & Son, Inc.
- Schiffman, L. G. and Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior*. (9th Edition), New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- World Federation of Direct Selling Associations (WFDS). (2008). *Estimated Global Sales Force*. Data Retrieved March 12, 2008, from <http://www.wfdsa.org/statistics>
- World Federation of Direct Selling Associations (WFDS). (2007). *Estimated Global Retail Sales*. Data Retrieved March 12, 2008, from <http://www.wfdsa.org/statistics>
- Wu, Wann-yih & Tsai, Cheng-Hung. (2007). The empirical study of CRM: Consumer-company Identification and purchase intention in the direct selling industry. [Electronic version]. *International Journal of Commerce & Management*, 17(3), 194-210.

การพัฒนาแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ A Development of Training Management Model for Human Security

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (2) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ และ (3) เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย และองค์การภาคเอกชน จำนวน 1,232 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและสุ่มอย่างง่ายได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิจัยดำเนินการวิจัยใช้การวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร ส่วนการพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ใช้แบบสอบถามเดลฟาย พิจารณาใช้ผลอันตามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินรูปแบบโดยการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยการประชุมระดมสมอง และดำเนินการประชุมกลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1. สภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย ปัจจัย 4 ด้านดังนี้ (1) การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งสถานที่ บรรยากาศ กลิ่น เสียง มีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง (2) ด้านโครงสร้างของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ การวางแผนการจัดการฝึกอบรม การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม มีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง (3) กระบวนการและลักษณะของการจัดการทรัพยากรทางการบริหาร การฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ มีการจัดการในระดับปานกลาง (4) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารการฝึกอบรม มีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับการพัฒนา มีองค์ประกอบของปัจจัยหลัก 4 ประเด็นคือ (1) การกำหนดโครงสร้างการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (2) การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (3) พฤติกรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ (4) การกำหนดกระบวนการและลักษณะของการจัดทรัพยากรในการอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์

3. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ปัจจัยการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยการกำหนดโครงสร้างการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ และปัจจัยการกำหนดกระบวนการและลักษณะของการจัดทรัพยากร เนื้อหามีความครอบคลุมมิติทุกด้านของความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและ

กัน โครงสร้างของปัจจัยการฝึกอบรมสอดคล้องกับแนวทางการบริหารการฝึกอบรมและสามารถบรรลุถึงประสิทธิผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารการฝึกอบรม, การฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

This research was designed (1) to study the status of training administration for human security, (2) to develop a training administrative model for human security, and (3) to assess the model of training administration whether it is appropriate and possible for human security. The population of this study is 1,232 persons, who are training administrators from governmental sectors: The ministry of Social Development and Human Security, The ministry of Public Health, The ministry of Education, The ministry of Justice, The ministry of Interior, and Private Organizations. Stratified sampling and simple random sampling, were used to select samples sizes of 338. The development of a training administrative model, has been constructed, based on Connoisseurship Model meeting, which was the result of the first step to design a framework of the Delphi technique questionnaire. And the questionnaire was considered by consensus of an expert and specialist group. The last step was to assess the model of training administration, whether it is appropriate and possible for human security development. And the appropriation and possibility of the training administrative model for human security were considered by the brainstorming of the training manager group. The study revealed the following;

The status of training administration for human security consists of ; (1) The factor of environmental training providing human security; such as the management of providing place, atmosphere, sound, odor was medium level. (2) The factor of training structure for human security; for example, the management of training planning, and training of trainer providing was at medium level. (3) The factor of process in training administrative resource management for human security consist was at medium level. (4) The factor of training executives' administrative behavior: such as training administers or leaders must focus on the involvement of an operative committee, in the analysis of the need for training for human security.

Assessing the model of training administration for developed human security was done by experts. They consisted of the training environment providing factor; the training structure setting factor for human security; the necessary administrative behavior of training executive for human security; and the factor of resource management process setting. In addition, the components of this assessment covered all aspects of human security, the correlation among the factors, and the structure of training factors were related to training administrative guidelines. Thereafter, this model can achieve the success of suitability and possibility, and there were at the highest level.

Keywords: trainee management model, trainee for human security.

ความนำ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง เกิดขึ้นแบบข้ามพรมแดนของชาติต่าง ๆ ในโลกที่ครอบคลุมเชื่อมโยงทั่วถึงกันหมดนั้นได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาในการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หลายด้าน เช่น การไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและเทคโนโลยีอย่างทั่วถึง ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้เกิดภาวะความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนในชาติขาดความหยิ่งคิด เกิดสังคมแบบบริโภคนิยม เกิดช่องว่างของคนจนกับคนรวย เกิดอาชญากรรม เกิดความขัดแย้งของคนในชาติทั้งด้านความคิด ศาสนาความเชื่อ ความศรัทธา เกิดการแก่งแย่งชิงดี เกิดสงครามกลางเมือง เกิดความอ่อนแอของครอบครัว สิ่งเหล่านี้ล้วนผลักดันให้เกิดกระแสการเรียกร้องความมั่นคงของมนุษย์เป็นการตอบสนองความท้าทายในปัจจุบัน

นักวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมที่มีส่วนสำคัญในการเป็นพลังขับเคลื่อนนโยบายไปสู่แนวทางการเปลี่ยนวิธีการทำงาน ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 72 เป็นบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยตรง การเรียนการสอนและการฝึกอบรมด้านสังคมสงเคราะห์ ควรได้รับการทบทวนในหลายประการ เช่น ประการแรกไม่ควรเป็นการเรียนการสอนและการฝึกอบรมด้านเทคนิควิธีในการปฏิบัติงานกับประชาชนอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ควรจะเป็นด้านแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ เทคนิค ทักษะและการนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ที่กำกับด้วย “รากทางความคิด” อันได้แก่ค่านิยม อุดมการณ์ที่พึงประสงค์

มีความเป็นพหุลักษณะและเหมาะสมกับภูมิภาคต่าง ๆ /บริบทของสังคมไทยเสมอ

การบริหารการฝึกอบรมที่ดี เป็นเรื่องที่ทำหลายการปฏิบัติงานยุคใหม่ ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ คุ่มค่า ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งงานวิจัยที่ยืนยันปัญหาในการบริหารการฝึกอบรม ซึ่ง ขอบ เข้มกวด และคณะ (2546, หน้า 124-25) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต” พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเห็นว่า หลักสูตรการฝึกภาคปฏิบัติมีความเหมาะสม แต่ในด้านการบริหารจัดการยังมีปัญหาอยู่มาก โดยเฉพาะความเหมาะสมของหน่วยงาน/สถานที่ฝึกภาคปฏิบัติ สักส่วนของอาจารย์นิเทศงานต่อนักศึกษาเข้าฝึกภาคปฏิบัติ การประสานงานระหว่างคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์กับหน่วยงานที่รับนักศึกษาเข้าฝึกอบรมภาคปฏิบัติ และการประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศงานในคณะ และอาจารย์นิเทศงานภาคสนาม จากงานวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมของนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ พบว่า มีผลการศึกษาสอดคล้องกัน โดยเฉพาะปัญหาและอุปสรรคของการฝึกอบรมภาคปฏิบัตินั้น พบได้จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากนักศึกษา อาจารย์นิเทศงานในคณะ อาจารย์นิเทศงานภาคสนาม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และจากหน่วยงานที่รับนักศึกษาเข้าอบรมภาคปฏิบัติ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดการประสานงาน การทำความเข้าใจและการวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับการฝึกอบรมจากการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา ทำให้เห็นปัญหาในการพัฒนาการบริหารในการฝึกอบรมภาคปฏิบัติในงานจริง ซึ่งการพัฒนาการบริหารหรือการปฏิรูปการบริหารครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ คือ การพัฒนาโครงสร้าง กระบวนการ เทคโนโลยีและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับ

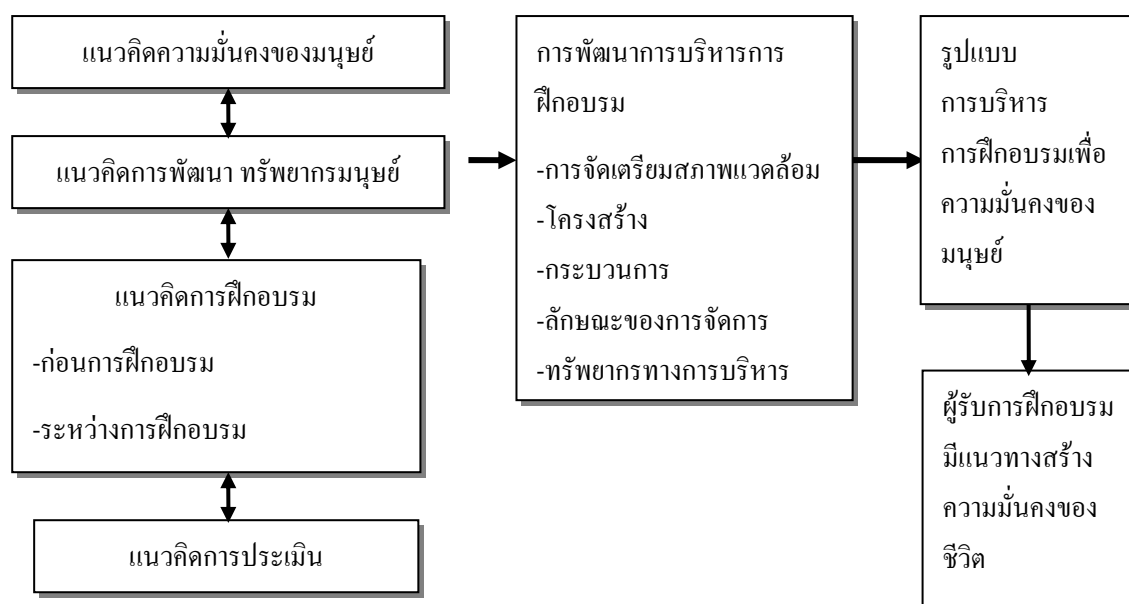
สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกกระบวนการบริหาร การพัฒนาการบริหารมุ่งที่จะเพิ่มสมรรถนะของระบบราชการให้สามารถสนองตอบภารกิจของการบริหารเพื่อการพัฒนาโดยส่วนรวม และความต้องการของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์
3. เพื่อประเมิน ตรวจสอบรูปแบบพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ประมวลความคิดเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบริหารแนวคิดการฝึกอบรม แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินไปสู่การอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

มีการวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (content validity) เป็นความตรงที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า

เนื้อหาของข้อคำถามวัดได้ตรงกับเนื้อหาในเรื่อง และวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือ และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา รวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อ

พิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ความเที่ยง (Reliability) โดยการนำไปทดลองใช้ (try out) หาค่าความสอดคล้องภายใน (measure of Internal consistency) สำหรับแบบสอบถามที่สภาพการบริหารการฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.939 แบบทดสอบหลังการทดลองใช้รูปแบบในกลุ่มผู้จัดการการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.972 แบบทดสอบหลังการทดลองใช้รูปแบบในผู้รับการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.926

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) คณะอาจารย์ด้านการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของมนุษย์ ที่จัดการเรียนการสอนที่ห้องความรู้แก่นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 สถาบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยหัวเฉียวผู้บริหารและ ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมด้านความมั่นคงของมนุษย์จำนวน 144 คน ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน

(2) ผู้จัดการการฝึกอบรมขององค์การในกระทรวงจำนวน 1,232 คน ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน กลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญสถานศึกษาจำนวน 2 สถาบัน ผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรที่เคยรับเป็นแหล่งฝึกอบรมภาคปฏิบัติจำนวน 6 องค์การคือ (1) กระทรวงการพัฒนาสังคม

และความมั่นคงของมนุษย์ (2) กระทรวงสาธารณสุข (3) กระทรวงยุติธรรม (4) กระทรวงศึกษาธิการ (5) กระทรวงมหาดไทย (6) ตัวแทนองค์การภาคเอกชน ในมูลนิธิ NGOs ต่อจากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (sample random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์แบบวัดสภาพการบริหารการฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ของบุคลากรที่เคยรับเป็นแหล่งฝึกอบรมภาคปฏิบัติ วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percent) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แล้วนำไปแปลผล

การพัฒนาแบบการบริหารการฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิจัยแบบเดลฟาย (The Delphi technique) วิเคราะห์โดยค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (interquartile range) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบรูปแบบโดยประเมินรูปแบบพิจารณาความเหมาะสมความเป็นไปได้ และทดลองใช้รูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้นวิเคราะห์โดย ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผล

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในปัจจุบัน มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง โดยศึกษาจากบุคลากรที่ส่วนร่วมในการจัดการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยพิจารณา 4 ปัจจัยหลัก ประกอบไปด้วย ด้านการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ มีการจัดกิจกรรมและพฤติกรรม การปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ด้านพฤติ

กรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการฝึกอบรม มีการจัดกิจกรรมและพฤติกรรม ในระดับปานกลาง ด้านโครงสร้างของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ มีการจัดกิจกรรมและพฤติกรรม ในระดับปานกลาง และด้านกระบวนการและลักษณะของการจัดการทรัพยากร มีการจัดกิจกรรมและพฤติกรรม ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการบริหารการฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มผู้จัดการการฝึกอบรมและกลุ่มผู้รับการฝึกอบรม พบว่าทั้งสองกลุ่มโดยภาพรวมทุกปัจจัยมีความคิดเห็น/พึงพอใจอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจาก วัตถุประสงค์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความจำเป็น ยุติธรรมและน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับสูงมากที่สุด ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารการฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มผู้จัดการการฝึกอบรมและกลุ่มผู้รับการฝึกอบรม พบว่าทั้งสองกลุ่มโดยภาพรวมทุกปัจจัยมีความคิดเห็น/พึงพอใจอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาศาภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์

1.1 ผลการศึกษาศาภาพการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ มีกิจกรรมและพฤติกรรมการปฏิบัติ ได้แก่ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม ทั้งสถานที่ บรรยากาศ

กลิ่น เสียง สอดคล้องกับแนวคิดของคาพลาน (Kaplan, 1964, pp. 386-387) อธิบายว่ารูปแบบที่พัฒนาและสามารถนำมาใช้ได้ ได้แก่ รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) โดย ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ และความคิดที่แสดงนั้น บอกถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสภาพการณ์ โดยรูปแบบทางด้านการบริหาร การศึกษา ควรมี การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม โครงสร้าง กระบวนการ ลักษณะของการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และพฤติกรรมการบริหาร ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้ อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญาทฤษฎีหลักการ แนวคิด หรือความเชื่อ จะทำให้การบริหารรูปการ ฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์บรรลุ วัตถุประสงค์ได้ สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวกับการ ฝึกอบรมในด้านสถานที่ ที่ใช้ในการฝึกอบรมนั้นมีความสำคัญ ควรเป็นห้องเก็บเสียงอย่างดีถ้าจะ ใช้การ บรรยายหรือทำกิจกรรมในห้อง ใช้สถานที่ที่เป็น สนาม ควรพิจารณาถึงความปลอดภัยความร่มรื่น เพราะสถานที่จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้การ ฝึกอบรมประสบผลสำเร็จหรือไม่ พบว่าหน่วยงานที่ จัดการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ให้ ความสำคัญน้อยในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม เนื่องจากรูปแบบการบริหารปัจจุบันเป็นการฝึกการ อบรมในหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่ทำงานด้าน ความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีความ หลากหลายในการบริหารมาขณะเดียวกันรูปแบบ การบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี พฤติ กรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการฝึกอบรม ดิน ปรัชญพฤกซ์ (2541, หน้า 10) กล่าวถึง การ พัฒนาการบริหารครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้ คือ สภาพแวดล้อม บรรยากาศการบริหารและคุณภาพ ชีวิตในการทำงาน โครงสร้าง กระบวนการและพฤติ

กรรมการบริหารที่เอื้อต่อการบริหาร การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหาร เป็นผลพวงที่เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น พฤติกรรมดังกล่าวอาจจะเกิดจากสภาพแวดล้อม โครงสร้าง และกระบวนการดังได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ก็เพราะว่าบุคลากรและพฤติกรรมนั้นเปรียบเสมือนจุดเล็ก ๆ (miniature) ในวงกลมใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยเหล่านั้น สำหรับพฤติกรรมที่เอื้อต่อการบริหาร Neale (1957) ให้เหตุผลว่า ผู้บริหารสมัยใหม่หรือนักบริหารควรจะมีพฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารที่คอยดูแลและอำนวยความสะดวกให้การฝึกอบรมสำเร็จไปด้วยดี และพฤติกรรมและบทบาทต้องมีการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Peterson (2009) มองว่า นักบริหารควรมีพฤติกรรมที่สนใจข้อเท็จจริงและแสวงหาความจริง สามารถนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์อย่างเหมาะสมในทางปฏิบัติ มีความคงเส้นคงวาและทันกาล ตลอดจนสามารถทดสอบการตัดสินใจที่ผิดพลาดในอดีต และแก้ไขให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ นำผลการวัดสภาพการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 4 ปัจจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในทางการบริหารการฝึกอบรม ได้แก่ ปัจจัยการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยการกำหนดโครงสร้างของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยพฤติกรรมกรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหาร ปัจจัยกระบวนการและลักษณะของการจัดการทรัพยากรทางการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยปัจจัยดังกล่าวแสดงถึงความสัมพันธ์ของแนวคิดรูปแบบ แนวคิดการบริหารรูปแบบ แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รูปแบบการบริหารการฝึกอบรม แบบผู้บริหาร ได้รับ

การสอนและคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดรูปแบบการฝึกอบรมแบบนี้ เป็นแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่จะได้ผลดีเมื่อ องค์การนั้นมีหน่วยงานการฝึกอบรมพนักงาน และมีผู้เชี่ยวชาญประจำอยู่ เพื่อทำหน้าที่เตรียมหน่วยงานให้เป็นผู้สอนที่ดี เป็นแบบการบริหารการฝึกอบรมโดยผู้บังคับบัญชาไม่ได้ลงมือจัดทำเอง แต่จะมีผู้เชี่ยวชาญการฝึกอบรมโดยเฉพาะมาจัดทำให้แบบนี้อาจทำได้โดยมอบเรื่องการฝึกอบรมให้เป็นที่หน้าที่ของหน่วยงานบริการ โดยเฉพาะซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นการสอน การสรรหาวิทยากรอื่น ๆ การจัดเตรียมสถานที่ เอกสาร อุปกรณ์ การจัดรูปแบบการบริหาร การฝึกอบรมแบบนี้จะต้องมีการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างฝ่ายบริหารกับงานหลักให้ดำเนินไปด้วยดีข้อจำกัดมีว่าผู้บริหารการฝึกอบรมจะต้องเสียเวลาไปกับการอบรมเสียก่อน แล้วจึงจะมาอบรมผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ โดยจะใช้ได้ดีกับการศึกษาอบรมที่ลงมือปฏิบัติงานจริงและการฝึกอบรมทางเทคนิค หรือเฉพาะด้าน ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบสอดคล้องกับ ดิเรก วรรณเสียร (2550, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบาย หรือแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่องใดเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป นอกจากนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ กูด (Good, 1973, p. 370) ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ (model) ไว้ว่า รูปแบบ คือ ชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือเป็นองค์ประกอบที่สามารถรวมตัวกันและเขียนเป็นหลักการได้พร้อมทั้ง พูลสุข หิงคานนท์ (2540, หน้า 206) กล่าวว่า แบบจำลองหรือรูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และ

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆที่สำคัญของเรื่องการศึกษา ในขณะที่เดียวกันรูปแบบทางด้านการบริหารการศึกษา อันได้แก่ การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม โครงสร้าง กระบวนการ ลักษณะของการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และพฤติกรรมการบริหาร ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการแนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ดังนั้น รูปแบบการบริหาร จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้ มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการบริหารนั้น ๆ มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ มีการจัดระบบ คือ มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้ศึกษาไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆและมีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการบริหารและเทคนิคการบริหารต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น

ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น

ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้นที่ประกอบไปด้วยปัจจัยการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม การฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยการ

กำหนดโครงสร้างการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ และปัจจัยการกำหนดกระบวนการและลักษณะของการจัดการทรัพยากร สรุปได้ว่า การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อมีความครอบคลุมมิติความมั่นคงของมนุษย์ และด้านโครงสร้างรูปแบบการฝึกอบรมสอดคล้องกับการบริหารการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดคุณภาพในด้านความมั่นคงของมนุษย์ สอดคล้องกับแนวทางของ คาพลาน (Kaplan, 1964, pp. 386-387) อธิบายรูปแบบที่พัฒนาและสามารถนำมาใช้ได้ในการบริหารการศึกษา จะเป็นรูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) ที่ประกอบไปด้วย การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม โครงสร้าง กระบวนการ ลักษณะของการจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และพฤติกรรมการบริหาร ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญาทฤษฎีหลักการ อันได้แก่ ความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง แผนภาพ และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆของสภาพการณ์ จากหลักการข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์นั้นมีความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างของตัวแปรต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการฝึกอบรมและขยายองค์ความรู้ด้วยกิจกรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ และการใช้คำว่ารูปแบบการบริหาร มีความหมายในลักษณะเดียวกับระบบการบริหาร โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาตามนัยของคุณสมบัติอันเป็นองค์ประกอบของปัจจัยสำคัญ เป็นลักษณะของการบริหารที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือความเชื่อ โดยมีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญๆของระบบนั้น

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการฝึกอบรมเพื่อ ความมั่นคงของมนุษย์ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจาก ธรรมชาติ ประโยชน์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความจำเป็น ยุติธรรมและน่าเชื่อถือ มี ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงมาก ที่สุด เป็นไปตามแนวคิดของคาพลาน (Kaplan, 1964, pp. 386-387) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณารูปแบบ การบริหาร ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ที่ ประกอบด้วยปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือ ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการ บริหารนั้น ๆ พร้อมทั้งมีการบรรยายและอธิบาย สภาพหรือลักษณะของการจัดการที่สอดคล้องกับ หลักการของความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนั้น มี การจัดระบบ คือ มีองค์ประกอบและความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำไปบริหาร ไปสู่เป้าหมายของรูปแบบการบริหารและเทคนิคการ บริหารต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการบริหารเกิด ประสิทธิภาพสูงสุดได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารของหน่วยงานที่รับหน้าที่ใน การฝึกอบรม ต้องมีการเตรียมสภาพแวดล้อมการ ฝึกอบรมให้พร้อม ด้วยการพิจารณาสถานที่ฝึกอบรม ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ในการเรียนรู้เพื่อความ มั่นคงของมนุษย์ โดยพิจารณาถึง แสง เสียง กลิ่น
2. ผู้บริหารของหน่วยงานที่รับหน้าที่ใน การฝึกอบรม หน่วยงานที่รับหน้าที่ในการฝึกอบรม ต้องพิจารณาถึงปัจจัยการกำหนดโครงสร้างของการ ฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยต้อง กำหนดให้ครบทุกมิติของความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้นำองค์ความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติงานในด้านการมีสิทธิ มีศักดิ์ศรีและการ ดำรงชีวิตที่มีความสุข

3. ในการนำรูปแบบการบริหารการ ฝึกอบรม เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ไปใช้ในหน่วย ฝึกอบรม ผู้บริหารของหน่วยงานที่รับหน้าที่ในการ ฝึกอบรม หน่วยงานที่รับหน้าที่ในการฝึกอบรม ต้อง พิจารณาถึงปัจจัยการกำหนดกระบวนการและลักษณะ ของการจัดทรัพยากรในการอบรม เพื่อความมั่นคง ของมนุษย์ โดยเฉพาะ การจัดทำตารางกำกับกับ การดำเนินงานอย่างย่อ (Short-range plans review list) การจัดทำปฏิทินวางแผนการจัดการทรัพยากร (Long-range planning calendar requirements)

4. หน่วยงานต้นสังกัด ต้องพิจารณาถึงปัจจัย ด้านพฤติกรรมการบริหารที่จำเป็นของผู้บริหารการ ฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ โดยพิจารณา มอบหมายให้ผู้บริหารการฝึกอบรมมุ่งมั่นให้ คณะทำงานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการ ในการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ให้ คณะทำงานมีส่วนร่วมในการวางแผนในการกำหนด คุณลักษณะของวิทยากร กำหนดคุณลักษณะของ ผู้รับการฝึกอบรม การกำหนดคุณลักษณะของ เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม การสร้างภาวะผู้นำ สามารถจูง ใจให้ทุกคนเข้าร่วมการฝึกอบรมตั้งแต่การนิเทศ การ ฝึกในสถานที่จริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงเพื่อ ส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ การเป็นนักจูงใจ การ ควรมีมนุษย์สัมพันธ์ สามารถสื่อสารได้อย่างดี การ เป็นนักฟังที่ดี ยอมรับความคิดเห็นของทุกคน การให้ เกียรติวิทยากร เคารพและรับฟัง การรู้กาลเทศะ

5. หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การ สนับสนุนปัจจัยการจัดสภาพแวดล้อมในการ ฝึกอบรมเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัจจัยการ กำหนดโครงสร้างของการฝึกอบรมเพื่อความมั่นคง ของมนุษย์ปัจจัยการกำหนดกระบวนการ และ ลักษณะของการจัดทรัพยากรในการอบรม เพื่อความ มั่นคงของมนุษย์

6. หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การ (simulation) การแสดงบทบาทสมมติ (role playing)
สนับสนุนรูปแบบการฝึกแบบการศึกษากรณีตัวอย่าง และการสาธิต (demonstration)
(case study) การสร้างสถานการณ์จำลอง

เอกสารอ้างอิง

- ชอบ เข้มกลัด และคณะ. (2546). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและแนวทางของการพัฒนาชนบท แห่งชาติ ใน ประเทศไทยและสาธารณรัฐเกาหลี. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. ดิเรก วรรณเสียร. (2550). ความรู้ ทำเนียบรุ่น นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.
- ติน ประยูพฤทธิ์. (2541). การบริหารการพัฒนา: ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลสุข หิงคานนท์. (2540). การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. ปรินญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. (3 rd ed.). New York: McGraw-Hill
- Kaplan, A. (1964). *The conduct of inquiry; methodology for behavioral science*. San Francisco: Chandler.
- Neale, W. C. (1957). *Reciprocity and Redistribution in the Indian*. India: The Search for Unity
- Peterson, F. L. (2009). *The Truth About Stress Management*. New York: McGraw-Hill.

**รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
The Development Model for Learning Organization of the Large Size
Secondary Schools under the Office of The Basic Education**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 244 โรงเรียน เพื่อให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในปัจจุบัน ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ถึง 30 โรงเรียน ตามเกณฑ์ของ Best โดยเป็นผู้บริหารลำดับที่ 1 ถึง 15 และครูลำดับที่ 16 ถึง 30 เพื่อให้ข้อมูลในการร่างรูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 10 คน เพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ และผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกเขตพื้นที่การศึกษา รวม 185 โรงเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.879 เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นประเด็นคำถามประกอบการอภิปรายโดยใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม เครื่องมือชุดที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือชุดที่ 4 เป็นแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t (t -test) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก
2. รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 7 ชั้น คือ กำหนดวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ กำหนดแผนงานที่ชัดเจน

จัดกิจกรรมสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ สร้างวัฒนธรรม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง นิเทศติดตามและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และชื่นชมความสำเร็จร่วมกันทั้งองค์กร

3. ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ทั้ง 12 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research was to study the status of establishing a learning organization of the large size secondary schools under the Office of the Basic Education Commission, to present a development model for the learning organization of large size secondary schools, under the auspices of the Office of the Basic Education Commission, and to evaluate the appropriate model of the large size secondary schools, under the auspices of the Office of the Basic Education Commission.

The samples of the study were the administrators and teachers in the office of the Basic Education Commission and experts in learning organization The statistics used in data analysis were, percentage arithmetic means, standard deviation, t-test and Pearson's correlation coefficient.

The results were as follows:

1. The status of establishing a learning organization of the large size secondary Schools, under the Office of the Basic Education Commission, were rated at the high level.
2. The development model for the learning organization of the large size secondary schools, under the auspices of the Office of the Basic Education Commission, consists of 7 components: set a learning organization's vision, set strategies to create a learning organization, set the plan clearly, do activities for learning organization, create a culture of continuous improvement, follow up and promote work, and join and admire the success of organization.
3. The relationship between the development model of the learning organization of the large size secondary schools, under the Office of the Basic Education Commission, which was appropriate and possible, and the aspects of the learning organization, were statistically significantly different at the .05 level, in a positive direction at the high level.

Keywords: Learning organization

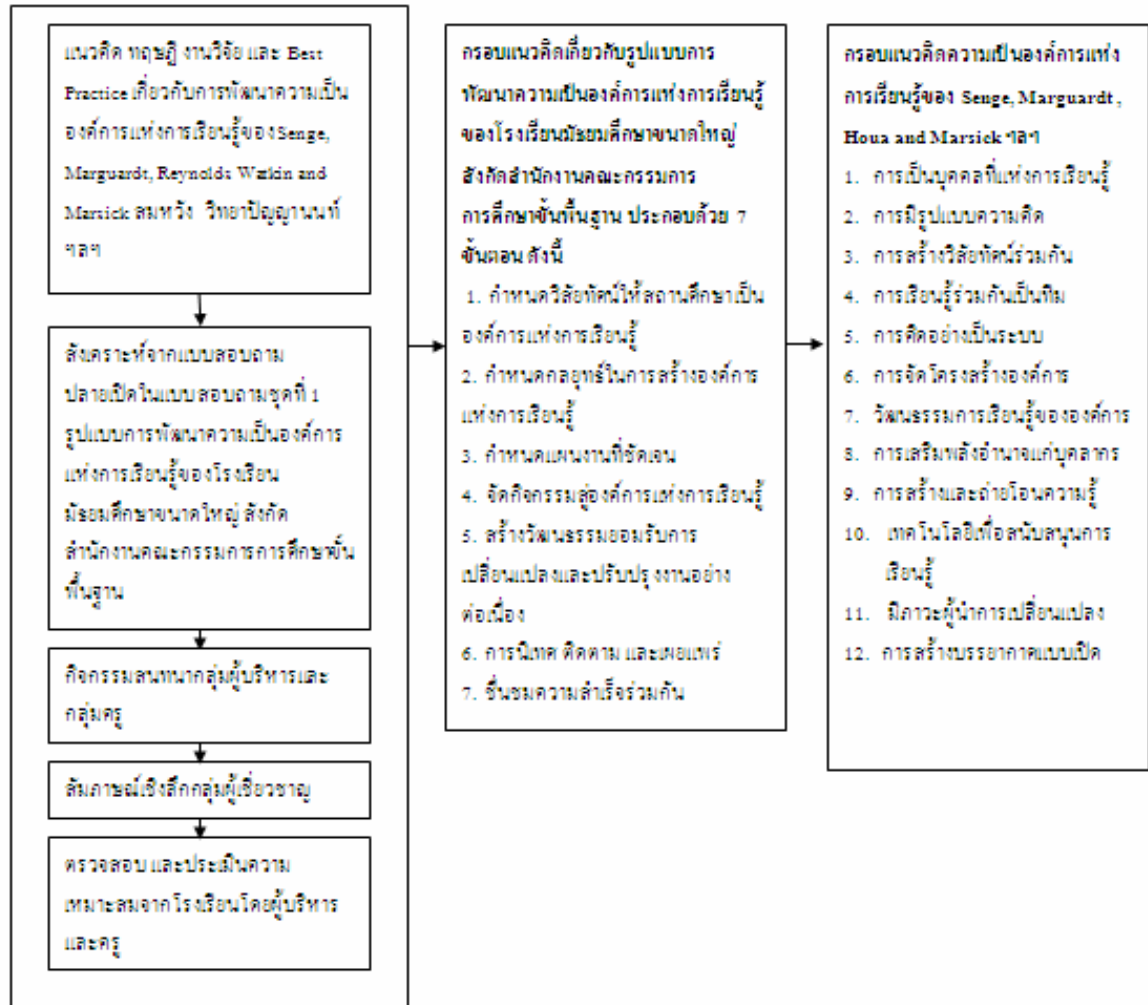
ความนำ

สถานศึกษาส่วนใหญ่ในทุกวันนี้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับน้อย ยังมีลักษณะเป็นการรับนำเอามา (Adopt) แล้วดัดแปลง (Adapt) เพื่อการใช้ ซึ่งเป็นจุดที่เรียกว่าเป็นการเรียนรู้เพื่อการดัดแปลง (Adaptive Learning) แล้วก็หยุดอยู่เพียงแค่นั้น ยังไม่ได้ใช้ความพยายามที่จะทำไปให้ถึงจุดที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ Ubben, et al. (2001) ได้ให้ข้อคิดเห็นต่อเรื่องนี้ว่า การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความรับผิดชอบของผู้บริหาร สิ่งท้าทายที่สำคัญนั้นก็คือ การพัฒนา (Development) เป็นการพัฒนาทั้งระดับตัวบุคคลและระดับองค์กร ไม่ควรแยกจากกันด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้มาเพื่อปรับใช้กับ องค์กรทางการศึกษาให้เข้าสู่ระบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาบุคลากรในวงการศึกษาผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตใหญ่เป็นประชาชนที่มีคุณภาพของประเทศ

ต่อไป โดยต้องการศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมากน้อยเพียงใด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

องค์การแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์การที่มุ่งเน้นกระตุ้นและจูงใจให้บุคลากรทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือ ประสานงานที่จะเรียนรู้ การถ่ายโอนความรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาในการเพิ่มศักยภาพของตนเอง ของกลุ่มและขององค์การอย่างเสรี โดยอาศัยรูปแบบการทำงานเป็นทีม คิดเชิงระบบ มีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน ตลอดจนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์

รูปแบบการพัฒนา หมายถึง วิธีการ กระบวนการหรือแนวทางในการปฏิบัติ หรือ สร้างขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าของเดิมที่มีอยู่แล้ว

รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการ กระบวนการ หรือ แนวทางในการนำไปปฏิบัติหรือสร้างขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงองค์การซึ่งมุ่งเน้นกระตุ้นและจูงใจให้บุคลากรทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือ ประสานงานที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาในการเพิ่มศักยภาพของ

ตนเอง ของกลุ่มและขององค์กร ตลอดจน
พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นใน
ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีองค์ประกอบ 12 ด้าน คือ 1.
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 2. การมีรูปแบบ
ความคิด 3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4. การ
เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5. การคิดอย่างเป็นระบบ
6. การจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม 7. การ
มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร 8. การเสริม
พลังอำนาจแก่บุคลากร 9. การสร้างและถ่าย
โอนความรู้ 10. เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการ
เรียนรู้ 11. มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 12.
การสร้าง บรรยากาศแบบเปิด อีกทั้ง ส่งเสริมให้
บุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน เพิ่มศักยภาพ และสมรรถนะที่จะ
ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรม
ไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 7
ขั้น ดังนี้ (1) กำหนดวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษา
เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) กำหนดกลยุทธ์
ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (3) กำหนด
แผนงานที่ชัดเจน (4) จัดกิจกรรมสู่องค์การแห่ง
การเรียนรู้ (5) สร้างวัฒนธรรมยอมรับการ
เปลี่ยนแปลง และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (6)
นิเทศติดตามและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และ
(7) ชื่นชมความสำเร็จร่วมกันทั้งองค์การ ซึ่งมี
รายละเอียด ดังนี้

กำหนดวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษาเป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนด
เป้าหมาย หรือทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา
ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างองค์การ
แห่งการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างแนวทาง
วิธีการเพื่อให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้

กำหนดแผนงานที่ชัดเจน หมายถึง
กำหนดภารกิจ กรอบงาน ในการดำเนินการ เพื่อ
บรรลุเป้าหมาย

จัดกิจกรรมสู่องค์การแห่งการเรียนรู้
หมายถึง เปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุนให้
บุคลากรดำเนินกิจกรรมที่ระบุไว้ในแผนเพื่อ
พัฒนาให้เกิดความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

แนวคิดการจัดการสหชนากลุ่ม

การจัดสหชนากลุ่ม มักถูกกำหนดให้
ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ถึงแม้จะมี
ประวัติศาสตร์อันยาวนานในการใช้เพื่อวิจัย
ตลาด (Morgan, 1988) และในการวิจัยทางแพทย์
เมื่อไม่นานมานี้ คุณค่าของการจัดสหชนากลุ่ม
นับว่าเป็นเครื่องมือสำหรับนักวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ ซึ่งมีทั้งศักยภาพและข้อจำกัด โดย
มีผู้นิยามกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการจัด
สหชนากลุ่ม ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การจัด
สหชนากลุ่ม เป็นการอภิปรายที่มีแบบแผนอัน
เป็นกิจกรรมกลุ่มในการจัดสภาพแวดล้อมทาง
สังคม ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้
กลุ่มดังกล่าวสร้างผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์
ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การ
แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด
ใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed
Method Research)

ประชากร

1. ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีนักเรียนเกิน 1,500 คน ขึ้นไป จำนวน 709 โรง

2. ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 1 ถึง 30 โรง

3. ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านการศึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ในเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้

4. ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 244 โรง ซึ่งได้มาจากตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan

2. ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาปัจจุบันอยู่ในระดับมาก จากการตอบแบบสอบถามชุดที่ 1 ลำดับที่ 1 ถึง 30 โรง ตามเกณฑ์ของ Best โดยเป็นผู้บริหาร ลำดับที่

1-15 และครูลำดับที่ 16-30 โดยเลือกแบบ

เจาะจง

3. ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านการศึกษา หรือผู้ที่มีความรู้, ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญในเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 10 คน เลือกโดยวิธี Snowball

4. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่ครบทุกเขตพื้นที่การศึกษา รวม 185 โรง โดยเลือกแบบเจาะจง

การเก็บข้อมูล

แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก จำนวน 30 โรงโดยลำดับที่ 1-15 เป็นผู้บริหาร และลำดับที่ 16-30 เป็นครู
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 10 คน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือชุดที่ 4 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ประการ ดังนี้

1. สภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 7 ชั้น คือ

- 2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้
- 2.2 กำหนดกลยุทธ์ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้
- 2.3 กำหนดแผนงานที่ชัดเจน
- 2.4 จัดกิจกรรมสู่องค์การแห่งการเรียนรู้
- 2.5 การสร้างวัฒนธรรมยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 นิเทศติดตาม และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
- 2.7 ชื่นชมความสำเร็จร่วมกันทั้ง

3. ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ทั้ง 12 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม 12 ด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับโฆนิต เสดะจิต (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 5 ด้าน ผลการวิจัยปรากฏว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์การแห่ง

การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวม 5 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรัตน์ รักศีล (2550, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ :

กรณีศึกษาโรงเรียนชูธรรมานุสรณ์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรภายในและภายนอกในโรงเรียนชูธรรมานุสรณ์มีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนชูธรรมานุสรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของ บุญจวรรณ ไยสุวรรณ (2544, บทคัดย่อ) จากการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการในรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ปรากฏว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาของ ณรงค์ หล้าวงศา (2548, บทคัดย่อ) ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคคลมีความเป็นเลิศ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับน้อย คือ ด้านรูปแบบการคิด

2. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 ชั้น ดังนี้

2.1 กำหนดวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่ต้องการมุ่งหวังที่จะดำเนินการให้บรรลุสิ่งที่ต้องการกำหนดไว้ล่วงหน้า วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่ผู้บริหารมุ่งจะไปให้ถึงจุดนั้น และเป็นวิธีการหนึ่งที่จะดึงเอาบุคคลมาสู่ฝันที่ตั้งไว้ร่วมกัน เชื่อมโยงบุคคลที่มีความแตกต่างกันมาร่วมงานกัน และเป็นพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิระวัฒน์ ปิ่นนิมามย์ (2544) ที่ได้กล่าวถึงสิ่งที่ทำให้วิสัยทัศน์บรรลุผลไว้ ดังนี้ (1) การสร้างภาพ (Image) ที่ควรจะเป็นในอนาคต (2) การสื่อสาร (Communication) เป็นการขายหรือขยายความคิด ความเชื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบและเข้าใจ (3) การปฏิบัติโดยการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Actions through empowerment) เป็นการมอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ปฏิบัติและวิรูฐ มาฆะศิริรานนท์ (2542) เชื่อว่าองค์การจะ (1) ได้รับการยอมรับจากคณะทำงานพัฒนาวิสัยทัศน์องค์การทุก ๆ คนว่ามีการดำเนินงานด้วยวิธีที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ขององค์การเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังเหมาะสมกับสถานะแวดล้อมขององค์การตลอดจนมีกลยุทธ์ที่เหมาะสม ที่จะร่วมกันก้าวไปสู่อนาคต (2) สามารถนำวิสัยทัศน์ที่ผ่านการคัดเลือกแล้วไปใช้ได้เพราะได้ผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ (3) การดำเนินการสร้างวิสัยทัศน์ต้องใช้เวลา จึงจำเป็นต้องรายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบ กิจกรรม และความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากทุก ๆ คน (4) การทำงานในลักษณะนี้ จะเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศของการทำงานอย่างเป็นระบบ ให้ทุก ๆ คนในองค์การได้เริ่มเรียนรู้ โดยจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานไป

จนถึงการร่วมกันบริหารงานเชิงคุณภาพรวมได้
ตลอดทั่วทั้งองค์การ

2.2 กำหนดกลยุทธ์ในการสร้าง

องค์การแห่งการเรียนรู้

กลยุทธ์ขององค์การ เป็นขอบข่ายหรือ
กรอบของความคิดที่ใช้นำทางเลือกทั้งหลายเพื่อ
กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของ
หน่วยงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องชี้ทิศทางหรือวิธีการ
ที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และ
การจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้การดำเนินการ
ดังกล่าวบรรลุเป้าหมายซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
ของ (ลือชัย จันทร์โป, 2546) ได้อธิบาย
องค์ประกอบไว้ในตัวแบบการวางแผนกลยุทธ์
เบื้องต้น (basic strategic planning model) ไว้
ดังนี้ (1) การกำหนดภารกิจ (identifying mission
statement) คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องภารกิจขององค์การ ซึ่ง
จะสะท้อนปรัชญาที่จะกำหนดหารดำรงอยู่ของ
องค์การ (2) การเลือกจุดมุ่งหมาย (selecting
goals) เป็นการกำหนดสิ่งที่องค์การต้องการให้
เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้บรรลุภารกิจที่กำหนด
ไว้ โดยไม่ต้องระบุช่วงเวลาที่น่าจะแน่นอนลงไป เป็น
การกำหนดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์การ
(3) กำหนดกลยุทธ์ (identifying of strategy) เป็น
สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้มากที่สุด ซึ่ง
องค์การจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ได้อย่าง
ชาญฉลาดและมีความสอดคล้องกับ
สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของ
องค์การ

2.3 กำหนดแผนงานที่ชัดเจน

การกำหนดแผนงาน (identifying of
specific action plans) คือ การจัดรวมกลุ่มของ
งานหรือโครงการ หรืออาจกล่าวได้ว่า แผนงานคือ
งานหรือโครงการย่อย ๆ หลายโครงการ ซึ่งมี
วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน รวมทั้ง

แต่ละส่วนงานจะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่า
กลยุทธ์ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
ซึ่งงานหรือโครงการจะประกอบด้วยกิจกรรม
(Activities) ต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายใต้กรอบของ
งาน หรือโครงการหนึ่ง ๆ ซึ่งจะมีเงื่อนไข
ระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในการทำกิจกรรม
ต่าง ๆ

การจัดโครงสร้างองค์การ ตามแนวคิด
ของสมยศ นาวิการ (2543) ที่ว่าโครงสร้าง
องค์การจะแสดงให้เห็นถึงขอบข่ายของ
องค์การเหมือนกับมนุษย์จะมีโครงกระดูกที่ได้
ระบุรูปร่างของพวกมัน โครงสร้างที่เป็นทางการ
มีข้อดีคือจะช่วยในการวางแผนให้เห็น
โครงสร้าง ขั้นตอน กฎ ระเบียบในการ
ดำเนินงาน และโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการมี
ข้อดี คือ ช่วยให้ผู้คนทำงานสำเร็จ ช่วยให้
บุคคลขณะข้อจำกัดของโครงสร้างที่เป็นทางการ
เปิดโอกาสให้บุคคลติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้
ดีขึ้น เปิดโอกาสให้บุคคลสนับสนุนและปกป้อง
ระหว่างกันได้ สามารถตอบสนองความต้องการ
ทางสังคมของบุคคล และช่วยให้บุคคลรู้สึกมี
ความผูกพันต่อกลุ่ม แต่โครงสร้างที่ไม่เป็น
ทางการจะไม่ถูกระบุอยู่ในแผนงาน ดังนั้น
องค์การที่มีโครงสร้างทั้งที่เป็นทางการและไม่
เป็นทางการจะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้พนักงาน
ในองค์การเรียนรู้ร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ Seaford (2003) วิจัยเรื่อง ความชัดเจนของ
หลักห้าประการขององค์การแห่งการเรียนรู้ใน
การรวมตัวกันของโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนที่
วิพากษ์วิจารณ์ สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร
และกลุ่มเพื่อนมีมุมมองคล้ายกันที่ว่า ใน
กิจกรรมการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญจะใช้หลักห้า
ประการขององค์การแห่งการเรียนรู้ และ
โรงเรียนควรจะสร้างสรรค์โครงสร้างที่

สนับสนุนการเรียนรู้ในองค์กร ประเด็นการสร้างแรงยึดเหนี่ยวระหว่างสมาชิกในทีม โดยผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนให้เหตุผลว่าในแต่ละทีมก็จะมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะต้องเข้าไปสร้างแรงยึดเหนี่ยวในทีมเหล่านั้น และแนวความคิดของ Pedler et al. (1991) ที่กล่าวว่าลักษณะที่เหมาะสมของบริษัทแห่งการเรียนรู้ กระบวนการหนึ่งคือ การมีโครงสร้างที่สนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้น และ Pearn et al. (1995) มีแนวคิดว่าการจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะต้องใช้เวลาที่จะต้องวางแผนอย่างระมัดระวัง เพราะแผนงานที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จในการวางแผน ทีมงานควรจะมีการถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ในแผนควรประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน ความต้องการทรัพยากร และเครื่องมือวัดความสำเร็จในการดำเนินการ

2.4 จัดกิจกรรมสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

กิจกรรมสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการกำหนดภารกิจหรืองานที่ต้องทำให้ชัดเจน การจัดองค์กร การจัดระบบการทำงาน หรือรูปแบบการทำงาน และการจัดกำลังคน เป็นสิ่งที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับการปฏิบัติการกิจขององค์กร Barnett (1999, หน้า บทคัดย่อ อ้างถึงใน ลือชัย จันทรโป (2546) ที่ว่ารูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีฐานะเป็นเครื่องมือของกระบวนการแห่งความสำเร็จในการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนจึงต้องมีการพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ วรรณรัตน์ กงเจริญ (2544) ได้ทำการวิจัยโดยศึกษาตัวแปรคัสตรที่ส่งผลต่อลักษณะการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ตัวแปรคัสตรที่ส่งผลต่อการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ต้องมีการศึกษาเรื่องการใช้ความพยายามในการปฏิบัติงาน หัวหนาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.5 การสร้างวัฒนธรรม ขอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง

วัฒนธรรมองค์กร เป็นกลุ่มของค่านิยมร่วมที่ได้รับการยอมรับในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของสมาชิกและช่วยให้สมาชิกในองค์กรได้เข้าใจว่าการปฏิบัติใดที่ได้รับการพิจารณาว่ายอมรับได้ เกิดแนวการปฏิบัติที่สืบต่อกันมา อีกทั้งค่านิยมเหล่านี้มักจะถูกถ่ายทอดผ่านทางเรื่องราว และสื่อทางสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่ง Renschier (1992) พบว่า ผู้นำโรงเรียนสามารถสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน โดยใช้เครื่องมือที่เป็นสัญลักษณ์และเป็นรูปธรรมต่าง ๆ มากมาย กล่าวคือ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ๆ ของ วัฒนธรรมโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ การมีสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้และเป็นลายลักษณ์อักษรจะแสดงและยืนยันว่า สิ่งที่ได้รับการพิจารณานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญของโรงเรียน เช่น จดหมายข่าวของโรงเรียน ข้อความของเป้าหมาย รหัสพฤติกรรม (behavior codes) พิธีกรรม สัญลักษณ์ และตำนานทุกอย่างล้วนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

2.6 นิเทศติดตาม และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องว่ามีความเหมาะสมนั้นก็มีความ

คิดเห็นที่สนับสนุนดังนี้ แนวคิดของ Nevis & Gould (1995 อ้างถึงใน พร้อมภักดิ์ กัลยาศิลปิน, 2544) ได้เสนอปัจจัยที่สนับสนุนการสร้างองค์การเพื่อการเรียนรู้ คือ การให้ความสำคัญด้านการวัดการประเมิน หาวิธีการประเมินผล การเรียนรู้ให้ชัดเจนบ่งชี้วัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีมาตรฐานเทียบเคียงระหว่างความต้องการของผู้รับบริการภายในและภายนอกองค์การ การมีบรรยากาศที่เปิดเผย โปร่งใส การหมุนเวียนข่าวสารภายในและภายนอกองค์การเป็นไปอย่างทั่วถึง สามารถเข้าถึงข้อมูล สามารถรับรู้ปัญหา บทเรียนที่ได้รับ ข้อผิดพลาดโดยไม่มี การปิดบังอำพราง ขอมรับการแก้ปัญหาถึงแม้ว่าจะเกิดการขัดแย้งขึ้นบ้าง และแนวคิดของ มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร (2548) ที่ว่า กระบวนการจัดการความรู้ว่าเป็นรูปธรรม ควรจัดให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ (Socialization) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคล และพัฒนาความรู้ฝังลึกที่ฝังอยู่ภายในตัวบุคคล เช่น รูปแบบความคิดและทักษะทางเทคนิค บุคคลหนึ่งรับความรู้ฝังลึกจากคนอื่นโดยตรงโดยไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาสื่อสาร การเรียนรู้เกิดจากการสังเกต การเลียนแบบ การฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ นัฏฐพันธ์ เจริญนันท์ (2545) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่กระหว่างเพื่อนร่วมงาน เป็นปัจจัยในการทำงาน และประสานงานระหว่างกันอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการสละเวลาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมทีม ทั้งก่อนและระหว่างการปฏิบัติงานเป็นทีมล้วนมีความสำคัญต่ออนาคตและความสำเร็จของทีม และแนวคิดของ อิทธิพร ภูเจริญ (2542) กล่าวถึงการฟังว่าเป็นบ่อเกิดของข้อมูลอย่างมหาศาล โดยการฟังก่อให้เกิดการศึกษามุมมอง

ใหม่ ๆ เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าสิ่งที่เราเคยรับรู้แล้วนั้นเป็นจริงหรือไม่อย่างไร และแนวคิดของ Senge (1990) ที่ว่าในหลักการของความคิดเชิงระบบ ต้องประกอบไปด้วย มีการป้อนกลับแบบเสริมแรง และเข้าใจความสมดุลของกระบวนการ

2.7 ชื่นชมความสำเร็จร่วมกันทั้งองค์การ

ความสำเร็จของงาน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารได้แสดงพฤติกรรมในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูผู้สอน ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้มีการประเมินผลการทำงาน ผู้บริหารได้ให้กรอบแนวคิดในการปฏิบัติงานชัดเจน และผู้บริหารให้การยอมรับในความรู้ ความสามารถ และความไว้วางใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับมัจฉริ โอสถานนท์ (2539) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนเด็กมีความบกพร่องในทางสติปัญญา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน พบว่าความพึงพอใจในการทำงานของครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการส่งเสริมให้มีการประเมินการทำงาน มีการให้กรอบแนวคิดในการปฏิบัติงานชัดเจน และการยอมรับในความรู้ความสามารถและความไว้วางใจในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Luthans ได้กล่าวไว้ว่าความสำเร็จของงาน (Achievement factors) คือความสำเร็จที่ได้รับเมื่อผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกว่าเขาทำงานสำเร็จ หรือมีความต้องการที่จะทำงานให้สำเร็จ สิ่งที่จะเป็นคือ งานนั้นควรท้าทายความสามารถ

แรงจูงใจเกี่ยวกับความสำเร็จของงาน ประกอบด้วย 2 สิ่งคือ ระดับของแรงจูงใจใน ความสำเร็จ และความสามารถในการที่จะ ทำงานนั้น ดังนั้นเมื่อครูผู้สอนได้รับแรงจูงใจ ในการทำงานจากผู้บริหารสูงก็จะส่งผลต่อ ความสำเร็จของการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และส่งผลต่อการบริหารงานของผู้บริหารก็จะ ประสพผลสำเร็จตามไปด้วย

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงของ รูปแบบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามของการวิจัย ครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 360 คน พบว่า เป็นเพศชาย 174 คน คิดเป็นร้อยละ 48.34 เพศ หญิง 186 คน คิดเป็นร้อยละ 51.66 ตำแหน่ง ในปัจจุบัน เป็นครู 180 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ผู้บริหาร 150 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง น้อยกว่า 5 ปี ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 5-10 ปี 85 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.61 11-15 ปี 114 คน คิดเป็นร้อยละ 31.66 ตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป 161 คน คิดเป็น ร้อยละ 44.73 ระดับการศึกษา ปริญญาตรี 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.22 ปริญญาโท 208 คน คิดเป็นร้อยละ 57.78 ปริญญาเอกไม่มี คิดเป็น ร้อยละ 0 ความคิดเห็นในความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครูมีความ คิดเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กร

แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด ใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ใน ระดับมากที่สุด และรูปแบบการพัฒนาความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์ทางบวกใน ระดับสูง กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 12 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 12 ด้าน มี ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง กับรูปแบบ การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบ การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ผู้บริหารมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำ รูปแบบนี้ไปบริหารจัดการสถานศึกษาให้ สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอน รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน จะเกิดขึ้นมาได้ ต้องได้การสนับสนุน อย่างจริงจังจากผู้บริหารในด้าน ภาวะผู้นำ และ การเสริมพลังอำนาจแก่บุคลากร

3. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการ พัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ

สถาบันการศึกษาทุกระดับ และควรนำรูปแบบ
การพัฒนาที่สร้างขึ้นนี้ไปทำการวิจัยเชิงทดลอง

ใช้กับโรงเรียนและประเมินผลที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- โมยิต เสดะจิต. (2549). ศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ณรงค์ หล้าวงศา. (2548). ยุทธศาสตร์พัฒนาชีวิตและสังคมเป็นงบสร้างอาคารพัฒนาศูนย์ปฐมวัย. ม.ป.ท.:
ม.ป.พ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2541). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เบญจวรรณ ไยสุวรรณ. (2544). สภาพและแนวทางการบริหารจัดการในรูปแบบของการพัฒนา
องค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏ
กำแพงเพชร.
- พร้อมภักดี กัลยาณิสีน. (2544). ตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อลักษณะไฟแรงไฟรู้คู่ศักยภาพของ
นักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัจฉรี โอสถานนท์. (2539). การวิจัยประเมินผลโครงการอบรมเสริมทักษะการดูแลเด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาสำหรับผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข
- มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร. (2548). องค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้. *For Quality*. 11
(87), 57-60.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2545). ยอดกลยุทธ์การบริหารสำหรับองค์กรยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ลือชัย จันทรโป. (2546). รูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอาชีวศึกษาคาทอลิกใน
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- วีระวัฒน์ ปันนิดาภัย. (2544). การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: ชีระป้อมวรรณกรรม.
- วีรวิธ มานะศิรินันท์. (2542). องค์กรเรียนรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

- วรรณรัตน์ กงเจริญ. (2544). *ตัวแปรจัดสรรที่ส่งผลต่อลักษณะการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุวรรณ รักศิลป์. (2550). *สภาพองค์การแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนพุทธมามาสรรพ์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.*
- สมยศ นาวิการ. (2543). *การบริหารและพฤติกรรมองค์การ: Management and organizational behavior. กรุงเทพฯ: บรรพกิจ.*
- อิฐฐพร ภูเจริญ. (2542). การฟังทักษะที่มักถูกลืม. *วารสารเพื่อคุณภาพ, 6(34),* หน้า 47-49.
- Morgan D.L. 1988. Focus groups as qualitative research. Second Edition. London : SAGE Publications,
- Pedler, M., Burgoyne, J., & Boydell, T. (1977). *The learning company: A Strategy for sustainable development.* (2 nd. ed.) London: McGraw-Hill.
- Pearn, M., Roderick, C., & Muironey, c. (1995). *Learning organization in practice.* London: McGraw-Hill.
- Renchier, R. (1992). Student motivation, school culture, and academic achievement: What school leaders can do; Trends & Issues, ERIC. February, 1-22.
- Senge ,P., Kleiner, A., Roberts, C., Ross, R., & Smith, B. (1994). *The Fifth Discipline Field book: Strategies and Tools for Building a Learning Organization.* New York: Doubleday.
- Seaford, S. E. (2003). *The manifestation of the five disciplines of a learning organization in coalition of essential schools and their heretical friends groups.* Doctorial dissertation. Educational Administration, University of La Verne.
- Ubbcn,G. C., Hughes, L. W., & Norris, C. J. (2001). *The Principal : Creative Leadership for Effective Schools.* (4 th ed.). Boslon: Allyn & Bacon.

ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลในประเทศไทย

The Efficiency of the Administration and Development of Local Sub-District Organizations in Thailand

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก (3) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล (4) สร้างสมการ อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีความสัมพันธ์มาก หรือน้อย (5) อธิบายเส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยทางตรง และปัจจัยทางอ้อม ในแต่ละกรอบปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ใน ประเทศไทย จำนวน 378 อบต. สุ่มจาก อบต.ทั่วประเทศจำนวน 6,157 อบต. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุส่งผลกระทบ และค่าวิเคราะห์อิทธิพลเส้นทาง ความสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลในประเทศไทยในภาพรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับประสิทธิภาพมาก ($\bar{X}=4.04$) และพบว่า ปัจจัยด้านภูมิหลัง ปัจจัยด้านภายในองค์กรด้านการบริหาร ปัจจัยภายนอกองค์กร และปัจจัยทางคุณลักษณะของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์พบว่าปัจจัยทางภาวะผู้นำส่งผลกระทบทางตรงต่อประสิทธิภาพ ในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด แต่ไม่มีผลกระทบทางอ้อมส่วนปัจจัย ด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในท้องถิ่นพบว่ามีผลกระทบทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด แต่ ไม่มีผลกระทบทางตรง

ดังนั้นปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นที่พบ จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสร้างรูปแบบสมการทำนาย ในการศึกษาครั้งนี้ได้

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2551

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.จรัสพงศ์ คลังกรณ์

Abstract

The purposes of this research were to study: (1) The efficiency level of the administration and development of sub-district administration organizations in Thailand (2) Comparison of the efficiency of the administration and development of sub-district Administration Organizations, classified by sex, educational level, and the major occupation, of the samples (3) Factors affecting the efficiency of the administration and development of sub-district Administration Organizations, (4) The creation of an equation to explain the relationships of the variants; and (5) The relationship route of direct factors and indirect factors in each factor frame, which affected the efficiency of the administration and development of sub-district Administration Organizations in Thailand. Tools used in this research were questionnaires, constructed by the researcher. 378 sample groups were randomly selected, from 6,157 chairmen of sub-district administration organizations in Thailand. The statistics used in analyzing the data were: average value, standard deviation value, the declining coefficient, and the analysis of relationship route. The findings showed that (1) The efficiency level of local administration and development of sub-district administration organizations in Thailand as a whole, regarding 7 aspects were at a very high level; (2) Educational levels, major occupations, and income affected the efficiency of the development. In addition, the administrative functions -- internal factors, external factors, and the characteristics of individuals regarding the leadership style, and administrative unity affected the administration and development of the local-sub district administration organization..

According to relation analysis, leadership has the most direct impact on the efficiency of local government development, but it does not have an indirect impact on the efficiency of local government development. Also, the participation of people in local areas has only an indirect impact on the efficiency of local government development. As a result, a model of assumptive equation from the administration factors can be identified which affects the efficiency of local government development.

Keywords: Local sub-district administration organizations, a development of sub-district administration organizations

ความนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันมีความสำคัญมากและมีแนวโน้มที่จะสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาของสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาคนและความเป็นอยู่ของคน

ระดับชุมชนยังมีความสำคัญ เพราะการพัฒนาคนและการพัฒนางานในท้องถิ่นชนบทเป็นตัวชี้วัดสำคัญสามารถบ่งบอกถึงการพัฒนาของประเทศนั้น ๆ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2539, หน้า 6 -7)

การพัฒนาท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีการวางแผนการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมานานแล้วการ

กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบกำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ดังจะเห็นได้ชัดเจนจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคน พัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน ด้านเศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและด้านธรรมาภิบาล ความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นยังสะท้อนให้เห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้บัญญัติไว้ว่า (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2543, หน้า 113) รัฐพึงส่งเสริมประชาชนให้เข้าใจและเลื่อมใสศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมตลอดทั้งการปกครองท้องถิ่น รัฐพึงส่งเสริมท้องถิ่นให้มีสิทธิปกครองตนเองได้ตามกฎหมายบัญญัติ การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไป ตามการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (ประจวบ นันทิยะกุล 2547, หน้า 17) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2550 ได้บัญญัติไว้โดยให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตคนในชุมชนและสังคม ทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครอง สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเท่ากันทั่วราชอาณาจักรไทย (ประจวบ นันทิยะกุล 2550 หน้า 128) ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรหลัก ในการพัฒนาคนและพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการรับผิดชอบในการอยู่ดีกินดีมีความสุขของประชาชน ซึ่งรัฐคาดหวังว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลจะทำหน้าที่ในการบริหารพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด แต่ในทางปฏิบัติการ

พัฒนาไม่ได้ดำเนินไปได้เต็มที่ตามที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ของงานจึงยังมีประสิทธิภาพน้อย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาด้านความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นทุรกันดารยังทำได้ไม่ทั่วถึง ประชาชนมีความเป็นอยู่แตกต่างจากประชาชนในชุมชนเมืองมาก ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรหลัก มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการรับผิดชอบในการอยู่ดีกินดีมีความสุขของประชาชน ซึ่งรัฐคาดหวังว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลควรทำหน้าที่ในการบริหารพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้มากที่สุด แต่การบริหารจัดการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยทั่วไปไม่ค่อยประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพดังที่รัฐให้ความคาดหวังซึ่งอาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเอง(www.bankew.org/Joomla/index)และการขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม (ผู้จัดการออนไลน์ 2552) เห็นได้จากข้อมูลที่ได้จากการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเนินสว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว และองค์การบริหารส่วนตำบลมิตรภาพปี 2549-2551 ที่พบสภาพปัญหาสำคัญในท้องถิ่นในการกำกับดูแลของ อบต.หลายด้านเช่น ((www.noensawang.com ; www.mittaphap.go.th; www.lumkhaw.go.th) (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก ถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ (2) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ประชาชนไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกิน ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ขาดการจัดการและการวางแผนการผลิต ทำให้ผลผลิตเกิดความต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคาตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง (3) ด้านสังคม ความร่วมมือของคนในชุมชน การแพร่ระบาดของยาเสพติดสวัสดิการด้านการดูแลคุ้มครอง

คนชรา คนพิการ สตรี เด็กและผู้ด้อยโอกาสไม่ทั่วถึง (4) ด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันตนเองจากการระบาดของโรคติดต่อและการกำจัดพาหะนำโรค (5) ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงภาคบังคับ ขาดการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดการดูแลรักษาและปรับปรุงฟื้นฟูคุณภาพของดินที่ใช้ทำการเกษตร ขาดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ การทำลายป่าไม้ การบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ ขาดการจัดการที่ดีเกี่ยวกับการกำจัดขยะ (7) ด้านการบริหารและการจัดการ ขาดความร่วมมือจากประชาชน ขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของงานในโครงการต่าง ๆ ปัญหาจากการคุ้มค่าของงบประมาณที่ประชาชนได้รับจากโครงการ ปัญหาการทุจริตในการประมูลงานโครงการ ในที่สุดปัญหาทั้งหมดก็ส่งสมเป็นปัญหาหลักนั่นก็คือ ปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่แก้ไขได้ยากในปัจจุบัน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และสิ่งแรกที่เราควรจะทำก่อนก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในชนบทซึ่งเป็นเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความ

เข้มแข็งในระดับประเทศ (ยูวันน์ วุฒิเมธี, 2539, หน้า 6-7)

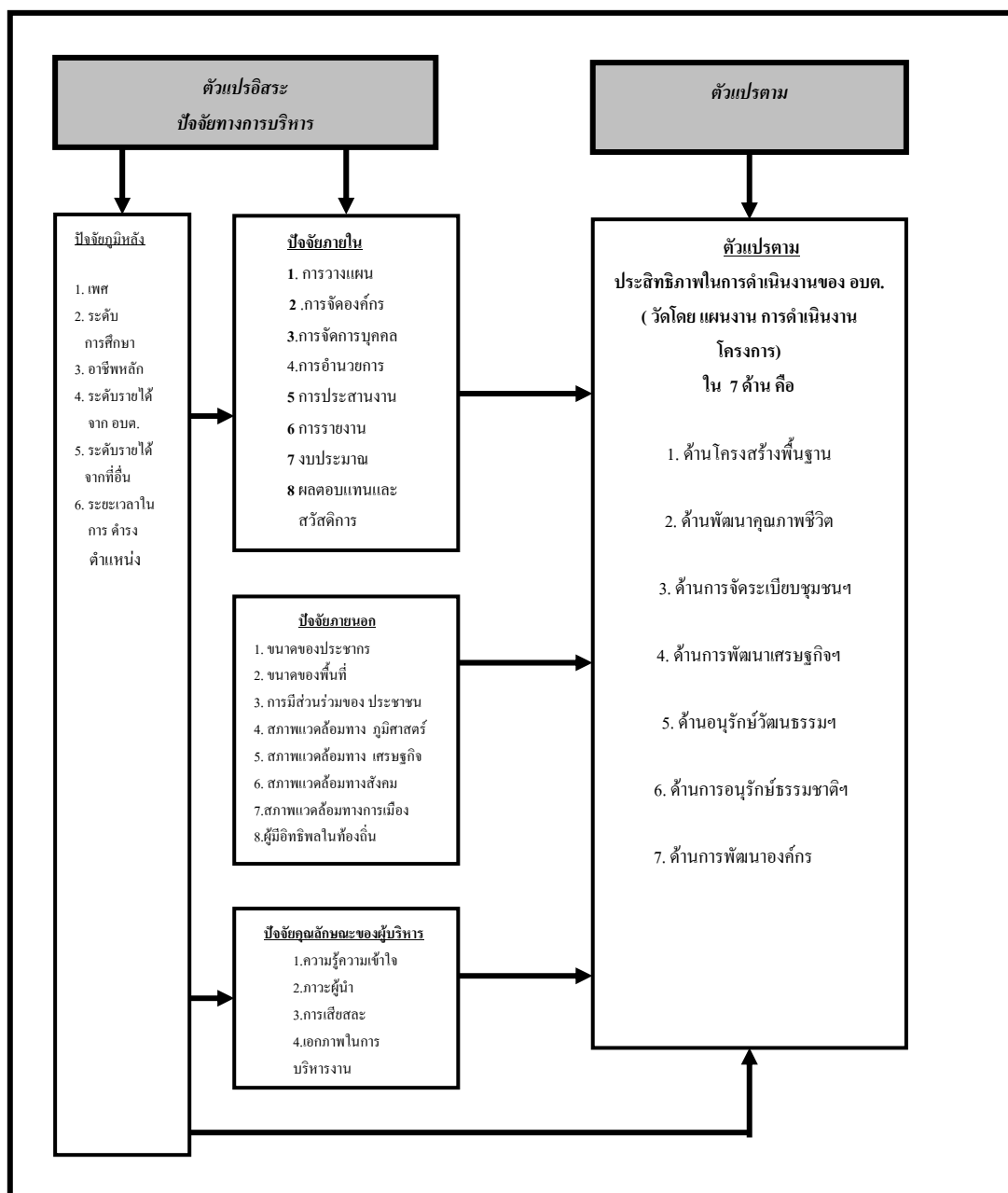
ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่สุดของประเทศ เพราะประชาชนที่มีคุณภาพจะสามารถพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ และสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างภาคภูมิใจโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยประเทศอื่นๆ ด้วยศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ภายในประเทศชาติเป็นสำคัญ (ยูวันน์ วุฒิเมธี, 2539, หน้า 6-7)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตาม เพศ ระดับการศึกษาและ อาชีพหลัก
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. เพื่อสร้างสมการ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลว่ามีความสัมพันธ์มากหรือน้อย
5. เพื่ออธิบายเส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยทางตรงและปัจจัยทางอ้อม ในแต่ละกรอบปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลใน ประเทศไทยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และ การพัฒนาพื้นที่ในเขตรับผิดชอบและรวมถึงการพัฒนาใน 7 ด้านได้แก่ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (2) ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต (3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย (4) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว (5) ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (6) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ (7) ด้านการพัฒนาองค์กร การบริหารจัดการ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546

ผู้บริหาร หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย
องค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการบริหารงานในระดับตำบลและหมู่บ้าน เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่ได้รับการคาดหวังว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้ความพยายามในการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพของชุมชนชนบททั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมให้เป็นจริงได้ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการปกครองตนเองและมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านบริหารบุคคล งบประมาณและพัสดุด้วยตนเอง ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง การกระจายอำนาจการปกครองในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล มีปัจจัยที่เอื้อและขัดขวางต่อความสำเร็จขององค์กรมากมาย จึงอยู่ในความ

สนใจของหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายข้าราชการประจำ นักวิชาการ ตลอดจนประชาชนทั่วไป ที่ต้องการให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดต่อประชาชน

โครงสร้างของ องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีสภาตำบลอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลกรรมการบริหาร ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวัน โดยมีปลัดและรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ เช่น สำนักงานปลัดส่วนการคลัง ส่วนสาธารณสุข ส่วนการศึกษา ส่วนการโยธา (พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล
ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

หมู่บ้านละสามคน องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายก
องค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งคน ซึ่งมาจากการ
เลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบัน

(1) เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและ
ทบวงการเมือง (2) มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่น
ที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ใน
กฎหมายรัฐธรรมนูญ (3) มีอิสระในการปกครอง
ตนเอง (4) มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
(5) มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
(6) มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง (7) มีอำนาจ
หน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ (8) มีอำนาจออก
ข้อบังคับ เป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขต
ของกฎหมายแม่บท (9) มีความสัมพันธ์กับส่วนกลาง
ในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐาน
ทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์
ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทาง
การเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับ
หนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการ
ปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการ
ปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์กรที่เป็นสถาบัน
ที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญคือ
ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครอง
ตนเองอย่างกว้างขวาง สรุป อาจกล่าวได้ว่า การ
ปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐได้กระจาย
อำนาจบริหารให้แก่ประชาชนปกครองตนเองใน
ชุมชนที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้
เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
ควบคุมดูแลของรัฐ การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบ

การปกครองที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากแก้วของ
การปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะเป็น
การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครอง
ในระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความ
ชำนาญ และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการ
ปกครองระดับชาติในโอกาสต่อไป

**ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนา
ท้องถิ่น** หมายถึง ผลสำเร็จจากงานที่ดำเนินการ
ทำ ผลงานนั้นต้องมีคุณภาพและได้คุณภาพและผล
จากโครงการที่ทำสำเร็จจากโครงการนั้นประชาชน
ได้ใช้ประโยชน์และได้รับประโยชน์จริงจาก
โครงการที่ทำ ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดใน
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาท้องถิ่นใน 7
ด้าน ดังนี้ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค
และสาธารณูปการ (2) ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต
(3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษา
ความสงบเรียบร้อย (4) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและ
การท่องเที่ยว (5) ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี
และภูมิปัญญาท้องถิ่น (6) ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม (7) ด้านการพัฒนาองค์กร การ
บริหารจัดการ

จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผล
กระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารดำเนินงาน
การปกครองท้องถิ่นผลงานวิจัยหลายชิ้น
(references) บ่งชี้ว่ามีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ
ประสิทธิภาพในการบริหารดำเนินงานการปกครอง
ท้องถิ่น 3 ปัจจัยหลัก ๆ คือ (1) ปัจจัยจากตัวแปร
ภายใน คือ การวางแผน, การจัดองค์การ, การจัดการ
บุคคล, การอำนวยการ, การประสานงาน, การ
รายงาน, การงบประมาณ, ผลตอบแทนและ
สวัสดิการ (2) ปัจจัยจากตัวแปรภายนอก คือ ขนาด

ของประชากร, ขนาดของพื้นที่, สภาพภูมิศาสตร์, การมีส่วนร่วมของประชาชน, สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ, สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางการเมืองและผู้มีอิทธิพล (3) ปัจจัยจากตัวแปรทางคุณลักษณะของคณะผู้บริหาร ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ภาวะผู้นำ การเสียสละ เอกภาพในการบริหารงาน (Millet 1954, p. 5 อ้างถึง กุลธน ธนาพงศธร 2534, หน้า 6 ; Fayol 1949 อ้างถึง ใน สมพงษ์ เกษมสิน 2526, หน้า 28-32)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบวัดครั้งเดียวเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น มีลักษณะคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลผู้วิจัยทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .821

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทยซึ่งมีจำนวน

ทั้งหมด 6,157 อบต. (ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2551) ใช้หลักการกำหนดขนาดตัวอย่าง ของ Yamane's แล้วสุ่มประชากรทั่วประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสานและภาคกลางได้กลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งหมด 378 องค์การบริหารส่วนตำบล และเก็บข้อมูลจาก นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา บรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด ใช้สถิติเปรียบเทียบ วิเคราะห์ข้อมูล ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร ใช้สถิติ วิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis) และใช้สถิติ วิเคราะห์อิทธิพลเส้นทางผลกระทบทางตรงและทางอ้อม (path analysis) ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบล ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับ มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X}=4.04$) และพบว่าองค์ประกอบของ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย 7 ด้าน มีระดับประสิทธิภาพดังนี้คือ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น

ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X} = 4.06$) (2) ด้านคุณภาพชีวิตระดับประสิทธิภาพ การดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X} = 4.08$) (3) ด้าน จัดระเบียบชุมชนและรักษาความสงบ ระดับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X} = 4.0$) (4) ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวระดับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) (5) ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับประสิทธิภาพการ ดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X} = 3.84$) (6) ด้าน อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมาก ($\bar{X} = 3.88$) (7) ด้านการพัฒนาองค์กรระดับ ประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีประสิทธิภาพมากที่สุด ($\bar{X} = 4.19$)

2. ปัจจัยทางด้านภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับ ตัวแปรตามประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นพบมี 4 ตัวแปรได้แก่ (1) ตัวแปร ทางด้านการศึกษา (2) ตัวแปรทางด้านอาชีพหลัก (3) รายได้ที่ได้รับจาก อบต. และ (4) รายได้ที่ได้รับ จากที่อื่น ในการวิจัยครั้งนี้จากการเปรียบเทียบ พบว่า ระดับของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการ พัฒนาท้องถิ่นมากที่สุดคือ มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือ ระดับมัธยม ศึกษา ตอนปลายหรือ ปวช. ตัวแปรทางด้านอาชีพหลักในการ วิจัยครั้งนี้พบว่า อาชีพหลักที่มีประสิทธิภาพใน

การพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุดได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพหลักเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น พบมี 7 ตัวแปร ได้แก่ (1) ด้านการวางแผน (2) ด้าน การอำนวยความสะดวก (3) ด้านการประสานงาน (4) ด้าน การรายงาน (5) ด้านการงบประมาณที่จัดเก็บได้เอง (6) ด้านการงบประมาณที่รัฐสนับสนุน (7) ด้าน ผลตอบแทนและสวัสดิการ

ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น พบมี 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) ขนาดของพื้นที่ (2) ด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน (3) ด้านสภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์ (4) ด้านสภาพแวดล้อมทาง (5) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง (6) ด้านผู้มี อิทธิพลในท้องถิ่น

ปัจจัยทางคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผล กระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนา ท้องถิ่นพบมี 2 ตัวแปร ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำ (2) ด้านเอกภาพในการบริหารงาน

4. ผลการศึกษาสมการ อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการ ดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลมีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Total Efficacy} = & b_0 (.45.386) + b_1 (.932) \text{ lead} + b_2 (.864) \text{ plan} + \\ & b_3 (-.681) \text{ comm.} + b_4 (.509) \text{ freed} + b_5 (-.492) \\ & \text{bubg1} + b_6 (.485) \text{ part} + b_7 (.485) \text{ extra} + b_8 \\ & (-.429) \text{ incom} + b_9 (.402) \text{ socie} + b_{10} (.350) \\ & \text{power} + b_{11} (-.294) \text{ Poli} + b_{12} (.259) \text{ repor} + \\ & b_{13} (.217) \text{ bubg2} + b_{14} (.187) \text{ wage} + b_{15} \\ & (-.182) \text{ coord} + b_{16} (-.165) \text{ geogr} + b_{17} (.271) \text{ Size} \\ & (R .806 \quad R \text{ Square .649} \quad F 20.705 \quad p .000) \end{aligned}$$

5. เส้นทางการสัมพันธ์ของปัจจัยทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น

ผลการศึกษาเส้นทางการอิทธิพลของกรอบปัจจัยภายใน

ความสัมพันธ์ในกรอบปัจจัยภายในองค์กรพบว่า ตัวแปรที่มีค่าสถิติผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ อายุอาชีพหลัก การจัดการองค์กร ผลตอบแทนและสวัสดิการ ส่วนการวางแผน มีค่าสถิติที่มีผลกระทบทางตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ไม่มีผลกระทบทางอ้อม

ผลการศึกษาเส้นทางการอิทธิพลความสัมพันธ์ในกรอบปัจจัยภายนอกองค์กร

ในกรอบปัจจัยภายนอกองค์กรพบว่า ตัวแปรที่ไม่มีค่าสถิติผลกระทบทางตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่มีผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ส่วน สภาพแวดล้อมทางการเมืองมีค่าสถิติผลกระทบทางตรงแต่ไม่มีผลกระทบทางอ้อม และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีค่าสถิติผลกระทบทางตรงและทางอ้อม

ผลการศึกษาเส้นทางการอิทธิพลความสัมพันธ์ของกรอบปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ในกรอบปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ และ ภาวะผู้นำมีค่าสถิติผลกระทบทางตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ไม่มีค่าสถิติผลกระทบทางอ้อม ระดับ

การศึกษา และ อายุต่างมีค่าสถิติผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

การอภิปรายผล

จากการศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย โครงการที่จะศึกษา 7 ด้าน ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า โดยภาพรวมประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทยอยู่ในระดับมีประสิทธิภาพมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอิสริยา อนุมาศเมธา (2542) ซึ่งศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี และประจักษ์ วงศ์ปัญญา (2545) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีประสิทธิภาพในระดับที่ดีแต่เมื่อกลับไปดูโครงการที่ทำบางโครงการผลการวิจัยพบว่า บางโครงการประชาชนได้รับประโยชน์น้อยไม่คุ้มค่าของงบประมาณที่ทำลงไปจนประชาชนเสียประโยชน์เสียโอกาส ในการพัฒนาชนบทหรือการพัฒนาท้องถิ่นต้องมองประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับเป็นจุดหลักสำคัญ ในการพัฒนาแต่ละโครงการ

1. การให้ความสำคัญของปัจจัยในการพัฒนาท้องถิ่นในกรอบปัจจัยภายในองค์กรพบว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับการให้ความสำคัญการดำเนินงานการวางแผนในระดับมากที่สุดและในด้าน การดำเนินงานด้านการจัดองค์กร การจัดการบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และผลตอบแทนและสวัสดิการ มีระดับการให้ความสำคัญการดำเนินงานการในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันมีการใช้ทฤษฎีระบบของการบริหารจัดการงานมากขึ้นจึงทำให้องค์กรทุกองค์กรเห็นความสำคัญของการบริหารงานตามตัวแบบของทฤษฎี จึงทำให้ปัจจัยภายในมีความสำคัญในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับที่มีความสำคัญสูงถึงสูงที่สุดซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลูเธอร์ กูลิค และ ลินคอล์ เออร์วิค (1937, p. 17) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการบริหารจัดการงานทุกขั้นตอนย่อมมีความสำคัญเท่ากันหมด เพราะทุกขั้นตอนมีความเชื่อมโยงกัน หากไม่ให้ความสำคัญที่เท่าเทียมกันเมื่อขั้นตอนหนึ่งมีปัญหาก็จะทำให้ขั้นตอนอื่นๆมีปัญหาไปด้วยและจะทำให้เกิดปัญหาในภาพใหญ่ในที่สุด

2. การให้ความสำคัญในกรอบปัจจัยภายนอกองค์กรพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญในระดับสูงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เพราะว่า ในปัจจุบันการบริหารการพัฒนาในทุกองค์กรโดยเฉพาะในท้องถิ่นไม่ว่าในประเทศหรือนอกประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะนั่นหมายถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การสอดคล้องกับหลักการและยุทธวิธีในการพัฒนาชนบท ดังที่ ชินรัตน์ สมสืบ (2539, หน้า8-46) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์

หนึ่งของการพัฒนาชนบท โดยหลักการหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ที่อำนาจในการตัดสินใจของประชาชนที่จะเลือกดำเนินชีวิตในชุมชนหรือกิจกรรมการพัฒนาอย่างไรด้วยตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านสภาพ

แวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าปัญหาที่จะเกิดจากปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์มีน้อยกว่าในอดีตเพราะในปัจจุบันนี้สภาพทางภูมิศาสตร์ถูกพัฒนาให้ดีขึ้นแล้วจากในอดีต และการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาท้องถิ่นก็มากขึ้นในปัจจุบันจึงส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญต่อสภาพทางภูมิศาสตร์น้อยลง องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าปัญหาที่จะเกิดจากปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ มีน้อย เรื่องปัญหาของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องระดับประเทศ ส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชนบทนั้นปัญหาทางเศรษฐกิจไม่ค่อยส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไร

ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับการให้ความสำคัญการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าปัญหาที่จะเกิดจากปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัญหาที่มีความสำคัญน้อยในการพัฒนาท้องถิ่นเพราะว่าในสังคมในท้องถิ่นเป็นสังคมที่แคบกว่าในสังคมเมืองและในสังคมท้องถิ่นเป็นสังคมที่มี

ความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากเหมือนเป็นสังคม
ครอบครัวเดียวกัน เมื่อเกิดปัญหาจะได้รับแก้ไ
ปัญหาย่างรวดเร็วและถูกต้องที่สุด

ด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง จาก
การศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับ
การให้ความสำคัญการดำเนินงานด้านสภาพ
แวดล้อมทางการเมืองในระดับปานกลาง ทั้งนี้
เป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่าปัญหา
ที่จะเกิดจากปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมทาง
การเมือง มีน้อย เรื่องปัญหาของสภาพแวดล้อมทาง
การเมือง เป็นเรื่องระดับประเทศ ส่วนในการพัฒนา
ท้องถิ่นหรือชนบทนั้นปัญหาทางสภาพแวดล้อม
ทางการเมือง ไม่ค่อยส่งผลกระทบต่อพัฒนาท้องถิ่นจึง
ไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าไร

ด้านผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น จากการศึกษา
พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีระดับการให้
ความสำคัญผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นในระดับปานกลาง
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเห็น
ว่าปัญหาที่จะเกิดจากปัจจัยในด้านผู้มีอิทธิพลใน
ท้องถิ่นมีน้อย ในการพัฒนาท้องถิ่นจึงให้
ความสำคัญน้อย อาจเนื่องมาจากเหตุที่ให้
ความสำคัญน้อย ก็เพราะว่าบุคคลหรือผู้บริหารใน
ท้องถิ่นส่วนใหญ่ในสังคมชนบท ก็คือ ผู้บริหารและ
คณะบริหาร ที่อยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
นั่นเอง

3. การให้ความสำคัญในกรอบปัจจัย ลักษณะส่วนบุคคลพบว่า

ด้านความรู้ความเข้าใจ จากการศึกษาพบว่า
มีระดับของคะแนนคุณลักษณะของผู้บริหารด้าน
ความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้
เป็นเพราะว่าปัจจัยทางด้าน ความรู้ความเข้าใจ ใน
องค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกันมากใน

การดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับผล
การศึกษาของหลายท่านที่สรุปว่า ความรู้ความเข้าใจ
ของบุคคลมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับการ
พัฒนาท้องถิ่น เช่น วัฒนา คำฤทธิ์ (2540)

ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการ
ดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า
ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลมีผลต่อการบริหารงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบลมากอยู่ในระดับสูง และชูชาติ กีฬาแปง
(2539) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะผู้นำท้องถิ่น
ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาจังหวัด
เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของ
ผู้นำท้องถิ่นซึ่งรับผิดชอบการดำเนินงานในองค์การ
บริหารส่วนตำบลทั้งฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลและฝ่ายคณะกรรมการบริหารที่มีต่อการ
ปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ ความ
เข้าใจ เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับ
ที่ดีมาก

ด้านการเสียสละ จากการศึกษาพบว่า มี
ระดับของคะแนนคุณลักษณะของผู้บริหารด้านการ
เสียสละในระดับมาก ทั้งนี้
เป็นเพราะว่าปัจจัย
ทางด้าน การเสียสละ ในองค์การบริหารส่วนตำบล
ให้ความสำคัญกันมากในการดำเนินงานการพัฒนา
ท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นจะพัฒนาหรือไม่พัฒนาส่วน
ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวผู้บริหารและ คณะผู้บริหารด้วยว่ามี
ความทุ่มเทและมีความเสียสละแค่ไหนในการที่ตั้งใจ
ที่จะพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นหรือการการ
พัฒนาชนบทต้องทำด้วยใจรัก ปราศจาก
ที่จะให้
ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าทำด้วยสามัญสำนึกที่
อยากจะพัฒนาท้องถิ่นจริง ๆ ไม่ใช่ทุ่มเทพัฒนาเพื่อ
หาเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง สอดคล้องกับพระราชดำรัส

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระราชทานแก่นักพัฒนาของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2512 ที่พระที่นั่งอัมพรสถานไว้ว่า การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยากเป็นงานที่จะต้องทำให้ได้ด้วย

ความสามารถ ด้วยความฉลาด คือทั้งเฉลียวฉลาด ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิได้มุ่งที่จะหาเงินด้วยวิธีการใด ๆ ใครอยากหาเงินขอให้ลาออกจากตำแหน่งไปทำการค้าดีกว่า เพราะว่าทำผิดพลาดไปแล้วบ้านเมืองเราล่มจมแล้วเราอยู่ไม่ได้ก็เท่ากับเสียหมดทุกอย่าง

ด้านเอกภาพในการบริหารงาน จากการศึกษาพบว่า มีระดับของคะแนนคุณลักษณะของผู้บริหารด้านเอกภาพในการบริหารงานในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยทางด้าน เอกภาพในการบริหารงาน ในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกันมากในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ความอิสระในการบริหารงานทำให้เกิดความคล่องตัว ความรวดเร็วในการทำงานซึ่งผลของการวิจัย สอดคล้องกับ ลิขิต ชีรเวทิน เรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท (2525, หน้า 23-25) สุรศักดิ์ ตรีมงคล เรื่อง บทบาทของสภาตำบลในการพัฒนาชนบท (2523, หน้า 112) และโกวิท พวงงาม เรื่อง ศักยภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัญหาและอุปสรรค (2539, หน้า 35) ซึ่งผลการวิจัยทั้ง 3 ท่าน ชี้ว่าเอกภาพในการบริหารงานนั้นมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชนบททั้งสิ้น

ด้านภาวะผู้นำ จากการศึกษาพบว่า มีระดับของคะแนนคุณลักษณะของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยทางด้าน ภาวะผู้นำ ในองค์การบริหารส่วนตำบลให้

ความสำคัญกันน้อย ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลประเมินผลปัญหาที่อาจเกิดจากตัวเองไม่ได้เพราะว่าปัจจัยทางภาวะผู้นำเกิดจากตัวเองเป็นปัจจัย ที่อาจจะกล่าวได้ว่า เป็นนามธรรม ประเมินเข้าข้างตัวเอง ว่าน่าจะทำให้เกิดปัญหาน้อย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญที่จะมาเป็นปัญหาหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบในการทำงานการพัฒนาท้องถิ่นของตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

จากผล การวิจัยเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย สามารถนำข้อเสนอแนะครั้งนี้ไปปรับปรุงและระมัดระวังปัจจัยต่างที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆดังนี้

1. ควรปรับปรุงคุณภาพของงานโครงการต่างๆ ให้มีคุณภาพสูงที่สุดจากการวิจัยศึกษาพบว่า มีระดับของคุณภาพงานอยู่ที่ปานกลางและมากเป็นส่วนใหญ่และควรศึกษาความคุ้มค่าของโครงการที่ทำและความคุ้มค่าของเงินงบประมาณด้วยเพราะจากการศึกษาวิจัยพบว่าบางโครงการประชาชนได้ใช้และได้รับประโยชน์น้อย

2. ควรระมัดระวังปัจจัยภายในองค์การคือ (1) ตัวแปรการวางแผนพบว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบมากในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นและจากการศึกษาพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องใช้หรือคำนึงถึงในการวางแผนก็คือการประชุมปรึกษากันในการทำงานและระหว่างการค้าดำเนินการทำงาน (2) ตัวแปรการอำนวยความสะดวกซึ่งพบว่า ดัชนีที่สำคัญที่สุดใน

การอำนวยความสะดวก การประชุมเน้นย้ำ

ผู้ได้บังคับบัญชาเสมอในเรื่องการทำงาน

(3) ตัวแปรการประสานงานซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดในการประสานงานคือในการประสานงานต้องใช้การสื่อสารให้มาก (4) ตัวแปรการรายงานซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดในการรายงานคือต้องทราบทุกปัญหาในเรื่องความเคลื่อนไหวของประชาชนในการทำงานพัฒนาท้องถิ่น (5) ตัวแปรงบประมาณที่จัดเก็บได้เองซึ่งพบว่างบประมาณที่จัดเก็บได้เองที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นคือน้อยที่สุดต่ำกว่า 1 แสน มากที่สุด 5 ล้านบาท (6) ตัวแปรงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐซึ่งพบว่างบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นคือน้อยที่สุดต่ำกว่า 1 ล้านบาท มากที่สุด 80 ล้านบาทขึ้นไป (7) ตัวแปรผลตอบแทนและสวัสดิการซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของผลตอบแทนและสวัสดิการคือการได้รับความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่ายค่าการศึกษาของบุตรรองลงมาคือการได้รับเบี้ยเลี้ยงในการเดินทาง

3. ควรระมัดระวังปัจจัยภายนอกองค์กรคือ

(1) ตัวแปรด้านขนาดของพื้นที่ พบว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นและจากการศึกษาพบว่า ขนาดของพื้นที่ที่เหมาะสมกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นคือ 150.1 กม.- 200 กม. (2) ตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การรับฟังแนวคิดของประชาชนมาปรับเป็นนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น (3) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์คือปัญหาของภัยจาก

ธรรมชาติ (4) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของสภาพแวดล้อมทางสังคมคือการขัดแย้งของประชาชน ในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นและเรื่องปัญหาของแหล่งมั่วสุก ยาเสพติดและเด็กติดยา (5) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการเมืองซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของสภาพแวดล้อมทางการเมืองคือการขัดแย้งกันในผลประโยชน์ทางการเมืองในท้องถิ่น (6) ตัวแปรผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นซึ่งพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นคือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

4. ควรระมัดระวังปัจจัยทางคุณลักษณะ

ส่วนบุคคล คือ (1) ตัวแปรเอกภาพในการบริหาร พบว่าเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบ ในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นและจากการศึกษาพบว่าดัชนีที่สำคัญที่สุดของเอกภาพในการบริหารงานคือการยึดถือมติข้อบังคับและระเบียบเป็นหลักในการบริหารกิจการและผู้บริหารต้องไม่ก้าวถ่างซึ่งกันและกัน (2) ตัวแปรภาวะผู้นำพบว่าเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุดและส่งผลกระทบทางตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น ดัชนีที่สำคัญที่สุดของภาวะผู้นำคือผู้นำต้องมีส่วนร่วมในแนวความคิดการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่น

จากการเสนอแนะครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอแนะในภาพรวมของ องค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ถ้านำไปใช้ควรจะศึกษาและทดลองนำไปใช้และปรับปรุงการบริหารจัดการในท้องถิ่น ของแต่ละท้องถิ่นตามสถานการณ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ และควรมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามกาลสมัยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2539). ศักยภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปัญหา และอุปสรรค. วารสารข้าราชการ, 4(6), 2539: 35-39.
- ชินรัตน์ สมสืบ และคณะ. (2539). การพัฒนาชนบท. เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชูชาติ กีฬาแปง. (2539). ทศนะผู้นำท้องถิ่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบล. ภูมิศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประจักษ์ วงศ์ปัญญา. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ภูมิศึกษา อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2552). ค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2552, จาก www.boybdream.com Webdesign.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และคณะ. (2539). เอกสารการสอนการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2525). การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัฒนา คำฤทธิ์. (2540). ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ภูมิศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สำนักงานสถิติและแห่งชาติ. (2550-2551). กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2545-2551). เอกสารการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. นนทบุรี: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรัช ศิริไกร. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. นนทบุรี: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรศักดิ์ ศรีมงคล. (2523). บทบาทของสภาตำบลในการพัฒนาชนบท. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อิสริยา อนุศาสนเมธา. (2542). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Luther, G., & Lyndall, U. (1937). *Paper on The Science Of Administration*. New York: McGraw-Hill

**มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรร : กรณีศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์
จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ
Consumer Protection Section of Housing Development: Case Studies on
Issues of Public Use and Public Services**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) หลักการ แนวความคิด กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค (2) ปัญหาและผลของกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิผู้บริโภคบ้านจัดสรรให้ได้รับประโยชน์จากการใช้สาธารณูปโภคตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และ (3) วิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรรที่มีในปัจจุบัน พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541 ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงไร ต่อการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรร จากการศึกษาได้แบ่งสภาพปัญหาบ้านจัดสรรออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (1) สภาพปัญหาการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ซื้อที่ดินจัดสรร ในการทำสัญญาจะซื้อขายผู้จัดสรรที่ดินไม่จัดสรรที่ดินให้แล้วเสร็จตามสัญญาจะซื้อขายการจัดสรรที่ดินโดยไม่เป็นไปตามสัญญาจะซื้อขายของผู้จัดสรรที่ดินมีได้หลายกรณี (2) สภาพปัญหาผู้จัดสรรที่ดินไม่จัดให้มีสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะตามใบอนุญาตขอจัดสรรที่ดิน ผู้จัดสรรไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อขาย โดยไม่จัดให้มีสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะให้ครบครันตามสัญญาจะซื้อขาย ซึ่งแม้ผู้ซื้อจะได้ตามสิทธิที่ดินจัดสรร แต่จะไม่ได้ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกตามสัญญาจะซื้อขายที่ผู้จัดสรรตกลงทำสัญญาไว้กับผู้ซื้อบ้านจัดสรรถึงแม้การขออนุญาตทำการจัดสรรที่ดินกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงินมาทำสัญญาค้ำประกันแล้วก็ตาม แต่ผู้จัดสรรก็มีได้จัดทำสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะให้ตามที่ได้ ขออนุญาตจัดสรรที่ดิน จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมา (3) สภาพปัญหาการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ตามพระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ในหมวด 4 ได้กำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นจากการดูแลสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะก็ต่อเมื่อได้ดำเนินการตามมาตรา 44 (1) (2) (3) ตามลำดับซึ่งได้กำหนดให้ผู้จัดสรรดำเนินการให้มีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรขึ้นมาดูแลในส่วนของสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ แต่เนื่องจากผู้ซื้อบ้านจัดสรรที่ดินไม่สามารถรวมตัวกันจัดตั้งนิติบุคคลได้ และผู้ซื้อที่ดินมีความประสงค์ให้สาธารณูปโภคนั้นเป็นสาธารณะประโยชน์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงเสนอให้มีการทบทวน ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 และหากมีการปรับปรุง แก้ไข กฎหมายดังกล่าว ก็ควรจะเสนอประเด็นปัญหาที่กล่าวข้างต้นเข้าไปด้วย เพื่อการใช้กฎหมายจะได้เกิดประสิทธิผลในทางปฏิบัติ ควรแก้ไขด้านสังคมควบคู่ไปด้วย เพื่อลดปัญหาการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค, บ้านจัดสรร

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

¹ ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ปีการศึกษา 2552

อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์พิเศษสุชาติ ชรรมาพิทักษ์กุล

Abstract

This research intended to (1) determine the legal principles, and concepts related to the allocation of land and the law protecting consumer rights, specifically problems related to, utilities and infrastructure principles for housing estate buyers. (2) review the protection afforded by the laws protecting consumer rights, and the benefit from the use of public land allocated by the 2543 Act, and consumer protection Act 2522, (3) to analyze the law on consumer protection in the current housing developments. Allocation of land Act 2543, Consumer Protection Act 2522 Act of the interests of the parties, BC Procedure Act 2551 and consumer protection cases in 2541 BC. Reviewing these acts and cases will highlight areas of 'weakness' in protecting consumers in housing developments. The study was divided into state housing development issues and grouped as follows: (1) environment protection problems and the benefits of the acquisition of land allocation. In the contract the developer to sell land not allocated to complete the sales contract to purchase the developer without complying with the sales contract to purchase the land is allocated as many cases, -- Abandonment of the project by the developer and without providing the infrastructure as stated in the contract. -- the housing developer delays the provision of the infrastructure contrary to the time specified in the contract, -- the developer does not provide infrastructure or public services as defined in the contract. (2) problems relating to the developer provision of public services and utilities as licensed. The developer does not follow the contract by providing infrastructure and public services as stated in the sales contract. The buyer has purchases the land and but it that does not have the facilities agreed in the contract with the housing developer despite the licensed guaranteed by the financial institution contract. The buyer receives the land but not the facilities, which is a major problem for the buyer, (3) conditions established corporate village developer problem. The international ready royal prescribed in Section 2543 allocation of land 4 has means the legal developer must maintain made the land will be allocated from care of the infrastructure and public services when conducted under Section 44 (1) (2) (3), respectively. This requires the developer to establish and to oversee the allocation of corporate villages in parts of the infrastructure and public services. But because the land can not buy housing development combined entity was established. And who wish to buy land is a public utility benefits.

This research is proposed to further amend the Act to review the allocation of land, 2543. The recommendations offered will allow for more effective application of the law and help solve the associated social problems related to infrastructure and public services.

Keywords: Consumer protection section, Housing development

ความนำ

บ้านและที่อยู่อาศัยนับเป็นปัจจัยสำคัญแก่การดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบัน นอกเหนือไปจากการที่จะมีบ้านเป็นที่อยู่อาศัยของ

ผู้บริโภค เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและใช้เป็นที่อยู่ตามปกติแล้ว ผู้บริโภคยังมีความต้องการบ้านเพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบการ รวมไปถึงการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยเพื่อความมีหน้ามีตาในสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบของที่อยู่อาศัยเกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮาส์ อาคารชุด เนื่องจากเมืองใหญ่เป็นแหล่งรวบรวมของคนหลากหลายอาชีพ ความแออัดของที่อยู่ในชุมชนเมืองใหญ่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น บุคคลที่มีฐานะมั่นคงทั้งตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้ จะมีความพร้อมและโอกาสที่จะเลือกซื้อที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง จึงเกิดการลงทุนของผู้ประกอบการที่เรียกกันว่า “บ้านจัดสรร”

สภาพปัญหาในอดีตที่ผ่านมาปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค คือ ผู้ซื้อที่อยู่อาศัยในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการบ้านจัดสรร หรือ อาคารชุด ซึ่งทำสัญญาจะซื้อขายกับผู้ประกอบการหรือเจ้าของโครงการ และได้วางเงินจองและผ่อนชำระเงินค่างวดครบถ้วนแล้ว แต่กลับไม่สามารถโอนกรรมสิทธิ์เป็นของผู้ซื้อได้ ทั้งต้องสูญเสียทั้งเงินและเวลาไปโดยไม่สามารถเรียกร้องเอาคืนจากผู้ประกอบการได้หรือบางรายได้รับโอนกรรมสิทธิ์แต่ไม่มีคุณภาพ ผู้ประกอบการไม่จัดทำสาธารณูปโภคโภคหรือมีแต่ไม่ตรงตามคำโฆษณา (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, 2521) แต่ผู้ซื้อก็ต้องยอมรับสภาพและรับโอนกรรมสิทธิ์เพราะไม่มีทางเลือกอื่นใดที่ดีกว่ามิดนั้นก็จะสูญเสียเงินเปล่า ซึ่งบางรายนั้นเงินที่นำมาซื้อที่อยู่อาศัยเป็นเงินที่เก็บสะสมไว้จากการทำงานมานานกว่าครึ่งชีวิตเพียงหวังว่าจะได้ซื้อที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงความอบอุ่นในครอบครัว และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวความคิด กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินและกฎหมายว่า

ด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค เนื่องจากปัญหาจากการไม่ดูแลสาธารณูปโภคและหลักการสาธารณูปโภคของผู้จัดสรรที่ดินให้กับผู้ซื้อบ้านจัดสรร

2. เพื่อศึกษาปัญหา และผลของกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิผู้บริโภคบ้านจัดสรรให้ได้รับ

ประโยชน์จากการใช้สาธารณูปโภคตาม

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 และ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

3. เพื่อวิเคราะห์กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรรที่มีในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา

พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครอง

ผู้บริโภค พ.ศ. 2541 ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

เพียงไร ต่อการคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรร

สมมติฐานการศึกษา

ในปัจจุบันนี้แม้ว่ารัฐจะมีมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายก่อนได้รับอนุญาตจัดสรรที่ดินเพื่อรองรับและคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรรในการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะของบ้านจัดสรรก็ตาม แต่มาตรการต่าง ๆ นั้น ยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะของผู้ซื้อบ้านจัดสรร จึงควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองหรือเยียวยาผู้ซื้อบ้านจัดสรร ได้อย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาบทบัญญัติ ของ

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

(ไพโรจน์ วายภาพ, 2544) ในส่วนของ
สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ เพื่อหา
มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคบ้าน
จัดสรร และให้ผู้บริโภคบ้านจัดสรรสามารถใช้
สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะได้ตามที่
กฎหมายกำหนดและตามสัญญาจากผู้จัดสรรที่ดินที่
ได้รับใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน รวมถึงศึกษา
กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค
กรณีที่จะได้ใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและ
บริการสาธารณะ ในโครงการจัดสรรที่ดิน ได้แก่
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522
พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา
พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี
ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แนวความคิดเกี่ยวกับการ
คุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary
Research) โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวม หลักการและ
หลักเกณฑ์จากบทบัญญัติกฎหมายไทย แนวคำ
พิพากษาศาลไทย หนังสือบทความ วิทยานิพนธ์
ข้อมูลเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจน
สัมภาษณ์ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในด้านการ
จัดสรรที่ดิน รวมทั้งวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับ
กฎหมายในต่างประเทศเพื่อหามาตรการทาง
กฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

มาตรการทางกฎหมายด้านการคุ้มครอง
ผู้บริโภคของประเทศไทยนั้น สามารถจำแนก
กฎหมายออกได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะสัญญาและ
ละเมิด ประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่

เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น
ธรรม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี
ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 สามารถแยกเป็น การฟ้องคดี
แพ่ง คดีอาญาและคดีผู้บริโภค

1. การฟ้องคดีแพ่ง โดยปกติจะเป็นการ
ฟ้องโดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ลักษณะสัญญาและละเมิด ประกอบพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วย
ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายอื่น
ที่เกี่ยวข้อง

2. การฟ้องคดีอาญา อันเป็นการฟ้องโดย
อาศัยประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกฎหมาย
คุ้มครอง ผู้บริโภคและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องใน
กรณีที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางอาญา ซึ่ง
จะกล่าวถึงสภาพปัญหา แรงมุมของการฟ้องคดี ที่เกิด
จากการกระทำความผิดดังกล่าว

3. การฟ้องคดีผู้บริโภค ในกรณีที่
ความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยแท้ ตาม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 หมวด
4 บทกำหนดโทษ มาตรา 45-มาตรา 62 โดยเฉพาะ
ความผิดที่ คณะกรรมการ มีอำนาจเปรียบเทียบได้
และเมื่อเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเล็กน้อย ตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ
พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. 2541

4. การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้ให้ความสำคัญ
สิทธิของผู้บริโภคในสังคมไทยไว้ในมาตรา 61
บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อม
ได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความ
จริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไข
เยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อ

พิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย”

แนวความคิดและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน

ปัจจุบันประเทศไทยมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาวะการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน รวมทั้งระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะการประกอบธุรกิจจัดสรรที่ดินเปล่า ธุรกิจจัดสรรที่ดินพร้อมบ้าน และธุรกิจอาคารชุดได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยมีมากขึ้นสืบเนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นสถานที่เสริมสร้างความอบอุ่น ความมั่นคง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ครอบครัว ดังนั้นจึงมีผู้ประกอบการจำนวนมากลงทุนพัฒนารูปแบบของที่อยู่อาศัยในลักษณะต่าง ๆ เช่น ทาวน์เฮาส์ บ้านแฝด บ้านเดี่ยว คอนโดมิเนียม ที่ดินเปล่า โดยจัดสรรแบ่งขายเป็นที่ดินเปล่า หรือขายที่ดินพร้อมปลูกสร้างบ้านให้ด้วยตามกำลังทรัพย์ของผู้ซื้อ หากการจำหน่ายที่ดินนั้นได้แบ่งเป็นแปลงย่อยรวมกันตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป หรือการแบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อยไว้ไม่ถึง 10 แปลง แต่ต่อมาได้แบ่งที่ดินแปลงเดิมเพิ่มเติมภายใน 3 ปี เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวน ตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งจากที่ดินแปลงเดียวหรือแบ่งจากที่ดินหลายแปลงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน

โดยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์เป็นค่าตอบแทน เรียกว่า การจัดสรรที่ดิน วัตถุประสงค์ในการจำหน่ายที่ดิน ไม่ว่าจะแบ่งที่ดินเป็นแปลงย่อยเพื่อจำหน่ายในลักษณะเป็นที่อยู่อาศัย หรือเพื่อประกอบพาณิชยกรรม หรือเพื่อประกอบอุตสาหกรรม หรือเพื่อเกษตรกรรม ถ้าได้ทำเพื่อการค้าตั้งแต่ 10 แปลงขึ้นไป ส่วนเนื้อที่ของแปลงที่ดินจะมีจำนวนมากน้อยเท่าใดก็ตาม ก็เป็นการจัดสรรที่ดินทั้งสิ้น ผู้ประกอบการจะต้องขออนุญาตจัดสรรที่ดินตามพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2543 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นมา

หลักเกณฑ์สำคัญในการจัดสรรที่ดิน

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 มาตรา 21 (กรมที่ดิน, 2531) บัญญัติ ห้ามมิให้ผู้ใดทำการจัดสรรที่ดิน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

1. การขออนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 23 ผู้ใดประสงค์จะทำการจัดสรรที่ดินให้ยื่นคำขอต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสาขาแห่งท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ พร้อมหลักฐานและรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองทำประโยชน์ที่มีชื่อผู้ขอใบอนุญาต ทำการจัดสรรที่ดินเป็นผู้มีสิทธิในที่ดิน โดยที่ดินนั้นต้องปลอดจากบุริมสิทธิใด ๆ เว้นแต่บุริมสิทธิในมูลซื้อขาย อสังหาริมทรัพย์ (2) ในกรณีที่ที่ดินที่ขอทำการจัดสรรที่ดินมีบุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ หรือภาระการจำนอง ให้แสดงบันทึกความยินยอมให้ทำการจัดสรรที่ดินของผู้ทรงบุริมสิทธิหรือผู้รับจำนองและจำนวนเงินที่ผู้ทรงบุริมสิทธิ หรือผู้รับ

จำนวนจะได้รับชำระหนี้จากที่ดินแปลงย่อยแต่ละแปลง และต้องระบุด้วยว่าที่ดินที่เป็นสาธารณูปโภคหรือที่ดินที่ใช้เพื่อบริการสาธารณะไม่ต้องรับภาระหนี้บริสุทธิหรือจำนวนดังกล่าว (3) แผนผังแสดงจำนวนที่ดินแปลงย่อยที่จะขอจัดสรร และเนื้อที่โดยประมาณของแต่ละแปลง (4) โครงการปรับปรุงที่ดินที่ขอจัดสรร การจัดให้มีสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะรวมทั้งการปรับปรุงอื่นตามควรแก่สภาพของท้องถิ่น โดยแสดงแผนผัง รายละเอียด และรายการก่อสร้างประมาณการค่าก่อสร้าง และกำหนดเวลาที่จะจัดทำให้แล้วเสร็จ ในกรณีที่ได้มีการปรับปรุงที่ดินที่ขอจัดสรร หรือได้จัดทำสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะแล้วเสร็จทั้งหมด หรือบางส่วนก่อนขอทำการจัดสรรที่ดิน ให้แสดงแผนผังรายละเอียดและรายการก่อสร้างที่ได้จัดทำแล้วเสร็จนั้นด้วย (5) แผนงาน โครงการ และระยะเวลาการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค (6) วิธีการจำหน่ายที่ดินจัดสรรและการชำระราคาหรือค่าตอบแทน (7) ภาระผูกพันต่าง ๆ ที่บุคคลอื่นมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับที่ดินที่ขอจัดสรรนั้น (8) แบบสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินจัดสรร (9) ที่ตั้งสำนักงานของผู้ขอใบอนุญาตทำการจัดสรรที่ดิน (10) ชื่อธนาคาร หรือสถาบันการเงินที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนด ซึ่งจะเป็นผู้ค้ำประกันการจัดให้มีสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะหรือการปรับปรุงที่ดิน และค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ

2. การดำเนินการของคณะกรรมการจัดสรรที่ดิน ในการดำเนินการของคณะกรรมการจัดสรรที่ดิน กรณีผู้ขอใบอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดินยังมีไม่จัดให้มีสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะหรือการปรับปรุงที่ดินหรือดำเนินการยังไม่เสร็จตามแผนผังและโครงการ คณะกรรมการจะต้องให้ผู้ขอใบอนุญาตจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงินมาทำ

สัญญาค้ำประกันว่า หากผู้จัดสรรที่ดินไม่จัดให้มีสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะ หรือการปรับปรุงที่ดินให้แล้วเสร็จตามแผนผัง โครงการ และกำหนดเวลาที่ได้รับอนุญาต หรือเชื่อได้ว่าจะไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ธนาคารหรือสถาบันการเงินผู้ค้ำประกันต้องชำระเงินให้แก่คณะกรรมการตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในสัญญาค้ำประกันภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อคณะกรรมการจะได้ใช้นั้นในการดำเนินการต่างๆ ให้แล้วเสร็จตามแผนผังและโครงการที่ได้รับอนุญาต และถ้ามีเงินเหลือให้คืนแก่ผู้ค้ำประกันโดยไม่ชักช้า หากผิดสัญญาที่ทำกับคณะกรรมการ ให้ประธานคณะกรรมการมีอำนาจฟ้องและต่อสู้คดีในนามคณะกรรมการ ในกรณีที่คณะกรรมการไม่อนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน ผู้ขอใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง และให้คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางวินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์ หากคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางไม่วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ถือว่าผู้อุทธรณ์ได้รับความเห็นชอบหรือได้รับอนุญาตให้ทำการจัดสรรที่ดิน คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางให้เป็นที่สุด เมื่อได้ออกใบอนุญาตให้ผู้ใดทำการจัดสรรที่ดินแล้ว ให้คณะกรรมการรีบส่งใบอนุญาตพร้อมทั้งแผนผังโครงการ และวิธีการที่คณะกรรมการอนุญาตไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่แห่งท้องที่ซึ่งที่ดินจัดสรรนั้นตั้งอยู่ เพื่อให้จัดแจ้งในโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการว่าที่ดินนั้นอยู่ภายใต้การจัดสรรที่ดิน และเมื่อได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่แบ่งแยกเป็น

แปลงย่อยแล้ว ให้จัดแจ้งไว้ในโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่แบ่งแยกทุกฉบับ

3. การดำเนินการจัดสรรที่ดิน ในการทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินจัดสรรนั้นต้องทำตามแบบที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนด หากมิได้ทำตามแบบและไม่เป็นคุณต่อผู้ซื้อที่ดินจัดสรร สัญญาส่วนนั้นไม่มีผลใช้บังคับ ผู้จัดสรรที่ดินต้องจดทะเบียนโอนที่ดินให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรตามสัญญาจะซื้อขาย โดยปลอดจากบุริมสิทธิในมรดกซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และการ จำนอง หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรมีสิทธิชำระหนี้บุริมสิทธิในมรดกซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือหนี้ จำนองต่อผู้ทรงบุริมสิทธิหรือผู้รับ จำนองได้ โดยให้ถือว่าเป็นการชำระราคาที่ดินแก่ผู้จัดสรรที่ดินส่วนหนึ่งด้วย เมื่อผู้ซื้อที่ดินจัดสรรได้ชำระราคาที่ดินครบถ้วนแล้ว ถือว่าที่ดินนั้นพ้นจากการยึดหรืออายัดทั้งปวง ให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรนำหลักฐานที่แสดงว่าได้ชำระราคาพร้อมด้วยหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินมาขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินจัดสรรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อเจ้าพนักงานได้รับเอกสารและหลักฐานแล้ว ให้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมแก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร หากที่ดินจัดสรรที่ได้มีการจดทะเบียนบุริมสิทธิในมรดกซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือการ จำนองและมีหลักฐานการชำระหนี้บุริมสิทธิหรือ จำนองครบถ้วนแล้ว ให้ที่ดินนั้นปลอดจากบุริมสิทธิในมรดกซื้อขายอสังหาริมทรัพย์หรือการ จำนอง และให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร ให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรชำระราคาที่ดินตามสัญญาจะซื้อขายต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แล้วแต่กรณี แทนการชำระต่อบุคคลที่กำหนดไว้ในสัญญา และหากผู้ซื้อที่ดินจัดสรรมิได้ปฏิบัติตามสัญญาจะซื้อขาย ให้งดการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายที่ดิน

จัดสรรนั้นไว้ก่อน เว้นแต่จะเป็นการขายทอดตลาดที่ดินจัดสรรทั้งโครงการ นอกจากนี้หากผู้ซื้อที่ดินจัดสรรชำระราคาที่ดินครบถ้วนตามสัญญาจะซื้อขายแล้ว ให้ที่ดินจัดสรรนั้นพ้นจากการยึด อายัด หรือการบังคับคดี การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้นำความในมาตรา 37 มาใช้บังคับโดยอนุโลมเมื่อเจ้าพนักงานได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้แก่ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรแล้ว ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบถึงการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม และการพ้นจากการยึด อายัด หรือการบังคับคดีของที่ดินแปลงนั้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้จดทะเบียน

4. การบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ สาธารณูปโภคที่ผู้จัดสรรที่ดินได้จัดให้มีขึ้นให้ตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรร และเป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรที่ดินที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคให้คงสภาพเช่นนั้นต่อไป นอกจากนั้น ผู้ต้องจัดสรรที่ดินต้องจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงินมาทำสัญญาค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคด้วย ผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคเมื่อผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น หรือผู้จัดสรรที่ดินได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค หรือผู้จัดสรรที่ดินจดทะเบียนโอนทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นสาธารณประโยชน์โดยได้มีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ภายหลังจากครบกำหนดระยะเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินรับผิดชอบการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคแล้ว

5. การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร ให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนแปลงย่อยตามโครงการมีมติให้จัดตั้ง และแต่งตั้งตัวแทนยื่นคำขอจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงาน

ต้องการพ้นจากหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ จะมีผลต่อผู้ซื้อที่ดินจัดสรรเป็นอย่างมากก็ตาม กล่าวคือ ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรมีความมั่นใจว่าเมื่อที่ดินหรือบ้านในโครงการขายหมด สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการจะมีคนดูแลรักษาอย่างแน่นอน โดยผู้ซื้อที่ดินจัดสรรทั้งหมดร่วมกันออกค่าใช้จ่าย เพื่อนำเงินที่เก็บได้มาบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะให้มีสภาพดีตลอดไป แต่การจัดเก็บค่าใช้จ่ายมีปัญหาหลายอย่างอันเกิดจากการบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะหลัก ๆ ประกอบด้วย ค่าจ้างยามรักษาความปลอดภัย ค่าจ้างคนงานดูแลสวน สโมสร คลับเฮาส์ สระว่ายน้ำ ค่าสารเคมี ค่าซ่อม ค่าบำรุงรักษา ค่าจัดเก็บขยะ ค่าไฟฟ้า ค่าจ้างพนักงานดูแลจัดการและจัดเก็บค่าใช้จ่าย เป็นต้น แม้นิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรจะมีข้อดีอยู่มากก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาทั้งด้านกฎหมายและด้านการปฏิบัติหลายประการ เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่บัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติ การจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 เพิ่งเริ่มใช้ไม่นานจึงยังมีปัญหาอยู่มากและเนื่องจากประชาชนผู้ซื้อที่ดินจัดสรร ยังมีความรู้เรื่องนี้น้อย แต่ก็เป็นที่ดีที่จะทำให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรมีความเข้มแข็งในการบริหารชุมชนมากขึ้น ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจศึกษาปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ดีในอนาคต หน้าที่การบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ได้บัญญัติเรื่องการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค (สุขุมศุภนิคย์, 2530) และบริการสาธารณะไว้ในหมวด 4 โดยมีสาระสำคัญดังนี้ ผู้จัดสรรที่ดินมีหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภคสาธารณูปโภคที่ผู้จัดสรร

ที่ดิน ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อการจัดสรรที่ดินตามแผนผังและโครงการที่ได้รับอนุญาต เช่น ถนน สวน สนามเด็กเล่น ให้ตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรร และให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรที่ดินที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคดังกล่าวให้คงสภาพ ดังเช่นที่ได้จัดทำขึ้นนั้นต่อไป และจะกระทำการใดอันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้ ให้ผู้จัดสรรที่ดินจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงิน มาทำสัญญาค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคซึ่งผู้จัดสรรที่ดินได้จัดให้มีขึ้น และยังอยู่ในความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาของผู้จัดสรรที่ดินตามวรรคหนึ่งกับคณะกรรมการ และให้นำมาตรา 24 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ผู้จัดสรรที่ดินจะกำหนดแผนงาน โครงการ และระยะเวลาที่จะดูแลรักษาสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะในโครงการจัดสรรที่ดินไว้ในคำขอเมื่อยื่นคำขอจัดสรรที่ดิน ระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในคำขอนั้นผู้จัดสรรที่ดินจะต้องรับผิดชอบในการบำรุงรักษาและจัดหาหลักประกันให้ครอบคลุมระยะเวลาดังกล่าว ให้ที่ดินอันเป็นสาธารณูปโภคและที่ดินที่ใช้เพื่อบริการสาธารณะ ปลอดภัยจากบุริมสิทธิในมูลซื้อขายอสังหาริมทรัพย์และการ จำนอง ห้ามมิให้ผู้จัดสรรที่ดินก่อภาระผูกพันแก่ที่ดินอันเป็นสาธารณูปโภค และที่ดินที่ใช้เพื่อบริการสาธารณะ ผู้จัดสรรที่ดินต้องจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงินตามรายชื่อที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนดมาทำสัญญาค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคเฉพาะในช่วงที่สาธารณูปภคนั้นยังอยู่ในความดูแลบำรุงรักษาของผู้จัดสรรที่ดินสถาบันการเงินที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนดไว้ให้สามารถเป็นผู้ค้ำประกันการจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือบริการสาธารณะหรือการปรับปรุงที่ดิน และค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค ผู้จัดสรรที่ดินมีหน้าที่ที่ต้อง

บำรุงรักษาสาธารณูปโภค ดังนี้ สาธารณูปโภคที่ผู้จัดสรรที่ดิน ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อการจัดสรรที่ดินตามแผนผังและโครงการที่ได้รับอนุญาต เช่น ถนน สวน สนามเด็กเล่น ให้ตกอยู่ในภาระจำยอมเพื่อประโยชน์แก่ที่ดินจัดสรร และให้เป็นหน้าที่ของผู้จัดสรรที่ดินที่จะบำรุงรักษาสาธารณูปโภคดังกล่าวให้คงสภาพ ดังเช่นที่ได้จัดทำขึ้นนั้นต่อไป และจะกระทำการใดอันเป็นเหตุให้ประโยชน์แห่งภาระจำยอมลดไปหรือเสื่อมความสะดวกมิได้ ให้ผู้จัดสรรที่ดินจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงิน มาทำสัญญาค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคซึ่งผู้จัดสรรที่ดินได้จัดให้มีขึ้น และยังอยู่ในความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาของผู้จัดสรรที่ดินตามวรรคหนึ่งกับคณะกรรมการ และให้นำมาตรา 24 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น ผู้จัดสรรที่ดินขณะเมื่อพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 ประกาศใช้บังคับ จะต้องจัดหาธนาคารหรือสถาบันการเงินมาค้ำประกัน การจัดให้มีสาธารณูปโภค หากยังจัดทำไม่แล้วเสร็จตามแผนผังโครงการ และเมื่อได้จัดทำสาธารณูปโภคทั้งโครงการแล้วเสร็จ จะต้องจัดหาธนาคารหรือ สถาบันการเงินที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนดมาค้ำประกันการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค หากผู้จัดสรรที่ดินยังดูแลบำรุงรักษาสาธารณูปโภคอยู่จนกว่าผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นหน้าที่การ บำรุงรักษาสาธารณูปโภค เมื่อผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรหรือนิติบุคคลตามกฎหมาย เพื่อรับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปจัดการและดูแลบำรุงรักษาภายในเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินกำหนด หรือผู้จัดสรรที่ดินได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการบำรุงรักษาสาธารณูปโภค หรือผู้จัดสรรที่ดินจดทะเบียนโอนทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นสาธารณประโยชน์

การพ้นหน้าที่บำรุงรักษาสาธารณูปโภค

ของผู้จัดสรรที่ดินบัญญัติไว้ในมาตรา 44 ผู้จัดสรรที่ดินจะพ้นหน้าที่บำรุงรักษา สาธารณูปโภค ตามมาตรา 43 เมื่อได้มีการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดภายหลังจากครบกำหนดระยะเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินรับผิดชอบการบำรุงรักษาสาธารณูปโภคตามมาตรา 23 (5) แล้วตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น เพื่อรับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปจัดการและดูแลบำรุงรักษาภายในเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้จัดสรรที่ดิน

2. ผู้จัดสรรที่ดินได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อบำรุงรักษาสาธารณูปโภค

3. ผู้จัดสรรที่ดินจดทะเบียนโอนทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นสาธารณะประโยชน์ การดำเนินการตาม 1 และ 2 ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการจัดสรรที่ดินกลางกำหนด ทั้งนี้ โดยต้องกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินรับผิดชอบจำนวนเงินค่าบำรุงรักษาสาธารณูปโภคส่วนหนึ่งด้วย

ความเป็นมาและแนวคิดของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรในประเทศไทย

สำหรับในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ความเป็นมาและแนวคิดในการจัดตั้งองค์กร หรือนิติบุคคลขึ้นมาเพื่อดูแลชุมชนในลักษณะทำนองเดียวกับนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทย ดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

1. ความเป็นมาและแนวคิดของนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทย

ตั้งแต่ปี 1925 การถือครองที่ดินได้จำกัดไว้เพียง 2 วิธี ซึ่ง 2 วิธีการดังกล่าวคือ การได้มาอย่าง

เค็ดขาดในลักษณะกรรมสิทธิ์ หรือ freehold และการได้มาโดยมีกำหนดระยะเวลาได้มาแน่นอนในลักษณะการเช่า หรือ leasehold ปัญหา ก็คือ ทั้งระบบการได้มาในลักษณะกรรมสิทธิ์ และการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินที่มีกำหนดระยะเวลาในลักษณะการเช่า ไม่ได้เป็นทางออกที่น่าพึงพอใจของการถือครองที่ดินสำหรับคนหมู่มาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในบรรดาแฟลตซึ่งประกอบด้วยห้องส่วนตัวเฉพาะบุคคล และอีกส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นที่ส่วนกลาง เช่น โครงสร้างอาคาร สวน ทางรถและอื่น ๆ ซึ่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กฎหมายและระเบียบควบคุมการเช่า และกฎหมายประเมินคุณค่าทรัพย์สินที่เป็นที่ยอมรับ ทำให้เจ้าของแฟลตเหล่านั้นสนใจหาวิธีการขายแฟลตหรือเพิ่มมูลค่าในขณะนั้นคือวิธีการขายกรรมสิทธิ์ของแฟลต แต่ก็มีปัญหาในเรื่องความสามารถที่เจ้าของกรรมสิทธิ์บุคคลหนึ่งจะบังคับการรับประกันกับเจ้าของกรรมสิทธิ์อีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญในการถือครองของคนหมู่มาก เจ้าของแฟลตคนหนึ่งจะต้องได้รับรองว่าเจ้าของแฟลตรายอื่นหรือเจ้าของพื้นที่ในชุมชนรายอื่นจะต้องกระทำการตามภาระผูกพันที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการบูรณะอาคารโดยรวม ซึ่งความลำบากที่เกิดขึ้นภายใต้กฎหมายอังกฤษ ก็คือ ภาระแห่งข้อตกลงเชิงบวกระหว่างเจ้าของที่ดินที่ถือรวมกันไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขการบริหารที่ดิน ซึ่งแปลว่าในทางปฏิบัติ เจ้าของกรรมสิทธิ์แบ่งส่วนหนึ่งของอาคารไม่สามารถบังคับภาระผูกพันหน้าที่กับเจ้าของส่วนอื่น ๆ ซึ่งประเด็นนี้เป็นข้อบกพร่องอย่างร้ายแรงของกฎหมายและมีประเด็นที่เกิดขึ้นมากมายเป็นแรมปีต่อมาจึงมีการของแฟลตในระบบให้เช่าในลักษณะ leasehold แต่ระบบการขายแบบให้เช่าเองก็ยังมีปัญหา 2 ประการประการแรก ธรรมชาติการเช่ามีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ซึ่งผลประโยชน์ในที่ดินก็ต้องได้รับเฉพาะในระยะเวลาการเช่าเท่านั้น

หากหมดระยะเวลาการเช่า สิทธินั้นจะกลับไปสู่เจ้าของที่ดินเดิม และปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ทางด้านบริหาร ซึ่งธรรมเนียมเดิมระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่าแฟลต ผู้เช่าจะต้องรับผิดชอบส่วนภายในของห้องแฟลต และเจ้าของจะต้องรับผิดชอบโครงสร้างของอาคารและส่วนกลาง โดยเบิกคินค่าใช้จ่ายเหล่านั้นจากผู้เช่าในลักษณะของค่าบริการ ซึ่งจุดนี้เอง คือ จุดที่เจ้าของที่มักเอาเปรียบผู้เช่า ซึ่งก็เป็น ที่รู้ดีว่าไม่มีการเช่าใดเป็นการเช่าที่มาตรฐานความเอารัดเอาเปรียบในการเช่าย่อมเกิดขึ้นได้เสมอตั้งแต่ปี 1948 กฎหมายสมัยใหม่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอนในลักษณะการเช่าได้เกิดขึ้น ซึ่งในเวลานั้นมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลกฎหมายดังกล่าว และได้มีการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายดังกล่าวเรื่อยมา จนปี 1984 เมื่อคณะกรรมการกฎหมายได้เสนอรายงานในหัวข้อ “ การโอนที่ดินข้อกำหนดของกฎหมายที่เป็นคุณและการจำกัดสิทธิ” ซึ่งรายงานดังกล่าวเสนอให้สิทธิใหม่ในที่ดิน ซึ่งอาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือให้ “ภาระหน้าที่ในที่ดิน” สามารถมีผลประโยชน์ทางกฎหมายด้วย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ภาระผูกพันบนที่ดินถูกบังคับใช้กับเจ้าของที่ดินแปลงใด ๆ ไม่ว่าจะมีเพื่อผลประโยชน์หรือเพื่อแผนการพัฒนาซึ่งด้วยหลักและเหตุผลดังกล่าวมีประชาชนบางส่วนเสนอว่า กฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับคอนโดมิเนียมก็ควรนำ หลักนี้มาใช้บังคับด้วย เพราะประสบความสำเร็จในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา มาแล้วและที่ใช้ภายใต้ชื่อ Strata Title ในประเทศออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ด้วย ซึ่งคณะทำงานได้พิจารณาแล้วและได้มีรายงานของคณะกรรมการกฎหมาย ในเรื่องการเป็นเจ้าของรวมทรัพย์สินส่วนกลาง -แฟลต-และการถือครองแบบกรรมสิทธิ์ แต่ละส่วนในอาคาร (Commonhold-freehold Flat and freeholdownership

of other interdependent buildings) ต่อมาภายหลังก็มี การเคลื่อนไหวทางกฎหมายอยู่ตลอดเวลาจนในปี 1997 ซึ่งรัฐบาลชุดใหม่ได้เตรียมอย่างจริงจังร่าง กฎหมายเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของรวมทรัพย์สิน ส่วนกลาง (commonhold) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการ กำหนดอย่างจริงจังในครั้งแรกที่จะศึกษากฎหมาย ใกล้เคียง ที่แตกต่างและแสวงหาคำ ปรัชญาอย่าง แพร่หลาย ซึ่งเป็นผลให้ในปี 2000 ได้จัดเตรียมร่าง และรายงานความคิดเห็นที่จะนำ เรื่องดังกล่าวไปยัง สภาขุนนางในเรื่องร่างการพัฒนาระบบการเป็น เจ้าของรวมทรัพย์สินส่วนกลาง และการได้มาซึ่ง สิทธิในที่ดินในลักษณะการเช่าซึ่งได้มีการดำ เนิน การพิจารณาข้อดีข้อเสีย เนื้อหาและข้อเท็จจริงที่ควร เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้ จนปี 2002 ได้มี การออกกฎหมาย “Commonhold and Leasehold Reform Act 2002” ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ 27 กันยายน 2004 จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายการเป็นเจ้าของรวม ทรัพย์สินส่วนกลางนำ แนวคิดหลักการของ คอนโดมิเนียมมาใช้ โดยการเป็นเจ้าของรวม ทรัพย์สินส่วนกลางจัดหาให้มีการถือครองแบบ กรรมสิทธิ์ในหน่วยที่พักอาศัย เช่น แฟลต บ้าน สำนักงาน ในพื้นที่การพัฒนาขนาดใหญ่ควบคู่กับ การเป็น สมาชิกของนิติบุคคลที่เรียกว่า “สมาคม เจ้าของรวมทรัพย์สินส่วนกลาง”(commonhold association) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นเจ้าของและ บริหารพื้นที่ส่วนกลางในการพัฒนาในนามของ เจ้าของหน่วยที่พักทุกราย จึงเห็นได้ว่าแม้การเป็น เจ้าของรวมทรัพย์สิน ส่วนกลางจะไม่ใช่วิธีแบบใหม่ ของการถือครองที่ดิน แต่เป็นรูปแบบใหม่ในการถือ ครอบครองที่ดินที่เกี่ยวกับคนหมู่มาก

ความเป็นมาและแนวคิดของนิติบุคคลหมู่บ้าน จัดสรรของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีองค์กรหรือนิติ บุคคลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดูแลและบริหารทรัพย์สิน ส่วนกลาง หรือทรัพย์สินที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน บริหารงานชุมชนในลักษณะเช่นเดียวกันนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรรของประเทศไทย เรียกว่า “สมาคมผู้ ถือครองที่อยู่อาศัย”(Homeowners association หรือ HOA) การจัดตั้งสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ คู่กันเคยกันดีในระบบบอสังหาริมทรัพย์ของ สหรัฐอเมริกานับแต่เริ่มศตวรรษใหม่ แต่การจัดตั้ง นิติบุคคลในรูปของสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัย ดังกล่าว จะได้รับความนิยมใช้กันจริงๆเป็นช่วง หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อได้มีการจัดทำ เอกสารข้อตกลงหรือเงื่อนไขในการปรับปรุง มาตรฐานของบ้านพักอาศัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง อื่นๆที่ทำให้แนวคิดมีการแตกยอด ซึ่งหลังจากนั้นเมื่อ มีการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่โฆษณาให้เห็นถึง สนามกอล์ฟ สระว่ายน้ำ สนามเทนนิส และสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งสนันทนาการต่าง ๆ สมาคมผู้ ถือครองที่อยู่อาศัยจึงกลายมาเป็นเหมือนเครื่องมือ ในการเป็นเจ้าของและบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ในช่วงต้นปี 1960 การแพร่หลายของ กฎหมายเกี่ยวกับคอนโดมิเนียมในทั้งห้าสิบมลรัฐ เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของการแบ่งสรรเพื่อใช้สิทธิ หรือประโยชน์ในทรัพย์สิน (time-sharing arrangement) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับที่ พักอาศัยไม่มากนักน้อยโดยอาศัยรูปแบบของสมาคมผู้ ถือครองที่อยู่อาศัย นอกจากนี้สมาคมผู้ถือครองที่อยู่ อาศัย ยังเอาไปใช้กับการบริหารจัดการสิ่งอำนวย ความสะดวกขนาดใหญ่ เช่นสนามกอล์ฟ ที่ออกแบบ มาเพื่อให้ผู้พักอาศัยในคอนโดมิเนียมสองแห่งหรือ มากกว่าได้ใช้สอยและจ่ายค่าบำรุงเพื่อการดูแลรักษา

แรงผลักดัน สำคัญอีกอย่างในการใช้รูปแบบสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยเกิดมาจากหน่วยงานท้องถิ่นที่ปฏิเสธจะตัดถนนเข้าไปในโครงการเกิดใหม่ เพราะต้องการจะลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานตนเอง เป็นผลให้ต้องมีหรือหรือองค์กรส่วนบุคคลเข้ามาทำ หน้าที่ที่ปกติควรจะเป็นของหน่วยงานท้องถิ่น เช่น ซ่อมถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ กวาดหิมะหรือวางระเบียบการจอดรถและจำกัดความเร็วในชุมชน การจัดตั้งนิติบุคคลสมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัยจึงเป็นการลดภาระหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ ซึ่งผลที่ตามมา คือ การเพิ่มขึ้นอย่างมากของโครงการที่ใช้สมาคมผู้ถือครองที่อยู่อาศัย

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะ

ถึงแม้ว่ารัฐจะมีมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ผู้จัดสรรที่ดินดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายก่อนได้รับอนุญาตจัดสรรที่ดินเพื่อรองรับและคุ้มครองผู้บริโภคบ้านจัดสรรในการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะของบ้านจัดสรรก็ตาม แต่มาตรการต่าง ๆ นั้น ยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะของผู้ซื้อบ้านจัดสรร จึงควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองหรือเยียวยาผู้ซื้อบ้านจัดสรร ได้อย่างเหมาะสมและได้ประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องศึกษาปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ดีในอนาคต ซึ่งผู้เขียนได้แบ่ง

สภาพปัญหาของผู้ซื้อบ้านจัดสรร เริ่มแต่การตกลงทำสัญญาจะซื้อขายตลอดจนการใช้

ประโยชน์จากสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะบทสรุป

การคุ้มครองผู้ซื้อบ้านจัดสรรในประเทศไทยการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยในหัวข้อก่อน จะเห็นได้ว่าการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยทำกันอย่างง่าย ๆ ด้วยการเจรจาตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย และยังถ้าเป็นการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในโครงการที่อยู่อาศัยต่างๆ ผู้ซื้อที่สนใจโครงการจะเข้าไปพูดคุยสอบถามกับพนักงานของโครงการนั้น หากคนพอใจก็จะตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วอย่างรวดเร็ว มีผู้ซื้อน้อยรายที่น่าเชื่อถือกลับมาศึกษาทบทวน หรือตรวจสอบโครงการหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างละเอียดก่อนตัดสินใจซื้อว่าอสังหาริมทรัพย์ที่ตนจะซื้อนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ขายหรือไม่ มีการะงัดกันใดๆ หรือไม่ ผู้ขายสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ให้ตนได้หรือไม่ หรือผู้ขายมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ยิ่งไปกว่านั้น มีผู้ซื้อจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้ศึกษาสัญญาซื้อขายที่โครงการจัดทำไว้ในลักษณะเป็นสัญญามาตรฐานก่อนที่จะทำการลงนามสัญญา เมื่อทำสัญญาและชำระเงินไปแล้ว เกิดปัญหาขึ้น ความเสียหายจากการสูญเสียเงินออมไปโดยเปล่าประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยมักเกิดจากการที่ผู้ขายหรือผู้ดำเนินโครงการอสังหาริมทรัพย์ไม่ทำตามสัญญาซื้อขายหรือสัญญาจะซื้อจะขายอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่ได้รับเงินจากผู้ซื้อมาแล้วบางส่วน เช่น นำเงินที่ได้มาไปใช้ในธุรกรรมอื่น ไม่ได้นำไปก่อสร้างบ้านหรือสิ่งปลูกสร้างตามที่กำหนดในสัญญา หรือก่อสร้างบ้านสิ่งปลูกสร้างหรือสาธารณูปโภค ไม่เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา หรืออาจเป็นกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถโอน

กรรมสิทธิ์ทางทะเบียนให้แก่ผู้ซื้อได้ เพราะตนไม่มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้นหรือมีกรรมสิทธิ์โดยบกพร่อง คือ ติดภาระผูกพันต่าง ๆ เช่น ที่ดินที่ซื้อขายติดจำนองผู้อื่นอยู่หรือบางกรณีถึงขนาดที่ผู้ขายทิ้งโครงการไป กรณีเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่ผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อรายย่อยที่ต้องเสียเงินไปโดยไม่ได้รับอสังหาริมทรัพย์หรือที่อยู่อาศัยที่ตนปรารถนา อย่างไรก็ตาม อาจมีบ้างที่เกิดปัญหากับผู้ขายที่ไม่ได้รับชำระเงินจากผู้ซื้อทำให้ไม่สามารถนำเงินไปพัฒนาและก่อสร้างหรือจัดสรรที่ดินได้ตามสัญญา แต่ก็เป็นส่วนน้อยสภาพข้อเท็จจริงและปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีให้เห็นอยู่เสมอในประเทศไทย ผู้เสียหายก็มีเป็นจำนวนมาก ผู้เสียหายเหล่านั้นจึงพยายามเรียกร้องให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือหรือดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งกลไกในการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพและแน่นอนชัดเจน คือ กฎหมาย เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในกฎหมายของประเทศไทยแล้ว จะพบว่ากฎหมายหลายฉบับเกิดขึ้นจากความพยายามของรัฐที่จะหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเพื่อคุ้มครองประชาชนทั่วไปที่ตกอยู่ในสภาพผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่ถูกผู้ขายหรือผู้ดำเนินการ โครงการอสังหาริมทรัพย์เอารัดเอาเปรียบ หลอกหลวง หรือฉ้อโกง กฎหมายที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติการจัดสรร พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2541

ข้อเสนอแนะ (ด้านข้อกฎหมาย)

1. ปัญหาอุปสรรคในการนำพระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ.2551 คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้จะใช้บังคับกับคู่สัญญาได้ก็

ต่อเมื่อคู่สัญญาได้มีการตกลงกัน ที่จะให้มีการจัดทำสัญญาดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญาขึ้น ซึ่งหากผู้บริโภคมีความต้องการที่จะใช้กฎหมายฉบับนี้เพื่อใช้ในการดูแลผลประโยชน์ของผู้บริโภค แต่ผู้ประกอบการไม่ตกลงที่จะใช้กฎหมายฉบับนี้ด้วยการใช้กฎหมายฉบับนี้ก็ไม่มีประโยชน์ แต่กฎหมายเรื่อง Escrow ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติกฎหมายในสภาพที่มีการบังคับในการทำสัญญาธุรกรรมบางอย่างนั้นต้องมีการเปิดบัญชีดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา (Escrow Account) กฎหมายบังคับว่าผู้ถือบัญชี Escrow ต้องเป็นบุคคลที่มีอิสระจากผู้ขาย ซึ่งเป็นวิธีการที่น่าสนใจที่ประเทศไทยควรนำมาตราการมาบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้มาใช้บังคับเพื่อผู้บริโภค

2. ควรจะมีการแก้ไขมาตรา 44 โดยให้ผู้จัดสรรที่ดินพ้นจากหน้าที่บำรุงรักษาสถาปัตยกรรมตามมาตรา 43 หลังจากครบกำหนดระยะเวลารับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาสถาปัตยกรรม โดยวิธีการจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเพียงวิธีเดียวเท่านั้น เพราะนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการดูแลบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมตามกฎหมาย (มาตรา 48) และผู้ซื้อที่ดินจัดสรรมีอำนาจในการกำกับดูแลสำหรับการบริหารจัดการดูแลบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ยังมีข้อเสียอยู่มาก ดังนี้

รูปแบบวิธีที่หนึ่งตามมาตรา 44 (1) ผู้ซื้อที่ดินจัดสรรจัดตั้งนิติบุคคลตามกฎหมายอื่น เพื่อรับโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปจัดการและดูแลบำรุงรักษาภายในเวลาที่ผู้จัดสรรที่ดินกำหนดมี ข้อเสียคือ ไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนไว้เหมือนนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร รูปแบบวิธีที่สองตามมาตรา 44 (2) ผู้จัดสรรที่ดินได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อการบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมนั้น มีข้อเสีย คือ ผู้

จัดสรรที่ดินเป็นผู้เสนอวิธีดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว โดยผู้ซื้อที่ดินจัดสรรไม่มีส่วนเสนอความคิดเห็นใด ๆ กรรมการหมู่บ้านซึ่งสมาชิกภายในโครงการเลือกตั้งขึ้น ไม่มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการดูแล บำรุงรักษาสาธารณูปโภค รูปแบบวิธีที่สามตาม มาตรา 44 (3) ผู้จัดสรรที่ดินจดทะเบียนโอน ทรัพย์สินดังกล่าวให้เป็นสาธารณประโยชน์ มี ข้อเสียคือ ถนนในโครงการ สาธารณูปโภคและ บริการสาธารณะต่าง ๆ บุคคลภายนอกสามารถใช้ได้ ความเป็นส่วนตัวจะมีน้อยลง สาธารณูปโภคจะทรุด โทรมเร็ว เนื่องจากราชากรขาดงบประมาณในการ ดูแลรักษา ดังนั้น ควรจะให้มีการจัดตั้งนิติบุคคล หมู่บ้านจัดสรรซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้ซื้อที่ดินจัดสรร ได้รับประโยชน์สูงสุดเพียงวิธีเดียวเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ (ด้านสังคม)

ถึงแม้จะควรจะมีการแก้ไขข้อกฎหมาย บางส่วนแล้ว ในทางสังคมรัฐบาลควรมีนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อสร้างจิตสำนึกของผู้ จัดสรรและผู้บริโภคบ้านจัดสรรดังต่อไปนี้

1. สมควรสนับสนุนสมาคมเพื่อผู้บริโภค เพื่อให้สมาคมเพื่อผู้บริโภคสามารถเข้ามาช่วยเหลือ และเยียวยาให้กับผู้บริโภคมากที่สุด และให้มีอำนาจ ฟ้องคดีแทนผู้บริโภคได้ตามวัตถุประสงค์ของมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541

2. กระตุ้นเตือนผู้ประกอบการธุรกิจให้ ตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบในการ ประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค

3. มีนโยบายในการควบคุมป้องกันการ เยียวยาแก้ไขให้มีความสำคัญกับสิทธิ สุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของประชาชนผู้บริโภคให้ เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ และสร้างความเป็น ธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

4. สนับสนุนให้ประชาชนผู้บริโภคมีการ รวมตัวกันเพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองกับผู้ประกอบ ธุรกิจให้มากขึ้น

5. สนับสนุนการศึกษาให้ประชาชน ผู้บริโภคมีการศึกษาที่สูงขึ้น เพราะประชาชนส่วน ใหญ่มีฐานะที่ไม่ดี และการศึกษาต่ำทำให้ไม่สามารถ เลือกบริโภคได้มากนักเมื่อมีการศึกษาที่สูงขึ้น สามารถยกสถานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวของผู้บริโภคให้สูงขึ้น

6. ให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ ใน เรื่องการบริโภคที่ทันสมัยถูกต้อง แก่ผู้บริโภคซึ่งวิธี นี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและได้ผลมาก

7. ดูแลหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแล ผู้บริโภค ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและ ดำเนินงานด้วยความรวดเร็ว และเอื้ออำนวยความ สะดวกให้แก่ผู้บริโภค ที่เข้ามาติดต่ออย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมที่ดิน. (2531). *ขั้นตอนการขออนุญาตทำและจัดสรรที่ดิน*. กรุงเทพฯ: คณะนิติกร กองวิชาการ กรมที่ดิน.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์. (2521). การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. *วารสารนิติศาสตร์*, 10.
- ไพโรจน์ วาสุภาพ. (2544). *คำอธิบายกฎหมายการจัดสรรที่ดิน*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สุขุม สุภณิตย์. (2530). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

A Model of Network Organizational Management of Non-Formal Education in the Community

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน (2) เสนอรูปแบบ ทดลองใช้รูปแบบและประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน (3) ประเมินผลการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ จากประชากรจำนวน 1,017 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และข้อมูลจากการประชุมกลุ่มจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย และการวิเคราะห์ความเที่ยง (reliability) โดยการนำไปทดลองใช้ (try out) หาค่าความสอดคล้องภายใน สำหรับแบบสอบถามที่วัดสภาพการปฏิบัติการบริหารจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach โดยการนำไปทดลองใช้กับวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว การวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน มีปัจจัย 2 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายและปัจจัยการบริหารเครือข่าย การสร้างเครือข่ายมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน (2) รูปแบบการรวมตัวขององค์กรเครือข่าย (3) ระดับการร่วมมือขององค์กรเครือข่าย ปัจจัยด้านการบริหารเครือข่าย มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) หลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ (2) แนวทางการจัดการองค์กรเครือข่าย (3) ขั้นตอนกระบวนการและความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย (4) การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย สำหรับการประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน มีความคิดเห็น สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ ร่างรูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน พบว่าสามารถปฏิบัติได้ในระดับดีมากทุกปัจจัยหลักและองค์ประกอบย่อย ส่วนการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของผู้ปฏิบัติงานที่เป็นเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทุกปัจจัยหลักและองค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเครือข่ายการ, การศึกษานอกระบบ, ชุมชน

Abstract

This research aimed to (1) examine different aspects of a networking management model in non-formal education in the community (2) to propose a networking management model for providing non-formal education in the community, and (3) to conduct a trial and an evaluation of said model.

The instruments used for collecting data were content analysis of in depth interviews with specialists and questionnaires. The sample was 400 Directors of District Non-Formal and Informal Education Centres randomly selected from 1,017 persons. A focus group was organized obtain a consensus on a model of network organization management of non-formal education provision in the community which was later analyzed and synthesized by specialists through the Delphi Method. The analyzed and synthesized model was used for a trial at Koag Soong District Non-Formal and Informal Education Centre for 5 months. The model was then considered for more appropriateness and feasibility by practitioners from the network organizations of the Non-Formal and Informal Education District Centers in 9 districts.

The research findings were as follows: The required model for network organization management should have 2 main factors comprising of; building networks and network management. The first factor was composed of (1) building cooperative networks in the community (2) gathering models of network organizations and (3) cooperative levels of network organizations. The second factor consisted of (1) principles of cooperative networking (2) guidelines on network organization management (3) cooperative procedures of network organizations and (4) building organizational culture of network organizations. The analyzed ideas and suggestions of the specialists regarding a model of network organization management of non-formal education in the community were consistent with the draft of network organization management of non-formal education in the community.

The results from the trial of the above mentioned model conducted by the researcher revealed that its main factors and all subcomponents were practical at a high level, as well as the consideration for appropriateness and feasibility of the practitioners from the network organizations.

Keywords: Network organization management, Non-formal education

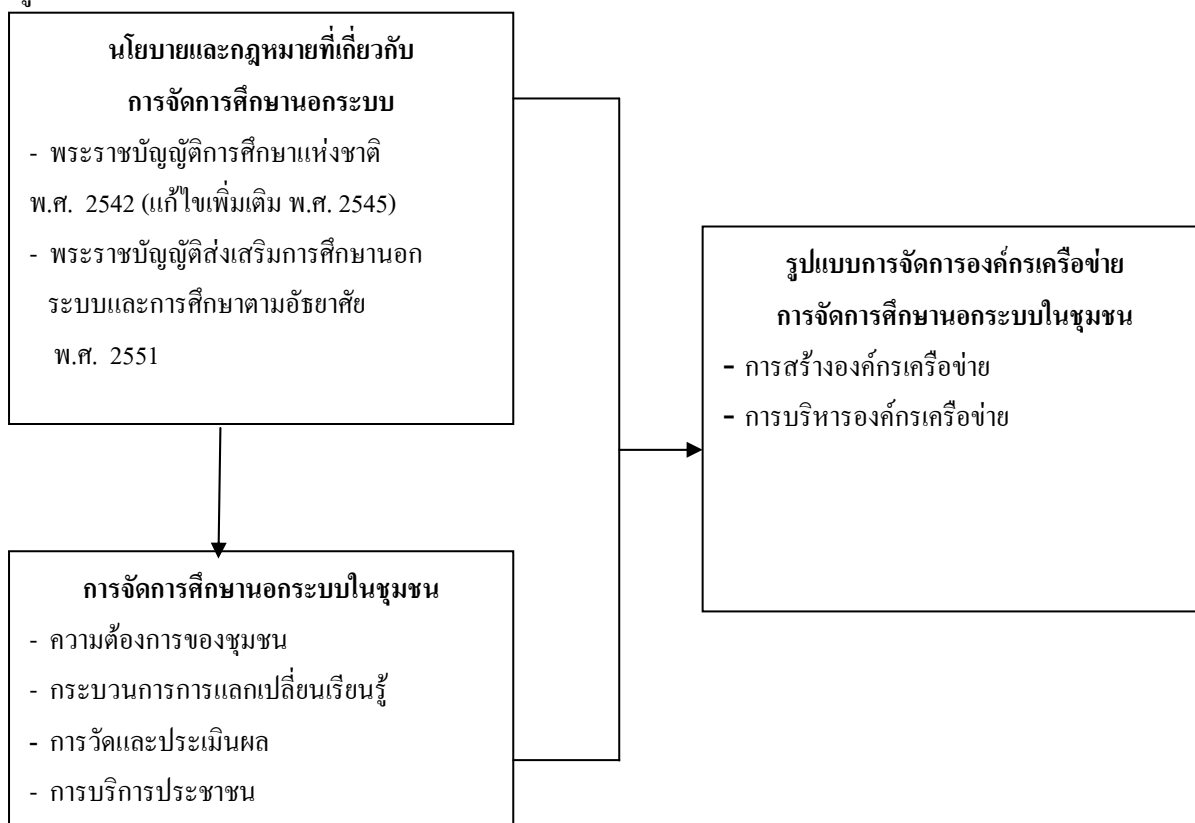
ความนำ

การพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับยุคโลกาภิวัตน์คือ การพัฒนาที่มุ่งการพัฒนาชุมชนสังคมไปพร้อม ๆ กับเศรษฐกิจโดยการเปิดกว้างให้กลุ่มองค์กรและประชาชนที่มีความสนใจหรือผลประโยชน์หลากหลายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างระบบความสัมพันธ์ในสังคมให้เป็นประชาธิปไตย และทำให้เกิดระบบที่

ประชาชนต้องแสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อชุมชนอย่างชัดเจน มีระบบตรวจสอบกันเองภายในชุมชน และมีส่วนที่จะสามารถเข้าไปช่วยเหลือร่วมพัฒนากิจกรรมที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

เครือข่ายขององค์กรในชุมชนจึงมีความสำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เครือข่ายเป็นรูปแบบ

ความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต โดยการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนการติดต่อสื่อสาร ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2547) เป็นการจัดการศึกษานอกโรงเรียน มีกิจกรรม หลักสูตร และวิธีการจัด เพื่อเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตให้กับประชาชนของประเทศที่อยู่นอกโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาและการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แต่ปัจจุบันการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกี่ยวข้องยังไม่ประสบผลเป็นที่น่าพอใจเนื่องจากทุกภาคส่วนคิดและตัดสินใจ ตลอดจนปฏิบัติตามนโยบายโดยไม่มีการประสานงานกันในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเสนอรูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายในการจัด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานอกระบบในชุมชน เพื่อพัฒนาสาระและกระบวนการจัดการองค์กรเครือข่ายอย่างเป็นระบบและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ที่จะก่อให้เกิดเป็นสังคมแห่งคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน
2. เสนอรูปแบบ ทดลองใช้รูปแบบและประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน
3. ประเมินผลการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายในพื้นที่สังกัด จำนวน 1,017 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบผสม ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และการประชุมกลุ่ม (focus group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ใช้กระบวนการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสอบถามสภาพการจ้างองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน และการประชุมกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 โดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานจริง การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจำนวน 3 ครั้ง จากคำถามจำนวน 26 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 3 โดยใช้การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าความเบี่ยงเบนควอไทล์

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัด

การศึกษานอกระบบในชุมชน

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย รูปแบบการบริหาร การสร้างเครือข่าย การบริหารเครือข่าย และคุณลักษณะของเครือข่าย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 พบว่ารูปแบบการจัดองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ประกอบด้วย การจัดการศึกษาในชุมชน การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย และการบริการประชาชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ประกอบด้วย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

1.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชนในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1.2.1 การสร้างเครือข่าย (build network) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

(1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) สมาชิกของเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิด และรับรู้ร่วมกันถึงการเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาในชุมชน การรับรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

(2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) ร่วมกัน มองเป้าหมายในอนาคตของการพัฒนาเครือข่าย องค์กรเครือข่ายจะก้าวไปสู่จุดหมายใด มีการระดมสมองหรือทำกระบวนการกลุ่มเพื่อค้นหาเป้าหมาย (goals) ขององค์กรเครือข่าย

(3) ผลประโยชน์ร่วมและความสนใจร่วม (mutual interest benefits) มีการจัดการเวทีให้เครือข่ายในองค์กรเสนอความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน พัฒนาแล้วแต่ละเครือข่ายจะได้ประโยชน์อะไร ทำแล้วองค์กรจะเรียนรู้สิ่งใหม่อะไรบ้าง ผู้บริหารต้องให้ข้อมูลกับสมาชิกเครือข่ายให้มากที่สุด

(4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย (all stakeholders participation) ในองค์กรเครือข่ายจะทำงานในรูปแบบของหุ้นส่วน มีความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่อำนาจหรือการสั่งการ ต้องสร้างความสัมพันธ์ในเนวราบ

(5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (each individual complement) สมาชิกของแต่ละองค์กรจะมีความหลากหลายในเรื่องความสามารถ จะต้องสร้างให้กับสมาชิกได้แสดงออกเต็มเต็มส่วนขาดของกันและกัน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาระบบการศึกษาในชุมชนเป็นตัวตั้ง

(6) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction) สมาชิกในองค์กรเครือข่ายจะต้องมีโอกาสแลกเปลี่ยนกันอย่างต่อเนื่อง

1.2.2 การบริหารจัดการเครือข่าย (network management) ประกอบด้วย

(1) การออกแบบเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้ การกำหนดพันธกิจและกลยุทธ์ การเลือกเครือข่ายที่เหมาะสม การจัดประเภทและใช้งานเครือข่ายอย่างเหมาะสม

(2) การบูรณาการเข้าด้วยกัน มีรายละเอียดดังนี้ การจัดทำช่องทางการสื่อสาร ประสานกิจกรรมระหว่างผู้มีส่วนร่วมของเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย การจัดการความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

(3) สร้างความสมดุลให้กับเครือข่าย มีรายละเอียดดังนี้ การกำหนดเป้าหมาย ประสาน

คุณค่าร่วมกันและสร้างความไว้วางใจ การออกแบบคำตอบแทน การกระจายความเสี่ยง การวัดและติดตามผลการดำเนินงาน การบริหารความเปลี่ยนแปลง

(4) การพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหารเครือข่าย

1.3 ผลการศึกษาสภาพการจัดองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน พบว่า ร้อยละ 37.75 เลือกใช้ประเภทเครือข่ายในการบริหาร วิธีการสร้างเครือข่าย ร้อยละ 32.25 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน และการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล รูปแบบการรวมตัวของเครือข่าย การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การออกแบบเครือข่ายร่วมกัน การบูรณาการเครือข่ายร่วมกัน การสร้างความสมดุลให้กับเครือข่าย การพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหารเครือข่าย หลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางการจัดการขององค์กรเครือข่าย ขั้นตอนกระบวนการและความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 ผลการประหมกลุ่ม ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและเครือข่ายที่ร่วมจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน พบว่า

1.4.1 ด้านการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) นำนโยบายที่มี

อยู่แล้วไปสู่การปฏิบัติ (2) มีความรู้และเข้าใจ บทบาทภารกิจขององค์กรเครือข่าย (3) เข้าร่วม ประชุมสัมมนาทางวิชาการที่องค์กรเครือข่ายจัดเพื่อ หาความรู้ใหม่ ๆ (4) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อ ปฏิบัติงานและรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน (5) นำ ข้อมูลจากชุมชนมาใช้เป็นฐานในการปฏิบัติงาน ร่วมกัน (6) นำผลงานขององค์กรเครือข่ายมาปรับใช้ ในการปฏิบัติงาน (7) แลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากร ร่วมกันอย่างเกิดประโยชน์ และ (8) มีส่วนร่วมใน การประเมินผลขององค์กรเครือข่าย

การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย โดยมี รายละเอียดเกี่ยวกับ (1) การรวมตัวโดยมี วัตถุประสงค์ตรงกันหรือใกล้เคียงกัน (2) การรวมตัว ตามกลุ่มสนใจ (3) การรวมตัวตามกลุ่มหน่วยงาน (4) การรวมตัวตามนโยบายเฉพาะกิจ และ (5) การ รวมตัวโดยคำสั่งความมั่นคงของชาติ

การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย โดยมี รายละเอียด ดังนี้ (1) การแลกเปลี่ยนในการปฏิบัติงาน (2) การไว้วางใจในการปฏิบัติงาน (3) การจัดบริบท เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานและสถานการณ์ (4) การใช้ทรัพยากรร่วมกัน และ (5) จัดทำบันทึก ข้อตกลงร่วมกันระหว่างองค์กร

1.4.2 การบริหารจัดการเครือข่าย ประกอบด้วย

หลักการของการทำงานแบบเครือข่าย ความร่วมมือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ทุก เครือข่ายมีเกียรติและศักดิ์ศรี (2) ทุกเครือข่ายมีสิทธิ โอกาสที่เท่าเทียมกัน (3) การทำงานเป็นแบบ แนวราบไม่มีการสั่งการจากฝ่ายใด (4) เป็น กระบวนการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานร่วมกัน และ (5) เป็นองค์กรเครือข่ายที่เอื้อต่อการติดต่อ ประสานงาน

แนวทางการจัดการขององค์กร เครือข่าย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) การแสวงหา

จุดมุ่งหมายร่วมกัน (2) การกำหนดความสามารถที่ ต้องมีร่วมกัน (3) การกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่าย (4) การกำหนดกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานร่วมกัน (5) การกำหนดโครงการ กิจกรรมร่วมกัน และ (6) การกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

กระบวนการร่วมมือขององค์กร เครือข่าย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) ประเมิน สถานการณ์เพื่อวางวัตถุประสงค์ร่วมกัน (2) สร้าง แก่นนำเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นทีม (3) กำหนด กลยุทธ์ในการทำงานร่วมกัน (4) ส่งเสริมความคิด ใหม่ และปรับระบบเพื่อลดอุปสรรคในการ ปฏิบัติงาน (5) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ให้ทั่วทั้ง องค์กรเพื่อการยอมรับและไม่ขัดขวางในการปฏิบัติ (6) ชื่นชมผลงานและยกย่องให้เป็นตัวอย่าง (7) สร้างและขยายผู้นำให้กว้างขวางขึ้น และ (8) สร้าง เสริมให้ทีมงานได้ร่วมวางแผนการทำงานร่วมกันจน เป็นวัฒนธรรม

การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ขององค์กรเครือข่าย โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (1) เริ่มงานตรงเวลา (2) ไว้วางใจกัน (3) รับผิดชอบ หน้าที่ของตน (4) หุ่นบทความรู้ความสามารถ (5) ตั้งใจทำงานให้เกิดผลสำเร็จ และ (6) มีความ รับผิดชอบ

1.5 สรุปรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย การจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ประกอบด้วย

1.5.1 ปัจจัยการสร้างเครือข่าย (build network) ประกอบด้วย (1) การสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือในชุมชน (2) การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย (3) การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย

1.5.2 ปัจจัยการบริหารเครือข่าย (network management) ประกอบด้วย (1) หลักการ ของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ (2) แนว ทางจัดการขององค์กรเครือข่าย (3) กระบวนการ

และความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย (4) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 2 ผลประมวลความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการ

จัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

ผลฉันทามติ (consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้กระบวนการเทคนิคเดลฟาย ที่เป็นเครือข่ายร่วมปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 17 ท่าน โดยนำปัจจัยในร่างรูปแบบแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมและความสนใจร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน และ การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.2 ปัจจัยการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางการจัดการเครือข่าย กระบวนการร่วมมือขององค์กรเครือข่ายการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย การออกแบบเครือข่าย การบูรณาการเข้าด้วยกันการสร้างความสะดวกให้กับเครือข่าย และการพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหารเครือข่ายโดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบและประเมินรูปแบบการ

จัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยการสร้างเครือข่าย ซึ่งสามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง และ (2) ปัจจัยการบริหารเครือข่าย (network management) สามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง

3.2 ผลการประเมินรูปแบบจัดการเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชนกับผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยการสร้างเครือข่าย ซึ่งมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมระดับสูงสุด และ (2) ปัจจัยการบริหารเครือข่าย ซึ่งมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมระดับสูงสุด

การอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิเคราะห์สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจสภาพการจัดองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน และการประชุมกลุ่ม สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน ประกอบด้วย

1. ปัจจัยการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย และการร่วมมือขององค์กรเครือข่าย

2. ปัจจัยการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางการจัดการขององค์กรเครือข่าย กระบวนการและความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย

การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กร
เครือข่าย

รูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัด
การศึกษานอกระบบในชุมชน ที่พัฒนาขึ้นใน
งานวิจัยนี้ ประกอบด้วย ปัจจัยการสร้างเครือข่าย
และปัจจัยการบริหารเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวคิด Bardo and Hartman (1982, p. 70) ที่ให้
ความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบเป็นปัจจัยที่
พัฒนาขึ้น เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของ
ปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำ
ความเข้าใจ หรือเป็น แบบอย่างหรือแนวทางในการ
กระทำหรือดำเนินการใด ๆ ที่แสดงหรืออธิบายถึง
โครงสร้างทางความคิดโดยความสัมพันธ์ของ
องค์ประกอบที่สำคัญของปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้
สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น สำหรับรายละเอียดและ
องค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จะขึ้นอยู่กับ
ลักษณะปรากฏการณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง
และพัฒนา รูปแบบ โดยมีลักษณะเป็นรูปแบบเชิง
เหตุผล (causal model) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
ของ Kaplan (1964, pp. 386-387) ที่กล่าวว่า
รูปแบบเป็นความคิดที่แสดงออกผ่านทางแผนผัง
แผนภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
ขณะเดียวกันรูปแบบการจัดการองค์กรเครือข่ายการจัด
การศึกษานอกระบบในชุมชนที่พัฒนาขึ้น
สามารถตรวจสอบรูปแบบ ด้วยการตรวจสอบความ
มากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง เหตุผล
ระหว่างตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ
อุทุมพร จามรมาน (2541, หน้า 23) ที่กล่าวว่า
องค์ประกอบของปัจจัยการสร้างเครือข่าย
ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือใน
ชุมชน การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย และการ
ร่วมมือขององค์กรเครือข่าย และนอกจากนี้
องค์ประกอบจากผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับ
หลักการจัดการศึกษา การจัดระบบ โครงสร้าง และ

กระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทาง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งให้มีเอกภาพ
ด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัด
การศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว
ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา
สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น โดยมี
พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เป็นตัวกำหนด
ทิศทางในการปฏิบัติ ซึ่งให้ความหมายของ ภา
เครือข่ายว่า หมายถึง บุคคล ครอบครัว ชุมชน
องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร
เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน
ประกอบการ และองค์กรอื่น รวมทั้งสถานศึกษาอื่น
ที่มีได้สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีส่วนร่วม หรือมี
วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย ขณะเดียวกันผลการวิจัย
ยังสอดคล้องกับการบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย ที่
ให้ความสำคัญว่า สำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหาร
จัดการเครือข่าย การออกแบบเครือข่ายเป็นปัจจัย
สำคัญ ภายหลังจากการกำหนดแนวทางและ
โครงสร้างการบริหารเครือข่ายแล้ว โครงสร้าง
ดังกล่าวก็จะต้องให้การสนับสนุนการไหลเวียนของ
ข้อมูลและทรัพยากรระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายใน
เครือข่านั้น การออกแบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ
ก็เช่นเดียวกับการมีแผนที่การเดินทางที่ดี ซึ่งจะช่วย
ให้ภาครัฐดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
และนโยบายที่กำหนด นอกจากนี้การเชื่อมโยงของ
เครือข่าย โดยการใช้ ปัจจัยการบริหารเครือข่ายที่
ประกอบด้วย หลักการของการทำงานแบบเครือข่าย
ความร่วมมือ แนวทางการจัดการขององค์กร
เครือข่าย กระบวนการและความร่วมมือขององค์กร

เครือข่าย การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย โดยการให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกันดำเนินงาน ช่วยกันตัดสินใจ แบ่งปันข้อมูลของผู้ใช้บริการร่วมกัน อันจะนำสู่ การสร้างความน่าเชื่อถือของเครือข่าย ตามหลักการบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย ตามแนวที่คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนด โดยกล่าวว่า การบริหารภาครัฐต้องอาศัยเครือข่าย โดยเป็นการผสมผสานและเชื่อมโยงการทำงานของหลายองค์กรเข้าด้วยกัน อาทิ หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนระดับต่าง ๆ ในภาครัฐ องค์กรเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งอาศัยผสมผสานแนวทางในการดำเนินงานเข้าด้วยกัน ซึ่งคุณลักษณะของการดำเนินงานการบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายนั้น คือ การดำเนินงานที่พึ่งพาการติดต่อประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรภาครัฐและเอกชนเป็นให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในเครือข่ายเพื่อให้เกิดความหลากหลาย สะดวกและรวดเร็วในการให้บริการประชาชนและการตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการต่าง ๆ ด้วยความรวดเร็ว การบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐและให้บริการแก่ประชาชน ถึงแม้ว่าปัจจุบันหลาย ๆ หน่วยงานได้ประยุกต์ใช้แนวทางการบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่าย แต่ยังไม่มีการจัดทำขั้นตอนในการประยุกต์ใช้แนวทางการบริหารภาครัฐโดยอาศัยเครือข่ายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ยังขาดความเข้าใจ คือ การบริหารจัดการภาครัฐที่บทบาทโดยตรงลดลงเรื่อย ๆ แต่กลับเพิ่มการพึ่งพาเครือข่ายของพันธมิตรหรือผู้รับจ้างดำเนินงานในการให้บริการประชาชนและตอบสนองนโยบายของรัฐ ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับแนวคิดของ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ซึ่งกล่าวว่า การสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องมีการส่งเสริมอย่างเป็นกระบวนการ โดยเริ่มจากการศึกษาเรียนรู้ในระดับกลุ่ม ชุมชน ก่อนที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เห็นความจำเป็นในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เมื่อมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายแล้วจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยเฉพาะการเสริมด้านการบริหารจัดการเครือข่าย การเสริมพลังในการประสานงาน การติดต่อสื่อสารของ “แกนประสาน” หรือ “แม่ข่าย” หากเครือข่ายมีการพัฒนาจนเกิดความเข้มแข็งก็จะเกิดพลังในการผลักดันต่อรองให้เป้าหมายในการรวมเป็นเครือข่ายบรรลุตามที่เครือข่ายกำหนดไว้ และประกอบกับความเห็นของ Doyle (1998) ผู้อำนวยการศูนย์เพื่อการวิจัยสังคมชนบทของมหาวิทยาลัย Charles Sturt ประเทศออสเตรเลีย ที่ให้ความเห็นว่า การพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับยุคโลกาภิวัตน์ คือ การพัฒนาที่มุ่งการพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กับเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพในสังคม เปิดกว้างให้กลุ่มองค์กรและประชาชนที่มีความสนใจหรือผลประโยชน์หลากหลายได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนา สร้างระบบความสัมพันธ์ในสังคม เป็นแบบประชาธิปไตย และทำให้เกิดระบบที่คนต้องแสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ต่อชุมชนอย่างชัดเจน มีระบบตรวจสอบกันเองภายในชุมชน เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในชุมชนได้แก่ สิ่งเอื้ออำนวยให้การรวมกลุ่มทางสังคมเป็นกลไกนำไปสู่การทำงานร่วมกัน สร้างศักยภาพและลงทุนเพื่อการสร้างชุมชน มุ่งพัฒนาทุนทางสังคม สร้างเครือข่ายระหว่างการพัฒนาของชุมชนกับระบบการวางแผนเพื่อการพัฒนา เป็นการมองที่จุดแข็งและทุนในชุมชนมากกว่าความต้องการ ปัญหา และการขาดทรัพยากรของชุมชน และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Starkey (1997) ที่ได้ให้ความหมาย

ของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิงเช่นเดียวกับแนวคิดของ **Burke (1999, pp. 76-79)** ที่กล่าวว่า การที่เครือข่ายดำรงอยู่ได้ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นศูนย์กลางของการสนับสนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการมีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน เครือข่ายเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้วยเป้าหมาย 2 ประการ คือ การเสริมสร้างศักยภาพและสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน และเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชนและเข้าไปในทิศทางเดียวกันกับที่ Burke อธิบายว่า เครือข่ายกับการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กัน การติดต่อสื่อสารทำได้อย่างรวดเร็วกระบวนกรดังกล่าวผ่านการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน หรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายของเครือข่าย รูปแบบนี้เป็นลักษณะที่สำคัญของวิธีการติดต่อสื่อสารแบบมีส่วนร่วม บางทีปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องคือความสมดุลระหว่างเครือข่ายหลวม ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน กับโครงสร้างแบบทางการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารไหลเวียนได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลประมวผลความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการ

จัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

ผลฉันทามติ (consensus) ของกลุ่ม

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยเพิ่มกิจกรรมดำเนินการ ดังนี้

2.1 ปัจจัยการสร้างเครือข่าย

ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนการรวมตัวขององค์กรเครือข่าย การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย โดยมีประเด็นเพิ่มเติม การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมและความสนใจร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ในส่วนนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย เพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับเครือข่ายและการประสานกิจกรรมระหว่างผู้มีส่วนร่วมของเครือข่าย ในการบูรณาการเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์ ความยั่งยืนของเครือข่ายและการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการหลาย ๆ ด้านของเครือข่าย จำเป็นต้องอาศัยการบ่มเพาะความ สัมพันธ์อย่างแนบแน่นและลึกซึ้ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ระยะยาวเป็นงานที่ต้องวางแผนอย่างมีกลยุทธ์ นักการศึกษาจะต้องคิดหาวิธีการบริหารเครือข่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน ประสานคุณค่าและคำตอบแทนใจให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความไว้วางใจ และเอาชนะความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมให้ได้ นอกจากนี้ ยังต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานเพื่อให้บุคลากรทั้งหมดขององค์กรรับรู้ถึงผลประโยชน์ของเครือข่าย โดยการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ยังมีจุดปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและสมาชิกในเครือข่ายมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างทั่วถึงและเกิดความไว้วางใจมากขึ้น ความสำเร็จของเครือข่ายจึงขึ้นอยู่กับกรรับรู้ปัญหาและแก้ไขจุดติดขัดต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โครงสร้างการ

บริหารเครือข่ายร่วมกันที่แสดงถึงกลยุทธ์การบริหารจัดการ และกิจกรรมขององค์กรช่วยให้เห็นกลยุทธ์โดยรวมของเครือข่าย การหยิบยกประเด็นปัญหาของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในเครือข่ายขึ้นมาตั้งแต่ต้น การคาดเดาจุดที่เป็นปัญหาล่วงหน้า และการเตรียมหนทางในการรับมือและแก้ไขปัญหาเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน นอกจากนี้ โครงสร้างการบริหารงานจะต้องเอื้อต่อการกำหนดและปรับเปลี่ยนเกณฑ์มาตรฐานของผลการดำเนินงานอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุที่ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานของผลการดำเนินงานที่สมบูรณ์แบบ จึงจำเป็นต้องมีการปรับแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

โครงสร้างการบริหารงานจำเป็นต้องครอบคลุมถึงกระบวนการในการสร้างนวัตกรรมและจัดการการเปลี่ยนแปลงด้วย หัวใจของเครือข่ายอยู่ที่ความเป็นพลวัต ไม่หยุดนิ่ง เป็นธรรมชาติ โครงสร้างของความสัมพันธ์จึงต้องส่งเสริมให้เกิดความคิดที่สร้างสรรค์ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการเปิดรับความคิดสร้างสรรค์และข้อเสนอแนะจากเครือข่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน จึงจะเกิดสนับสนุนการเรียนรู้ในองค์กร เป็นช่องทางในการเข้าสู่ฐานความรู้ที่หลากหลายได้ และยังเป็นแหล่งถ่ายทอดและเผยแพร่วิธีปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันเป็นเครื่องมือสำคัญในการบูรณาการเครือข่าย เกิดระบบการจัดการความรู้ทั่วทั้งองค์กรที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก รวมทั้งช่วยพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ จุดประกายแนวทางการแก้ไขปัญหาประจำวันที่เกิดขึ้นส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากความสำเร็จและความผิดพลาดของกันและกันได้ ชีดความสามารถในการปฏิบัติการเหล่านี้ทำให้ภาครัฐสามารถบูรณาการและประสานวัตถุประสงค์

เชิงกลยุทธ์ของภาครัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์ของเครือข่ายงานได้ดียิ่งขึ้น

ร่างรูปแบบจัดการเครือข่ายการจัด
การศึกษานอกระบบในชุมชนนี้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในการบริหารจัดการเครือข่าย โดยสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับแนวทางการสร้างเครือข่ายของ Starkey ที่ได้เสนอแนวทางไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทางกิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน โดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้ควรมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม และความต้องการของสมาชิก การจัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายที่พิจารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการและส่งกำลังบำรุงให้กับสมาชิก ซึ่งต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือก กิจกรรมและวิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตยและเครือข่ายต้องมีวิธีการจัดหาและจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นเงินทุนและคุณภาพของสมาชิก เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งทางแนวนอน

แนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับกัน การเชื่อมต่อเครือข่ายทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม ดังที่ประกายทิพย์ วงศ์หอม (2543) ได้ศึกษาปัจจัยในการสร้างเครือข่าย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่ ความคาดหวังขององค์กรเครือข่าย ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายและการสร้างสรรค์กิจกรรมในเครือข่าย

2.2 ปัจจัยการบริหารเครือข่าย

(network management) ได้แก่ ด้านหลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางการจัดการเครือข่าย กระบวนการร่วมมือขององค์กรเครือข่าย การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย ประเด็นที่เพิ่ม คือ การออกแบบเครือข่าย การบูรณาการเข้าด้วยกัน การสร้างความสมดุลให้กับเครือข่าย และ การพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหารเครือข่าย สอดคล้องกับกรอบการกำกับการบริหารเครือข่ายภาครัฐในการสร้างผลสัมฤทธิ์ของงานจากเครือข่ายต้องอาศัยกรอบความคิดรวบยอด (comprehensive framework) ซึ่งประกอบด้วยชุดกลยุทธ์ที่ใช้ปฏิบัติงานในจุดวิกฤติของการกำกับดูแล ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การประสานคุณค่าให้สอดคล้องกัน การสร้างความไว้วางใจ การออกแบบคำตอบแทนใจ การวัดและประเมินผลการดำเนินงาน การกระจายความเสี่ยง และการบริหารความเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสุทนต์ อ่อน (2547, หน้า 149, หน้า 154 - 155) ที่ได้วิเคราะห์กระบวนการและวิธีการจัดการเครือข่าย พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและ

ปัจจัยภายนอกของเครือข่ายที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย โดยปัจจัยภายใน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน จิตสำนึกต่อส่วนรวมของปัจเจกบุคคล การมีผู้นำเครือข่ายที่มีความรู้ความสามารถ การมีระบบการบริหารจัดการในเครือข่ายที่เป็นระบบหรือมีกลไกที่เหมาะสมกับเครือข่าย การมีระบบสารสนเทศข้อมูล ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมีพันธกรณีที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การจัดการและการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง การเสริมสร้างภูมิความรู้และขบวนการทางปัญญา และการมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งทุน สถาบันวิชาการ หน่วยงานวิจัยและกองทุนสนับสนุนต่าง ๆ การมีเวทีสาธารณะ ขบวนการประชาสังคม และสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการรวมพลังเครือข่าย เช่น เหตุการณ์ทางธรรมชาติ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ขณะที่ประกายทิพย์ วงศ์หอม (2543) ศึกษาปัจจัยในการสร้างเครือข่าย ในประเด็นการดำเนินงาน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่ ความคาดหวังขององค์กรเครือข่าย ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายและการสร้างสรรค์กิจกรรมในเครือข่าย โดยมีองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายยั่งยืน คือ การมีพันธกิจร่วมกัน การประสานงานสนับสนุน การเอื้อประโยชน์ให้สมาชิก การมีผู้ประสานงานเครือข่ายที่ชัดเจนต่อเนื่องและเข้มแข็ง ความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคกันในการตัดสินใจ และ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายที่เกิดจากธรรมชาติ และมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบและประเมินรูปแบบการจัดการเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

3.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน

3.1.1 ปัจจัยการสร้างเครือข่าย (build network) องค์ประกอบด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน และการร่วมมือของชุมชน สามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับมาก สำหรับองค์ประกอบด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ รูปแบบการรวมตัวของเครือข่าย สามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานของ ประกายทิพย์ วงศ์หอม (2543) ที่ศึกษาปัจจัยในการสร้างเครือข่ายกระบวนการในการจัดตั้งเครือข่ายและความเป็นไปได้ในการสร้างเครือข่าย พบว่า การสร้างเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเป็นไปได้ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเป็นองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ในการประสานองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อจุดประกายความคิดเรื่องเครือข่าย โดยเริ่มจากการประสานงานองค์กรสมาชิกที่มีอยู่แล้ว การจัดพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง การมีการสร้างสรรค์กิจกรรมของเครือข่าย และการยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในเครือข่าย ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรพิจารณาในเรื่องคนที่จะเข้าร่วมเครือข่ายต้องเป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีแนวคิดทิศทางในการทำงานเครือข่ายที่ชัดเจน การคำนึงถึงทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์

ร่วมกัน การมีระยะเวลาในการพบปะพูดคุยระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และการมีวิธีการทำงานหรือการสร้างสรรค์กิจกรรมอยู่ตลอดเวลา

3.1.2 ปัจจัยการบริหารเครือข่าย องค์ประกอบด้านการบูรณาการเครือข่ายร่วมกัน หลักการของการทำงานแบบเครือข่าย แนวทางการจัดการขององค์กรเครือข่าย การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันขององค์กร สามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับมาก สำหรับองค์ประกอบด้านการออกแบบเครือข่ายร่วมกัน การสร้างความสมดุลให้กับเครือข่าย การพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหารเครือข่าย ขั้นตอนกระบวนการและความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย สามารถนำมาปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง ซึ่ง อุทัยคุณเกษม (2550) ได้ศึกษาความครอบคลุมและคุณภาพในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับหมู่บ้านของสำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและพันธมิตร(เครือข่าย) สถานศึกษามีพันธมิตรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้ประสบความสำเร็จมากที่สุด (Best Practice) 493 หน่วย โดยในจำนวนนี้พบว่า พันธมิตรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมมากที่สุด ส่วนร่วมสนับสนุนวิทยากร/ครูผู้สอน สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนหลักสูตร สื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ สนับสนุนอาคารสถานที่ วางแผน (จัดเตรียมข้อมูล/จัดทำแผน) ส่วนนิเทศ/ติดตามประเมินผล ร่วมจัดหา/จัดเตรียมผู้เรียน/ผู้ร่วมกิจกรรม และร่วมติดต่อประสานงาน และเมื่อพิจารณาภาพรวม การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนปัจจัยดำเนินงาน พบว่า พันธมิตรที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ประสบความสำเร็จมากที่สุด มีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนปัจจัยดำเนินงานเป็นจำนวนมากที่สุด จากผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำเสนอเป็นข้อเท็จจริง

ส่วนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีเครือข่ายที่หลากหลายทั้งระดับบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และระดับชุมชน โดยมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกันไป และมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม การทำงานในลักษณะของเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จและความยั่งยืนของเครือข่าย องค์ความรู้แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยจากการศึกษาค้นคว้าของคณะผู้วิจัย ช่วยให้มองเห็นแนวทางการสร้างและพัฒนารูปแบบให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นและก่อให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้การขยายขอบเขตการอธิบายของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของภาคส่วนต่าง ๆ ระหว่างแนวคิด ทฤษฎีผลการวิจัยที่ผ่านมาและข้อค้นพบของการศึกษาในประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนพร้อมกันนี้ สมคิด พรหมขัย และคณะ (2550, หน้า 175 - 184) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประเภทของเครือข่าย ระดับการมีส่วนร่วมและบทบาทการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ศึกษาประสิทธิผลการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมศึกษานอกโรงเรียน ประเภทของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการยกระดับการศึกษาเป็น ภาคีเครือข่ายเป็นประเภทภาครัฐมากที่สุด ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม จัดสรรทรัพยากร จัดกระบวนการเรียนรู้

3.2 ผลการประเมินรูปแบบจัดการ

เครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชน กับผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ

3.2.1 ปัจจัยการสร้างเครือข่าย

องค์ประกอบด้าน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การรวมตัวขององค์กรเครือข่าย การร่วมมือขององค์กรเครือข่าย การรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ร่วมและความสนใจร่วม การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน และการปฏิสัมพันธ์ซึ่งแลกเปลี่ยนมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมสูงสุด สอดรับกับ แนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่ายควรประกอบด้วย (1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) มีความเข้าใจในปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ปัญหาร่วมกัน (2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) มองเห็นภาพจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันเป็นทิศทางเดียวกัน (3) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests benefits) แต่ละคนมีความต้องการ แต่ความต้องการจะไม่บรรลุผลสำเร็จหากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ จึงต้องรวมเป็นเครือข่ายและตั้งอยู่บนผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน (4) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (interdependence) ในด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน และ (5) ด้านสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย

3.2.2 ปัจจัยการบริหารเครือข่าย

องค์ประกอบ ด้านหลักการของการทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางการจัดการเครือข่าย กระบวนการร่วมมือขององค์กรเครือข่ายการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่าย การออกแบบเครือข่าย การบูรณาการเข้าด้วยกันการสร้างความสัมพันธ์ให้กับเครือข่าย และการพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถในการบริหาร

เครือข่ายมีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม
สูงสุด ซึ่ง อุทุมพร จามรมาน (2541, หน้า 23) ได้
กล่าวว่า เป็นการตรวจสอบรูปแบบ เป็นการ
ตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความ
เกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปร และความเชื่อมโยง
ของตัวแปร

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยด้านปัจจัยการสร้างเครือข่าย
(Build Network) ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรพิจารณาสร้าง การ
รับรู้มุมมองร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
ผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิก
เครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การสร้าง
เครือข่ายความร่วมมือในชุมชน และการร่วมมือของ
ชุมชน

2. ผลการวิจัยด้านปัจจัยการสร้างเครือข่าย
(Build Network) ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรสร้างและพิจารณา
ประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน
โดยเน้นในการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมี
ส่วนร่วมในการประเมินผล และ รูปแบบการรวมตัว
ของเครือข่าย

3. ผลการวิจัยด้านปัจจัยการบริหารเครือข่าย
(Network Management) ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สามารถนำไปปรับ
ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของ
ชุมชน

4. ควรมีการติดตามและประเมินผลเป็น
ประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้อง
ของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้า
และความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควร
ให้สมาชิกเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ
กำหนดวิธีและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรม
เครือข่าย และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตาม
และประเมินผล

5. ปัจจัยการบริหารเครือข่าย (Network
Management) ควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของ
เครือข่ายให้ครอบคลุม การเชื่อมโยงภายในเครือข่าย
เหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรม
และความแข็งแกร่งของสมาชิก ร่วมทั้งสร้างโครงการ
หรือกิจกรรมให้มีลักษณะกระจายอำนาจไปให้กับ
มวลสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ การดำเนินงานของ
เครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

เกียกศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*.

กรุงเทพมหานคร: ชักเชสมิเดีย.

ประกายทิพย์ วงศ์หอม. (2543). *เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน: จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการ
วิจัยสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่). (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สมคิด พรหมจ้อย และคณะ. (2550). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงานตาม Roadmap กศน.* นนทบุรี: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *สอนไปทำไม? เทคนิคการสอนและวัดผลระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ฟีนิกซ์พับลิชชิง.
- Bardo, J.W. & Hartman, J. J. (1982). *Urban Sociology: A Systematic Introduction*. New York : F. E. Peacock Publishers, Inc.
- Burke, A. (1999). *Communications & Development: a practical guide*. London: Social Development Division Department for International Development.
- Doyle, R. (1998). *Community Development in an Age of Globalization: the Partnership Option*. Prepare for the presentation to the 1st International Conference on Community Development in the Asia-Pacific at Sukhothai Thammathirat University.
- Kaplan, A. (1964). *The Conduct of Inquiry: Methodology for Behavioral Science*. San Francisco, CA: Chandler.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development, IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development)*. New York: Harper & Son.

**BOOK REVIEW: 'Hunting Evil' by Guy Walters, published
by Bantam Books, 2009**

Over sixty years have elapsed since the defeat of Nazi Germany, yet the crimes and atrocities committed by Hitler's regime still beggar belief. Unprovoked military aggression leading to the invasion and occupation of a dozen European countries, precipitating the Second World War, must come at the top of the list. According to conservative estimates, over fifty-seven million people perished in that war, including twenty-five million in Russia. The continent of Europe was laid waste, and took years to recover from the devastation. Bitter and hateful feelings still linger on.

Secondly, there were the concentration camps in which millions perished as a result of extermination or merely brutal treatment. It is well known that six million Jews were murdered in the Holocaust, but there were also large numbers of gypsies, political opponents and even the mentally ill, who were mercilessly liquidated by gassing and other means. A system of mass murder was set up and run on industrial lines, and an attempt was made to wipe out a whole race.

In addition, there were the atrocities carried out by the Gestapo and SS, in their reign of terror in the occupied countries. The use of torture was common against all those who resisted Nazi domination, and sometimes whole communities were massacred as a reprisal, whenever German

soldiers were killed. In short, anyone who showed the least opposition to the Nazis was dealt with, in an extremely brutal manner.

This book investigates what was done-and what was not done-to apprehend and punish those responsible for these crimes. What exactly did the Western Allies, Britain and America, do to bring to justice the perpetrators of these atrocities? It is well known that many Nazi war criminals managed to evade justice. How were they able to do so? As it is not really feasible to investigate all the war criminals-there are thousands of cases- the author has selected four well known fugitive Nazis, and limited himself to tracing the fates of them, namely; Adolf Eichmann, one of the chief architects of the Holocaust, responsible for sending thousands of Hungarian Jews to their deaths.

Josef Mengele, the Chief Doctor at the Auschwitz camp, responsible for conducting many operations and experiments of a highly painful and sadistic nature upon inmates. Franz Stangl, former Commandant of the Sobibor and Treblinka camps in Poland, where thousands perished.

Klaus Barbie, The Gestapo chief of Lyon in France during the war, who personally tortured many resistance members, and rounded up Jews.

In October 1943, the Moscow Declaration was signed by the Foreign Ministers of Britain, the US. and the USSR. In it, they declared their loathing of

Nazi war criminals and promised to “pursue them to the uttermost ends of the earth and deliver them to the accusers, in order that justice may be done.” (Walters, 2009, p. 43) Viscount Simon, the British Lord Chancellor, urged that a United Nations War Crimes Commission *(UNWCC) be formed to deal with these men. (Walters, 2009, p. 44) However, the Russians, suspicious of the British treatment of Rudolf Hess, never joined it. President Roosevelt was unhappy and only wanted ‘the ringleaders’ punished. (Walters, 2009, p. 45) And Sir Anthony Eden only signed the declaration reluctantly. These disagreements and divisions would hamper the developments of bodies like UNWCC and ultimately render them largely ineffective. In March 1945, the Americans set up CROWCASS (The Central Registry of War Criminals and Security Suspects), a database for war crimes. Unfortunately it was underfunded, understaffed and disorganized. Mengele, Stangl and Eichmann were arrested and detained by the US army in 1945, but were later released. Due to the malfunctioning of CROWCASS, the Americans did not realize the importance of their prisoners, and simply let them go.

The full bestiality of the Nazi regime was only apparent as the allied armies entered Germany and overran the camps. In April, 1945, the British entered Belsen. Hardened soldiers were shocked by what they saw, and even today, contemporary descriptions can still chill the blood.” The inhabitants had lost all self-respect and were degraded morally to the level of beasts. Their clothes were rags, teeming with lice and both inside

and outside the huts was an almost continuous carpet of dead bodies, human excreta, rags and filth.” (Walters, 2009, p. 54) Public opinion was shocked, and there were increasing demands that the perpetrators be punished.

As a result of this pressure, some Nazis were punished immediately after the war. After trials, the Belsen commandant, Josef Kraemer and many of the camp’s personnel were hanged. In Dachau, American soldiers shot any SS men they could find, after having witnessed the barbarities of that camp. And, of course, there was the Nuremberg Tribunal in 1946, in which many of the remaining Nazi leaders were tried and sentenced. Hitler had, of course, evaded justice by committing suicide, as had Goebbels, Goering and Himmler, but ten leading Nazis were put to death and many others were imprisoned. However, many others escaped.

How were so many others able to escape justice? The answer lies mainly in the political climate that existed after the war. The overriding priority of the Western allies at the time was to contain the spread of communism. All Eastern Europe was communist, and President Truman feared that Western Europe could go the same way. So he decided to build up West Germany as a strong economic power, that would be able to act as a bastion against communist expansion. For this, he needed the help of former Nazis. Men like Karl Hermann Abs, for example. Abs had been a key figure in banking in the Third Reich and had made sure that adequate financing was available to fund Nazi aggression. However, such a man, and many like him were essential to the revival of the West

German economy. Abs had the essential financial expertise to direct investment into profitable industries and get the country back on its feet again. So, a blind eye was turned to Abs's contribution to the Nazis, and he was given an important post in the financial reconstruction of Germany. And there were thousands of many former Nazis who were treated in the same way.

Eichmann, Barbie, Stangl and Mengele all managed to escape to South America to evade justice. How did they manage that? The answer is twofold. Firstly, they took advantage of post-war conditions in Europe to hide for a while. Secondly, they received a great deal of help from Nazi sympathizers to cross the Atlantic. They could not have survived alone. They needed refuge, money, visas, passports, tickets and other kinds of help to be able to make that journey. Who provided them? Once we know the answer to that question, we will know why they were able to evade justice for so long.

Post-war Europe was in chaos. Political control had broken down in many areas, and martial law was being enforced by the victorious allies. There were hordes of refugees everywhere, all trying to get back home. It was not difficult for a hunted Nazi to get rid of his uniform, assume a new identity and merge into the crowds of refugees. As we have already seen, Allied efforts to track down Nazis were inept and half-hearted. In order to lie low, Mengele and Eichmann became farmworkers in quiet, remote areas of southern Germany for several years. No doubt, their employers may have harboured suspicions about them, but they said

nothing. Families and friends also helped them to hide, and did not betray them. Only several years later, when more evidence of the Nazi crimes came to light, did the four fugitives feel the need to leave Europe and hide further a field.

All four men then decided to escape to South America, via the so-called 'rat line'. This was a well-established escape route for fugitive fascists, from Germany, through Austria and northern Italy to the port of Genoa and then by ship to Argentina. Refuges along the way were provided by various Catholic priests and other sympathizers. One was Bishop Alois Hudal, based in Rome, who said he felt "duty-bound to after 1945 to devote my whole charitable work mainly to former National Socialists and Fascists, especially to so-called 'war criminals'."

Hudal and other priests procured identity documents issued by the Vatican Refugee Organisation, which could then be exchanged for the all-important Red Cross passports and visas. Money was provided to buy boat tickets. Argentina at the time was being ruled by General Juan Peron, an unashamed admirer of Mussolini, and he welcomed the fugitive Nazis with open arms. He wanted German technicians and scientists to come to his country to help in its development. Argentina already had a substantial German community which generally welcomed the fugitives. As for the Vatican, its role in the Second World War is nebulous. However, there is no doubt that there were considerable numbers of Nazi sympathizers in its ranks, who held positions of great power, and were able to use it to facilitate the escape of

fugitive Nazis. A second 'rat line' ran through Spain, run quite openly from an agency in Madrid, enjoying political protection from the Franco regime. (Walters, 2009, pp. 133-134)

Not only Nazis used the rat line. Klaus Barbie was arrested by the Americans and turned over to their intelligence services, the CIC in Munich. He had a comprehensive knowledge of the Red Army's order of battle and many other military secrets and the Americans wanted to pick his brains. He worked for them for two years, even though it is clear they knew exactly who he was. After he had outlived his usefulness, the Americans used the rat line to get him to Argentina. They also used it to get Nazi scientists and military strategists into the U.S. The German rocket scientist, Wernher von Braun was spirited into the U.S. in this way, later playing a key role in the U.S. space programme, which eventually landed a man on the moon.

When justice did finally catch up with the Nazis, it was often at the hands of Mossad, the Israeli intelligence agency. They traced Eichmann to his home in Buenos Aires, where he was employed at a Mercedes plant. He was abducted in broad daylight, flown to Tel Aviv and there had to finally face a trial for his crimes in 1960. He was found guilty and executed. Mossad also assassinated Herbert Cukurs, 'the hangman of Riga', a Lithuanian who had collaborated with the Germans in the murder of Jews. His death is a reminder that many non-Germans from eastern Europe hated the Jews too, and helped the Germans kill them. Barbie endured a similar fate. He went to

Bolivia, where he worked for the dictator Garcia Meza, reorganizing the secret police. However, Meza fell and when France demanded the extradition of Barbie, the new Bolivian government complied. There had been a campaign in France, run by Serge Klarsfeld, a prominent Jewish lawyer, to extradite Barbie and it had finally borne fruit. He returned to Lyon to face trial and died in prison of leukaemia.

Franz Stangl's fate was similar to Barbie's. He was tracked down to Brazil by the Wiesenthal organization, and then extradited by the Brazilian authorities to face trial in West Germany. He received a life sentence and died in prison in 1971.

The only one to die of natural causes was Josef Mengele. He is supposed to have died of a stroke in Brazil in February, 1979. He returned to his family in Germany several times, on a West German passport, which suggests that there were Nazi sympathizers in the government there. He missed Germany a lot, and wanted to be buried there, so perhaps his final punishment was to be separated from his native country, and not to have his wishes fulfilled. (Walters, 2009, p. 372)

This whole historical episode tells us a great deal about international politics, that it is based on political expediency and not on moral or ethical considerations. The Nazis were regarded as useful pawns in the new post-war power game and their criminal pasts were studiously ignored. The allied governments wished to establish West Germany as a bastion against further communist expansion in Europe, and used former Nazis to do so, turning a blind eye to their crimes. The

Americans' use of Barbie is the most blatant example of this type of political cynicism.

When Hitler and Mussolini came to power, they had done so with the support of powerful vested interests in German and Italian society, notably the Roman Catholic Church. When Nazi fugitives were fleeing from justice, these institutions came forward again and helped them. The four leading Nazis whose fates are traced in this book, would never have got to South America without this help. It is also clear that there were those in West Germany and Austria, who obstructed justice too. Mengele visited his family in West Germany, on a West German passport bearing his actual name. Austria did not issue an arrest warrant

for Stangl until 1961, despite the fact that his crimes were public knowledge.

That three out of the four did eventually come to trial, was mainly due to the extraordinary determination of certain people, who were determined that justice must be served. People like Simon Wiesenthal, the veteran Nazi hunter who found Stangl; Serge and Beate Klarsfeld, the French lawyers who campaigned for Barbie's extradition; the people in Mossad who apprehended Eichmann. They plugged away and made sure that the Nazi crimes were never forgotten, but were kept fresh in the public mind. They were also aided by political developments in South America, which stripped Barbie and Stangl of their political protection and made extradition possible.

Reference

Walters, G. (2009). *Hunting Evil*. London: Bantam Press.

ประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต้นฉบับ วารสาร EAU HERITAGE ฉบับที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2552

วารสาร EAU Heritage ฉบับที่ 2 ประจำปี 2552 ได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านจากสถาบันต่างๆ ที่ได้สละเวลาและความคิดในการตรวจต้นฉบับบทความ ด้วยความอุตสาหะ ยังผลให้วารสารEAU Heritage ดำเนินการไปด้วยความสมบูรณ์และก่อให้เกิดมาตรฐานทางวิชาการมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียจึงขอขอบพระคุณและประกาศเกียรติคุณผู้ทรงคุณวุฒิดังรายนามต่อไปนี้

1. ดร.รุจิร ภูสาระ

ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยมาส สีนุประมา

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

3. รองศาสตราจารย์ ดร. พิมลพรรณ ประเสริฐวงษ์ เรพเพอร์

คณบดีคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

4. Robert Derrick Butterfield

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

5. รศ. ดร. ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

6. รศ.ดร. เชาว์ โรจนแสง

อาจารย์ประจำ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

7. ผศ. ดร. ภักตรา ประเสริฐวงษ์

อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

8. ศ. ดร. อนุสรณ์ ลิ้มมณี

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. ดร. สมบัติ ทัมทรัพย์

คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

10. พ.อ.ผศ.ดร. สรรพชัย หุวะนันท์

อาจารย์ประจำโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เขาชะโรง)

สมาชิการสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ชื่อ _____ นามสกุล _____

ในนาม _____ (ระบุชื่อองค์กร)

เลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____

แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ อีเมล _____

การออกใบเสร็จรับเงิน ☐ ต้องการ ☐ ไม่ต้องการ

ออกใบเสร็จในนาม _____

สำหรับสมาชิก

☐ สมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิก

ตั้งแต่ปีที่ _____ ฉบับที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ระยะเวลา _____ ปี

อัตราค่าสมาชิก : 1 ปี 2 ฉบับ เป็นเงิน 240 บาท

การชำระค่าสมาชิก

☐ ธนาคัต ☐ ตั๋วแลกเงิน ☐ เงินสด

จำนวนเงิน _____ บาท (_____)

ธนาคัต/ตั๋วแลกเงินจ่าย ปณ.ธณบุรี 12110 ในนาม มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ส่งที่ คณะบดี คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

200 ถนนรังสิต-นครนายก (คลอง 5) ตำบลรังสิต อำเภอธณบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

(วงเล็บมุมของด้านขวา “สมาชิการสาร EAU”)

ประสานการสมัครสมาชิก : อรพินท์ ลูกอินท์

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ โทร : 0-2577-1028 # 302

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสาร EAU Heritage เป็นวารสารราย 6 เดือน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า และเปิดโอกาสให้นักศึกษา นักวิจัย คณาจารย์ ตลอดจนนักวิชาการทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน และได้แลกเปลี่ยนความรู้ในวิทยาการด้านต่างๆ

บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์

บทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษในทุกสาขาวิชา เรื่องที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากคณะกรรมการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องก่อนลงตีพิมพ์ และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาในวารสารอื่นๆ (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง)

การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ A4 ความยาวประมาณ 6-10 หน้า
2. รูปแบบตัวอักษรให้ใช้ Angsana new ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และขนาดของตัวอักษร หากเป็นชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 20 หัวข้อต่างๆ ใช้ตัวอักษรขนาด 16 และส่วนเนื้อหาทั่วไปใช้ตัวอักษรขนาด 15
3. รูปแบบการจัดหน้า ให้จัดเป็น 2 คอลัมน์ และจัดแนวข้อความชิดซ้าย (ไม่ต้องปรับขวา)
4. เขียนชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและที่อยู่ของผู้เขียนอย่างชัดเจน โดยแยกออกจากส่วนต้นฉบับและบทคัดย่อ
5. แนบบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษมาพร้อมกับบทความ โดยกำหนดความยาวของบทคัดย่อไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A 4 พร้อมทั้งกำหนดคำสำคัญ (key words) ไม่เกิน 6 คำ
6. แยกไฟล์ตาราง รูปภาพ ที่ประกอบในเนื้อหาบทความ และส่งมาพร้อมกับไฟล์บทความ

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

ในกรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าที่ข้อมูลปรากฏอยู่ (ชื่อ นามสกุล, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ตัวอย่างเช่น (ธวัชชัย สันติวงษ์, 2540, หน้า 142) (Fuchs, 2004, p. 21)

ส่วนการเขียนรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ให้ใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง มีดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือหน่วยงานที่พิมพ์.

ประคอง กรรณสูตร. (2541). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

วิทยา นาวิรุกกิจ. (2523). การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Sharp, W. F. (1985). *Investment* (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

สุจินต์ สิมารักษ์. (2550). หลากหลายปัญหาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐิกิจการเกษตร*, 27(2), 53-57.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือน วันที่). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า. ศรีสกุล ลีวาฬะพันธ์. (2545, กรกฎาคม 11). จับทีวีใส่กระเป๋าท่ามกลางอย่างไร? *มติชน*, หน้า 19.

4. วิทยานิพนธ์

กอบกุล สรรพกิจจานง. (2541). การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนา นโยบายการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย. คุยฉินนิพนธ์ครุศาสตรคุยฉินบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5. สารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ (ระบุวัน เดือน ปี), จาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

มานพ แก้วผกา. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงกับการค้าเสรีไปด้วยกันได้จริงหรือ. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2549, จาก <http://www.ftawatch.org>

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่เอกสาร). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ (ระบุวัน เดือน ปี), จาก (ระบุ URL ที่สืบค้นบนอินเทอร์เน็ต).

Prizker, T. J. (1989). An early fragment from central Nepal. Retrieved June 12, 1996, from <http://www.ingress.com/~astranart/prizker.html>

การบอกรับเป็นสมาชิก

ผู้สนใจสามารถติดต่อบอกรับเป็นสมาชิกได้ที่ กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage อัตราค่าสมัครเป็นสมาชิกปีละ 240 บาท

สถานที่ติดต่อ

ผู้สนใจเสนอบทความหรือบอกรับสมาชิก สามารถติดต่อได้ที่

กองบรรณาธิการวารสาร EAU Heritage (สำนักอธิการบดี)

200 ถ.รังสิต-นครนายก (คลอง 5) ต.รังสิต อ.ธัญบุรี

จ.ปทุมธานี 12110

โทรศัพท์ : 02-5771028

e-mail address : eau_heritage@eau.ac.th

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ปรัชญา

"บ่อเกิดแห่งปัญญา คือ การศึกษาที่กว้างไกล"
(Wisdom through Global Education)

วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
เป็นมหาวิทยาลัยคุณภาพแห่งเอเชียเพื่อเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

200 ถนนธวัช-นครนายก (คลอง 5) ต.ธวัชลิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

โทร. 0-2577-1028-31 ต่อ 314, 222, 225 โทรสาร. 0-2577-3066

E-mail. library@eau.ac.th เว็บไซต์ <http://www.eau.ac.th>